

SPOMIENKY

Sestry

Lucie

SPOMIENKY SESTRY LUCIE

Usporiadal P. Luis Kondor, SVD
Úvod a Poznámky P. Dr. J. M. Alonso, CMF (†1981)

Secretariado dos Pastorinhos
Fátima – Portugal

Pre slovenský preklad:

Nihil obstat:

✠ Thomas, Episcopus Žiliniensis

Imprimatur:

Prot. Nr. 1136/2009

Fatimae, 13. Maii 2009

✠ Antonius Marto, Espisc. Leiriensis-Fatimensis

2. doplnené slovenské vydanie, 20. február 2009

1. vydanie: Sestra Lucia hovorí o Fatime, marec 1995

Titulná strana: Sestra Mária Lucia od Ježiša
a Nepoškvrneného Srdca Panny Márie pred miestom prvého
zjavenia anjela (16. mája 2000)

Zadná strana: Pútnické miesto Fatima po 13. máji 2000

ISBN: 978-972-8524-79-1

Predhovor vydavateľa

Toto druhé vydanie Spomienok sestry Lucie v slovenskom jazyku bolo obohatené o aktuálnu časť: k prvým štyrom spomienkam, ktoré boli zapísané na príkaz diecézneho biskupa z Leiria, José Alves Correia da Silva, s prílohami I. a II. - správami zjavení z Pontevedra a Tui - naplnenie sľubu z 13. júla 1917, že Panna Mária "znova príde, aby prosila o zmiernie sväté prijímanie na prvé soboty mesiaca a zasvätenie Ruska" - bol pridaný nový dokument o tretej časti "tajomstva" Fatimy. Pápež Ján Pavol II. poveril Kongregáciu pre náuku viery, aby k oficiálnemu textu tajomstva vypracovala vhodný komentár. Zverejnením tohto tak dlho v tajnosti udržiavaného dokumentu sa teraz stalo známym celé poslanstvo, ktoré Najsvätejšia Panna v roku 1917 zverila trom omilosteným deťom.

Tento prvý zväzok s názvom "Sestra Lucia hovorí o Fatime - spomienky sestry Lucie I." okrem zjavení anjela a Božej Matky opisuje aj život troch pastierikov, ktorí verne, dokonca heroicky, plnili výzvy poslanstva z Fatimy, a preto v budúcnosti ukázali všetkým veriacim, predovšetkým deťom, cestu svätosti.

V druhom zväzku pod názvom "Sestra Lucia hovorí o Fatime - spomienky sestry Lucie II." píše vizionárka o spomienkach na svojho otca (piata spomienka) a na svoju matku (šiesta spomienka).

Blahorečenie Františka a Hyacinty 13. mája 2000 Jánom Pavlom II. vo Fatime otvorilo v Cirkvi novú éru. "Zvelebujem ťa, Otče, pretože si to všetko zjavil maličkým. Ježišovo zveľobovanie nadobúda dnes slávnostnú formu blahorečenia pastierikov Františka a Hyacinty. Cirkev chce týmto obradom postaviť na svietnik tieto dve sviece, ktoré zažal Boh, aby osvetľovali ľudstvo v jeho temných a strastiplných hodinách... Kiežby toto poslanstvo ich života ostalo stále živé, aby osvetľovalo cestu ľudstva." (Ján Pavol II. vo Fatime 13. mája 2000)

Obsah týchto spomienok plne odôvodňuje úsilie, s ktorým sme toto dielo prepracovali a teraz ponúkame čitateľom. S láskavým dovolením najdôstojnejšieho otca biskupa z Leirie-Fatimy mali sme k dispozícii originály rukopisov prvých štyroch Spomienok.

Aby sme text situovali do jemu vlastného prostredia a svojských okolností, využili sme možnosti spolupráce s dôstojným otcom Dr. Joaquínom Maríá Alonsom z rádu sv. Kláry († 1981). Na tomto mieste sa chceme poďakovať aj všetkým tým, ktorí na tomto diele spolupracovali, zvlášť prekladateľke väčšej časti nemeckého originálu pani Zuzane Gluchichovej a za jazykovú korektúru slovenského textu pani Kataríne Holecovej a pani Anne Koniarovej. Zvláštna vďaka patrí žilinskému biskupovi Mons. Dr. Tomášovi Galisovi, bez ktorého silného osobného zaangażovania by tento obnovený preklad iste neuzrel svetlo sveta. Práve on sa spolu s kňazom Ladislavom Kučkovským osobne podujal na neľahkú prácu prepracovania slovenského prekladu z nemčiny, taliančiny a portugalského originálu.

Na zverejnenie tretej časti tajomstva sme použili dokument Kongregácie pre náuku viery vo Vatikáne "Posolstvo Fatimy" v nemeckom preklade, aby sme sa celkom opierali o oficiálny hlas Cirkvi.

Viedla nás snaha, aby toto druhé slovenské vydanie poskytovalo čo najväčšiu záruku, že slová sestry Lucie zasiahnu ducha a srdce čitateľa a hlboko sa do nich zapíšu.

Teraz sa nám ešte treba poďakovať Pánovi za jeho jedinečnú milosť, že môžeme dať čitateľom do rúk knihu, ktorá im pomôže ešte lepšie poznať a milovať Božiu Matku a našu Nebeskú Matku.

*P. Luís Kondor, svd
postulátor procesu blahorečenia
Františka a Hyacinty*

Úvod k Spomienkam sestry Lucie

P.Dr. Joaquín María Alonso, cmf.

1. NIEKOĽKO ÚVODNÝCH POZNÁMOK K SPOMIENKAM SESTRY LUCIE

Skôr ako pristúpime k samotnému predhovoru kompletného vydania Spomienok, pokladáme si za povinnosť objasniť čitateľom, hoci len v krátkosti, s akým zámerom sme k vydaniu tohto diela pristupovali, aké hranice sme si stanovili a aký postup či metódu sme uplatnili.

Toto vydanie Spomienok sestry Lucie tvorí portugalský text, zodpovedajúci presne originálu rukopisu, ktorý sa nachádza v Archíve biskupskej kúrie v Leirii. Spomienky predchádza krátky úvod. Sme vďační za otcovskú láskavosť terajšiemu pánu biskupovi, ktorou nám dal povolenie k vydaniu. Nejde o kritické vydanie v odbornom slova zmysle. Ale "Kritické spracovanie textov o Fatime" v portugálčine, ak Boh dá, nenechá na seba dlho čakať.

Toto vydanie, ktoré čitateľom predkladáme, je ľudovým vydaním a má slúžiť k oboznámeniu širokej verejnosti s týmto dielom. Faktom je, že aj keď toto dielo nazývame ľudovým, nevyhýbame sa kritickému prístupu k nemu, aj keď napr. nepovažujeme za potrebné uvádzať všetky pramene, z ktorých sme čerpali a ktorými podkladáme naše tvrdenia. Čitateľovi však môžeme zaručiť, že ani v úvode, ani v poznámkach sa nenachádza žiadna neoverená informácia. Ľudové dielo má však svoje obmedzenia. Nie je potrebné uvádzať všetky citácie a poznámky a nimi zaťažovať toto dielo. Uvádzame ich len v tom prípade, ak čitateľovi uľahčia čítanie. V tomto duchu predkladáme vysvetlivky len tam, kde si to výroky či myšlienky autorky vyžadujú. Z tohto vyplýva aj zvolený postup.

Nepovažovali sme za vhodné pri vydaní tohto žánru, aby Luciine dielo, číre a prosté, bolo bez rozdelenia na jednotlivé časti, ktoré si sám text vyžaduje. Preto sme Spomienky rozdelili na časti, kapitoly a jednotlivé oddiely tam, kde sme to považovali za vhodné, a tiež tam, kde si to vyžadovala logická štruktúra textu. Tieto oddiely majú v záhlaví podtituly. Aby však čitateľ vedel, že úvody, podtituly a vysvetľujúce poznámky, takisto ako vložené slová či písmená, nie sú z Luciinho pera, ale z nášho, sú vytlačené kurzívou.

Dúfame, že to čitateľovi uľahčí čítanie a že podtitul uvedeného textu mu pomôže, aby bol na vlastný obsah Spomienok náležite pripravený.

Pôvodný text tak zďaleka nestráca na celistvosti, práve naopak, naberá na zreteľnosti a zrozumiteľnosti.

Odkazy a poznámky pod čiarou majú pomôcť čitateľovi prekonať isté obtiažne miesta. Slúžia tiež na vysvetlenie niektorých zvláštnych okolností a nakoniec poskytujú informácie, bez ktorých by v niektorých prípadoch nebolo ľahké správne pochopiť text originálu.

Najskôr predkladáme čitateľovi Luciin krátky životopis, potom nasleduje článok o literárnej tvorbe autorky a nakoniec všeobecný úvod k Spomienkam ako celku.

Na príslušných miestach vkladáme zvláštny predhovor ku každej Spomienke, ktorý zahrňuje: okolnosti vzniku, obdobie, prostredie, úmysel a všeobecne obsah Spomienky.

2. KRÁTKY ŽIVOTOPIS SESTRY LUCIE

„Tridsiateho dňa mesiaca marca roku tisícdeväťstosedem som v tomto farskom kostole vo Fatime, v okrese Vila Nova de Ourém a v Lisabonskom patriarcháte slávnostne pokrstil dieťa ženského pohlavia a dal mu meno Lucia. Narodilo sa v Aljustrele, v dedinke patriacej do fatimskej farnosti, o siedmej hodine popoludní dňa dvadsiateho druhého marca...” Tak je napísané v protokole o krste. Rodičia Antonio dos Santos a Mária Rosa žili v Aljustrele. Lucia bola posledná zo siedmich súrodencov. Mala päť sestier a jedného brata. Ako najmladšie dieťa bola rozmaznávaná a mala rôzne výsady. V rodine však nechýbali ani rôzne nepríjemnosti a rodinné

nešťastia, ktoré stotočne znášala a prekonávala príkladná žena, akou bola Luciina matka. Šesťročná pristúpila Lucia k prvému sv. prijímaniu, s ktorého popisom sa budú môcť čitatelia oboznámiť. V tomto veku začína pre Luciu život pastierky, ako si to vyžadovali potreby jej rodiny. Ešte v roku 1915 mala za spoločníkov chlapcov a dievčatá z Aljustrela a okolia. Od roku 1917 ju sprevádzajú výlučne iba jej bratranec František Marto a sesternica Hyacinta Martová. Je to rok zjavení Panny Márie. Pri nich má Lucia zvláštne postavenie, lebo je to práve ona, ktorá sa s Pannou Máriou ako jediná rozpráva a dostáva od nej zvláštne posolstvo, aby ho v budúcnosti odhalila. Žije a trpí kvôli zjaveniam spolu so svojimi príbuznými Františkom a Hyacintou. A je tiež jediná z nich troch, čo má na tomto svete zostať dlhší čas, aby mohla vyplniť svoje poslanie.

Bola to Panna Mária, čo jej dala úlohu naučiť sa čítať... Do školy začína chodiť až po zjaveniach; vďaka svojmu nadaniu a mimoriadnej pamäti sa v škole veľmi rýchle učí čítať a písať.

Po zjaveniach sa Lucia, samozrejme, ocitla v situácii "vizionárky", pochopiteľne, so všetkými rizikami, ktoré to so sebou prináša. Preto sa s ňou muselo niečo udiť. Jednou z prvých starostí nového biskupa v obnovenej diecéze Leiria bola jej výchova. Pokúšal sa ju chrániť pred nebezpečenstvami, ktoré ju v tomto prostredí ohrozovali. Ráno 17. júna 1921 nastupuje do internátu sestier dorotejok vo Vilare, ktorý dnes tvorí súčasť mesta Porto.

Podávame opis vonkajšieho vzhľadu Lucie tak, ako ju poznáme z dobových fotografií: "Výrazná oválna hlava, veľké hnedé a živé oči, obočie nie veľmi husté. Skôr sploštený nos, široké ústa, plné pery, oválna brada. Tvár vyžarujúca niečo nadprirodzené. Svetlé, jemné vlasy. Nízka postava, na jej vek predsa dosť vysoká (mala vtedy trinásť a pol roka). Výrazné rysy, ale tvár sympatická. Živá, inteligentná, avšak skromná a nenáročná. Silné, upracované ruky normálnej veľkosti."

Štrnásťročné dievča Lucia vstupuje do internátu v Porto. Dostáva sa jej vynikajúceho mravného a náboženského vzdelania. Školské vzdelanie však bolo nedostačujúce, pretože nepresahuje rámec elementárneho stupňa. Napriek tomu je dobre pripravená na vykonávanie ženských prác. Avšak malá Lucia vďaka svojmu

veľkému nadaniu, vynikajúcej pamäti, vytrvalosti a statočnosti nadobudne vzdelanie, ktoré môžeme označiť za úplne dostačujúce.

Lucia mala už pred svojím vstupom do internátu isté bližšie neurčené pranie oddať sa Bohu a náboženskému životu. Intenzívny život v zbožnosti, aký sa viedol v internáte, ju donútil k hlbšiemu uvažovaniu; jej prvou myšlienkou bolo vstúpiť do karmelitánskeho rádu... Avšak vďaka príkladu svojich učiteliek a z vďačnosti voči nim sa rozhodla vstúpiť do Inštitútu svätej Doroty. V tom období (1921-1925) mali portugalské dorotejky svoj noviciát v Tuy. Tam 24. októbra 1925 prichádza osemnásťročná Lucia. Posielajú ju do domu, ktorý mali dorotejky v Pontevedri, na ulici Travesía de Isabel II., aby tam prežila skúšobné obdobie pred prijatím do rádu od 25. októbra 1925 do 20. júna 1926, kedy sa vracia do Tuy, zavŕšiť toto obdobie noviciátom. Slávnostná obliečka sa koná 2. októbra 1926. Lucia sa stáva novickou. V noviciáte prežije dva roky a 3. októbra 1928 skladá prvé sľuby. Po šiestich rokoch odchádza do Pontevedra, kde žije až do mája roku 1937, kedy sa vracia do Tuy. Tam zostáva až do mája 1946, keď je jej nariadené, aby sa vrátila do Portugalska. Potom, ako strávila niekoľko dní návštevou miest, kde došlo k zjaveniam, teda na Cova da Iria a v Aljustrele, je jej určený kláštor Sardao vo Vila Nova de Gaia neďaleko Porta. Nakoniec obnovuje svoje pranie žiť v ústraní a samote, ktorému pápež Pius XII. vyhovie, a tak Lucia prestupuje ku karmelitánkam. Dňa 25. marca 1948 vstupuje do Kláštora karmelitánok svätej Terézie v Coimbre. Potom žije životom modlitby a pokánia až do svojej smrti dňa 13. februára 2005 vo veľmi vysokom veku takmer 98 rokov. Jej telesné pozostatky boli 19. februára 2006 prevezené do Fatimy a uložené v Bazilike Panny Márie Ružencovej vedľa hrobu blahoslavenej Hyacinty.

3. O LUCIINÝCH LITERÁRNYCH SCHOPNOSTIACH

Z dostupnej historickej literatúry o Fatime je potrebné zmieniť sa o tom, čo v nadšení nad Luciinou knihou napísal spisovateľ Antero de Figueireda: „Svetlo tejto knihy, to veľké krásne svetlo, prýšti priamo z nevinnej a hlbkej duše, obdivuhodne prostej a omlostenej sestry Lucie od Ježiša.“

Treba pripomenúť, že texty, ktoré napísala Lucia, boli označené nedostatkom jej literárneho vzdelania. Ale túto skutočnosť, ktorá by u iných autorov bola nenapraviteľným nedostatkom, prevyšuje Lucia svojim veľkým prirodzeným nadaním. Lucia sa často skromne vyznáva zo svojej "neschopnosti a nedokonalosti" a dokonca hovorí: "Veď ani pravopis poriadne neovládám". Tieto pravopisné nedostatky však nikdy neboli na závalu jej jasnému a elegantnému štýlu.

Jej literárne vlohy by sme mohli zhrnúť takto: jasnosť a presnosť pojmov, hlboký a vycibrený cit, bohatá predstavivosť, umelecká, veselá myseľ, ktorá dodáva rozprávaniu osobitný pôvab, ľahká irónia, ktorá nikdy nezraňuje, výnimočná pamäť na podrobnosti a okolnosti, dialógy vychádzajúce zvnútra, pri ktorých máme pocit, akoby ich účastníci boli priamo prítomní. Svoje pozorovanie krajiny popisuje tak, akoby ho práve prežívala. Dokáže opísať povahu svojho bratanca a sesternice, svojich spovedníkov a osôb vôbec tak, že je zrejme neobyčajne hlboké preniknutie do ich psychológie. Zjavné sú jej odbočenia od témy, avšak vždy sa elegantne vracia k východzie mu bodu.

Je pravdou, že jej štýl je tu a tam poznačený kvetnatým kláštorným čítaním, ale jej prirodzenosť, živosť a radosť vždy zvíťazia. Kto by si nespomenul na jej nočnú rozlúčku s milovanými miestami zjavenia v predvečer odchodu do Porta? Ako neobdivovať pôvab, s ktorým opisuje črievice so striebornými sponami akéhosi kanonika? Ako nebyť uchvátený pri čítaní "Piesní z vrchov"?

Od začiatku vie Lucia povedať to, čo chce, a hovorí to tak, ako chce. A vnútorné prežitie toho, čo píše, je také hlboké, že dokáže zladíť svoje dennodenné starosti a činnosti s písaním bez toho, aby stratila nič rozprávania či logiku svojich úvah. To nie je možné dosiahnuť inak ako veľkou vyrovnanosťou ducha.

Pravda, Lucia sa "cíti inšpirovaná" pri písaní; rozpráva to pri rôznych príležitostiach... Samozrejme, toto Luciino presvedčenie nemožno brať doslovne, v prorockom zmysle, ako to pochopil jeden kritik. Lucia je presvedčená o akejsi zvláštnej prítomnosti Boha v okamihoch, keď píše. Pri písaní sa cíti akoby Bohom sprevádzaná. Avšak pozorné čítanie jasne ukazuje, že Lucia neberie toto vyjadrenie v užšom slova zmysle. Ona sama na to reaguje takto:

“Slovo inšpirovaný vyjadruje, že sa k niečomu cítíme vnútorne pobádaní”.

Nejde teda o neomylnosť ako pri písaní Svätého písma. Lucia sa môže mylíť pri opise svojej mystickej skúsenosti a to z dôvodu, že už samotná interpretácia týchto javov je veľmi ťažká. Sama niekedy pochybuje, či je to Boh, kto s ňou hovorí. Inokedy priznáva, že je nemožné vyrozprávať určité veci, ktoré z mystického čara pochopila. Kritickému zraku určite neujdu niektoré omyly, čisto náhodné, v dátumoch, faktoch či okolnostiach. Aj tam, kde nám zaručuje, že nám odovzdáva “ipsissima verba” najvlastnejšie slová Božej Matky, hovorí len to, že sa usiluje byť čo najúprimnejšia. Čím si je Lucia vždy istá a aj ona sama to tvrdí - je zmysel jej vlastných slov.

Čo sa týka jednotlivých dátumov, je Luciina neistota známa. Na jednej strane príčinu vidíme v nízkom veku všetkých troch omilostených detí, ktoré ešte nevedeli počítať ani dni, ani mesiace a už vôbec nie roky. Z tohto dôvodu si Lucia nespomína na dátumy, kedy sa im zjavil anjel, a musí si ich pripomínať len približne na základe ročných období, ktoré sa im, malým deťom z hôr, vryli do pamäti. Hlavným dôvodom tohto nedostatku v chronologickej pamäti je však realistický charakter Luciiných spomienok, smerujúcich vždy k tomu najpodstatnejšiemu.

Okrem toho nesmie čitateľ pri čítaní Spomienok zabudnúť na všeobecné pravidlo interpretácie podania, ktoré zachovávajú pri opise svojich nadprirodzených skúseností všetci mystici: vždy ide len o „pretlmočenie“, pri ktorom nie je nutné uznať, že všetko doslova zodpovedá božskému podaniu. To však nemá znamenať, že by sa vzhľadom k týmto výnimočným javom nemalo veriť tomu, kto ich sám zažil.

Chceli by sme ešte upozorniť na jednu vec, aby čitateľ pristúpil k čítaniu týchto krásnych stránok ešte pripravenejší. Je potrebné rozlišovať medzi tým, čo nám sestra Lucia predkladá ako nebeské poslanie, a tým, čo nám podáva sama ako “úvahu” alebo “vlastnú interpretáciu”. To prvé poskytuje, i napriek obtiažnosti mystického pretlmočenia, väčšiu záruku hodnovernosti než to druhé. Ak dal Boh niektoré také zjavné znamenia svojej prítomnosti vo fatimských udalostiach, potom môžeme predpokladať, že sa zvláštnym

spôsobom podieľal na tom, aby jeho poslanstvo sprostredkované Pannou Máriou bolo správne odovzdané deťmi-vizionármi, ktoré si k tomu vybral. Tak ako sme presvedčení, že Boh odovzdal svoju Cirkev poslanstvu spásy, práve tak je potrebné prijať aj to, že ju obdaril charizmou pravdy, aby nám toto poslanstvo neomylné odovzdala.

Často vidíme Luciu ako "premýšľa" o slovách a udalostiach; stáva sa tak výnimočným interpretom, ale vždy len a iba interpretom. A preto nemusíme Luciiným slovám v tejto oblasti prikladať taký mimoriadny význam, aký pripisujeme nebeskému poslanstvu.

4. LITERÁRNY ŽÁNER SPOMIENOK

Text, ktorý čitateľ drží v rukách, nazývame "Spomienkami", pretože sa skutočne najviac približuje tomuto literárnemu žánru aj napriek tomu, že má často podobu listov alebo dokonca životopisov.

Dá sa predpokladať, že sestra Lucia si pri písaní týchto obdivuhodných spomienok nerobila žiadne literárne nároky. Písala, lebo ju k tomu nútili. A môžeme potvrdiť, že Lucia skutočne nikdy nič nenapísala z vlastnej vôle. To však neznamená, že sa niekedy necítila byť uchvátená vecami, o ktorých písala, čo niekedy môže vyvolať dojem, že píše literatúru. Ale vždy je to literatúra prostá a spontánna, v ktorej je elegancia iba dôsledkom a nie snahou.

Tým menej si Lucia robila starosti kvôli literárnemu žánru a už vôbec nič nevedela o tom, čo iného by mohli znamenať spomienky než rozpomätovanie sa na minulosť. Ona sama nám niekde hovorí, že nevediac ako splniť príkaz k písaniu o živote Hyacinty, napadlo ju písať úplne prirodzene, adresujúc text biskupovi, ako keď sa rozpráva nejaký príbeh na základe spomienok, ktoré sú uchovávané v pamäti. Avšak to, čo Lucia napísala, nemožno považovať za listy, hoci obsérne, adresované biskupovi z Leirie... Bola to obyčajná fikcia, v tomto prípade literárna, ako sa dostať z ťažkostí. V skutočnosti sa Lucia snaží napísať to, na čo si spomína. A tomu sa vhodne hovorí Spomienky, pretože v skutočnosti ide o literárny žáner, ktorý si autor volí, ak chce odovzdať, na čo si spomína zo svojho života (alebo zo života iných), či už z udalostí, ktoré zažil on sám alebo iní.

Avšak nejde ani o biografii alebo autobiografiu v pravom slova zmysle. Lucia nezamýšľala, ani nemohla zamýšľať, napísať životopis Hyacinty a Františka, a prirodzene, nemala ani v úmysle napísať vlastný životopis. Ide jednoducho o usporiadanie spomienok, vzťahujúcich sa k najdôležitejším faktom zo života Hyacinty a Františka; a to všetko ešte navyše proti vlastnej vôli.

Biografia a autobiografia sa odlišujú od Spomienok; tie sa nesnažia o nič viac, než o odovzdanie toho, na čo si pamätáme, zatiaľ čo iné literárne žánre v sebe zahŕňujú niečo kompletnejšie, systematickejšie: predpokladajú okrem obyčajného rozepamätania sa na udalosti tiež štúdium náležitých dokumentov.

Avšak Lucia v týchto Spomienkach nepotrebovala nič viac, než nahliadnuť do minulosti a pripomenúť si ju. A aké je to spomínanie! To preto, že išlo buď o život jej bratanca a jej sesternice a teda tiež o jej život, alebo išlo o to, čo sa vzťahovalo k zjaveniam "Senhory", a tak bolo všetko vnímané o niečo hlbšie než iba v spomienkach ako prítomnosť vrytá do duše. Sama Lucia nám hovorí, že tieto veci sa tak zreteľne vrývajú do našich duší, že nie je ľahké na ne zabudnúť. Preto sú tieto Spomienky sestry Lucie predovšetkým opakovaným čítaním písmen, vtláčených raz a navždy do hlbín autorkinej duše. Zdá sa preto, že skôr "vidí", ako "spomína". Ľahkosť spomienky je taká veľká, že ju môže jednoducho načítavať zvnútra.

5. TÉMA SPOMIENOK

Hoci pri každej spomienke uvádzame jej hlavnú tému, považujeme za dôležité zdôrazniť už na začiatku zámer týchto Luciiných spomienok, totiž ako heroicky odpovedali na pranie Svätej Panny dnes už blahoslavení pastierikovia.

Nepochybne od prvého okamihu obaja súrodenci okúzľovali svojim sympatickým vzhľadom všetkých, ktorí s nimi prišli do kontaktu, a to ešte skôr, než títo ľudia poznali ich vnútornú krásu a bohatstvo ich duší. Už ich vonkajší zjav dokázal upútať. A keďže by to mohol byť prvý krok, ako sa zoznámiť s pastierikmi a ako sa snažiť napodobniť ich v láske, uvedieme tu najstaršiu historickú charakteristiku, akú vôbec poznáme. Ide o slávny list pána Dr. Carlosa de Azevedo Mendes adresovaný jeho budúcej manželke,

v ktorom popisuje svoje dojmy z návštevy v Aljustrel a v Kotline mieru zo dňa 7. septembra 1917.

O Františkovi toho mnoho nehovorí. Jeho popis je stručný, no napriek tomu dokonale výstižný. "...a potom prišiel František s čapicou nasadenou na hlave v krátkej halene s vestou, pod ňou bolo vidieť košeľu, úzke nohavice, jednoducho muž v miniatúrnom prevedení, krásna tvár, živý pohľad s výrazom uličníka. Bez rozpakov odpovedá na moje otázky.

O dvadsať dní neskôr, 27. 9. prišiel kanonik Formigao, aby vypočúval deti z Aljustrelu. Prvý v poradí bol František. Mňa ani tak nezaujímali jeho odpovede ako skôr dojmy spomínaného, vysoko vzdelaného a zbožného kňaza: "Deväťročný chlapec, ktorý bez rozpakov prichádza do miestnosti, kde sa nachádzame, čiapku nechá na hlave, pretože mu ani nenapadne, že by si ju mal zložiť. Požiadal som ho, aby sa posadil na stoličku vedľa mňa, čo okamžite bez akéhokoľvek zaváhania urobil".

Pozrime sa teraz ako Dr. Carlos Mendes charakterizoval Hyacintu a ako vyjadril svoje dojmy. Jej obraz je vykreslený ešte výstižnejšie ako Františkov. "Hyacinta je veľmi drobná, nesmelá, ale hneď prišla ku mne. Posadil som ju na debnu a ja som si sadol vedľa nej. Potom som ju - presne ako som chcel - pozoroval. Povieť Ti, že ona je skutočný anjel. Šatku s červenými vetvičkami má uviazanú okolo hlavy, cípmi zaviazanú dozadu - stará a už veľmi obnosená šatka; halenka nie najčistejšia; vyblednutá, veľmi dlhá sukňa ako je tam zvykom. Tak vyzerá rúcho anjelika! - Chcel by som Ti popísať jej tvár; ale som presvedčený, že to dokážem len nedokonalou. Teda aspoň približne... Šatka ako si ju uviazala ešte viac zdôraznila obrysy jej tváre; čierne oči úchvatnej živosti s anjelským výrazom a okúzľujúcou dobrotou; má v sebe niečo tak celkom mimoriadne, že nás - neviem prečo - veľmi fascinuje; je veľmi nesmelá; len ťažko sme mohli započuť to, čo hovorila ako odpoveď na moje otázky. A keď sme sa nejakú dobu rozprávali, písali a (nesmej sa) hrali, dorazil František. Hyacinta nám hneď začala prejavovať trochu viac dôvery. Krátko na to prišla Lucia. Nedokážeš si predstaviť Hyacintinu radosť, keď ju uvidela. Bežala k nej a už sa od nej neodtrhla. Bol to úchvatný obraz!"

A pán Dr. Formigao: "Volá sa Hyacinta de Jesus a má sedem rokov... Je na tento vek dosť vysoká, trochu útla, ale nie chudá; má krásne vyformovanú tvár, snedú pleť a je veľmi jednoducho oblečená. Sukňa jej siaha až po členky. Je to obraz úplne zdravého dieťaťa. Prejavuje dokonalú normálnosť vo svojom fyzickom aj morálnom celku."

TRICESIMO SETIMO ANO—N. 12.876 Numero avulso 1 centavo (10 réis) Segunda-feira, 15 de outubro de 1917

PERNICIAÇÃO
TRILHEM DE
A CORRUPÇÃO
TELEFONIA
RECEITAS

O SÉCULO

ALEMÃES E AUSTRIACOS
O Papa Benedito XV vai falar sobre a guerra.
PELO TELEGRAMO
Portugal na França

AS ELEIÇÕES SUPLEMENTARES DE HOJEM
Ferrou astatos os candidatos democráticos ora. Henrique de Vilhena,
deputado, e Lima Álvares, senador

COISAS ESPANTOSAS!
COMO O SOL BAILOU
AO MEIO DIA EM FATIMA
 As aparições de Fátima—com os pastorinhos e o velho—fizeram
 milhares de pessoas afluírem para se prostrarem em oração—e
 guerra a esta

Na frente italiana
Palas Ind Durly
Polos Estados Unidos
O Vaticano e a guerra
Na Rússia
INFORMAÇÕES
SOPIA PARA OS PIQUEIS
TRAGEDIA MARÍTIMA
Dr. Magalhães Lima

CIRCULO 27—LUIZIA ORIENTAL
CIRCULO 28—LUIZIA OCCIDENTAL

ASSEMBLEIA	Deputados	Senadores	Partido	Estado
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

OS NOBRES SERRANOS
 A nobreza serrana do Brasil...
Pela instrução

Denník “O SÉCULO” zo dňa 15.10.1917 uverejnil po prvýkrát fotografiu malých pastierikov a rozšíril po celej krajine “prekvapujúcu správu” o tom, “ako napoludnie tancovalo Slnko vo Fatime”.

Tri omilostené deti František (9), Lucia (10) a Hyacinta (7) pri malom kmeni duba, nad ktorým sa od 13. mája do 13. októbra 1917 zjavovala Naša Pani.

Táto kaplnka bola ľuďmi vybudovaná v roku 1918 na mieste zjavení.

Táto socha stojí od 13. júna 1920 v malej Kaplnke zjavení. 13. mája 1946 bola slávnostne korunovaná kardinálom Masellom. Do tejto korunky bola umiestnená guľka, ktorá 13. mája 1981 po atentáte na pápeža ostala v jeho aute.

Troja malí pastierikovia pred drevnou konštrukciou postavenou 13. októbra 1917 na mieste zjavenia

Okno väzenia vo Villa Nova de Ourem, kam boli 13. augusta 1917 odvečené omilostené deti

Kaplnka na mieste zjavenia vo "Valinhos"

Maďarská križová cesta vybudovaná na ceste, po ktorej pastierikovia často chodievali. Spája Kotlinu zjavenia s ostatnými miestami zjavenia a Aljustrel, kde bývali.

Dom Luciiných rodičov

Dom rodičov Františka a Hyacinty

Maria Rosa (1869-1942), Luciina matka s príbuznými a hosťami

Rodina Františka a Hyacinty: matka Olimpia de Jesus (†1956), Otec Manuel Pedro Marto (†1957) a ich súrodenci

Farský kostol v dobe zjavení

Krstiteľnica farského kostola, kde boli traja malí vizionári pokrstení.

Socha Kráľovnej sv. Ruženca vo farskom kostole.

Traja pastierici pri kríži na nádvorí farského kostola

P. Manuel Marques Ferreira, farár vo Fatime (1914-1919)

P. Faustino José Jacinto Ferreira, farár farnosti v Olival

Kanonik Dr. Manuel Nunes Formigão, ktorý viedol viaceré vypočúvania detí v roku 1917

P. Cruz, ktorý vypočul prvú Luciinu sposed'

Traja malí pastierikovia v záhrade rodiny Marto (Foto: P. Joel)

Lucia und Hyacinta v Reixida
(September 1917)

František

Loca do Cabeço

Pamätník pripomínajúci tretie zjavenie anjela v Loca do Cabeço

Studňa na pozemku Luciiných rodičov, kde bolo druhé zjavenie anjela

Zobrazenie zjavenia pri studni

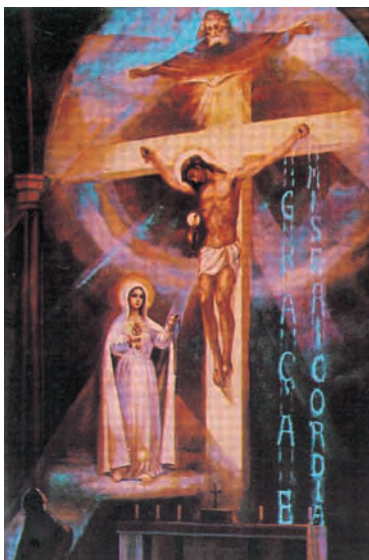
Luciina kláštorná cela v Pontevedra, kde Naša Pani 10. decembra 1925 žiadala zmierne prijímania na prvé soboty.

Luciina cela neskôr premenená na kaplnku

V kláštore Dorotejok v Tuy sa Lucii 13. júna 1929 zjavila Naša Pani a žiadala zasvätenie Ruska Svätým Otcom.

Vízia Najsvätejšej Trojice v Tuy

Na Máriinu prosbu zasvätil 31. októbra 1942 Pius XII. celé ľudské pokolenie Neпоškvrnenému Srdcu Panny Márie.

25. marca 1984 pred sochou Našej Pani z Fatimy obnovil v Ríme pápež Ján Pavol II., zjednotený so všetkými biskupmi Cirkvi, zasvätenie sveta a Ruska Neпоškvrnenému Srdcu Panny Márie.

José Alves Correia da Silva, Biskup z Leirie, v roku 1944 prevzal od sestry Lucie tretiu časť tajomstva z Fatimy a v roku 1957 ho poslal do Ríma Sv. Stolicy.

Kardinal Sodano zverejnil tretiu časť tajomstva 13. mája 2000 vo Fatime.

Toto zobrazenie tretej časti tajomstva z Fatimy zhotovil podľa Luciínych pokynov architekt Júlio Gil.

Olejomalba od sestry M. Conceição OCD predstavuje podľa popisu Lucie zjavenie Našej Panej z 13. júna 1917.

Hyacintino neporušené telo pri otvorení rakvy 13. septembra 1935

Františkove pozostatky pro kanonickej identifikácii 17. februára 1952

Po blahorečení navštívil pápež Ján Pavol II. hroby nových blahoslavených Hyacinty a Františka.

Blahorečenie Františka a Hyacinty vo Fatime 13. mája 2000 pápežom Jánom Pavlom II.

Stretnutie pápeža Jána Pavla II. so sestrou Luciou 13. mája 2000 vo Fatime. V okamihu beatifikácie prepukol uprostred neprehľadného zástupu pútnikov oduševnený potlesk.

Karmel v Coimbre, kde žila sestra Lucia od 25. marca 1948 do 13. februára 2005

Prvá socha Nepoškvrneného Srdca Panny Márie bola zhotovená podľa Luciinho popisu.

Lucia pri návšteve svojho rodného domu a miest zjavení 16. mája 2000

Prvá spomienka

Úvod

Hoci toto nie je prvé, čo sestra Lucia napísala, určite je to však najdlhší text. Z dávnejšej doby poznáme listy, mnoho listov, správ, vypočúvaní, atď. Teraz však máme pred sebou dlhý a dôležitý dokument. Ak ho Lucia, ako sme povedali, nenapísala z vlastnej vôle, ako vlastne vznikol?

12. septembra 1935 boli prevezené telesné pozostatky Hyacinty z Vila Nova de Ourém na cintorín vo Fatime. Keď bola rakva pri tejto príležitosti otvorená, tvár malej vizionárky, ktorá zomrela v Lisabone 20. februára 1920, sa ukázala neporušená. Pri tejto príležitosti boli zároveň urobené rôzne fotografie zosnulej. Fatimský biskup Msgr. José Alves Correia da Silva poslal niektoré z nich sestre Lucii, ktorá sa v tej dobe nachádzala v dome v Pontevedra. Tá mu poďakovala za zásielku zo dňa 17. novembra 1935 a v liste okrem iného napísala: "Srdečná vďaka za fotografie; nedokážem ani povedať, aké sú mi drahé, zvlášť tie, na ktorých je Hyacinta. Chcela by som priam roztvoriť tie plátna, ktoré ju prikrývajú, aby som ju celú videla; zmocnila sa ma priam túžba odhaliť mŕtvu, akoby som si ani nebola vedomá, že ide o fotografie, taká som bola uchvátená. Aká radosť znovu vidieť najlepšiu priateľku z detstva. Bola dieťaťom len podľa rokov, o to viac dokázala pestovať cnosti a ukazovať Bohu a Panne Márii svoju lásku skrze obeť..."

Tieto také živé Luciine spomienky na sesternicu Hyacintu boli podnetom k tomu, že ju biskup poveril spísať všetko, čo ešte o živote Hyacinty vedela. V skutočnosti bol text, ktorý začala písať v druhom decembrovom týždni, na Vianoce 1935 hotový; to znamená za menej ako 14 dní. Lucia ho napísala akoby jedným dúškom. Podáva obraz Hyacinty, ktorej vnútro prežaruje fatimské svetlo, totiž Nepoškvrnené Srdce Panny Márie. Účel tohto spisu je predovšetkým v tom, že nám predkladá obraz Hyacinty, ako sa odráža v Luciiných spomienkach. Nemala v úmysle písať "dejiny" zjavenia. Tie tvoria len nutný rámec, v ktorom sa objavuje Hyacintina postava. Štýl má stále charakter jednoduchej reči - mohli by sme povedať - v mnohých prípadoch akoby "detský", pretože prostredie aj predmet si to vyžadovali. Lucia nikdy nestratila realistický zmysel pre udalosti, o ktorých hovorila.

Predhovor

1. Modlitba a poslušnosť

J. M. J.

Najdôstojnejší pán biskup,¹

Po tom, čo som úpenlivo prosila o ochranu Najsvätejšieho rdca Ježiša a Márie, našej Matky, a prosila som pred svätostánkom, aby som nenapísala nič, čo by nebolo úplne a výlučne na oslavu Ježiša a Najsvätejšej Panny, dávam sa do práce aj napriek veľkej nechuti. Nemôžem totiž hovoriť o Hyacinte nič, aby som pri tom priamo alebo nepriamo nehovorila aj o svojej úbohej osobe.

Som však poslušná Vašej vôli, Excelencia, ktorá je pre mňa výrazom Božej vôle. A tak začínam túto prácu a prosím Najsvätejšie Srdcia Ježišovo a Máriino, aby ju požehnali a prijali ako akt poslušnosti na obrátenie úbohých hriešnikov, za ktorých sa Hyacinta toľko obetovala.

Viem, najdôstojnejší pán biskup, že neočakávate odo mňa žiadny dokonalý literárny výkon, pretože poznáte moju neschopnosť a nedostatočnosť. Budem Vašej Excelencii rozprávať o tom, na čo si spomeniem. Boh mi dal milosť, že som bola Hyacintinou najintímnejšou dôverníčkou a zachovávam si na ňu nežnú spomienku a zároveň veľkú úctu a obdiv, pretože si vysoko vážim jej svätosť.

2. Niečo zamlčí

Aj napriek dobrej vôli Vás poslúchnuť, dovolte mi prosím, Excelencia, aby som niektoré veci zamlčala; prajem si, aby sa čítali až na prahu večnosti, pretože sa týkajú aj mňa. Nech sa Vaša Excelencia nediví, ak si niektoré tajomstvá zachovávam pre

¹ Msgr. José Alves Correia da Silva, prvý biskup znovuzriadenej diecézy Leiria (1872 - 1957), do ktorej patrí aj Fatima.

večnosť. Nie je mi v tom snáď príkladom Panna Mária? Nehovori nám Sväté pismo, že si Panna Mária zachovávala všetko vo svojom srdci?² A predsa, kto mohol lepšie odhaliť tajomstvo Božieho milosrdenstva, ak nie toto Nepoškvrnené Srdce? Napriek tomu ho však ukrývala akoby v uzamknutej záhrade a vzala ho so sebou do príbytku Božského Kráľa.

Spomínam si tiež na jednu radu, ktorú mi dal istý kňaz, keď som mala sotva jedenásť rokov. Okrem iného sa ma vypytoval na vec, o ktorej som nechcela hovoriť. Keď vyčerpал všetky otázky a nepodarilo sa mu dostať uspokojujúcu odpoveď, pravdepodobne pochopil, že sa dotkol príliš chúlостivej veci. Dal mi svoje požehnanie a povedal: „Dobre robíš, dievčatko, lebo tajomstvo kráľovskej dcéry musí zostať ukryté v hĺbke srdca.“ Vtedy som ešte nerozumela významu jeho slov, pochopila som však, že schvaľuje moje správanie. Zapamätala som si tieto slová a dnes im už rozumiem. Spomínaný kňaz bol dekanom v Torres Novas³. Ten dôstojný pán ani netuší, ako blahodarne na mňa zapôsobilo tých niekoľko slov; preto si na neho uchovávam vďačnú spomienku.

Jedného dňa som požiadala istého svätého kňaza o radu, týkajúcu sa tejto mlčanlivosti; pretože som nevedela čo odpovedať, keď sa ma pýtali, či mi Panna Mária ešte niečo povedala. Tento kňaz, ktorý bol vtedy dekanom v Olival,⁴ nám povedal: „Robíte dobre, deti, že tajomstvo svojich duší zachováate pre Boha a pre seba. Ak vám budú takúto otázku dávať, odpovedzte: Áno, Panna Mária nám ešte niečo povedala, ale to je tajomstvo. Ak vám budú dávať ešte viac otázok, myslite na tajomstvo, ktoré vám Pani⁵ zverila a odpovedzte: Panna Mária nám povedala, aby sme to nikomu nehovorili, a preto o tom nebudeme hovoriť. Tak zachováte tajomstvo pod ochranou Panny Márie.“ Ako dobre som pochopila vysvetlenie a radu ctihodného starca!

Strácam už veľa času týmto úvodom a Vy, Excelencia, si poviete, že neviete, aký účel tým sledujem. Pokúsim sa teda začať

² Lk 2, 19. 51.

³ P. António de Oliveira Reis (†1962), vtedajší dekan v Torres Novas.

⁴ P. Faustino José Jacinto Ferreira (†1924).

⁵ “Senhora” v portugalskom originále, slovensky “Pani”. Týmto titulom Lucia oslovovala zjavenie.

rozprávať o tom, na čo si zo života Hyacinty pamätám. A pretože nemám voľný čas, v priebehu tichých hodín ručných prác si budem spomínať a zaznamenávať ceruzkou, ukrytou v šití, čo mi Najsvätejšie Srdce Ježišovo a Máriine budú chcieť pripomenúť.

3. O Hyacinte

Milovaná Hyacinta,
ty, ktorá si letom prešla po tejto zemi
a v hlbokých bolestiach
si milovala Krista,
nezabudni na prosbu,
ktorú som ti zverila:
zostaň mojou priateľkou
pred trónom Panny Márie.

Belostná ľalia,
žiarivá perla,
serafín lásky,
tam v nebesiach,
kde žiješ víťazne
so svojím bračekom,
pros za mňa
u Pána.⁶

I. HYACINTINA POVAHA

1. Detské hry

Excelencia,
pred udalosťami v roku 1917 ma nevedla žiadna zvláštna náklonnosť k tomu, aby som dávala prednosť spoločnosti Hyacinty a Františka pred ostatnými deťmi; zblížovali nás iba príbuzenské vzťahy. Naopak, prítomnosť Hyacinty mi bola niekedy až nepríjemná

⁶ *Lucia napriek slabému školskému vzdelaniu mala básnicke nadanie. Písala aj básne.*

pre jej prílišnú urážlivosť. Akýkoľvek menší spor, ktorý často vznikne medzi deťmi pri hre, stačil, aby urazene trucovala v kútiku. Hovorili sme tomu, že išla „priviazať oslíka“. Ani najnežnejšie mená, ktoré dokážu deti vymyslieť pri takých príležitostiach, nestačili, aby sa šla znovu hrať. Bolo vtedy potrebné ju nechať, aby si vybrala hru i toho, s kým sa chcela hrať. Už vtedy však mala dobré srdce. Boh ju obdaroval miernou a prítulnou povahou, ktorá bola zároveň milá a príťažlivá. Nevieť prečo, ale Hyacinta a jej brat František si ma veľmi obľúbili a skoro vždy ma pozývali, aby som sa s nimi hrala. Nemali rady spoločnosť iných detí a prosili ma, či by som s nimi nechodievala ku studni, ktorá patrila mojím rodičom a nachádzala sa v zadnej časti záhrady.

Tam Hyacinta vyberala hry, s ktorými sme sa zabávali. Jej najobľúbenejšia hra bola hra s kamienkami alebo s gombíkmi; sedela pri tom na studni, prikrytej plochými kameňmi, v tieni olivy a sliviek. Nezriedka som sa v hre s gombíkmi dostala do veľkých ťažkostí, lebo keď ma volali jesť, nemala som na šatách žiadny gombík. Zvyčajne ich všetky vyhrala Hyacinta a to stačilo, aby ma mamička vyhrešila. Musela som ich ihneď všetky prišit'. Ale ako ich od Hyacinty dostať? Nielenže sa ľahko urazila, ale mala aj chybu, že bola lakomá. Gombíky si chcela ponechať do nasledujúcej hry, aby nemusela odtrhnúť svoje vlastné. Až keď som jej pohrozila, že sa s ňou nebudem hrať, dostala som ich naspäť. Často sa stávalo, že som nemohla vyhovieť prianiu svojej malej priateľky.

Keďže jedna z mojich starších sestier bola tkáčka a druhá krajčírka a zostávali doma, susedky často prosili moju matku, či by sa ich deti nemohli hrať u nás na dvore spolu so mnou pod dohľadom mojich sestier, zatiaľ čo oni išli pracovať na polia. Moja mamička zakaždým súhlasila, hoci moje sestry tak strácali veľa času. Ja som bola poverená zabávať sa s deťmi a dávať pozor, aby nespádli do studne, ktorá bola na dvore. Tri veľké figovníky chránili deti pred slnečnou páľavou. Ich vetvy slúžili ako hojdačka a staré humno ako jedáleň.

Keď raz prišla za mnou Hyacinta so svojím bratom, aby som s nimi išla do našej skrýše, povedala som jej, že nemôžem, pretože mi mamička nakázala, aby som zostala na dvore. Obe deti sa s tým iba s nechutou zmierili a hrali sa s nami. Počas poobedňajšieho odpočinku moja mamička vysvetľovala katechizmus, najmä

v pôstnej dobe. Hovorievala: „Nechcem sa hanbiť, keď vás pán farár bude pred veľkonočnou spoveďou skúšať“. Všetky tie deti sa zúčastňovali na týchto hodinách katechizmu, aj Hyacinta.

2. Jemnocit Hyacinty

Raz obvinilo jedno z detí jedného chlapca, že povedal niečo neslušné. Moja mamička toho chlapca prísne vyhrešila a povedala, že sa takéto škaredé veci nehovoria, že je to hriech. Ježiško to nemá rád a posielal ľudí, ktorí hrešia, do pekla, ak sa z toho nevyspovedajú. Hyacinta na toto ponaučenie nezabudla. Keď boli deti zase spolu, opýtala sa ma:

„Nemohla by ťa dnes mamička pustiť s nami?“

„Nie.“

„Tak idem s Františkom na náš dvor.“

„A prečo nechceš zostať tu?“

„Moja mamička nechce, aby sme tu boli, keď sú tu druhé deti. Hovorila, že sa máme hrať na našom dvore. Nechce, aby sme sa naučili tie škaredé veci. Je to hriech a Ježiškovi sa to nepáči.“

Potom mi pošepala do ucha.

„Keď ťa mamička pustí, prídeš k nám?“

„Áno.“

„Tak choď a spýtaj sa!“ – A vzala brata za ruku a išla domov.

Ako som už povedala, jednou z najobľúbenejších Hyacintiných hier bola hra na zálohy. Ako Vaša Excelencia určite vie, ten, kto pri tejto hre vyhrá, rozkáže tomu, kto prehral, niečo, čo mu práve napadne. Hyacinta rada rozkazovala tomu, čo prehral, aby bežal za motýľmi, jedného chytil a priniesol jej ho. Inokedy zase posielala hľadať kvietok, ktorý sa jej páčil. Raz sme sa tak hrali u nás doma. Ja som vyhrala a mala som Hyacinte niečo rozkázať. Môj brat sedel práve pri stole a niečo písal. Rozkázala som Hyacinte, aby ho objala a pobožkala, ale ona odpovedala:

„Nie, to nie! Rozkáž mi niečo iné! Prečo mi nerozkážeš pobožkať tamto Krista Pána?“

Ukázala na kríž, ktorý visel na stene.

„Dobre“, odpovedala som jej, „staň si na stoličku, prines kríž, kľakni si a trikrát ho pobožkaj; raz za Františka, raz za mňa a raz za seba.“

„Krista Pána pobožkám, koľko len budeš chcieť.“

A utekala zvesiť kríž. Pobožkala a objala ho s takou vrúcnosťou, že na to nikdy nezabudnem. Potom sa zahľadela na Spasiteľa a spýtala sa ma:

„Prečo je Kristus Pán pribitý na kríži?“

„Pretože za nás zomrel.“

„Rozprávaj mi, ako to bolo.“

3. Láska Hyacinty k ukrižovanému Spasiteľovi

Večer nám mamička obyčajne rozprávala príbehy. Otecko a sestry nám rozprávali rozprávky o zakliatych vílach, zlatých princeznách a kráľovských hrdličkách, ale mamička nám najradšej rozprávala o utrpení nášho Pána, o svätom Jánovi Krstiteľovi a tak ďalej.

Poznala som teda utrpenie Krista Pána ako iné príbehy, a pretože mi príbehy stačilo počuť len raz a dokázala som to zopakovať so všetkými podrobnosťami, začala som svojim malým priateľom obšírne vykladať históriu nášho Pána. Keď išla moja sestra okolo nás a videla, že máme v rukách kríž, vzala nám ho, vyhrešila ma a povedala, že nechce, aby sme brali do rúk posvätné veci. Hyacinta vstala, šla k mojej sestre a povedala jej: „Mária⁷, nehnevaj sa, ten kríž⁸ som vzala ja, ale viac to už neurobím.“

Moja sestra ju pohladkala a povedala, aby sme sa išli hrať von, že by sme doma nenechali nič na svojom mieste. A tak som pokračovala v rozprávaní na studni, o ktorej som už hovorila; bola ukrytá za niekoľkými gaštanmi, hľbou kamenia a ostružlín. Preto sme si ju o niekoľko rokov neskôr vybrali na svoje rozhovory, vrúcne modlitby a poviem Vám aj to, Excelencia, i slzy, častokrát horké. Miešali sme slzy s vodou a pili sme ich potom z toho istého prameňa, do ktorého sme ich prelievali. Nebola tá studňa obrazom Márie, v ktorej srdci sme sušili slzy a čerpali najčistejšiu útechu?

Avšak vráťme sa k našej histórii. Keď Hyacinta počula rozprávať o utrpení nášho Spasiteľa, bola dojatá a plakala. Neskoršie ma

⁷ *Mária dos Anjos, Luciina najstaršia sestra. (†1986).*

⁸ *Tento kríž sa uchováva v Luciinom rodnom dome.*

často prosila, aby som jej o ňom znovu rozprávala. Horko plakala a volala: „Úbohý Spasiteľ! Nikdy nezhrším! Nechcem, aby náš Spasiteľ trpel ešte viac“.

4. Slabé zdravie Hyacinty

Hyacinta tiež rada chodila večer do humna pred naším domom a dívala sa na krásny západ slnka a neskôr na hviezdnaté nebo. Bola unesená krásnymi mesačnými nocami. Hádali sme sa, kto dokáže spočítať hviezdy. Hovorili sme, že sú to lampy anjelov. Mesiac bol lampou Panny Márie a slnko lampou nášho Spasiteľa. Preto Hyacinta niekedy poznamenala: „Mám radšej lampu Panny Márie, tá nás toľko nepáli a neoslňuje ako lampa nášho Spasiteľa.“

A naozaj, slnko pražilo niektoré dni veľmi silne a aj Hyacinta veľmi trpela od horúčavy, lebo bola slabá.

5. Detská katechéza

Moja sestra bola členka bratstva Srdca Ježišovho a keď bolo slávnostné sväté prijímanie detí, brávala ma vždy so sebou, aby som si obnovila svoje sväté prijímanie.

Raz vzala moja teta so sebou svoju dcérku, aby sa pozrela na slávnosť. Hyacinta videla anjelov (t. j. deti oblečené za anjelov), ako rozhadzovali kvietky. Od toho dňa sa od nás kedy-tedy vzdialila, natrhala plnú zásteru kvietkov a hádzala ich na mňa.

„Hyacinta, prečo to robíš?“

„Robím to ako tí anjeli. Hádzem na teba kvietky.“

Pri príležitosti jedného sviatku - bol to pravdepodobne sviatok Božieho Tela - moja sestra obliekala niekoľko malých anjelov, ktorí kráčali pri procesii vedľa baldachýnu a sypali kvietky. Pretože som medzi týmito vyvolenými bola vždy aj ja, rozprávala som o tom raz Hyacinte, keď mi sestra skúšala šaty pred blížiacim sa sviatkom, kedy som mala Ježišovi sypať kvietky. Hyacinta ma vtedy požiadala, aby som poprosila sestru, aby mohla ísť aj ona. Spoločne sme predniesli sestre našu prosbu a ona súhlasila. Aj jej vyskúšala šaty a pri skúške nám povedala, ako máme Ježišovi sypať kvietky. Hyacinta sa opýtala:

„A budeme ho vidieť?“

„Áno“, odpovedala sestra, „ponesie ho pán farár.“ Hyacinta radostne poskočila a neustále sa vypytovala, kedy už konečne sviatok príde.

Konečne prišiel vytúžený deň a Hyacinta bola šťastím celá bez seba. Postavili nás obidve vedľa oltára a pri procesii vedľa baldachýnu; obidve sme mali košíček s kvietkami. Na miestach, ktoré moja sestra predtým určila, som sypala Ježišovi kvietky. Aj napriek tomu, že som dávala Hyacinte znamenia, neprimäla som ju k tomu, aby hodila na zem čo len jeden kvietok. Hľadela nepretržite smerom k pánovi farárovi - a nič viac. Nepomáhali žiadne znamenia, ktoré by ju pohli hodiť na zem hoci len jeden kvietok. Po skončení procesie nás moja sestra vyviedla z kostola a spýtala sa:

„Hyacinta, prečo si nesypala kvietky Kristovi Pánovi?“

„Pretože som ho nevidela.“

Potom sa ma opýtala:

„Videla si Ježiška?“

„Nie. Ale vari nevieš, že Ježiška v hostii nemôžeme vidieť, že je ukrytý? Prijímame ho vo svätom prijímaní.“

„A rozprávaš sa s ním, keď ideš na sväté prijímanie?“

„Áno!“

„A prečo ho nevidíš?“

„Pretože je ukrytý.“

„Poprosím mamičku, aby mi dovolila ísť na sväté prijímanie.“ „Pán farár ti ho nepodá, pokiaľ nebudeš mať desať rokov⁹.“

„Ale ty predsa tiež nemáš desať rokov a už si bola na svätom prijímaní.“

„Pretože som vedela celý katechizmus, a ty ho nevieš.“

Poprosili ma teda, či by som ich katechizmus naučila. Tak som sa stala katechétkou svojich dvoch kamarátov; učili sa s neobyčajným nadšením. Napriek tomu, že som pri skúške z katechizmu vedela odpovedať na všetky otázky, teraz, keď som mala učiť druhých, som si na veľa vecí nespomenula. Hyacinta mi jedného dňa povedala:

„Rozprávaj nám niečo iné, toto už poznáme.“

⁹ Hyacinta sa narodila 11. marca 1910.

Priznala som sa, že keď mi nikto nedával otázky, nespomínala som si na mnohé veci a dodala som:

„Popros mamičku, nech ťa nechá chodiť do kostola, aby si sa všetko naučila.“

A tak obaja malí, ktorí vrúcne túžili prijať „skrytého Ježiša“ (tak ho nazývali), šli za mamičkou a prosili ju. Moja teta súhlasila, nenechala ich však chodiť často.

„Kostol je ďaleko“, hovorila, „a vy ste ešte veľmi malí; a pán farár vám aj tak sväté prijímanie nedá, pokiaľ nebudete mať desať rokov.“

Hyacinta mi neustále kládla otázky o „skrytom Ježišovi“; spomínam si, ako sa jedného dňa opýtala:

„Ako môže prijať toľko ľudí súčasne skrytého Ježiša? Dostane každý kúsok?“

„Nie! Nevidíš, že hostií je veľa a že v každej je Ježiško?“

Koľko nezmyslov som jej asi vtedy povedala!

6. Malá pastierka

Medzitým som, najdôstojnejší pán biskup, dovŕšila vek, v ktorom moja mamička posielala deti pásť stádo. Moja sestra Karolína mala trinásť rokov a musela začať pracovať. Mamička teda zverila starosť o naše stádo mne. Oznánila som to svojim kamarátom a povedala som im, že sa s nimi už nebudem môcť hrať. Tí sa však s odlúčením nezmierili. Išli za mamičkou a prosili ju, aby im dovolila chodiť so mnou. Tá odmietla. A tak sme sa museli s odlúčením zmieriť.

Čakávali na mňa takmer každý večer na ceste; šli sme potom za humno, behali sme a čakali, až Panna Mária a anjeli rozsvietia lampy a postavia ich do okien, aby nám svietili - tak sme tomu hovorili.

Keď mesiac nesvietil, hovorili sme, že v lampe Panny Márie chýba olej!

Moji malí priatelia veľmi ťažko niesli neprítomnosť svojej starej kamarátky. Preto často a neustále prosili mamičku, aby ich nechala pásť ich stádo. A napriek tomu, že boli ešte veľmi malí, nakoniec im teta predsa len zverila pasenie oviec, azda aj preto, aby už mala pokoj od ich neustálych prosieb. Žiarili radosťou, keď mi tú správu

prišli oznámiť, a dohovorili sme sa, že sa každý deň so stádami stretieme: že ich každý vyženie, keď mu mamička prikáže, a že prvý bude čakať na druhej strane u Barreira. Tak sme hovorili malému rybníku na úpätí svahu. Keď sme boli spolu, dohovorili sme sa, kde poženieme v ten deň stádo na pastvu a šli sme tam šťastne a spokojne, akoby sme šli na slávnosť!

To je, najdôstojnejší pán biskup, nový život Hyacinty, život pastierky. Ovce sme si získali tak, že sme sa s nimi delili o desiatu. Preto, keď sme prišli na pastvinu, mohli sme sa bezstarostne hrávať, nakoľko sa od nás nevzdalovali. Hyacinta rada počúvala ozvenu v údolí. Preto sme si rady sadali na najväčší balvan na kopci a hrali sme sa hlasným volaním rôznych mien. Meno, ktorého ozvena sa rozliehala najlepšie, bolo meno Mária. Kofkokrát tak Hyacinta odrecitovala celý „Zdravas Maria“; ďalšie slovo vyslovila, až keď ozvena predošlého zanikla.

Tiež sme rady spievali piesne. Avšak radšej než svetské piesne, ktorých sme poznali, bohužiaľ, veľa, spievala Hyacinta „Bud' pozdravená, Vznešená Pani“, „Čistá Pani“, „Anjeli, spievajte so mnou“. Veľmi rady sme tiež tancovali; stačilo, aby sme počuli hrať iných pastierov na nejaký hudobný nástroj, a už sme sa dali do tanca. Hyacinta bola síce malá, mala však pre tanec zvláštne nadanie. Naši nám doporučovali, aby sme sa modlili ruženec. Keďže sa nám však čas hrania zdal príliš krátky, vynašli sme spôsob, ako byť s ním rýchlo hotoví: púšťali sme zrnká ruženca medzi prsty a hovorili sme len Ave Maria, Ave Maria, Ave Maria. Keď sme sa domodlili desiatok, povedali sme po dlhšej prestávke len slová Otče náš. A tak sme sa ruženec pomodlili za chvíľku.

Hyacinta tiež rada brala do náručia biele jahniatka, objímala ich a bozkávala a nosila ich večer v náručí domov, aby sa neunavili.

Jedného dňa cestou domov kráčala uprostred stáda.

„Hyacinta“, spýtala som sa, „prečo ideš medzi ovcami?“

„Robím to ako Spasiteľ na obrázku, ktorý som dostala; on tam tiež stojí medzi ovcami a jednu drží v náručí.“

7. Prvé zjavenie

Najdôstojnejší pán biskup, takto približne prežila Hyacinta prvých sedem rokov svojho života. A potom prišiel 13. máj 1917, krásny a žiarivý ako toľko iných dní.

Toho dňa sme si vybrali náhodou - ak vôbec existuje náhoda v plánoch Božej Prozreteľnosti - za pasienok pre svoje stáda pozemok mojich rodičov, ktorý sa volá Cova da Iria. Rozhodli sme sa ako obvykle pri rybníku Barreira, o ktorom som Vám, Excelencia, už rozprávala, kam toho dňa poženieme naše stáda na pastvu; museli sme prejsť cez pláň, čo trvalo dvakrát tak dlho. Museli sme ísť preto pomaly, aby sa mohli ovce cestou napásť, a tak sme na Cova da Iria došli až na poludnie.

Nebudem sa teraz zdržiavať rozprávaním, čo sa toho dňa stalo, pretože to Vaša Excelencia všetko pozná a bola by to len strata času. Podobne sa mi zdá, že je stratený všetok čas, čo som písaním strávila, lebo neviem, aký úžitok z toho Vaša Excelencia môže mať, okrem toho, že ste poznali nevinnosť Hyacintinho života. Ale píšem z poslušnosti.

Skôr než Vám, Excelencia, začnem rozprávať o tom, na čo si z nového obdobia Hyacintinho života spomeniem, musím povedať, že sme sa rozhodli, že nebudeme nikdy rozprávať určité veci, ktoré nám zverila naša Pani; teraz však vidím, že budem asi nútená niečo z toho povedať, aby som vysvetlila, kde Hyacinta načerpala toľko lásky k Ježišovi, k utrpeniu a ku hriešnikom, pre spásu ktorých sa toľko obetovala.

Vaša Excelencia vie veľmi dobre, aká bola: nedokázala si pre seba ponechať toľko radosti, a tak nedodržala našu zmluvu, že o tom nikomu nič nepoviem.

Keď sme toho odpoľudnia boli uchvátení prekvapením, stíchla a v zamyslení občas zvolala plná nadšenia:

„Ach, aká krásna Pani!“

„Už vidím, že to nakoniec niekomu porozprávaš“, povedala som jej.

„Nie, nič nepoviem,“ odpovedala, „buď pokojná.“

Keď nasledujúci deň pribehol jej brat a oznámil mi, že to večer doma povedala, bez slov vypočula moju výčitku:

„Vidíš, ja som si to hneď myslela!“ povedala som jej.

„Tu vo vnútri ma niečo nenechalo mlčať“ odpovedala so slzami v očiach.

„No tak, neplač. Ale už nikomu nerozprávaj, čo nám tá Pani povedala.“

„Ja som to už ale povedala.“

„Čo si povedala?“

„Povedala som, že nám tá Pani sľúbila, že nás zoberie do neba.“

„A to si musela hneď povedať?“

„Odpusť mi, už nikomu nič nepoviem.“

8. Rozjímanie o pekle

Keď sme v ten deň prišli na pašu, sadla si Hyacinta zamyslene na skalu.

„Hyacinta, pod' sa hrať!“

„Dnes sa mi nechce.“

„Prečo sa nechceš hrať?“

„Pretože premýšľam. Tá Pani nám povedala, že sa máme modliť ruženec a prinášať obety za obrátenie hriešnikov. Ak sa teraz budeme modliť ruženec, budeme sa musieť pomodliť celý Zdravas Mária a celý Otčenáš. A ako máme prinášať obety?“

František našiel hneď dobrú obetu:

„Dajme svoju desiatu ovečkám a zrieknime sa jedla“.

V niekoľkých minútach bolo jedlo rozdané stádu. Tak sme prežili deň pôstu, aký nepoznajú ani najprísnejší kartuziáni. Hyacinta sedela naďalej v zamyslení na skale. Spýtala sa ma:

„Tá Pani tiež povedala, že veľa duší príde do pekla. A čo je to peklo?“

„Je to jaskyňa plná odpornej hávede a veľká pec (tak mi to vysvetľovala moja mamička) a prídu tam tí, ktorí hrešia, ak sa nevyspovedajú; a zostanú tam navždy a budú horieť.“

„A nikdy sa odtiaľ nedostanú?“

„Nie.“

„Ani po mnohých, premnohých rokoch?“

„Nie, peklo nikdy neskončí.“

„A nebo sa tiež neskončí?“

„Kto sa dostane do neba, už ho nikdy neopustí.“

„A kto príde do pekla, takisto?“

„Vari nevieš, že nebo aj peklo sú večné, že sa nikdy neskončia?“
Vtedy sme prvýkrát rozjímali o pekle a o večnosti. Na Hyacintu najviac zapôsobila večnosť. Aj pri hre sa tu a tam opýtala:

„Počúvaj, ani po mnohých a mnohých rokoch sa peklo neskončí?“

A inokedy:

„Tí ľudia, čo tam horia, nezomierajú? A nepremieňajú sa na popol? A keď sa za tých hriešnikov budeme modliť, vyslobodí ich odtiaľ Pán Boh? A keď budeme prinášať obety? Chudáci! Musíme sa modliť a prinášať za nich veľa obiet.“

Potom dodala:

„Aká je tá Pani dobrá! Už teraz nám sľúbila, že nás vezme do neba.“

9. Obrátenie hriešnikov

Hyacinta brala obeť za hriešnikov tak vážne, že si nenechala ujsť žiadnu príležitosť obetovať sa. Deti z rodín z Moity¹⁰ chodievali žobrať po domoch. Raz sme ich stretli, keď sme hnali ovce. Keď ich Hyacinta uvidela, povedala:

„Dajme tým chudákovi našu desiatu za obrátenie hriešnikov.“

A bežala im dať desiatu. Poobede mi povedala, že je hladná. Bolo tam niekoľko dubov a bukov. Žalude boli ešte zelené. Napriek tomu som jej povedala, že by sme ich mohli jesť. František vyliezol na dub, aby naplnil tašky žaludmi, ale Hyacinta prišla s nápadom, že by sme mohli jesť bukvice, aby sme sa obetovali a zjedli niečo horké. A tak sme si toho odpoľudnia pochutnávali na tom vybranom jedle! Pre Hyacintu sa stalo jednou z obvyklých obiet. Trhala bukvice a olivy. Jedného dňa som jej povedala:

„Hyacinta, nejedz to, je to príliš horké!“

„Jem to práve preto, že je to horké; je to za obrátenie hriešnikov.“

Toto však nebol náš jediný pôst. Kedykoľvek sme tie deti stretli, dali sme im svoju desiatu; tí chudáci mali z našich darov radosť, snažili sa s nami stretnúť a čakávali nás na ceste. Sotva sme ich uvideli, rozbehla sa Hyacinta a dala im všetko naše jedlo s takou

¹⁰ Malá osada na severe od miesta zjavenia.

radosťou, akoby ho vôbec nepotrebovala. V tých dňoch boli potom našim jedlom šišky, koreňky zvončekov (sú to malé kvietky, ktoré majú vo vnútri koreňa malú guľôčku veľkosti olivy), ostružiny, hríby a niečo, čo sme zbierali pri koreňoch smrekov, na názov si teraz neviem spomenúť; alebo ovocie, ak bolo nejaké na pozemku, ktorý patril našim rodičom.

Hyacinta sa zdala nenásytnou v prinášaní obiet. Raz ponúkol sused mojej mamičke dobrú pašu pre naše ovce. Paša bola však veľmi ďaleko a bolo sporné leto.

Moja mamička tú veľkorysú ponuku prijala a poslala ma tam. A pretože bol blízko rybník, kde sa stádo mohlo napiť, povedala mi, že by bolo najlepšie, keby sme tam strávili popoludňajšie hodiny v tieni stromov. Cestou sme stretli našich malých chudáčikov a Hyacinta im bežala dať almužnu. Deň bol krásny, ale slnko pražilo, akoby chcelo v tej vyprahnutej krajine všetko spáliť. Boli sme smädni a nikde ani kvapka vody. Spočiatku sme veľkoryso ponúkli túto obeť za obrátenie hriešnikov, ale poobede sme to už nemohli vydržať. Navrhla som svojim kamarátom, aby sme išli do blízkej dediny a poprosili o trochu vody. Prijali môj návrh, a tak som šla a zaklopala na dvere jednej starej panej, ktorá mi dala s vodou aj kus chleba, ktorý som vďaka prijala. Utekala som, aby som sa so svojimi kamarátkami podelila. Podala som Františkovi džbán a povedala som mu, aby sa napil:

„Nebudem piť“, odpovedal.

„Prečo nechceš?“

„Chcem trpieť za obrátenie hriešnikov.“

„Tak sa napi ty, Hyacinta!“

„Ja tiež radšej prinesiem obeť za obrátenie hriešnikov.“

Rozhodla som sa vyliat' vodu do jamky v skale, aby ju mohli vypiť aspoň ovce a džbán som odniesla naspäť jeho majiteľke. Páľava bola čím ďalej väčšia. Cvrčkovia a cikády sa pripojili ku kŕkaniu žiab z neďalekého rybníka a robili neznesiteľný hluk. Hyacinta, zoslabnutá smädcom, mi so svojou prirodzenou prostotou povedala:

„Povedz tým cvrčkom a žabám, nech sú ticho. Veľmi ma bolí hlava!“

František sa jej spýtal:

„Nechceš to trpieť za hriešnikov?“

Chúďa dieťa! Rúčkami si stislo hlavu a odpovedalo:
„Áno, nechaj ich kričať.“

10. Nepochopenie doma

Medzitým sa správa o udalosti rozšírila. Moja mamička si začala robiť starosti a silou-mocou chcela, aby som to všetko odvolala.

Raz, skôr ako som vyhnala stádo, ma chcela prinútiť, aby som sa priznala, že som klamala. Nešetrila láskavým slovom ani vyhrážkami, ba ani metlou. A keď sa jej nepodarilo zo mňa dostať inú odpoveď než tvrdohlavé mlčanie a potvrdenie toho, čo som už povedala, poslala ma pre stádo a povedala, aby som cez deň dobre pouvažovala: že nikdy nestrpela klamstvo detí a teraz ho bude tým menej schvaľovať; že ma večer pošle k ľuďom, ktorých som oklamala, aby som sa im priznala, že som klamala, a aby som ich poprosila o odpustenie.

Odišla som s ovcami a v ten deň na mňa moji kamaráti už čakali.

Keď ma videli plakať, pribehli ku mne a pýtali sa ma, prečo? Vyrozprávala som im, čo sa stalo, a dodala som:

„Teraz mi povedzte, čo mám robiť. Mamička silou-mocou chce, aby som povedala, že som klamala. Ale akoby som to mohla povedať?“

František povedal Hyacinte:

„Vidíš, je to tvoja vina. Prečo si o tom rozprávala?“

Chúďa dieťa si kľaklo a so zopätými rukami nás s plačom prosilo o odpustenie. „Urobila som chybu“, povedala so slzami v očiach, „ale už to nikdy nikomu nepoviem.“

Vaša Excelencia sa bude asi pýtať, kto ju tejto pokore naučil. Neviem. Možno si všimla súrodencov, ako v podvečer prvého svätého prijímania prosia rodičov o odpustenie; alebo, ako to ja vidím, najsvätejšia Panna vyprosila Hyacinte väčšie množstvo milostí poznania Boha a čnosti.

Keď si nás neskôr dal pán farár¹¹ zavolať na výsluch, Hyacinta sklonila hlavu a on z nej len s námahou dostal dve - tri slová. Keď sme odchádzali, spýtala som sa jej:

¹¹ *Pán farár ich prvýkrát vypočúval koncom mája 1917.*

„Prečo si nechcela pánovi farárovi odpovedať?“

„Pretože som sľúbila, že nikomu nič nepoviem.“

Raz sa ma opýtala:

„Prečo nemáme hovoriť, že nás tá Pani vyzvala, aby sme sa obetovali za hriešnikov?“

„Aby sa nás nevyptovali, aké obety prinášame.“

S vývojom udalostí sa moja matka stále viac trápila. Vynaložila preto ešte raz všetko svoje úsilie, aby ma donútila k priznaniu, že som klamala. Raz ráno ma zavolala a povedala mi, že ma zavedie na faru: „Keď tam prídeš, pokľakneš, povieš, že si klamala a poprosíš o odpustenie.“

Keď sme išli okolo domu mojej tety, mamička sa u nej na chvíľku zastavila. Využila som túto príležitosť a vysvetlila som Hyacinte, čo sa robí. Keď videla, že som zronená, vstúpili jej slzy do očí a povedala:

„Hneď idem zavolať Františka. Pôjdeme k studni a budeme sa modliť. Keď sa vrátiš, príď tam za nami.“

Po návrate som bežala k studni; obaja tam kľáčali a modlili sa. Len čo ma zbadali, pribehla Hyacinta, objala ma a spytovala sa, ako som obišla.

„Všetko som im vyrozprávala.“

Potom povedala:

„Vidíš? Z ničoho nemusíme mať strach. Tá Pani nám stále pomáha, tak veľmi nás má rada.“

Odvtedy, ako nás Panna Mária naučila odovzdávať Ježišovi svoje obety, Hyacinta sa zakaždým, keď sme sa na nejakej obete dohovoriли, alebo keď sme museli prestať nejakú skúšku, pýtala:

„Povedala si už Pánu Ježišovi, že je to z lásky k nemu?“

A keď som odpovedala, že nie ...

„Tak mu to poviem ja“, a zopäla rúčky, pozdvihla oči k nebu a povedala: „Ježišu, je to z lásky k tebe a za obrátenie hriešnikov.“

11. Láska k Svätému Otcovi

Prišli nás vypočúvať dvaja kňazi a odporúčali nám, modliť sa za Svätého Otca. Hyacinta sa spytovala, kto je to Svätý Otec. Títo kňazi nám to vysvetlili a povedali, že potrebuje veľa modlitieb. Od tej chvíle Hyacinta pocítila takú veľkú lásku k Svätému Otcovi, že

zakaždým, keď ponúkala Ježišovi svoje obety, pridávala „a za Svätého Otca“. Na konci ruženca sa vždy modlila tri Zdravasy a niekedy povedala: „Keby sme tak mohli Svätého Otca vidieť“! Chodí sem toľko ľudí, ale Svätý Otec nepríde nikdy¹².

Vo svojej detskej nevinnosti sa domnievala, že Svätý Otec by mohol vykonať túto cestu tak ako iní ľudia.

Jedného dňa dostal môj otec a môj strýko¹³ príkaz, aby sa s nami nasledujúci deň dostavili na okresný úrad¹⁴. Strýko prehlásil, že svoje deti nevezme, pretože ako povedal: „Nebudem vodiť pred súd dve deti, ktoré nie sú zodpovedné za svoje činy. A okrem toho by cestu až do Vila Nova de Ourém pešo nevydržali. Uvidím, čo od nás chcú.“

Môj otec bol inej mienky: „Ja tam svoju dcéru vezmem. Nech sa s nimi sama dohovorie; ja tým veciam nerozumiem.“

Využili túto príležitosť, aby nám silou-mocou nahnali strach. Keď sme nasledujúci deň prišli k strýkovmu domu, môj otec na neho chvíľku čakal. Bežala som k Hyacintinej posteli rozlúčiť sa s ňou. Pretože sme nevedeli, či sa ešte niekedy stretneme, objala som ju. A to dieťa mi s plačom povedalo:

„Ak ťa budú chcieť zabiť, povedz im, že ja a František sme ako ty a že tiež chceme zomrieť. S Františkom pôjdeme ku studni a budeme sa za teba veľa modliť.“

Keď som sa pred zotmením vrátila, bežala som ku studni. Obidvaja kľáčali opretí o obrubu studne, s hlavami v dlaniach a plakali. Keď ma zbadali, boli prekvapení.

„Ty si tu? Tvoja sestra prišla pre vodu a povedala nám, že ťa už zabili. Toľko sme sa už za teba modlili a toľko sme sa naplakali!“

12. Vo väzení

Keď sme boli po nejakom čase uväznení, Hyacinta najťažšie niesla neprítomnosť rodičov. S uplakanou tvárou nariekala:

¹² 13. mája roku 1967 navštívil pápež Pavol VI. ako pútnik fatimskú svätyňu; 13. mája 1982, 13. mája 1991 a 13. mája 2000 prišiel do Fatimy pápež Ján Pavol II.

¹³ Luciin otec sa volal António dos Santos († 1919) a jej strýko, otec Františka a Hyacinty, Manuel Pedro Marto († 1957).

¹⁴ Úradník sa volal Artur Oliveira Santos († 1955).

„Ani tvoji, ani moji rodičia nás neprišli navštíviť! Už sa o nás vôbec nestarajú!“

„Neplač“, povedal jej František, „obetujeme to Pánovi Ježišovi za hriešnikov.“

A s očami a s rukami zdvihnutými k nebu sa modlil:

„Môj Ježišu, je to z lásky k tebe a za obrátenie hriešnikov“.

Hyacinta k tomu pridala:

„A tiež za Svätého Otca a ako zadost'učinenie za hriechy proti Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.“

Keď nás po odlúčení zase všetkých spoločne umiestnili do jednej miestnosti vo väzení, povedali nám, že skoro prídu, aby nás upiekli; Hyacinta odstúpila k oknu obrátenému smerom k dobytčiemu trhu. Najprv som si myslela, že sa chce rozptýliť pohľadom von, no spozorovala som, že plače. Pristúpila som k nej a spýtala som sa, prečo plače.

„Pretože zomrieme a neuvidíme otecka a mamičku“, odpovedala. A s tvárou zaliatou slzami povedala:

„Chcela by som vidieť aspoň mamičku!“

„Nechceš priniesť túto obeť za obrátenie hriešnikov?“

„Áno, áno, chcem.“

S uplakanou tvárou zdvihla ruky a oči k nebu a modlila sa:

„Môj Ježišu! Je to z lásky k tebe, za obrátenie hriešnikov, za Svätého Otca a ako zadost'učinenie za hriechy proti Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.“

Prítomní väzni nás potešovali:

„Povedzte predsa pánu starostovi to tajomstvo! Čo na tom, že to tá pani nechce?“

„To nie!“, odpovedala vzrušene Hyacinta, „radšej zomriem.“

13. Ruženec vo väzení

Rozhodli sme sa, že sa pomodlíme ruženec. Hyacinta vzala medailónik, ktorý nosila na krku a požiadala jedného väzňa, aby ho zavesil na klinček na stene a kľaciač pred týmto medailónikom sme sa začali modliť.

Väzni sa modlili s nami, ako vedeli; aspoň si kľakli. Keď sme sa ruženec domodlili, vrátila sa Hyacinta k oknu a plakala.

„Hyacinta, nechceš teda túto obeť darovať Pánu Ježišovi?“, pýtala som sa jej.

„Áno, chcem, ale keď si spomeniem na mamičku, musím plakať.“

Pretože nám Najsvätejšia Panna povedala, že máme tiež prinášať modlitby a obeť ako zadosťučinenie hriechov proti Máriinu Nepoškvrnenému Srdcu, chceli sme sa dohodnúť, na aký úmysel ich bude každý z nás obetovať. Jeden za hriešnikov, druhý za Svätého Otca, tretí ako zadosťučinenie za hriechy voči Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Keď sme sa na tom dohodli, poprosila som Hyacintu, aby si vybrala úmysel.

„Obetujem na všetky úmysly, pretože sa mi všetky páčia.“

14. *Hyacintina záľuba v tanci*

Medzi väzňami bol jeden, ktorý vedel hrať na akordeón. Aby nás rozveselili, začali hrať a spievať. Pýtali sa nás, či vieme tancovať. Odpovedali sme im, že vieme „fandango“ a „viru“. Hyacinta tancovala s akýmsi zlodejom; ten keď videl, aká je malá, vzal ju do náručia. Možno mala Panna Mária s jeho dušou súcit a obrátila ho.

Vaša Excelencia asi teraz povie: „To je teda pekná príprava na mučeníctvo!“ Je to pravda. Boli sme však deti a nemysleli sme na to. Hyacinta mala k tancu výnimočný sklon a nadanie.

Spomínam si, že raz plakala, pretože jedného z jej bratov, ktorý bol vo vojne, považovali za mŕtveho. Aby som ju rozptýlila, začala som s dvomi jej bratmi tancovať. A to dieťa tancovalo s nami a utieralo si slzy, ktoré mu stekali po tvári.

Niekedy stačilo, aby pastieri zahrli na nejaký nástroj, a už začala tancovať i sama. Keď sa však blížil sviatok sv. Jána a hody, napriek svojej veľkej láske k tancu prehlásila:

„Už nebudem tancovať.“

„Prečo nie?“

„Lebo chcem túto obeť priniesť Pánu Ježišovi.“

A keďže sme pri detských zábavách mali prvé slovo, tance pri nich prestali.

II. PO ZJAVENIACH

1. Modlitby a obety

Moju tetu omrzelo neustále zháňať svoje deti, keď chcel s nimi niekto hovoriť, a preto poslala pást' stádo svojho syna Jána¹⁵.

Hyacinta ťažko niesla toto rozhodnutie, a to z dvoch dôvodov: jednak preto, že teraz sa musela rozprávať s každým, kto ju navštívil, a potom preto, ako hovorila, že nemohla byť celý deň so mnou. Musela sa s tým však zmieriť. Aby sa ukryla pred ľuďmi, ktorí ju hľadali, schovávala sa spolu s bratom do jaskyne¹⁶ na svahu hory oproti našim domom, na vrchole ktorej stojí veterný mlyn. Skala je na východnom svahu a jaskyňa je tak umiestnená, že je dokonale chránená pred dažďom a slnečnou páľavou. Okrem toho je chránená mnohými olivami a dubmi. Koľko modlitieb a obiet tam Hyacinta priniesla Pánu Bohu!

Na svahu tohto kopca bolo mnoho rozličných kvetín a medzi nimi plno ľalií; tie mala Hyacinta veľmi rada. Zakaždým, keď na mňa večer čakala na ceste, priniesla mi ľaliu alebo nejaký iný kvietok. Bola rada, keď mohla byť so mnou a mohla obtrhávať lístky a hádzať ich na mňa.

Na začiatku sa moja matka uspokojila s tým, že mi určila pastvinu, aby vedela, kde som, a mohla ma zavolať, ak by bolo potrebné. Keď bola pastvina blízko, zavolała som svojich dvoch priateľov a oni hneď prišli.

Hyacinta pribehla takmer až ku mne. Unavená si sadla, volala na mňa a neupokojila sa, až kým som jej neodpovedala a nešla jej naproti.

2. Útrapy výsluchov

Moju mamičku hnevalo, že moja sestra strácala veľa času, keďže ma musela neustále zháňať a zostávať miesto mňa pri stáde;

¹⁵ *Ján Marto, Haycintin brat, býval až do svojej smrti v otcovskom dome.* (†28.4.2000)

¹⁶ *Jaskyňa nesie názov "Loca do Cabeço"; hora, na ktorej svahu leží, sa volá "Cabeço".*

tak sa rozhodla, že ovce predá. A po dohode s tetou nás poslala do školy. Hyacinta počas prestávok rada navštevovala Najsvätejšiu Sviatosť, avšak hovorila:

„Akoby to ľudia uhádli. Len čo vstúpime do kostola, chodí za nami plno ľudí a vypytujú sa nás. Rada by som bola dlho sama, aby som sa mohla rozprávať so skrytým Ježišom, ale ľudia nám nedávajú pokoj.“

A naozaj, dedinčania nás nenechávali na pokoji. Pristodušne rozprávali o svojich starostiach a trápeniach. Hyacinta ich úprimne ľutovala, zvlášť, keď išlo o nejakého hriešnika. Vtedy hovorila: „Musíme sa modliť a prinášať nášmu Pánovi obety, aby sa ten úbožiak obrátil a neprišiel do pekla.“

Spomínam si teraz aj na udalosť, ktorá ukazuje, ako sa Hyacinta snažila uniknúť ľuďom, ktorí ju hľadali. Keď sme jedného dňa šli do Fatimy¹⁷, uvideli sme vystupovať na ceste z auta skupinu dám a niekoľko pánov. Ani na okamih sme nezapochovali, že nás hľadali: utiecť sme už nemohli, lebo by nás spoznali. Kráčali sme teda ďalej s nádejou, že nás nespoznajú. Keď sa k nám dámy priblížili, spýtali sa nás, či poznáme tých malých pastierikov, ktorým sa zjavila Panna Mária. Povedali sme, že áno. A či vieme, kde bývajú. Dali sme im presné informácie, ako tam ísť a utiekli sme sa schovať do kríkov na poliach.

Hyacinta bola s dobrým koncom spokojná a zaumienila si:

„Takto to musíme urobiť zakaždým, keď nás nespoznajú.“

3. *Návšteva Dr. Cruza*

Jedného dňa nás prišiel vypočúvať Dr. Cruz z Lisabonu¹⁸. Po výsluchu nás poprosil, aby sme mu ukázali miesto, kde sa nám Panna Mária zjavila. Sedel na tak malom oslíku, že vláčil takmer celé nohy po zemi; my sme išli po obidvoch stranách. Cestou nás naučil litánie strelných modlitieb, z ktorých si Hyacinta dve zapamätala a neskôr ich neustále opakovala:

¹⁷ *Bolo to rok po zjaveniach, teda v rokoch 1918 – 1919.*

¹⁸ *P. Francisco Cruz, S. J. (1859-1948); bol otvorený proces jeho blahorečenia.*

„Tak rada hovorím Ježišovi, že ho milujem! Keď mu to často opakujem, zdá sa mi, že mám v hrudi oheň, ale nepáli ma.“

Jedného dňa, počas svojej choroby, mi povedala:

„Mám Pána Ježiša a Pannu Máriu tak rada, že ma neunavuje, keď im stále hovorím, že ich milujem.“

4. Milosti vyprosené skrze Hyacintu

V našej dedinke žila jedna žena, ktorá nám nadávala, kedykoľvek nás uvidela. Raz sme ju stretli, ako vychádzala z krčmy; chudinka nebola úplne pri sebe a neuspokojila sa vtedy len s nadávkami. Keď skončila, Hyacinta mi povedala:

„Musíme prosiť Pannu Máriu a priniesť obety za obrátenie tejto ženy. Ústami toľko hreší, že príde do pekla, ak sa nevyspovedá.“

Po niekoľkých dňoch sme bežali okolo dverí tejto ženy. Hyacinta sa zrazu zastavila, obrátila sa a poznamenala:

„Zajtra uvidíme Paniu, však?“

„Áno.“

„Tak sa už nebudeme hrať. Prinesieme túto obeť za obrátenie hriešnikov.“

A bez toho, aby si pomyslela, že by ju mohol niekto vidieť, zodvihla ruky a oči k nebu a modlila sa. Táto žena sa dívala potajomky z okienka domu. Neskoršie povedala mojej matke, že správanie Hyacinty na ňu tak zapôsobilo, že nepotrebuje žiadny iný dôkaz o pravdivosti zjavenia. Od tej chvíle nám nielenže už nenadávala, ale neustále nás prosila, aby sme sa za ňu k Panne Márii modlili, aby jej boli odpustené hriechy.

Jedného dňa nás stretla istá chudobná žena, ktorá si pokľakla pred Hyacintou a prosila ju, aby jej od Panny Márie vyprosila uzdravenie z nepríjemnej choroby. Keď Hyacinta videla túto ženu pred sebou na kolenách, dojalo ju to a vzala ju za jej trasúce sa ruky, aby ju zdvihla. Videla však, že jej sily k tomu nestačia, tak si taktiež klakla a pomodlila sa s touto ženou Zdravas Mária. Potom ju prosila, aby vstala, a povedala jej, že ju Panna Mária uzdraví. A neprestávala sa denne za ňu modliť, až sa táto žena po nejakom čase vrátila, aby Panne Márii poďakovala za uzdravenie.

Inokedy zasa istý vojak plakal ako dieťa. Dostal rozkaz odísť na vojnu a opúšťal svoju chorú ženu a tri malé deti. Prosil, aby buď

bola uzdravená žena, alebo aby bol zrušený rozkaz. Hyacinta ho vyzvala, aby sa s ňou pomodlil ruženec. Potom mu povedala:

„Neplačte, Panna Mária je taká dobrá! Určite vám udelí milosť, o ktorú prosíte.“

A nikdy na svojho vojaka nezabúdala. Na konci ruženca sa zakaždým za neho modlila Zdravas Mária. Po niekoľkých mesiacoch prišiel so svojou ženou a tromi deťmi, aby poďakoval Panne Márii za obidve milosti. Bol oslobodený od vojenskej služby, keďže večer pred odchodom dostal horúčku, a jeho žena, ako povedal, bola uzdravená zázrakom Panny Márie.

5. Viac obiet

Istého dňa nám povedali, že nás príde vypočúvať kňaz svätého života, ktorý dokáže odhadnúť vnútro človeka a že preto tiež pozná, či hovoríme pravdu, alebo nie. Hyacinta radostne povedala:

„Kedy príde ten kňaz, ktorý to dokáže uhádnuť? A ak to odhadne, spozná, že hovoríme pravdu!“

Raz sme sa hrali pri studni, o ktorej som sa už zmienila. Hyacintina matka tam mala blízko vinicu. Odtrhla niekoľko strapcov a priniesla nám ich. Avšak Hyacinta nikdy nezabúdala na hriešnikov:

„Nebudeme toto hrozno jesť - povedala - a prinesieme túto obeť za hriešnikov.“

A potom bežala dať hrozno iným deťom, ktoré sa hrali na ulici. Pri návrate žiarila radosťou. Stretla našich chudobných malých priateľov a dala im ho.

Inokedy zase nás teta zavolala, aby sme sa najedli fíg, ktoré priniesla domov a ktoré vyzerali veľmi lákavo. Hyacinta si s nami spokojne sadla ku košíku, vzala prvú figu a chystala sa ju zjesť. Zrazu sa však rozpamätala a povedala:

„Nie! Dnes sme ešte nepriniesli žiadnu obeť za hriešnikov. Musíme priniesť túto.“

Položila figu do košíka, predniesla modlitbu a figy sme tam nechali za obrátenie hriešnikov. Takéto obety Hyacinta opakovala často, avšak už nebudem viac o tom hovoriť, pretože by som inak nikdy neskončila.

III. HYACINTINA CHOROBA A SMŤ

1. Zápal pľúc

Takto ubiehali dni, až náš Pán zoslal zápal pľúc, ktorý Hyacintu a jej brata pripútal na lôžko¹⁹. Deň predtým ako ochorela, mi povedala:

„Veľmi ma bolí hlava a som veľmi smädná. Piť však nechcem, chcem trpieť za hriešnikov.“

Zakaždým, keď som nemala školu, alebo keď som nemala iné povinnosti, šla som ku svojim kamarátom. Keď som sa jedného dňa cestou do školy u nich zastavila, Hyacinta mi povedala:

„Počuj! Povedz skrytému Ježišovi, že ho mám rada a že ho veľmi milujem.“

Inokedy mi povedala:

„Povedz Ježišovi, že mu posielam veľa milých pozdravov.“

Keď som šla najprv do jej izby, povedala:

„Teraz choď navštíviť Františka, ja prinesiem obeť a zostanem tu sama.“

Raz jej matka priniesla hrnček mlieka a povedala jej, aby ho vypila:

„Nechcem, mamička,“ odpovedala a odsunula hrnček rukou.

Teta trošku naliehala, potom však odišla a povedala:

„Neviem, ako ju donútiť, aby sa niečoho najedla. Vôbec nemá žiadnu chuť do jedla!“

Akonáhle sme boli sami, spýtala som sa jej:

„Prečo neposlúšaš mamičku a neprinesieš to ako obeť nášmu Pánovi?“

Keď to počula, vyronila niekoľko sĺz - rada som jej ich osušila - a povedala:

„Nenapadlo mi to.“

Zavolala mamičku naspäť, poprosila ju o odpustenie a povedala jej, že vypije všetko, čo si bude priať. Matka jej priniesla hrnček mlieka. Vypila ho bez najmenšieho odporu. Potom mi povedala:

„Keby si len vedela, koľko ma to stálo, vypiť ho.“

Pri inej príležitosti mi povedala:

¹⁹ Hyacinta ochorela v októbri roku 1918, František onedlho za ňou.

„Stojí ma to stále viac a viac námahy vypit' mlieko a zjesť polievku, ale nič nehovorím. Jem všetko z lásky k Pánu Ježišovi a k Nepoškvrnenému Srdcu Márie, našej Nebeskej Matky.“

Raz som sa jej opýtala:

„Je ti lepšie?“

„Vieš dobre, že mi nie je lepšie.“ A dodala: „Veľmi ma bolí v hrudi, ale nestážujem sa, trpím za obrátenie hriešnikov.“

Keď som k nej jedného dňa prišla, spýtala sa ma: „Priniesla si dnes už veľa obiet? Ja áno! Mamička odišla a ja som mala často chuť pozrieť sa za Františkom, ale neurobila som to.“

2. Návšteva Panny Márie

Predsa sa jej však trochu uľavilo. Mohla vstať a sedávala celý deň pri posteli svojho brata. Jedného dňa ma dala zavolať, že k nej mám rýchle prísť. Bežala som.

„Prišla nás navštíviť Panna Mária a povedala, že si Františka čoskoro zoberie do neba. A mňa sa spýtala, či chcem obrátiť ešte viac hriešnikov. Odpovedala som jej, že chcem. Povedala mi, že pôjdem do nemocnice a budem tam veľa trpieť. Že mám trpieť za obrátenie hriešnikov, na odčinenie hriechov voči Nepoškvrnenému Srdcu Márie a z lásky k Ježišovi. Spýtala som sa jej, či pôjdeš so mnou do nemocnice aj ty. Odpovedala, že nie. To je pre mňa najťažšie. Povedala mi, že do nemocnice ma zavezie mamička a tam potom zostanem sama!“

Nato ostala chvíľku zamyslená. Potom dodala:

„Keby si aspoň ty išla so mnou! Najťažšie je pre mňa to, že tam pôjdem bez teba. Tá nemocnica je možno nejaký tmavý dom, kde nie je nič vidieť, a ja tam budem trpieť sama. Ale to nevádi. Trpím z lásky k nášmu Pánovi. Ako zmierenie voči Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, za obrátenie hriešnikov a za Svätého Otca.“

Keď sa priblížila chvíľa, keď jej braček mal odísť do neba, kládla mu na srdce²⁰:

²⁰ František zomrel 4. apríla 1919.

Pozdravuj odo mňa Krista Pána a Pannu Máriu a povedz im, že vytrpím všetko, ak si to budú priať, za obrátenie hriešnikov a ako zadostučinenie voči Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.”

Smrť brata jej spôsobil veľkú bolesť. Dlho zostala zamyslená a keď som sa jej opýtala na čo myslí, odpovedala:

„Na Františka. Keby som ho len mohla vidieť! A oči sa jej zaliali horúcimi slzami.“

Jedného dňa som jej povedala:

„Čože ty, nebude dlho trvať a pôjdeš do neba. Ale čo ja?“

„Chudiatko, neplač. Budem sa tam za teba veľa a veľa modliť. Tak si želá naša Pani. Ak by chcela, aby som trpela za hriešnikov ešte viac, aj tak by som bola spokojná.“

3. V nemocnici v Ourém

Konečne prišiel deň, keď musela ísť do nemocnice²¹. Naozaj tam veľa trpela. Jej matka sa jej pri návštevách pýtala, či si niečo nepraje. Odpovedala, že by ma chcela vidieť. Hoci to tetu stálo veľa obety, vzala ma tam so sebou. Hneď ako ma Hyacinta zbadala, radostne ma objala a prosila matku, aby šla nakúpiť a nechala nás trochu samé. Pýtala som sa jej, či veľa trpí.

„Áno, ale všetko obetujem za hriešnikov a ako zmierne zadostučinenie voči Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.“

Potom s nadšením hovorila o Pánu Ježišovi a Panne Márii a povedala:

„Tak rada trpím z lásky k nim, aby som im urobila radosť! Oni majú veľmi radi tých, ktorí trpia za obrátenie hriešnikov.“

Čas návštev rýchlo ubehol a moja teta pre mňa prišla. Pýtala sa svojej dcéry, či si niečo nepraje. Ona ju prosila, aby ma vzala so sebou, keď ju pôjde znovu navštíviť. A moja dobrá teta chcela urobiť svojej dcérke radosť a znova ma k nej vzala. Hyacinta s rovnakou radosťou bola ochotná trpieť z lásky k Pánu Bohu a Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie za hriešnikov a za Svätého Otca - to bol jej ideál, hovorila len o tom.

²¹ *Je to nemocnica svätého Augustina vo Vila Nova de Ourém. Bola v nej od 1. júla do 31. augusta.*

4. *Návrat domov*

Po nejakej dobe sa vrátila domov s veľkou otvorenou ranou na hrudi, ktorú bolo potrebné každý deň obväzovať. Hyacinta to znášala bez nariekania, bez najmenej známky mrzutosti. Najviac ju zaťažovali každodenné návštevy a vypytovanie sa ľudí, ktorí prichádzali a pred ktorými sa už teraz nemohla schovať.

„Aj túto obeť prinášam za hriešnikov,“ hovorila odovzdane. „Kiež by som mohla ísť na Cabeço a tam, v našej jaskyni sa pomodliť ruženec! K tomu však už nemám sily. Keď pôjdeš na Cova da Iria, pomodli sa za mňa. Ja sa tam už iste nikdy nedostanem,“ povedala v slzách.

Jedného dňa mi teta povedala:

„Spýtaj sa Hyacinty, na čo myslí, keď tak dlho zostáva bez pohnutia s tvárou v dlaniach. Ja som sa jej už pýtala, ale ona sa iba usmieva a neodpovedá.“

Spýtala som sa jej a Hyacinta mi odpovedala:

„Myslím na Krista Pána, na Pannu Máriu, na hriešnikov a na ... (vymenovala niektoré veci z tajomstva). Rada o tom premýšľam.“

Teta sa ma spýtala, čo jej dcéra odpovedala. S úsmevom som jej všetko porozprávala. Teta o tom rozprávala mojej mamičke a povedala jej:

„Nerozumiem tomu, život týchto detí je pre mňa záhadou.“

A moja mamička dodala:

„Keď sú samé, dorozumievajú sa posunkami a náznakmi, že nie je možné porozumieť, čo len jedinému slovu. A keď k nim niekto príde, sklonia hlavu a nepovedia ani slovo. Nedokážem to pochopiť.“

5. *Ďalšie návštevy Panny Márie*

Panna Mária opäť navštívila Hyacintu, aby jej oznámila nové kríže a nové obety. Hyacinta mi o tom rozprávala:

„Povedala mi, že pôjdem do Lisabonu, do inej nemocnice, že už neuvidím ani teba, ani svojich rodičov. Budem tam veľa trpieť a nakoniec tam aj zomriem. Nemám sa však báť, príde pre mňa a vezme si ma do neba.“

Plačúc ma objala a povedala:

„Už ťa neuvidím. Prosím ťa, veľa sa za mňa modli, pretože zomriem úplne sama.“

Až do dňa, kedy prišla do Lisabonu²², veľmi trpela. Objala ma a so slzami v očiach mi povedala:

„Už ťa nikdy neuvidím! Ani mamičku, ani súrodencov, ani otecka! Už ich nikdy neuvidím! A zomriem úplne sama!“

„Nemysli na to“, povedala som jej raz.

„Nechaj ma, lebo čím viac na to myslím, tým viac trpím; a chcem trpieť z lásky ku Kristovi Pánovi a za hriešnikov. Z bolesti si už nič nerobím! Panna Mária si ma vezme do neba.“

Niekedy povedala:

„Môj Ježišu, milujem ťa a z lásky k tebe chcem veľmi trpieť.“

A často hovorievala:

„Ježišu, teraz môžeš obrátiť veľa hriešnikov, pretože táto obeta je mi veľmi ťažká.“

Niekedy sa ma pýtala:

„Neprijmem skrytého Ježiša prv, ako umriem? Keby mi ho Panna Mária priniesla, keď si ma príde vziať do neba!“

Raz som sa jej spýtala:

„Čo budeš v nebi robiť?“

„Budem veľmi milovať Ježiša a Nepoškvrnené Srdce Panny Márie a veľa sa modliť za teba, za hriešnikov, za Svätého Otca, za rodičov, súrodencov a za všetkých ľudí, ktorí ma prosili, aby som sa za nich modlila.“

Keď jej mamička bola rozžialená, že je taká chorá, povedala:

„Nebud' smutná, mamička, idem do neba. Tam sa budem za teba veľa modliť.“

Inokedy povedala:

„Neplač, mám sa dobre.“

Keď sa jej pýtali, či niečo nepotrebuje, hovorievala:

„Ďakujem, nič nepotrebujem.“

A keď odišli, povedala:

²² Bol to sirotinec Matky Godinhovej v Lisabone na Rua da Estrela 17, kde prišla 21. januára 1920. 2. februára bola prevezená do nemocnice D. Estefania; tam aj zomrela 20. februára roku 1920 o 22.30 hod.

„Som veľmi smädná, ale nebudem piť. Obetujem to Ježišovi za hriešnikov.“

Keď mi jedného dňa teta dávala rôzne otázky, Hyacinta ma zavolala a povedala:

„Nechcem, aby si niekomu hovorila, že trpím, ani mamičke nie, pretože nechcem, aby bola smutná.“

Istého dňa som ju pristihla ako bozkala obraz Panny Márie. Pritom hovorila:

„Moja nebeská mamička, musím teda umrieť sama?“

Zdalo sa, že toto úbohé dieťa sa desilo myšlienky, že bude musieť zomrieť samo. Na povzbudenie som jej povedala:

„Čo je na tom, že zomrieš sama, keď si pre teba príde Panna Mária?“

„Naozaj! Nezáleží na tom! Ibaže neviem, ako to je: niekedy nemyslím na to, že si pre mňa príde, ale iba na to, že zomriem a ty pri mne nebudeš.“

6. Odchod do Lisabonu

Konečne nadišiel deň odchodu do Lisabonu. Rozlúčenie bolo srdcovúce. Dlho ma držala okolo krku a plačúc mi povedala:

„Už sa nikdy nevidíme. Veľmi sa za mňa modli až do chvíle, keď pôjdem do neba. Potom tam hore budem ja prosiť za teba. Neprezrad' nikomu tajomstvo, ani keby ťa mali zabiť. Veľmi miluj Ježiša a Nepoškvrnené Srdce Márie a prinášaj veľa obiet za hriešnikov.“

Z Lisabonu mi ešte odkázala, že Panna Mária ju tam navštívila a že jej oznámila deň a hodinu smrti, a pobádala ma, aby som bola dobrá.

DOSLOV

Vyrozprávala som Vám, pán biskup, čo viem o živote Hyacinty. Prosím Pána Boha, aby tento skutok poslušnosti milostivo prijal a roznietil v dušiach oheň lásky k Ježišovi a Máriinmu Srdcu.

A teraz Vás prosím o láskavosť: Ak by Vaša Excelencia uverejnila²³ niečo z toho, o čom som rozprávala, zariadte to prosím tak, aby tam nebola reč o mojej úbohej osobe.

Priznávam však, najdôstojnejší pán biskup, že keby som vedela, že spálite, čo som napísala, bez toho, že by ste to prečítali, bola by som veľmi rada, lebo som to napísala iba preto, aby som splnila Božiu vôľu, ktorá sa mi prejavila skrze vôľu Vašej Excelencie.

²³ *Tieto spomienky použil Dr. José Galamba de Oliveira v knihe "Hyacinta, kvietok z Fatímy" (máj 1938).*

Druhá spomienka

Úvod

Prvá spomienka dala najavo predstaveným Lucie, že prísne stráži ešte mnoho vecí, ktoré by odhalila zrejme len z poslušnosti. V apríli 1937 písal P. Fonseca biskupovi: „... (prvá spomienka) vzbudzuje domnienku, že v dejinách zjavenia existujú ešte zaujímavé podrobnosti... ktoré nie sú dosiaľ známe. Bolo by možné, ak by to nespôsobilo ťažkosti, vyzvať sestru Luciu, aby svedomito a s evanjeliovou jednoduchosťou napísala ku cti Matky Božej všetko dopodrobna, na čo sa ešte pamätá? To je môj návrh: Ak je realizovateľný, potom ho môže uskutočniť len Vaša Excelencia.“

A skutočne, biskup José po dohode s provinciálnou predstavenou sestier sv. Doroty, Matkou Máriou z Carmo Corte Real, dal sestre Lucii ten príkaz. 7. novembra 1937 mohla sestra Lucia biskupovi odpovedať: „Tu som s perom v ruke, aby som plnila Božiu vôľu.“ S písaním sa teda začalo 7. novembra a dokončené bolo, ako vieme, 21. novembra. Teda štrnásť dní pre taký dlhý spis, a to napriek všetkým domácim prácam, ktoré jej nenechávali voľný čas. Ako bolo povedané, ide o 38 listov popísaných po obidvoch stranách husto a takmer bez opráv. To opäť ukazuje jasnosť ducha sestry Lucie, jej vnútorný pokoj a duševnú rovnováhu.

V tejto spomienke boli témy už prekvapivejšie: anjelské zjavenie, mimoriadne milosti pri prvom svätom prijímaní, zjavenie Máriinho Srdca v júni 1917 a mnoho až doposiaľ neznámych podrobností.

Zámer, ktorý v tomto spise sledovala, vyjadrila sestra Lucia týmito slovami: „Dejiny Fatimy také, aké sú.“ Nešlo teda ako v predošlej spomienke o niekoľko životopisných údajov, pri ktorých zostávali zjavenia v pozadí. Tie sú teraz v popredí.

Ducha, v ktorom Lucia písala, je možné poznať zo slov: „Už viac nebudem mať radosť sama sa tešiť z tajomstiev Tvojej lásky; zato však budú v budúcnosti iní so mnou ospevovať veľkosť tvojho milosrdenstva... Hľa, som služobnica Pánova, nech si ňou naďalej slúži, ako sa mu páči.“

PREDHOVOR

J.M.J.

Božia vôľa, ty si môj raj¹.

Najdôstojnejší pán biskup!

Tu som s perom v ruke, aby som splnila vôľu svojho Boha, a pretože nemám iný cieľ, začnem so zásadou, ktorú mi moja svätá zakladateľka zanechala ako dedičstvo a ktorú budem počas písania podľa jej príkladu veľakrát opakovať: „Božia vôľa, ty si môj raj.“

Dovoľte, najdôstojnejší pán biskup, aby som sa dala úplne preniknúť zmyslom tejto zásady, aby mi bola vodítkom vo chvíľach, v ktorých by ma zvädzala nechuť alebo láska k môjmu tajomstvu, aby som niečo zatajila.

Rada by som sa opýtala, k čomu má tento spis slúžiť, keď nedokážem ani poriadne písať². Nekladím však otázky. Viem, že dokonalá poslušnosť sa nepýta na dôvody. Stačia mi slová Vašej Excelencie, že je to ku cti našej Nebeskej Matky. V istote, že je to tak, prosím preto o požehnanie a ochranu jej Nepoškvrneného Srdca. Pokorne padám k jej nohám a používam jej sväté slová, aby som oslovila svojho Boha:

„Bože môj, vzhliadni na svoju nepatrnú služobnicu, ktorá v úplnej odovzdanosti do tvojej svätej vôle odhaľuje závoj svojho tajomstva a dáva nahliadnúť do dejín fatimského zjavenia. Už sa nebudem tešiť vedomím, že zdieľam len s tebou tajomstvo tvojej lásky, zato však budú aj iní so mnou ospevovať veľkosť tvojho milosrdenstva.“

¹ Heslo zakladateľky kongregácie svätej Doroty, svätej Pavly Frassinetti.

² Pravopis je síce často nedokonalý, netýka sa to ale jasnosti a štylistického usporiadania Luciíných spisov.

I. PRED ZJAVENÍM

1. *Luciine detstvo*

Najdôstojnejší pán biskup!

Pán zhlíadal na svoju nepatrnú služobnicu, preto budú národy ospevovať veľkosť jeho milosrdenstva³.

Zdá sa mi, najdôstojnejší pán biskup, že mi dobrý Boh milostivo doprial už ako malému dieťaťu používanie rozumu. Viem ešte, že som si už v matkinom náručí bola vedomá toho, čo robím. Spomínam si, ako ma mamička kolísala a uspávala rôznymi piesňami.

A pretože som bola najmladšia zo súrodencov - bolo nás päť dievčat a jeden chlapec⁴, ktorých Boh mojim rodičom daroval - spomínam si, že sa rôzne medzi sebou hašterili, lebo ma všetci chceli nosiť v náručí a so mnou sa hrať. V takých prípadoch ma im mamička vzala, aby nikto nebol víťazom. A keď bola sama príliš zamestnaná, dala ma oteckovi, ktorý ma zahŕňal láskaním a nežnosťami.

Prvé, čo som sa naučila, bolo „Zdravas Mária“, pretože moja mamička mala vo zvyku varovať ma v náručí, keď vyučovala moju sestru Karolínu, ktorá je o päť rokov staršia odo mňa. Moje dve staršie sestry boli už veľké. Mamička chcela, aby ma so sebou všade brali, pretože som opakovala všetko ako papagáj. Ako sa v našej dedine hovorilo, hrali medzi mladými prím. Nebolo sviatku ani tanečnej zábavy, aby tam neboli. Či to boli hody, sviatok svätého Jána alebo Vianoce, muselo sa tancovať.

Potom tu bolo tiež vinobranie. A počas zberu olív sa tancovalo takmer denne. V čase hlavných sviatkov farnosti, ako vo sviatok Najsvätejšieho Srdca Ježišovho, Ružencovej Panny Márie, vo sviatok svätého Antona, atď., bola večer tombola s koláčmi a ani tu nechýbal tanec. Okrem toho sme boli pozvaní skoro na všetky svadby v okolí, pretože mamička na nich varila, ak nebola pozvaná

³ *Lk 1, 48.*

⁴ *Luciini súrodenci sa volali: Mária dos Anjos (†1986), †Terézia, †Manuel, †Glória, †Karolína. Lucia sa narodila 22. marca 1907, zomrela 13. februára 2005.*

za svedka. Pri týchto svadbách trvalo tancovanie od konca hostiny až do rána. Moje sestry si dali vždy záležať, aby ma vystrojili rovnako ako seba, pretože ma museli brať so sebou. Pretože jedna z nich bola krajčírka, mala som najelegantnejšie šaty, aké vtedy dedinčanky z mojej dediny nosili: skladanú sukňu, lakovaný opasok, šatku s dolu padajúcimi strapcami, klobúk so zlatými flitrami a pestrými perami. Niekedy to vyzeralo, akoby obliekli bábiku a nie dieťa.

2. Ľudové zábavy

Pri tanci ma posadili na truhlicu alebo na nejaký vysoký predmet, aby ma prítomní nepošliapali; tam som musela spievať rôzne piesne za sprievodu gitary alebo harmoniky. To ma naučili moje sestry, práve tak ako tancovať valčík, keď chýbal tanečník. Vedela som to s veľkou obratnosťou a vzbudila som tým pozornosť a pochvalu prítomných. Nechýbali mi ani odmeny, ani dary od ľudí, ktorí chceli mojim sestrám urobiť radosť. V nedeľu poobede sa zhromažďovala mládež na našom dvore: v lete v tieni troch veľkých figovníkov, v zime v stodole, ktorá tam stála, kde je teraz dom mojej sestry Márie. Tam trávili popoludnie v hrách a v zábave s mojimi sestrami. Na Veľkú noc sa tam usporiadala tombola s mandľami, pričom som ich dostala najviac, pretože niektorí to zariadili úmyselne tak, aby si získali moju obľubu.

Mamička sedávala v týchto popoludniach pri dverách kuchyne, ktoré viedli do dvora; mohla odtiaľ pozorovať, čo sa deje. Niekedy mala v ruke knihu a čítala, inokedy sa zhovárala s niektorou z mojich tiet alebo so susedkami, ktoré k nej prišli. Zachovávala neustále obvyklú vážnosť a všetci vedeli, že čo hovorí, je ako slovo Písma, a že je ju potrebné bezodkladne počúvnuť. Nikdy som nespozorovala, že by sa niekto pred ňou opovážil vysloviť neúctivé alebo neuvážené slovo. Ľudia často hovorili, že moja matka stojí za viac ako všetky jej dcéry. Spomínam si, že som často počula mamičku hovoriť:

„Neviem, čo na tom tých ľudí teší, keď chodia po domoch, a hovoria o záležitostiach iných. Pre mňa nie je nič nad pokojné čítanie doma. V tých knihách je toľko krásnych vecí! A aké krásne sú životopisy svätých!“

Myslím, že som Vám, Excelencia, vyrozprávala, ako som trávila

všedné dni, obklopená deťmi z našej dediny. Ich matky museli ísť na pole a prosili preto moju matku, aby ich nechala pri mne. Taktiež som Vám, myslím, Excelencia, rozprávala o svojej sesternici a o našich hrách a zábavách. Nebudem sa tým zatiaľ zdržiavať.

Dosiahla som šiesty rok, zahrňovaná nežnosťami a láskavosťou. Úprimne povedané, svet sa začal na mňa usmievať a predovšetkým vášnivá láska k tancu zapúšťala v mojom srdci hlboké korene. Priznávam, že by ma tým diabol priviedol do záhuby, keby mi dobrý Boh nebol preukázal svoje zvláštne milosrdenstvo.

Ak sa nemýlim, už som Vám rozprávala, Excelencia, ako moja mamička v poludňajších hodinách v lete vyučovala svoje deti katechizmus. V zime sa naša hodina katechizmu konala po večeri pri peci, kde sme pri nej pražili a jedli gaštany a sladké žalude.

3. Prvé sväté prijímanie

Priblížil sa deň, ktorý pán farár určil na slávnostné sväté prijímanie detí z farnosti. Moja mamička si myslela, že jej dcéra pozná katechizmus a že už má šesť rokov, a tak azda bude môcť ísť k prvému svätému prijímaniu. S týmto úmyslom ma poslala s mojou sestrou Karolínou na katechizmus, ktorý vyučoval deti pán farár ako prípravu na tento deň. Išla som, žiariac radosťou, a dúfala som, že svojho Boha čoskoro po prvý raz prijímam. Pán farár sedel pri vyučovaní na stoličke, ktorá stála na pódiu. Zavolať ma k sebe, a keď niektoré dieťa nevedelo odpovedať, nechal odpovedať mňa, aby ho zahanbil.

Prišiel predvečer veľkého dňa a dôstojný pán zvolal všetky deti ráno do kostola, aby im konečne povedal, kto smie ku svätému prijímaniu ísť. Aký veľký bol môj žal, keď ma dôstojný pán zavolať k sebe, pohladil ma a povedal, že musím ešte počkať, kým budem mať sedem rokov. Rozplakala som sa a položila som vzlykajúcu hlavu na jeho kolená, ako keby som bola pri mamičke.

Bola som ešte pri nohách pána farára, keď vstúpil do kostola kňaz⁵, ktorého dôstojný pán zavolať, aby vypomohol pri spovedaní. Ten kňaz sa ma opýtal, prečo plačem, a keď sa dozvedel dôvod,

⁵ Neskôr bol identifikovaný s P. Cruzom († 1948 v povesti *svätosti*).

vzal si ma do sakristie a skúšal ma z katechizmu a z učenia o tajomstve eucharistie; potom ma zaviedol za ruku k pánu farárovi a povedal:

„Otče Pena, môžete to dievčatko pripustiť k svätému prijímaniu. Chápe lepšie než mnoho iných, čo robí.“

„Ale má len šesť rokov,“ odpovedal pán farár.

„To nevadí. Ak chcete, prevezmem zodpovednosť.“

„Tak dobre,“ povedal mi pán farár, „choď a povedz mamičke, že zajtra pôjdeš k prvému svätému prijímaniu.“

Moja radosť sa nedá opísať. Tlieskala som od spokojnosti rukami a celou cestou som bežala, aby som odovzdala mamičke tú radostnú správu; tá ma začala hneď pripravovať na popoludňajšiu svätú spoveď. Keď sme prišli do kostola, povedala som mamičke, že by som sa rada vyspovedala u toho cudzieho kňaza. Ten spovedal v sakristii, kde sedel na stoličke. Mamička si kľakla blízko dverí pri hlavnom oltári k iným ženám, ktoré čakali až príde rad na ich deti. Tam pred svätostánkom mi dala posledné ponaučenia.

4. Matka Božia sa na Luciu usmieva

Keď na mňa prišiel rad, kľakla som si k nohám Pána Boha, ktorého zastupoval jeho sluha, a prosila som o odpustenie svojich hriechov. Keď som bola hotová, videla som, že sa všetci ľudia smejú. Mamička ma zavolala a povedala mi:

„Dieťa, nevieš, že pri svätej spovedi sa hovorí potichu, že je to tajomstvo? Všetci ťa počuli! Len na konci si povedala niečo, o čom nikto nevie, čo to bolo.“

Na ceste domov sa mamička snažila všelijako dozvedieť to, čomu hovorila tajomstvo mojej svätej spovede, ale odpoveďou bolo len hlboké mlčanie. Až teraz vyjavím to tajomstvo svojej prvej svätej spovede. Keď ma ten dobrý kňaz vypočul, povedal mi krátko toto:

„Dieťa, tvoja duša je chrám Ducha Svätého. Uchovaj ju vždy čistú, aby v nej mohol vo svojom božskom pôsobení pokračovať.“

Pri tých slovách ma prenikla úcta pred mojím vnútrom a opýtala som sa spovedníka, ako to mám robiť.

„Pokľakni tam pri Panne Márii a s veľkou dôverou ju popros, aby tvoje srdce ochraňovala a pripravila ho prijať zajtra dôstojne jej milovaného Syna, a aby ho zachovala len pre neho.“

V kostole bolo viac sôch Panny Márie, ale pretože moje sestry mali na starosti výzdobu oltára Ružencovej Panny Márie, modlievala som sa pred ňou. Preto som k nej šla aj teraz a poprosila som ju s vrúcnosťou, akej som len bola schopná, aby ochraňovala moje srdce len pre Boha. Keď som túto pokornú prosbu niekoľkokrát opakovala s očami upretými na sochu Panny Márie⁶, zdalo sa mi, akoby sa usmievala a akoby mi to sľubovala pohľadom a gestom plným dobroty. Zaplavila ma taká radosť, že som sotva mohla prehovoriť.

5. Predvečer plný očakávania

Moje sestry pracovali celú noc na mojich bielych šatách a na venčeku. Nemohla som od radosti spať a hodiny nechceli ubiehať. Preto som neustále vstávala, chodila k nim a pýtala sa ich, či už nie je deň, či mi nechcú vyskúšať šaty, venček atď.

Konečne sa rozvidnelo a prišiel ten šťastný deň, ale ako dlho to trvalo, až kým bolo deväť hodín! Mala som už biele šaty na sebe, keď ma moja sestra Mária zaviedla do kuchyne, aby som poprosila rodičov o odpustenie, pobožkala im ruky a poprosila ich o požehnanie. Nato mi dala mamička posledné napomenutia. Povedala mi, o čo mám Krista Pána prosiť, až ho budem mať v srdci a rozlúčila sa s týmito slovami:

„Hlavne pros Krista Pána, aby ťa urobil svätou.“

Slová, ktoré sa mi vtisli do srdca tak nezmazateľne, boli prvé, ktoré som Kristovi Pánovi povedala, keď som ho prijala. A ešte aj dnes sa mi zdá, že počujem ozvenu mamičkinho hlasu, ako mi ich opakuje.

Šla som so sestrami do kostola, a aby som sa nezašpinila prachom cesty, niesol ma môj brat v náručí.

Keď sme prišli do kostola, bežala som k oltáru Panny Márie, aby som obnovila svoju prosbu. Tam som spomínala na úsmev predošlého dňa, až po mňa prišli moje sestry a doviedli ma k miestu, ktoré mi bolo určené. Detí bolo veľa. Tvorili štyri rady od vchodu až

⁶ *Táto krásna socha stojí ešte dnes vo farskom kostole na pravej strane priechnej lode.*

ku mriežke, dva rady dievčat a dva chlapcov. Pretože som bola najmenšia, zostala som pri anjeloch na stupňoch pri mriežke.

6. *Veľký deň*

Začala slávnostná svätá omša a čím viac sa približovala chvíľa prijímania, tým rýchlejšie bilo moje srdce v očakávaní Boha, ktorý zostúpil z neba, aby sa spojil s mojou úbohú dušou. Pán farár zostúpil, aby rozdával anjelský chlieb. Mala som šťastie byť prvou. Keď kňaz zostupoval po oltárnych schodoch, bolo mi, akoby mi malo vyskočiť srdce. Sotva však mi položil na jazyk svätú hostiu, pocítila som odovzdanosť a neochvejný pokoj. Cítila som sa tak preniknutá nadprirodzenou atmosférou, že som Božiu prítomnosť tak cítila, akoby som ju telesnými zmyslami vnímala.

Predložila som mu svoje prosby:

„Pane, učíš ma svätou, uchovaj moje srdce vždy čisté, len pre teba.“

A tu sa mi zdalo, akoby Boh ku mne z hĺbky srdca prehovoril:

„Milosť, ktorá ti dnes bola daná, bude žiť v tvojej duši a prinesie plody večného života!“

Tak som sa cítila v Bohu premenená.

Svätá omša skončila až krátko pred jednou hodinou popoludní, pretože cudzí kňazi meškali a kázeň a obnova krstných sľubov trvali dlho. Moja mamička prišla po mňa ustarostená, pretože si myslela, že od slabosti odpadnem. Ja som sa však cítila anjelským chlebom taká nasýtená, že som nemohla nič zjesť. Od tej chvíle som stratila chuť a príťažlivosť ku svetským veciam a cítila som sa dobre len na nejakom osamelom mieste, kde som si mohla spomínať na radosti svojho prvého svätého prijímania.

7. *Luciina rodina*

Tá samota mi bola dopriata len zriedka, pretože som musela dávať pozor na deti, ktoré nám zverili susedky, ako som Vám už, Excelencia, hovorila. Mamička pôsobila tu a tam tiež ako ošetrovateľka. Keď išlo o ľahšie onemocnenie, prichádzali k nej pýtať radu, keď však chorý nemohol chodiť, žiadali ju, aby ho išla navštíviť. Trávila potom dni, niekedy aj noci, v domoch chorých. A

keď sa choroba preťahovala a stav chorých to vyžadoval, posielala k nim na niekoľko nocí aj moje sestry, aby si príslušníci rodiny mohli oddýchnuť. Keď bola chorá matka rodiny, ktorá mala malé deti, a ich krik by chorú rušil, vzala mamička tieto deti k nám a ja som sa s nimi musela hrať. Rozptyľovala som ich tým, že som ich učila rozotávať pradená a prehadzovať kľbko osnovou.

Mali sme stále veľa roboty, pretože u nás boli obyčajne cudzie dievčatá, ktoré prichádzali, aby sa naučili tkať a šiť. Tieto dievčatá prejavovali neskôr spravidla veľkú blízkosť k našej rodine a hovorievali, že dni, ktoré strávili u nás, boli najkrajšie v ich živote. Moje sestry museli niekedy pracovať cez deň na poli, a preto tkali a šili večer.

Po večeri a po modlitbe, ktorú začínal otecko, sme začali pracovať. Každý mal nejakú prácu: sestra Mária si sadla ku tkacím krosnám, otecko jej navíjal špulky. Terézia a Glória šili, mamička priadla, Karolína a ja sme upratali v kuchyni a museli sme potom vyťahovať stehy, prišívajúť gombíky atď. Môj brat hral na harmonike, aby nám zaháňal spánok a my sme k tomu spievali rôzne piesne.

Často prichádzali susedia na besedu a hovorili, že sú spokojní, i keď sme ich nenechali spať a že ich prechádza všetka mrzutosť, keď počujú, ako sa zabávame. Niekoľkokrát som počula hovoriť ženy mamičke:

„Aká šťastná musíš byť! Aké roztomilé deti ti Pán Boh dal!“

Keď prišiel čas, lúpali sme pri mesačnom svetle kukuricu. Mňa posadili na hromadu kukurice a musela som každého objasť, keď sa objavil červený klas.

8. Zamyslený pohľad naspäť

Neviem, či je to, čo som rozprávala o svojom prvom svätom prijímaní, skutočnosť alebo detská fantázia. Viem však, že to malo neustále a má ešte aj dnes veľký vplyv na spojenie mojej duše s Bohom.

Tiež neviem, prečo Vašej Excelencii všetky tieto veci z rodinného života rozprávam, ale vedie ma k tomu Boh. On vie, prečo to robí. Azda preto, aby Vaša Excelencia videla, aké citeľné je pre mňa utrpenie, ktoré odo mňa Boh po mojom rozmaznaní žiada. A pretože Excelencia prikazuje, aby som opísala všetko

utrpenie, ktoré odo mňa náš Pán žiadal, i milosti, ktoré mi z milosrdenstva dobrotivo doprial, myslím si, že je najlepšie, keď ich opíšem tak, ako prišli⁷. A som tiež spokojná, pretože viem, že Vaša Excelencia hodí do ohňa všetko, čo neslúži ku sláve Božej a Panny Márie.

II. ZJAVENIA

1. Nejasné zjavenie roku 1915

Tak som dokončila siedmy rok života. Mamička rozhodla, že mám začať pásť naše ovce. Otecko jej názor nezdieľal, moje sestry tiež nie. Chceli pri mne urobiť výnimku, pretože ma mali veľmi radi. Mamička však neustúpila.

„Je ako všetky ostatné“, povedala. „Karolína už má dvanásť, môže preto pracovať na poli alebo sa učiť tkať alebo priať, ak bude chcieť.“

Bolo mi teda zverené opatrovanie nášho stáda⁸. Správa, že začnem pásť, sa rozniesla rýchle medzi pastierov a skoro všetci prišli, aby sa mi ponúkli za spoločníkov. Všetkým som to sľúbila a so všetkými som sa dohovorila ísť do hôr. Budúci deň boli hory plné pastierov a stád. Zdali sa akoby boli pokryté mrakom, ale ja som sa v tom hluku necítila dobre. Našla som si preto medzi nimi tri spoločníčky a vybrali sme si pastviny na opačnej strane bez toho, že by sme to niekomu povedali. Moje družky boli: Terézia Matiasová, jej sestra Mária Rosová a Mária Justinová⁹. Druhý deň sme išli so stádami do kopca, ktorý sa volá Cabeço. Išli sme ku svahu, ktorý je obrátený k severu. Na južnom svahu tohto kopca sú Valinhos, ktoré Vaša Excelencia podľa mena už pozná. A na východnej strane leží tá skala, o ktorej som Vám, Excelencia, rozprávala už v spise o Hyacinte.

⁷ *Luciina zdržanlivosť je oprávnená. To ešte viac poukazuje na jej čestnosť pri písaní.*

⁸ *Bolo to v roku 1915.*

⁹ *Všetky tri boli P. Kondorom vypočúvané ohľadom toho, o čom Lucia hovorí.*

Vystúpili sme so stádami takmer až na vrchol hory. Pod nami bol rozsiahly háj, ktorý sa ťahal do údolia, olivy, duby, borovice a iné stromy. Niekedy okolo poludnia sme tam zjedli desiatu a potom som vyzvala svoje spoločníčky, aby sa so mnou pomodlili ruženec, k čomu ochotne privolili. Sotva sme začali, zbadali sme pred sebou nad stromami postavu, vznášajúcu sa vo vzduchu, akoby to bola socha zo snehu, prežiarená trochu snečnými lúčmi.

„Čo to je?“ pýtali sa moje napoly ustrašené spoločníčky.

„Neviem!“

Pokračovali sme teda v modlitbe s očami neustále upretými na postavu, ktorá zmizla, akonáhle sme sa prestali modliť. Ako obyčajne, som o tom nič nepovedala, ale moje spoločníčky o tejto udalosti rozprávali svojim rodičom, sotva prišli domov. Správa sa rozšírila a keď som jedného dňa prišla domov, mamička sa ma pýtala:

„Počúvaj, hovorí sa, že si tam čosi videla. Čo si to vlastne videla?“

„Neviem.“

A pretože som sa nevedela vyjadriť, pridala som:

„Vyzeralo to ako postava zahalená do plachty.“

A pretože som chcela povedať, že som nemohla vidieť jej tvár, pripojila som:

„Neviem, či mala oči a ruky.“

Mamička to odbila odmietavým posunkom a povedala:

„Detské hlúposti.“¹⁰

2. Zjavenie anjela v roku 1916

Po nejakej dobe sme prišli s našimi stádami k tomu istému miestu a opakovalo sa to isté, rovnakým spôsobom. Moje spoločníčky o tej udalosti zasa rozprávali. Za nejakú dobu sa to opakovalo znovu. Moja mamička počula inde rozprávať o tých udalostiach po tretíkrát, ale ja som jej doma nepovedala nič. Bola dosť nahnevaná, zavolala si ma a pýtala sa:

¹⁰ Toto nejasné zjavenie anjela malo asi zmysel v tom, aby pripravilo Lucinho ducha na budúcnosť.

„No tak, čo je to, čože ste tam videli?“

„Neviem, mamička, neviem čo to je.“

Niektorí ľudia si začali robiť posmech. A pretože som bola po prvom svätom prijímaní nejakú dobu ako duchom neprítomná, keď som myslela na to, čo sa stalo, pýtali sa ma sestry trochu opovržlivo:

„Vidíš niekoho zahaleného do plachty?“

Tieto opovržlivé gestá a slová sa ma veľmi citeľne dotýkali; nebola som na ne zvyknutá, bola som zvyknutá na láskanie. Ale to ešte nebolo nič. Nevedela som, čo mi Boh v budúcnosti chystá.

Vtedy si vyprosili František a Hyacinta od rodičov povolenie páš' stádo, ako som Vám to už, Excelencia, vyrozprávala. Opustila som teda svoje družky a chodila som namiesto nich s bratrancom a sesternicou: Františkom a Hyacintou. Dohodli sme sa, že budeme páš' stáda na pozemkoch môjho strýka a mojich rodičov, aby sme sa nemuseli pridávať k ostatným pastierom na kopci.

Jedného krásneho dňa sme išli s našimi ovcami k pozemku mojich rodičov, ktorý leží na východnom úpätí tej hory. Tento pozemok sa volá „Chousa Velha“ Doobeda tam začalo poprchávať, sotva viac ako rosa. Stúpali sme s ovcami po svahu hory a snažili sme sa nájsť nejakú skalú, ktorá by nám poslúžila ako úkryt. Vtedy sme vkročili po prvýkrát do požehnanej jaskyne. Leží uprostred olivového hája, ktorý patrí môjmu krstnému otcovi Anastáziovi. Odtiaľ je vidieť dedinu, v ktorej som sa narodila, dom mojich rodičov a miesto Casa Velha a Eira da Pedra. Tento olivový háj, ktorý patril rôznym majiteľom, sa tiahne až na okraj týchto miest. Strávili sme tam celý deň, i keď už prestalo pršať a slnko krásne a jasne žiarilo. Zjedli sme desiatu a modlili sme sa ruženec. A neviem, či to bolo aj vtedy, že sme, ako som Vám, Excelencia, už povedala, nechávali perly ruženca kĺzať medzi prstami a hovorili len „Zdravas Mária“ a „Otčenáš“. Keď sme modlitbu ukončili, začali sme sa hrať s kamienkami.

Chvíľu sme sa hrali, keď sa tu zrazu zachveli stromy pri silnom vetre a my sme sa išli pozrieť, čo sa to deje, pretože bol jasný deň. Videli sme onú postavu¹¹, o ktorej som už rozprávala, ako ide cez

¹¹ Prvé zjavenie anjela (vždy to bol ten istý).

olivový háj k nám. Hyacinta a František ju ešte nikdy nevideli a ja som im o nej nerozprávala. Ako sa približovala, mohli sme rozpoznať jej vzhľad: štrnásť - až pätnásťročný mladík, belší ako sneh, slnko ho robilo priesvitným ako by bol z krištáľu a bol veľmi pekný. Keď k nám prišiel, hovoril:

„Nebojte sa! Som anjel mieru! Modlite sa so mnou.“

Pokľakol na zem, sklonil čelo až k zemi a prikázal nám opakovať trikrát tieto slová:

„Môj Bože, verím v teba, klaniam sa ti, dúfam v teba a milujem ťa! Prosím za odpustenie pre tých, čo v teba neveria, tebe sa neklaňajú, v teba nedúfajú a teba nemilujú.“

Potom vstal a povedal:

„Tak sa modlite. Srdce Ježišovo a Máriino vaše prosby vypočujú.“

Jeho slová sa vryli tak pevne do našej pamäti, že sme na ne nikdy nezabudli. Od tej doby sme trávili dlhý čas tým, že sme hlboko sklonení opakovali tú modlitbu, až sme niekedy zmorení únavou padali. Okamžite som navrhla, aby sme o tom nikomu nepovedali a tentokrát ma, vďaka Bohu, poslúchli.

Po dlhšej dobe sme sa jedného letného dňa hrali cez poludňajší odpočinok doma pri studni, ktorú mali moji rodičia na dvore, a ktorú sme volali Arneiro. (V opise o Hyacinte som Vám, Excelencia, o tej studni tiež už hovorila. Zrazu sme pred sebou uvideli tú istú postavu¹² či anjela, ako sa mi zdalo, a povedal:

„Čo robíte? Modlite sa, veľa sa modlite! Najsvätejšie Srdce Ježiša a Márie majú s vami plán milosrdenstva. Prinášajte Najvyššiemu Pánovi neustále modlitby a obete.“

„Ako máme prinášať obete“ - spýtala som sa.

„Prinášajte Bohu ako obeť všetko, čo môžete, na zmierenie za hriechy, ktoré Boha zraňujú, a ako prosbu za obrátenie hriešnikov. Privolávajte tak mier do vašej vlasti. Ja som anjel strážny Portugalska. Predovšetkým prijmite a odovzdane neste utrpenie, ktoré na vás Pán zošle.“

¹² *Druhé zjavenie anjela.*

Raz sme išli s našimi stádami k pozemku mojich rodičov, ktorý ležal na svahu kopca, o ktorom som už písala, kúsok nad Valinhos. Je to olivový háj, ktorému sme hovorili Pregueira. Keď sme sa najedli, rozhodli sme sa, že sa pôjdeme pomodliť do jaskyne, ktorá ležala na druhej strane kopca. Išli sme teda okolo kopca, museli sme sa vyšplhať na niekoľko skál, ktoré ležia nad Pregueirou. Ovce sa cez ne dostali len s veľkou námahou. Keď sme tam dorazili, začali sme na kolenách, s tvárou sklonenou k zemi, opakovať modlitbu anjela:

„Bože môj, verím v teba, klaniam sa ti“ a tak ďalej. Nevieť, koľkokrát sme túto modlitbu opakovali, keď sme nad sebou uvideli, ako sa rozžiarilo neznáme svetlo. Vstali sme, aby sme videli, čo sa deje a zbadali sme anjela: v ľavej ruke držal kalich, nad ním sa vznášala hostia, z ktorej kvapkalo niekoľko kvapiek krvi do kalicha¹³. Anjel nechal kalich vznášať sa vo vzduchu, kľakol si k nám a trikrát s nami opakoval:

„Najsvätejšia Trojica, Otec, Syn a Duch Svätý, hlboko sa ti klaniam a obetujem ti drahocenné Telo a Krv, Dušu a Božstvo nášho Pána Ježiša Krista, prítomného vo všetkých svätostánkoch sveta, na uzmiernenie za urážky, ľahostajnosť a rúhania, ktorými je urážaný. A pre nekonečné zásluhy jeho Najsvätejšieho Srdca a Nepoškvrneného Srdca Panny Márie ťa prosím za obrátenie úbohých hriešnikov.“ Potom sa zodvihol, vzal kalich a hostiu, podal mi svätú hostiu a rozdelil krv z kalicha Hyacinte a Františkovi¹⁴, pričom povedal:

„Prijmite Telo a pite Krv Ježiša Krista, ktorého nevďační ľudia tak ťažko urážajú! Robte pokánie za ich hriechy a tešte vášho Boha!“

Kľakol si znovu na zem a opakoval s nami ešte trikrát modlitbu: „Najsvätejšia Trojica...“ a zmizol. Zostali sme nehybní a opakovali sme stále tie slová. Keď sme vstali, videli sme, že je večer a že je čas ísť domov.

¹³ *Tretie a posledné zjavenie toho istého anjela.*

¹⁴ *František a Hyacinta neboli ešte na prvom svätom prijímaní. Toto však nepovažovali za sviatostné prijímanie.*

3. Starosti v rodine

Tak som prišla, Excelencia, ku koncu troch rokov, počas ktorých som bola pastierkou - bolo to od siedmeho do desiateho roku môjho života. Za tri roky sa náš dom a takmer celá naša farnosť zmenili. Pán farár Pena už nebol naším farárom, vystriedal ho pán farár Boicinha¹⁵. Hneď ako sa tento výnimočne horlivý kňaz presvedčil o nekresťanských zvykoch, začal okamžite hovoriť v nedeľných kázňach proti zaužívaným plesom a tancovačkám. Využíval všetky verejné aj súkromné príležitosti, aby proti tomuto zlozvyku bojoval. Len čo to mamička počula tohto dobrého farára hovoriť, zakázala mojim sestram na také zábavy chodiť. A pretože sa príkladom mojich sestier riadili aj iní a prestali chodiť tancovať, zvyk čoskoro zanikol. To isté sa stalo aj deťom, ktoré usporadúvali svoje tancovačky oddelene, ako som Vám už, Excelencia, v liste o mojej sesternici napísala. Jedného dňa povedal niekto mojej mamičke:

„Doposiaľ nebolo tancovanie hriechom! A teraz je to hriech, pretože prišiel nový farár? Ako je to vlastne?“

„Neviem,“ odpovedala mamička. „Viem len, že si pán farár neželá, aby sa tancovalo, a preto moje dcéry na také zábavy chodiť nebudú. Nanajvýš ich nechám tancovať trochu doma; pán farár hovorí, že v rodine to nie je nič zlého.“

V tom čase opustili moje dve najstaršie sestry otcovský dom, aby prijali sviatosť manželstva. Môj otec¹⁶ sa nechal strhnúť zlou spoločnosťou a zaplietol sa do poľutovaniahodnej vášne, pre ktorú sme už skôr stratili niektoré pozemky. Keď mamička videla, že prostriedkov na živobytie je menej, rozhodla sa, že moje dve sestry Glória a Karolína pôjdu slúžiť. Tak zostal doma môj brat, ktorý obrábal pole, mamička v domácnosti a ja, ktorá som pásala naše

¹⁵ *Vlastným menom sa volal Manuel Marques Ferreira. Zomrel v januári roku 1945.*

¹⁶ *Zmenu životného štýlu Luciinho otca nemožno považovať za zvlášť dramatickú. Hoci je pravda, že sa nechával zväzdať svojou záľubou vo víne, nemôžeme ho považovať za alkoholika. Čo sa týka jeho náboženských povinností, je takmer isté, že si ich niekoľko rokov neplnil vo fatimskej farnosti, pretože si nerozumel s miestnym farárom. Plnil si ich vo Vila Nova de Ourém.*

stáda. Mamička veľmi trpela a keď sme si my traja sadli večer ku peci čakali sme s večerou na otecka, hovorievala mamička smutne s pohľadom upretým na prázdne miesta po ostatných dcérach:

„Bože môj! Kde sa podela tá bývalá radosť tohto domu?“

Potom sklonila hlavu na malý stôl a dala sa do horkého plaču. Môj brat a ja sme plakali s ňou. Bola to jedna z najsmutnejších scén, ktoré som zažila! Srdce mi pukalo túžbou po mojich sestrách a starosťou nad utrpením mamičky.

Aj napriek tomu, že som bola ešte dieťa, plne som chápala situáciu. Potom som si však spomenula na slová anjela: „Prijmite pokorne všetky obety, ktoré Pán na vás zošle.“ Uchýlila som sa vtedy na osamelé miesto, aby som svojím utrpením nezväčšovala utrpenie mamičke. Tým miestom bola obyčajne naša studňa. Tam som kľačala na kameni, miešala svoje slzy s vodou a obetovala Bohu svoje utrpenie. Niekedy ma takúto smutnú našli František a Hyacinta. A preto, že som pre plač nemohla hovoriť, plakali so mnou. Potom sa Hyacinta modlila nahlas našu modlitbu: „Môj Bože, obetujeme ti všetky tieto utrpenia a tieto obety ako úkon zadosťučinenia a za obrátenie hriešnikov.“ Slová modlitby neboli vždy rovnaké, zmysel bol však ten istý.

Tolké utrpenie začalo podryvať zdravie mojej mamičky. Pretože už nemohla pracovať, zavolala moju sestru Glóriu, aby ju opatrovala, a aby sa starala o domácnosť. Vyhľadala všetkých chirurgov a lekárov v okolí. Užívala veľa liekov, ale jej stav sa nezlepšoval. Naš pán farár sa ponúkol, že ju zavezie do Leirie, aby tam mohla navštíviť lekára. Išla tam v sprievode mojej sestry Terézie, ale vrátila sa polomŕtva, unavená z cesty a vysilená prehliadkami, jej stav sa však nezlepšil. Konečne sa obrátila na jedného chirurga v S. Mamede a ten jej povedal, že má srdcovú vadu, jeden stavec chrbtice je posunutý a že má zníženú funkciu ľadvín. Podrobil ju náročnému liečeniu a užívaním rôznych liekov sa jej stav trochu zlepšil.

V takej situácii sme boli, keď sa blížil 13. máj 1917. Môj brat dosiahol vtedy predpísaný vek na vojenskú službu, a pretože bol úplne zdravý, dalo sa očakávať, že bude odvedený. K tomu všetkému bola vojna a ťažko sa dalo počítať s možnosťou oslobodenia sa od vojenskej služby.

Mamička sa obávala, že nebude mať nikoho, kto by pracoval na poliach, a preto zavolała domov aj moju sestru Karolínu. Medzitým slúbil bratov krstný otec, že ho dá oslobodiť od vojenskej služby. Využil známosti s vyšetrojúcim lekárom a Pán Boh doprial mamičke túto úľavu.

4. Zjavenie Matky Božej

Nebudem sa zdržiavať popisovaním zjavenia 13. mája. Vaša Excelencia ho dobre pozná a bola by to teda len strata času. Vaša Excelencia dobre vie, ako sa moja mamička na tieto udalosti vypytovala a ako sa ma snažila prinútiť k priznaniu, že som klamala. Slová, ktoré nám povedala toho dňa Najsvätejšia Panna a ktoré sme nechceli nikomu vyzradiť, zneli: „Chcete znášať všetky utrpenia, ktoré Boh na Vás zošle, ako zmiernu obeť za hriechy, ktoré ho urážajú, a ako prosbu za obrátenie hriešnikov?“

„Áno, chceme“, znela odpoveď.

„Budete teda veľa trpieť, ale Božia milosť vás bude posilňovať.“

13. júna sa slávil v našej obci sviatok svätého Antona. Bolo zvykom, že sa v ten deň vypúšťali stáda zavčas ráno a o 9. hodine sa znova zatvárali, aby sa mohlo ísť na slávnosť. Mamička a sestry, ktoré vedeli, ako mám rada slávnosti, mi povedali:

„Som zvedavá, či pôjdeš na slávnosť alebo na Cova da Iria, aby si sa tam rozprávala s tou paňou.“

Toho dňa sa so mnou nikto nerozprával, všetci sa ku mne chovali, akoby hovorili:

„Nechajte ju, uvidíme, čo bude robiť!“

Vypustila som preto stáda zavčas rána s tým, že ich o deviatej hodine zase zavriem do chlieva, aby som mohla ísť o desiatej na svätú omšu a potom na Cova da Iria. Ale krátko po východe slnka ma zavolať môj brat, že mám ísť domov, pretože sú tam ľudia, ktorí so mnou chcú hovoriť. On zostal pri stáde a ja som išla domov, aby som videla, čo odo mňa chcú. Bolo to niekoľko žien a mužov, ktorí prišli z Minde, z okolia Tomar, Carrascos, Boleiros¹⁷, a chceli ma odprevadiť ku Cova da Iria. Povedala som im, že je ešte skoro, a

¹⁷ Tieto osady ležia v okolí Fatimy v okruhu 25 km.

vyzvala som ich, aby išli so mnou na svätú omšu o ôsmej. Po nej som išla domov. Tí ľudia na mňa čakali na našom dvore v tóni našich figovníkov.

Mamička a sestry sa správali neustále pohrdavo a to sa ma dotýkalo a bolelo ako urážky. Okolo 11. hodiny som vyšla z domu, zašla som do domu strýka, kde na mňa čakali Hyacinta a František, a odtiaľ sme išli ku Cova da Iria v očakávaní vytúženého okamihu. Všetci tí ľudia išli s nami a kládli nám tisíce otázok. V ten deň som sa cítila nesmierne smutná. Videla som zarmútenú mamičku, ktorá ma chcela za každú cenu prinútiť, aby som sa priznala ku klamstvu. Bola by som jej rada vyhovelá, ale nevedela som ako, aby som nemusela naozaj klamať. Už od kolísky nám deťom vstúpovala veľký odpor ku klamstvu a trestala prísne každého, kto klamal.

„Moje deti až doposiaľ vždy hovorili pravdu,“ vravievala. „A teraz mám niečo také nechať prejsť u svojej najmladšej dcéry? Keby šlo aspoň o niečo bezvýznamné... ale také klamstvo, ktoré klame toľkých ľudí!..“

Po tom horekovaní sa obrátila ku mne a povedala mi:

„Nech to stojí čokoľvek! Buď povieš tým ľuďom pravdu a priznáš sa, že si klamala, alebo ťa niekam zatvorím, kde ani slnko neuvidíš. To by mi tak ešte chýbalo, aby mi k toľkým starostiam pribudlo ešte také niečo!“

Moje sestry sa pridali k mamičke, a tak ma obklopila atmosféra pohrdania a opovrhovania.

Spomínala som na minulé časy a pýtala som sa: „Kde je tá nežnosť, ktorú mi ešte nedávno moja rodina prejavovala?“ Mojím jediným uľahčením boli slzy, ktoré som prelievala pred Bohom, keď som mu ponúkala svoju obeť. Toho dňa, (okrem toho, čo som už rozprávala) Najsvätejšia Panna mi povedala, akoby uhádla, čo sa stalo:

„Trpíš veľa? Nestrácaj odvahu! Ja ťa nikdy neopustím. Moje Nepoškvrnené Srdce bude твоjím útočiskom a cestou, ktorá ťa povedie k Bohu.“

Keď ma Hyacinta videla plakať, tešila ma a povedala: „Neplač! To sú určite tie obety, o ktorých povedal anjel, že ich na nás Boh zošle; trpíš, aby si robila pokánie a za obrátenie hriešnikov.“

5. Lucine pochybnosti¹⁸

Vtedy sa náš pán farár dozvedel, čo sa stalo, a odkázal mamičke, aby ma k nemu priviedla. Mamička si vydýchla, pretože si myslela, že pán farár si vezme na zodpovednosť tieto udalosti. Preto mi povedala:

„Zajtra ráno pôjdeme na svätú omšu. Potom pôjdeš na faru. Pán farár ťa už prinúti, aby si povedala pravdu, či už tak alebo onak. Nech ťa trebárs potrestá, nech s tebou urobí, čo chce, len nech ťa prinúti, aby si sa priznala, že si klamala, a ja budem spokojná.“

Aj moje sestry sa postavili na mamičkinu stranu a vymysleli si plno hrozieb, aby mi nahnali strach z vypočúvania u pána farára. Hyacinte a Františkovi som povedala, čo sa deje, a oni mi povedali:

„Pôjdeme s tebou! Pán farár odkázal aj našej mamičke, aby nás k nemu priviedla, ale mamička nám o tom nič nepovedala. No dobre! Keď nás budú biť, budeme trpieť z lásky k nášmu Pánovi a za hriešnikov.“

Nasledujúci deň som teda išla s mamičkou; cestou mi nepovedala ani slovo. Priznávam sa, že som sa triasla od strachu z toho, čo malo prísť. Na svätej omši som obetovala Bohu svoje utrpenie. Potom som s mamičkou išla cez kostolné námestie a vystúpila som po schodoch na verandu fary. Keď sme stáli na prvých schodoch, obrátila sa mamička ku mne a povedala:

„Už ma nehnevaj! Povedz pánu farárovi, že si klamala, aby mohol v nedeľu v kostole oznámiť, že to bola lož, a všetko je vybavené. Je toto možné? Všetci ľudia behajú na Cova da Iria, aby sa tam modlili pred dubom!“

Bez ďalších slov zaklopala na dvere. Prišla sestra pána farára, ponúkla nám miesto a poprosila nás, aby sme chvíľu počkali. Konečne prišiel pán farár. Zaviedol nás do pracovne, kývol mamičke, aby si sadla na lavicu a zavolať ma k písaciemu stolu. Keď som videla, s akým pokojom a ako priateľsky sa ma dôstojný

¹⁸ Treba poznamenať, že ide o stav určitého zmätenia a bezradnosti, nie o vlastnú pochybnosť, ktorý bol vyvolaný rozpormi vo vlastnej rodine. K tomu ešte prispel opatrný postoj farára.

pán vypytuje, divila som sa a očakávala s napätím, čo bude ďalej. Výsluch bol veľmi dôkladný, ba až trápny. Dôstojný pán vyslovil varovanie:

„Zdá sa mi, že to nie je nebeské zjavenie. Keď sa niečo také stane, posíla Boh obyčajne duše, ktorým sa zjavuje, k ich spovedníkom alebo farárom, aby vydali počet zo všetkého, čo sa stalo. Toto sa naopak ukrýva, ako sa len dá. Môže to byť diabolský klam. Uvidíme, budúcnosť ukáže, čo o tom máme súdiť.“

6. Hyacinta a František povzbudzujú Luciu

Ako ma tieto slová boleli, vie len Pán, lebo len on pozná naše vnútro. Začala som pochybovať, či nie sú tieto zjavenia od diabla, ktorý sa ma takto snaží priviesť do záhuby. A pretože som si myslela, že diabol pôsobí vždy sváry a nepokoj, myslela som na to, že doma skutočne nie je pokoj a radosť od tej doby, čo som tie veci videla. Akú trýzeň som pretrpela!

O svojich pochybnostiach som povedala Hyacinte a Františkovi. Hyacinta odpovedala:

„Určite to nie je diabol, nie! Hovorí, že diabol vyzerá veľmi odporne a že je pod zemou, v pekle, ale táto pani bola taká krásna a videli sme ju vystupovať do neba!“

Spasiteľ tak chcel zrejme moje pochybnosti zmierniť. Stratila som však počas toho mesiaca horlivosť v obetách a umŕtvovaní a pomýšľala som už na to, že konečne poviem, že som klamala, aby bol všetkému koniec. Hyacinta a František mi povedali:

„Nerob to! Nevieš, že by si klamala a že klamanie je hriech?“

V tom stave som mala sen, ktorý temnotu mojej duše ešte viac prehĺbil: videla som diabla, ako sa smeje, že ma oklamal. Snažil sa ma stiahnuť do pekla. Keď ma držal vo svojich pazúroch, začala som tak kričať a volať k Panne Márii, až sa mamička prebudila a ustrašene sa ma pýtala, čo mi je. Nevieť už, čo som odpovedala. Spomínam si len, že som v tú noc už nemohla zaspať, pretože som bola od strachu akoby ochrnutá. Tento sen zanechal v mojej duši veľa strachu a starostí. Jediným uľahčením bolo vyplakať sa v samote, niekde v kútiku. Začala som dokonca cítiť nechúť ku spoločnosti s bratrancom a sesternicou a vyhýbala som sa im. Úbohé deti! Niekedy ma hľadali a volali a ja som bola blízko, ale

neodpovedala som im. Niekedy som bola schovaná v kúte, kde ich nenapadlo sa pozrieť.

13. júl sa blížil a ja som pochybovala, či tam pôjdem (t.j. na Cova da Iria). Povedala som si: „Ak je to diabol, prečo by som tam chodila, aby som to videla? Keď sa ma budú pýtať, prečo tam nejdem, poviem, že mám strach, že sa tam zjavuje diabol, a preto tam nejdem. Nech Hyacinta a František robia čo chcú, ja na Cova da Iria už nepôjdem.“

Bola som pevne rozhodnutá svoj úmysel uskutočniť.

Už poobede 12. júla prichádzali ľudia, aby mohli byť prítomní na udalostiach budúceho dňa. Zavolala som Hyacinta a Františka a povedala som im svoje rozhodnutie. Odpovedali:

„My ideme. Tá Pani nám prikázala, aby sme prišli.“

Hyacinta sa ponúkla, že bude hovoriť sama s Paňou, bola však smutná, že som tam nechcela ísť, a začala plakať. Pýtala som sa jej, prečo plače:

„Pretože nechceš ísť s nami!“

„Nie, nepôjdem. A keď sa tá Pani bude na mňa pýtať, povedz jej, že som neprišla, pretože mám strach, že by to mohol byť diabol.“

Nechala som ich a schovala som sa, aby som nemusela hovoriť s ľuďmi, ktorí sa ma prišli vypytovať. Mamička si myslela, že sa hrám s deťmi z dediny, ale ja som bola celý deň za krovím na susedovom pozemku vedľa nášho Arneira, kúsok na východ od studne, o ktorej som sa už viackrát zmienila. Keď som večer prišla domov, mamička sa na mňa hnevala a povedala:

„Tu je tá naša svätá z črvotočivého dreva! Celý čas, ktorý jej zostáva po pasení oviec, premámi hraním, a nikto ju nenájde!“

Keď sa na druhý deň blížila hodina, kedy som tam mala zase ísť, cítila som sa zrazu hnaná neznámou mocou, ktorej som nedokázala odolať. Vydala som sa teda na cestu a išla som do strýkovho domu, aby som sa pozrela, či je tam Hyacinta. Naša som ju v izbe s bratom Františkom. Kľáčali pri posteli a plakali.

„Nejdete?“ pýtala som sa ich.

„Bez teba nemáme odvahu ísť! Pod' s nami!“

„Áno, idem!“ povedala som.

Išli so mnou s natešenou tvárou.

Pri ceste nás čakali zástupy ľudí a nebolo ľahké sa tam dostať.

V ten deň nám Najsvätejšia Panna zjavila tajomstvo. Potom pripojila, aby oživila moju poklesnutú horlivosť:

„Obetujte sa za hriešnikov a hovorte často Ježišovi, predovšetkým, keď prinášate nejakú obeť: Ježiš, robím to z lásky k tebe, za obrátenie hriešnikov a na zmierenie za hriechy proti Nepoškvrnenému Srdcu Márie.“

7. Luciina matka pochybuje

Vďaka dobrému Bohu zmizli pri tomto zjavení chmáry z mojej duše a našla som zase pokoj. Moja úbohá mamička bola čoraz viac ustarostená, keď videla toľko ľudí, ktorí tam prichádzajú zo všetkých strán.

„Tí úbožiaci prichádzajú oklamaní vašimi klamstvami“, hovorila, „a ja naozaj neviem, ako im otvoriť oči.“

Jedného dňa sa pýtal jeden muž, ktorý sa nám vystatovačne posmieval a niekedy nás dokonca aj bil, mojej mamičky:

„Teta Mária Róza, čo hovoríš na tie videnia svojej dcéry?“

„Neviem,“ odpovedala. „Myslím, že je to klamárka, ktorá má za bláznov pol sveta.“

„Nehovor tak nahlas, lebo ju niekto znesie zo sveta. Zdá sa, že existujú ľudia, ktorí na tom majú záujem.“

„Ach, z toho si nič nerobím! Len keby ju donútil hovoriť pravdu! Ja poviem pravdu vždy, aj keby bola proti mojim deťom, alebo iným ľuďom, alebo dokonca i proti mne samej.“

Bolo to naozaj tak. Mamička hovorila vždy pravdu, i keď pravda bola proti nej. My, jej deti, sme povinné byť jej za tento dobrý príklad vďačné.

Jedného dňa sa opäť pokúšala donútiť ma - ako to hovorila - k priznaniu klamstva. Preto sa rozhodla, že ma na budúci deň zavedie zase na faru: tam som mala svoju lož priznať, poprosiť za odpustenie a vykonať pokánie, ktoré mi pán farár uloží. Útok bol tentoraz silný a ja som nevedela, čo mám robiť. Cestou som sa zastavila v strýkovom dome a informovala som Hyacintu, ktorá bola ešte v posteli, čo sa deje, a potom som šla za mamičkou.

Už som Vašej Excelencii rozprávala v správe o Hyacinte všetko, čo ona a jej brat vytrpeli v tejto skúške, ktorú na nás Pán zoslal, ako na mňa čakali v modlitbe pri studni atď.

Cestou mi mamička dávala ponaučenia. V jednej chvíli som odpovedala s rozochvením:

„Ale, mamička, ako môžem povedať, že som nič nevidela, keď som videla?“

Mamička mlčala a keď sme prišli k fare, povedala mi:

„Teraz počúvaj! Chceme, aby si povedala pravdu, keď si videla, tak povedz, že si videla. Ak si však nevidela, tak priznaj, že si klamala!“

Potom sme vystúpili po schodoch a pán farár nás prijal v kancelárii veľmi priateľsky, ba, povedala by som, že s láskou. Vypytoval sa ma prísne a otcovsky, použil tiež niektoré chytáky, aby videl, či si budem protirečiť, alebo popletiem jednu vec s druhou. Nakoniec nás prepustil a pokrčil ramenami, akoby chcel povedať: „Neviem, čo mám povedať a čo si s tým všetkým mám počať.“

8. Vyhrážky na okresnom úrade

O niekoľko dní vyzvali úrady môjho strýka a mojich rodičov, aby sa dostavili nasledujúci deň¹⁹ v určenú hodinu na okresný úrad; strýko s Františkom a Hyacintou a môj otecko so mnou. Okresný úrad bol vo Vila Nova de Ourem, muselo sa tam ísť tri míle, to bola poriadna vzdialenosť pre deti, ako sme boli my. Jediným dopravným prostriedkom boli vtedy vlastné alebo oslie nohy. Môj strýko prehlásil ihneď, že je ochotný tam ísť, ale deti so sebou nevezme.

„Nevydržia cestu peši“, povedal, „a na oslovi sa nevedia udržať, pretože na to nie sú zvyknuté. Okrem toho, nie som povinný doviest k súdu dve také malé deti.“

Moji rodičia boli inej mienky:

„Moja nech len ide. Nech odpovie sama. Ja tým veciam nerozumiem. A keď klame, nech je potrestaná!“

Nasledujúce ráno ma posadili na oslíka, z ktorého som cestou tri razy spadla. Išla som v sprievode otecka a strýka. Myslím, že som Vám, Excelencia, už rozprávala, ako veľmi Hyacinta a František v ten deň trpeli, pretože si mysleli, že prídem o život. Najviac ma bolela ľahostajnosť, ktorú mi dávali najavo rodičia, a to tým viac, keď som videla, s akou láskou jednali so svojimi deťmi strýko a

¹⁹ Bolo to 11. augusta.

teta. Spomínam si ešte, že som cestou rozmýšľala: „Akí iní sú moji rodičia, iní ako strýko a teta! Tí idú sami obhajovať svoje deti. Moji rodičia ma vydávajú úplne ľahostajne úradom, aby so mnou robili, ako sa im zachce. No dobre, povedala som si v srdci. Mám šťastie, že môžem trpieť z lásky k tebe, môj Bože, a za obrátenie hriešnikov.“ V týchto myšlienkach som našla útechu.

Okresný náčelník sa ma vypytoval pred oteckom, strýkom a inými pánmi, ktorých som nepoznala. Chcel ma prinútiť, aby som mu vyjaviла tajomstvo a sľúbila mu, že už na Cova da Iria nepôjdem. Za tým účelom nešetril sľubmi ani hrozbami. Keď videl, že nič nepomôže, prepustil ma a povedal, že sa aj tak všetko dozvie, i keby ma to malo stáť život. Nakričal na strýka, že neposlúchol jeho rozkaz, a napokon nás nechal ísť domov.

9. Mrzutosť v Luciinej rodine

V mojej rodine sme mali ešte iný zármutoк, ktorý som, ako hovorili, zavinila ja. Cova da Iria bola majetkom mojich rodičov. Dole v údolí bol kus úrodnej pôdy, kde sa pestovalo trochu kukurice, zeleniny atď. Na svahoch boli olivy, duby a buky. Keď tam ľudia začali chodiť, nemohli sme tam nič sadiť, ľudia všetko pošliapali. Veľa ich prišlo na koňoch a kone všetko spásli a zničili. Mamička nad tou stratou bedákala a hovorila mi:

„Keď teraz chceš jesť, bež a popros tú Paniu!“

Moje sestry dodali:

„Teraz môžeš jesť to, čo ešte na Cova da Iria rastie!“

To ma tak bolelo, že som sa neodvažovala vziať si kúsok chleba a zjesť ho.

Aby ma donútila povedať pravdu, ako hovorila, bila ma mamička často polenom, ktoré vzala z kopy v kúte, alebo metlou. Pretože však bola predsa len matka, snažila sa potom moje ochabujúce sily vzpružiť. Bolelo ju, keď videla, ako chudnem a blednem, lebo sa obávala, že by som mohla ochorieť. Úbohá mamička! Teraz chápem, v akej situácii bola, a je mi jej ľúto. Mala v skutočnosti pravdu, keď ma považovala za nehodnú takej veľkej milosti, a keď sa preto domnievala, že som klamárka. Vďaka zvláštnej milosti nášho Pána som jej nikdy jej chovanie nevyčítala. Pretože mi anjel predpovedal, že Boh na mňa zošle utrpenie, videla som v tom vždy

Božiu vôľu. Láska, úcta a bázeň, ktoré som jej bola dlžná, rástli stále viac, akoby som od nej bola zahrňovaná len láskou. A dnes som jej ešte vďačnejšia za to, že so mnou tak jednala, a že ma ďalej nerozmaznávala láskaním a nežnosťami.

10. Luciin prvý duchovný vodca

Myslím, že to bolo v tomto mesiaci²⁰, kedy prišiel po prvý raz pán Dr. Formigão, aby ma podrobil výsluchu. Otázky, ktoré mi kládol, boli vážne a podrobné. Mala som ho rada, pretože mi hovoril veľa o čnostiach a naučil ma niekoľko spôsobov, ako sa v nich cvičiť. Ukázal mi obrázok svätej Agnesky, rozprával mi o jej mučeníckej smrti a povzbudil ma, aby som ju napodobňovala. Prichádzal ma vypočúvať každý mesiac a nakoniec mi dal vždy nejakú dobrú radu, ktorou mi preukázal duchovné dobrodenie. Jedného dňa mi povedal:

„Dieťa, musíš mať Spasiteľa veľmi rada za to, že ti preukazuje toľko milostí a dobrodení.“

Táto veta sa mi vryla do duše tak hlboko, že som si od tej chvíle navykla neustále hovoriť nášmu Pánovi: „Môj Bože! Milujem ťa a ďakujem ti za milosti, ktoré si mi preukázal.“ Zdôverila som sa s touto stelnou modlitbou, ktorá mi bola taká milá, Hyacinte a jej bračekovi a Hyacinta si ju tak obľúbila, že sa pýtala uprostred najzábavnejšej hry: „Nezabudli ste povedať nášmu Pánovi, že ho milujete pre milosti, ktoré vám preukázal?“

11. Väzenie v Ourém

Svitalo ráno 13. augusta. Už večer predtým začali prichádzať ľudia zo všetkých strán. Všetci nás chceli vidieť, vypytovať sa nás, zveriť nám prosby, aby sme ich predložili Najsvätejšej Panne. Boli sme v rukách toho davu ako lopta v rukách detí. Všetci nás chceli mať blízko, kládli nám otázky, nemali sme ani čas odpovedať.

Uprostred tejto tlačenej bol môj otecko vyzvaný, aby ma doviedol do domu mojej tety, kde na nás čakal náčelník. Otecko

²⁰ *Dr. Manuel Nunes Formigao mladší, neskôr veľký apoštol Fatimy, prišiel prvýkrát 13. septembra do Kotliny zjavení.*

ma tam zaviedol. Keď som tam prišla, bol náčelník v izbe s Hyacintou a Františkom. Tam sa nás vypytoval a snažil sa z nás opäť vylákať tajomstvo a vynútiť sľub, že už na Cova da Iria nepôjdeme. Pretože nič nedosiahol, nakázal oteckovi a strýkovi, aby nás dovedli na faru. Čo sa potom stalo vo väzení nebudem hovoriť, pretože to Vaša Excelencia všetko vie.

Čo som teda ja a moji malí príbuzní najviac pociťovali a čo najviac bolelo, bolo úplná opustenosť zo strany rodiny, ako som to Vašej Excelencii už povedala. Keď som sa z onej cesty, či väzby - neviem, ako to mám nazvať - vrátila, bolo to, myslím, 15. augusta²¹, poslali ma od radosti nad mojím návratom otvoriť ovčinec a vyhnat ovce na pastvu. Strýko a teta chceli zostať so svojimi deťmi doma, a preto poslali namiesto nich ich brata Jána. Pretože bolo neskoro, zostali sme v blízkosti našej dediny vo Valinhos.

Ako sa táto udalosť odohrala, Vaša Excelencia tiež už vie, a preto sa pri nej nezdržujem. Najsvätejšia Panna nabádala opäť ku kajúcim skutkom a potom povedala:

„Modlite sa, veľa sa modlite a prinášajte obety, lebo veľa duší prichádza do pekla, pretože sa nikto za ne neobetuje a nemodlí.“

12. Umŕtvovanie a utrpenie

Po niekoľkých dňoch sme šli s našimi ovečkami po jednej ceste, na ktorej som našla kus pevného povrazu od voza. Zobrala som ho a zo žartu som si ho uviazala okolo pásu. Čoskoro som pocítila, že mi povraz spôsobuje bolesť. Tu som povedala svojim malým príbuzným:

„Pozrite, bolí to! Mohli by sme si ho uviazať okolo pásu a ponúknuť túto obeť Pánu Bohu.“

Deti môj návrh ihneď prijali a rozdelili sme povraz na tri časti. Ako nôž sme použili hranu kameňa, na ktorý sme tíkli iným kameňom. Povraz nám spôsobil niekedy strašné bolesti, možno

²¹ Lucia tu, ale aj na iných miestach tvrdí, že zjavenie vo Valinhos bolo 15. augusta, to znamená deň po návrate z Vila Nova de Ourém. Je to omyl. Deň po návrate z Ourém bol iste 15. august, ale ku zjaveniu došlo až nasledujúcu nedeľu 19. augusta 1917.

preto, že bol pevný a hrubý, alebo preto, že sme si ho niekedy príliš pritiahli. Hyacinte niekedy vyhfkli slzy od bolesti, keď som jej však radila, aby ho odložila, odpovedala:

„Nie! Chcem ponúknuť túto obeť Pánovi ako pokánie a za obrátenie hriešnikov.“

Inokedy sme zbierali pri múre rastliny, ktoré pukajú, keď sa stlačia v ruke. Hyacinta odtrhla nevedomky s týmto pukavým hráškom aj prhlavu, a tá ju páčila. Keď zacítila bolesť, stlačila ju pevnejšie a povedala nám:

„Pozrite, zase niečo, čím môžeme konať pokánie!“

Odvtedy sme si zvykli šľahať prhlavou nohy, aby sme mohli priniesť Bohu novú obeť.

Ak sa nemýlim, začali sme v priebehu toho mesiaca dávať svoj obed chudobným deťom, ako som Vám to, Excelencia, vyrozprávala už v liste o Hyacinte. Moja mamička sa v tom mesiaci trochu upokojila. Často hovorievala:

„Keby aspoň ešte jeden človek to zjavenie videl, možno by som uverila! Ale z toľkých ľudí ho vidia iba tieto deti!“

V tom mesiaci mi rozprávali niektorí ľudia, že videli všelijaké veci: niekto vraj videl Pannu Máriu, iní rôzne znamenia na slnku...

Mamička teraz hovorila:

„Najsôr sa mi zdalo, že by som uverila aj ja, keby aj iní niečo uvideli. Ale teraz hovorí toľko ľudí, že niečo videli, a ja predsa nemôžem uverit!“

Môj otec ma začal v tom čase brániť, a keď mi niekto hrubo nadával, umlčal ho a povedal:

„Nevieme síce, či je to pravda, ale nevieme ani, či je to lož.“

„V tej dobe znechutilo strýka a tetu obťažovanie ľudí, ktorí si neustále priali nás vidieť a s nami hovoriť. Preto poslali syna Jána pást' stádo a Hyacinta a František zostali doma. Onedlho ovce predali. Pretože som nechcela iných kamarátov, chodila som so stádom sama. Rozprávala som Vám už, Excelencia, že Hyacinta a jej brat so mnou chodili, keď som bola blízko a keď bola pastvina vzdialená, čakali na mňa pri ceste.

Môžem skutočne povedať, že to boli pre mňa šťastné dni, keď som sama medzi svojimi ovcami z vrcholu hory, alebo z údolia obdivovala krásu neba a ďakovala Pánu Bohu za milosti, ktoré mi

zoslal. Keď moju samotu vyrušil hlas niektorej z mojich sestier, ktorá ma volala domov, aby som sa išla porozprávať, keď ma niekto hľadal, pociťovala som veľkú nechuť a utešovala som sa tým, že môžem aj túto obeť priniesť Pánu Bohu.

Jedného dňa prišli traja muži, aby sa s nami porozprávali. Po veľmi nepríjemnom vypytovaní sa rozlúčili sa so slovami:

„A snažte sa to tajomstvo povedať! Ak nie, tak pán okresný náčelník je schopný vás dokonca aj zabiť.“

Hyacinta žiarila radosťou a vyhlásila:

„To je ale dobre! Mám tak rada Spasiteľa a Matku Božiu a takto ju skoro uvidíme!“

Hovorilo sa, že nás okresný náčelník chce naozaj usmrtiť. Moja teta, ktorá bola vydatá v Casais, prišla k nám, aby nás vzala k sebe. Povedala:

„Ja patríam do iného okresu, tam vás ten okresný náčelník nemôže hľadať.“

Nemohla však svoj úmysel uskutočniť, pretože sme s ňou nechceli ísť. Odpovedali sme:

„Nech nás usmrtí, nám to neprekáža! Veď prídeme do neba.“

13. Trinásteho septembra

Priblížil sa 13. september. V tento deň nám povedala Panna Mária o tom, čo som už rozprávala:

„Boh je s vašimi obetami spokojný, nechce však, aby ste spali s povrazom. Noste ho len cez deň.“

Netreba hovoriť, že sme jej príkaz presne splnili.

Pretože náš Pán chcel v minulom mesiaci, ako sa zdá, zjaviť niečo mimoriadne, moja mamička dúfala, že teraz, v tento deň, sa vec vysvetlí a vyjasní. Pretože však Pán Boh onoho dňa nedal zažiť žiadnemu lúču svojej slávy - možno preto, aby nám dal príležitosť k ďalšej obeť - poklesla mamička opäť na myslí a prenasledovanie doma začalo znova. Mala na to veľa dôvodov. Ku strate Cova da Iria, ktorá bola dobrou pastvinou pre naše stádo a živilo nás, sa pripojilo takmer isté presvedčenie, že udalosti nie sú nič iné, než obyčajné výmysly a vidiny detskej obrazotvornosti. Jedna moja sestra nerobila skoro nič iné, len ma volala a pásala

stádo miesto mňa, aby som mohla ísť k ľuďom, ktorí ma chceli vidieť a so mnou hovoriť.

Pre bohatú rodinu by taká strata času nič neznamenala, avšak pre nás, čo sme museli žiť zo svojej práce, to už niečo znamenalo. Mamička bola preto za nejaký čas nútená stádo predať, čo bola nemalá strata pre obživu rodiny. Tomu všetkému som bola na vine ja a v kritických okamihoch mi to hovorili do očí.

Dúfam, že Pán Boh to všetko odo mňa prijal, lebo som mu to obetovala a bola som vždy rada, že sa môžem obetovať pre neho a za hriešnikov. Moja mamička znášala všetko s hrdinskou trepezlivosťou a odovzdanosťou. Keď ma hrešila a trestala, tak len preto, že ma považovala za klamárku. Niekedy povedala v plnom odovzdaní sa do utrpenia, ktoré jej Pán zosiela:

„Má to byť azda trest, ktorý mi Boh posielal za moje hriechy? Ak je to tak, buď Bože pochválený!“

14. Luciin duch obety

Jedna susedka povedala - neviem, ako na to prišla - že mi nejakí páni dali peniaze, ani už neviem koľko. Mamička ma hneď zavolať a žiadala, aby som jej peniaze dala. Pretože som povedala, že som nič nedostala, chcela ma donútiť, aby som jej ich dala a pochytila metlu. Keď ma poriadne vyobšívajú, prišla moja sestra Karolína s iným dievčaťom zo susedstva, ktorá sa volala Virginia, a tie prehlásili, že pri tom boli, keď ma tí páni vypočúvali, a videli, že mi nič nedali. Po tejto obhajobe som mohla odísť ku svojej obľúbenej studni a ponúknuť Bohu aj túto obetu.

15. Zvláštna návšteva

Ak sa nemýlim, objavil sa v priebehu toho mesiaca²² tiež mladý muž, ktorého som sa pre jeho vysokú postavu strašne zľakla. Keď som videla, že sa tento muž, ktorý sa na mňa pýtal, musel zohnúť, aby prešiel dverami, myslela som si, že predom mnou stojí nejaký Nemec. Lebo sme vtedy boli vo vojne a deťom naháňali strach

²² Bol to Dr. Carlos de Azevedo Mendes; prišiel 8. septembra 1917.

slová: „Však na teba príde Nemeč a zabije ťa.“ A tak som si myslela, že prišla moja posledná hodina. Mladý muž moje zľaknutie zbadal, pokúšal sa ma upokojiť, posadil si ma na kolená a veľmi láskavo sa ma vypytoval. Po rozhovore prosil moju mamičku, aby mi dovolila ukázať mu miesto zjavenia a pomodliť sa tam s ním. Žiadané dovolenie dostal, a tak sme išli. Ja som sa však triasla strachom, že idem sama s neznámym človekom. Upokojila som sa však pri myšlienke, že by som uvidela Spasiteľa a našu Paniu, keby ma usmrtil.

Keď sme prišli na miesto, pokľakol si a prosil ma, aby som sa s ním modlila ruženec a prosila Najsvätejšiu Pannu o milosť, aby isté dievča privolilo prijať s ním sviatosť manželstva. Tá prosba ma prekvapila. Myslela som si: „Ak má z teba toľko strachu ako ja, nepovie ti nikdy áno!“ Keď sme sa pomodlili ruženec, odprevadil ma ten mladý muž k dedine, rozlúčil sa so mnou a prosil ma o ďalšie modlitby. Bežala som potom ako bláznivá k domu strýka zo strachu, že by sa mohol ešte vrátiť!

Aký veľký bol môj údiv, keď som sa po zjavení 13. októbra ocitla zrazu v rukách tohto muža nad hlavami ľudí. Bolo to však dobre preto, že všetci mohli uspokojiť svoju zvedavosť. Keďže ten mladý muž nevidel, kde stúpa, potkol sa krátko na to na kameňoch a spadol. Ja som nespada, pretože ma zovrel dav, ktorý sa na mňa tlačil. Vzali ma hneď iní a ten mladý muž sa stratil. Objavil sa neskoršie s dievčinou, o ktorej mi hovoril a ktorá už bola jeho ženou. Prišiel poďakovať našej Panne za prijatú milosť a poprosiť o hojné požehnanie. Tento mladý muž je dnes Dr. Carlos Mendes z Torres Novas.

16. Trinásteho októbra

Prišli sme teda, najdôstojnejší pán biskup, k 13. októbru. Vaša Excelencia vie už všetko, čo sa v ten deň prihodilo. Z tohto zjavenia sa mi najhlbšie vryla do srdca prosba našej svätej Nebeskej Matky: „Nech ľudia Pána už neurážajú, už bol príliš urážaný!“²³ Aká

²³ *Máme cennú správu fatimského farára; pri výsluchoch sa hovorilo aj o týchto otázkach.*

obžaloba plná lásky a aká jemná prosba! Kiežby sa ozývala celým svetom a kiežby všetky deti Nebeskej Matky počuli jej hlas.

Rozšírila sa správa, že úrady chcú vo chvíli zjavenia nechať explodovať vedľa nás bombu. Nebála som sa, a keď som o tom hovorila so svojimi malými príbuznými, povedali sme si:

„Aké by to bolo krásne, keby sa nám dostalo milosti odísť odtiaľ s Pannou Máriou do neba!“

Môj otec sa však zľakol a chcel ma po prvýkrát odprevadiť. Povedal:

„Ak moja dcéra zomrie, chcel by som umrieť po jej boku.“

Môj otec ma potom viedol za ruku na miesto zjavenia. Po zjavení som ho však uvidela, až keď som večer bola zasa v rodinnom kruhu.

Popoludní toho dňa som strávila s bratrancom a sesternicou, akoby sme boli nejaké čudné zvieratá, ktoré ľudia chcú vidieť a pozorovať! Večer som bola naozaj unavená z toľkých otázok a vypytovaní. Nemalo to konca, ani keď nastala noc. Niektorí ľudia, ktorí so mnou nemohli hovoriť, zostali do druhého dňa, až kým neprišli na rad. Niektorí si priali hovoriť so mnou ešte večer. Ja som však preniknutá únavou padla na zem a zaspala. Vďaka Bohu, vtedy som ešte nepoznala ľudské ohľady a sebalásku, preto som sa ku každému správala prirodzene, ako keby som bola s rodičmi.

Nasledujúci deň vypytovanie pokračovalo, lepšie povedané, nasledujúce dni, lebo od tej chvíle prichádzali takmer každý deň rôzni ľudia na Cova da Iria, aby si vyprosili ochranu Matky Božej, a všetci si želali vidieť „deti, ktoré videli Pannu Máriu“, klásť im otázky a modliť sa s nimi ruženec. Niekedy som už bola taká vyčerpaná ustavičným opakovaním a modlením, že som hľadala zámienku, aby som sa ospravedlnila a ušla. Ľudia však naliehali natoľko, že som sa musela namáhať - a niekedy nie málo - aby som ich uspokojila. Vtedy som opakovala v srdci svoju obvyklú modlitbu: „Z lásky k tebe, môj Bože, za odpustenie hriechov proti Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, za obrátenie hriešnikov a za Svätého Otca!“

17. Výsluchy rôznymi kňazmi

Povedala som už Vašej Excelencii v liste o sesternici, ako nám dvaja ctihodní kňazi rozprávali o Svätom Otcovi a zdôrazňovali, ako veľmi potrebuje modlitby. Odvtedy sme nepriniesli Bohu žiadanú modlitbu alebo obeť bez toho, že by sme nepripojili prosbu za Svätého Otca. Cítili sme k Svätému Otcovi takú veľkú lásku, že keď jedného dňa povedal pán farár mojej mamičke, že asi budem musieť ísť do Ríma a byť tam vypočúvaná Svätým Otcom, tleskala som od radosti a povedala som bratancovi a sesternici:

„To bude krásne, až uvidím Svätého Otca!“

Oni povedali s plačom:

„My nepôjdeme, ale prinesieme túto obeť za neho.“

Pán farár ma podrobil poslednému vypočúvaniu. Čas, ktorý bol na vypočúvania určený, vypršal, a dôstojný pán nevedel, čo má na to všetko povedať. Aj on začal prejavovať nespokojnosť:

„Prečo sa tí všetci ľudia modlia v pustatine, keď živý Boh, Boh našich oltárov vo Sviatosti zostáva sám, opustený vo svätostánku? K čomu tie peniaze, ktoré tam nechávajú ležať bez účelu pod dubom, keď oprava kostola nemôže byť dokončená pre nedostatok peňazí?“²⁴

Celkom som chápala dôvody jeho mienok, ale čo som mohla robiť? Keby som mala moc nad srdcami tých ľudí, bola by som určite obrátila ich pozornosť na kostol. Pretože som však takú moc nemala, priniesla som Bohu i túto obeť. Keďže Hyacinta mala zvyk skloniť pri vypytovaní hlavu a sklopiť oči k zemi a sotva niečo povedať, skoro vždy volali mňa, aby som uspokojila zvedavosť pútnikov. A tak ma neustále volali na faru, aby som odpovedala na otázky tej či onej osoby, toho či onoho kňaza.

Raz prišiel jeden kňaz z Torres Novas, aby sa so mnou porozprával²⁵. Vypočúval ma tak dôkladne a obratne, že som potom mala trochu výčitky svedomia, pretože som mu niektoré veci zatajila. Radila som sa s bratancom a sesternicou:

²⁴ Z dokumentov vtedajšej doby vyplýva, že dôvodom na preloženie farára boli ťažkosti so stavbou kostola.

²⁵ Bol to kanonik Ferreira, vtedajší farár v Torres Novas, ktorý jedného dňa potvrdil, že bol jedným z tých nepríjemných vypočúvajúcich.

„Neviem, či nerobíme zle, ak nehovoríme všetko, keď sa nás pýtajú, či nám Panna Mária ešte niečo nepovedala. Neviem, či neklameme, keď povieme, že nám zjavila tajomstvá, a ostatné zamlčíme.“

„Neviem“, odpovedala Hyacinta, „ale ty predsa nechceš, aby sme to povedali.“

„Pravdaže to nechcem“ odpovedala som jej. „Aby sa nás začali vypytovať, aké robíme kajúce skutky! To by tak chýbalo! Vidíš, keby si bola mlčala a nič nepovedala, nikto by teraz nevedel, že sme videli Paniu, rozprávali sa s ňou a s anjelom a nikto by to nemusel vedieť!“

Keď to dieťa počulo moje dôvody, rozplakalo sa a prosilo ma o odpustenie ako v máji, ako som o tom už písala v jej histórii. Tak som zostala so svojimi škrupuľami sama a nevedela som, ako svoje pochybnosti vyriešiť.

Onedlho na to sa objavil iný kňaz zo Santarem. Zdalo sa, že je bratom prvého, alebo že sa aspoň dohovorili, rovnaké otázky a rovnaká obratnosť, rovnaký smiech a spôsob, ako si ma doberal, dokonca i postava a rysy tváre sa zdali byť rovnaké. Po tomto výsluchu moja pochybnosť ešte vzrástla a ja som skutočne nevedela čo robiť. Prosila som ustavične nášho Pána a Pannu Máriu, aby mi povedali, čo mám robiť:

„Môj Bože a moja Nebeská Matka! Vy viete, že Vás nechcem urážať luhaním! Ale vidíte, že nie je dobre, aby som povedala všetko, čo ste mi povedali.“

Uprostred tejto bezradnosti som mala šťastie, že som hovorila s pánom vikárom z Olivala²⁶. Neviem prečo, ale ten kňaz vo mne vzbudil dôveru a ja som mu vyložila svoje pochybnosti. Písala som už v liste o Hyacinte, ako nás dôstojný pán naučil uchovávať tajomstvá. Dal nám ešte iné ponaučenia o duchovnom živote. Predovšetkým nás učil, ako sa páčiť vo všetkom nášmu Pánovi a prinášať mu veľa malých obetí.

„Ak máte chuť niečo zjesť, deti, nechajte to tak, a zjedzte niečo iné. Prineste obeť! Ak sa vám zachce hrať sa, nehrajte sa, prineste

²⁶ *Bol to P. Faustino.*

Bohu ďalšiu obeť. Keď sa vás vypytujú a vy sa nemôžete ospravedlniť, chce to tak Boh, prineste mu aj túto obeť.“

Reči dôstojného pána som naozaj rozumela a ako som ho len mala rada! Dôstojný pán sa staral aj naďalej o moju dušu a občas ma prišiel sám navštíviť alebo ku mne poslal zbožnú vdovu, ktorá bývala blízko Olivala v malej dedinke²⁷. Volala sa pani Emília.

Táto zbožná žena sa chodila často modliť na Cova da Iria. Potom sa zastavila u nás. Prosila, aby som u nej zostala niekoľko dní a zavedla ma potom do domu pána kaplána. Dôstojný pán bol taký dobrý, že ma pozval na dva alebo tri dni do svojho domu, aby som robila spoločníčku jeho sestry. A trpezlivo so mnou trávil veľa hodín, poučoval ma o cvičeniach v čnostiach a viedol ma svojimi radami. Nevedela som nič o duchovnom vedení, môžem však povedať, že bol mojím prvým duchovným vodcom. Preto na tohto kňaza vďačne a s úctou spomínam.

III. - PO ZJAVENIACH

1. Prvá návšteva školy

Ach jaj! Teraz tu píšem bez hlavy a päty, ako sa hovorí, a zabúdam na iné veci! Robím však tak, ako mi Vaša Excelencia povedala: že mám písať tak, ako si spomínam, celkom jednoducho. Tak to chcem robiť, a nestarať sa o usporiadanie či o štýl. Myslím, že takto je moja poslušnosť najdokonalejšia, a teda nášmu Pánovi a Nepoškvrnenému Srdcu Márie najmilšia.

Vraciam sa teda k svojmu otcovskému domu. Povedala som Vám už, Excelencia, že mamička musela naše stádo predať, takže nám ostali len tri ovce, ktoré sme vodili na pole. A keď sme nešli na pole, dali sme im žrať niečo v stajni. Mamička ma vtedy poslala do školy a vo voľnom čase som sa musela učiť tkáť a šiť. Tak ma mala stále doma a nemusela strácať čas hľadaním.

Jedného dňa sa rozprávali moje sestry o tom, že pôjdu s inými dievčatami na vinobranie k jednému bohatému pánovi z Pé de

²⁷ Osada sa volala Soutaria; dom pani Emílie bol prestavaný na kaplnku.

Cão²⁸. Mamička dovolila, ale mala som ísť s nimi aj ja. Hovorila som už na začiatku, že mamička ich nenechávala ísť nikde bezo mňa.

2. Lucia a pán farár

V tom čase začal pán farár pripravovať deti na slávnostné prvé prijímanie. Pretože som sa zúčastňovala slávnostného prijímania už od šiestich rokov, mamička rozhodla, že tento rok nepôjdem. Z toho dôvodu som nechodila na katechizmus. Zatiaľ, čo ostatné deti bežali po škole na verandu pána farára, ja som išla domov, aby som pokračovala v tkaní a šití. Pán farár sa hneval, že na katechizme chýbam a jedného dňa poslala pre mňa jeho sestra po škole jedno dieťa. To ma stretlo už na ceste do Aljustrela pri dome chudobného muža, ktorému hovorili „Caracol“. Povedalo mi, že ma volá sestra pána farára, že mám ísť k nej.

V domnení, že ide o nejaký výsluch, som sa ospravedlnila, že mi mamička prikázala, aby som prišla hneď domov, a bez ďalších slov som sa rozbehla ako bláznivá cez pole a hľadala som úkryt, kde by ma nikto nenašiel. Tentoraz ma to však prišlo draho. O niekoľko dní po tom bol v obci sviatok; prišlo viac kňazov z okolia sláviť svätú omšu. Na konci slávnosti ma pán farár dal zavolať a prísne ma pred všetkými tými kňazmi vyhrešil, že som nechodila na katechizmus a že som neposlúchla odkaz jeho sestry. Nakoniec mi vyčítal všetky moje chyby a kázanie trvalo veľmi dlho.

Konečne sa tam objavil, neviem ako, jeden ctihodný kňaz, ktorý sa ma pokúsil ochrániť. Chcel ma ospravedlniť a povedal, že mi azda mamička nedovolila chodiť na katechizmus. Pán farár však odpovedal:

„Mamička! Mamička je svätica! Ale táto tu je nezbednica a ešte len uvidíme, čo z nej bude!“

Ten kňaz, ktorý sa stal neskoršie dekanom v Torres Novas, sa ma láskavo opýtal, z akého dôvodu som na katechizmus nechodila. Vysvetlila som mu, že to tak rozhodla moja mamička. Pretože mi

²⁸ *Táto usadlosť neďaleko Torres Novas patrila inžinierovi Máriovi Godinho. On sám 13. júla 1917 urobil prvú fotografiu detí, ktorú máme.*

veľmi neveril, poslal ma pán farár pre moju sestru Glóriu, ktorá bola na námestí pred kostolom, aby sa dozvedel pravdu. Keď však počul, že je to naozaj tak, ako som mu povedala, povedal:

„Tak dobre, buď prídeš v týchto zostávajúcich dňoch na katechizmus, vyspovedáš sa pri mne a pôjdeš k slávnostnému prijímaniu s ostatnými deťmi, alebo v tejto farnosti už prijímanie nedostaneš!“

Keď to moja sestra počula, povedala, že mám päť dní pred tým s nimi odcestovať a že to bude pre nás veľká nepríjemnosť. Keď si to dôstojný pán želá, že by som sa mohla vyspovedať a prísť k prijímaniu v iný deň pred odchodom. Pán farár však na tieto prosby nepristúpil a trval na svojom. Keď sme prišli domov, vyrozprávali sme všetko mamičke; tá išla dôstojného pána tiež prosiť, aby ma nechal vyspovedať sa a prijať sväté prijímanie v iný deň. Všetko však bolo márne. Mamička teda rozhodla, že brat ma po svätom prijímaní privezie za nimi, i napriek tomu, že cesta bola dlhá a boli s ňou spojené ťažkosti. Nielenže sa muselo ísť veľmi ďaleko, muselo sa tiež ísť po veľmi zlých cestách a prejsť hory a pahorky.

Myslím, že som prežila veľa strachu už len pri samotnom pomyslení, že sa budem musieť spovedať pri pánovi farárovi! Aký strach som mala z neho! Plakala som celá sklúčená. Deň pred slávnostným prijímaním prikázal dôstojný pán farár, aby poobede prišli všetky deti do kostola na spoveď. Išla som teda a srdce sa mi zvieralo ako v lise. Keď som vstúpila do kostola, videla som, že spovedá viac kňazov. V jednej spovednici vzadu bol páter Cruz z Lisabonu. Hovorila som s ním už predtým a mala som ho veľmi rada.

Nevidela som, že v otvorenej spovednici uprostred kostola sedí pán farár a všetko pozoruje. Myslela som si: „Najskôr sa vyspovedám u P. Cruza a spýtam sa ho, ako to mám urobiť. Potom pôjdem k pánu farárovi.“

P. Cruz ma prijal veľmi láskavo a keď ma vypočul, povedal, že nemusím ísť k pánovi farárovi, keď nechcem; že mi dôstojný pán kvôli tomu nemôže odmietnuť sväté prijímanie. Po tejto rade som sa pomodlila pokánie a utiekla z kostola zo strachu, že ma niekto zavolá.

Nasledujúci deň som išla do kostola vo svojich bielych šatách a stále som sa bála, že by mi mohlo byť sväté prijímanie odopreté. Ale dôstojný pán sa uspokojil s tým, že mi po slávnosti dal najavo, že mu moja neposlušnosť neušla, pretože som sa spovedala u iného kňaza.

Pán farár bol kvôli tým udalostiam stále nespokojnejší a zmätenejší a jedného dňa farnosť opustil. Rozšírila sa potom správa, že dôstojný pán odišiel kvôli mne²⁹, pretože nechcel prevziať zodpovednosť za udalosti. Pretože tento horlivý pán farár bol u ľudí veľmi obľúbený, musela som preto všeličo vytrpieť. Niektoré zbožné ženy mi dávali najavo svoju nevôľu a vyčítali mi, kedykoľvek ma stretli; niekedy ma počastovali zauchami a kopancami.

3. Františkov a Hyacintin súcit s Luciou

Hyacinta a František mali len zriedkakedy účasť na týchto nežnostiach, ktoré nám zosielalo nebo, lebo ich rodičia nedopustili, aby sa ich niekto dotkol. Ale trpeli so mnou a často im tiekli slzy po tvári, keď videli, aká som sklúčená alebo pokorená. Jedného dňa mi Hyacinta povedala:

„Keby tak moji rodičia mohli byť ako tvoji, aby ma ľudia mohli tiež biť; mohla by som tak priniesť viac obiet nášmu Pánovi!“

Vedela však využiť každú príležitosť k pokániu. Mali sme tiež vo zvyku občas počas deviatich dní alebo počas celého mesiaca nič nepiť. Raz sme prinášali túto obeť uprostred augusta, keď bola horúčava na zadusenie. Jedného dňa sme sa vracali po modlitbe ruženca na Cova da Iria domov a keď sme prišli k rybníku, ktorý je na okraji lesa, povedala mi Hyacinta.

„Počuj, mám veľký smäd a veľké bolesti hlavy, napijem sa trochu vody.“

„Z tejto nie“, odpovedala som jej. „Moja mamička nechce, aby sme z nej pili, škodí to. Poprosme o trochu vody Máriu dos Anjos.“ (To bola naša susedka, ktorá sa krátko predtým vydala a bývala tam v malom dome.)

²⁹ *Iste to nebol ten dôvod. Skôr ťažkosti, ktoré mal farár so svojimi farníkmi kvôli prestavbe kostola.*

„Nie, nechcem piť dobrú vodu. Napila by som sa z tejto vody, pretože by som tak priniesla nášmu Pánovi miesto obety smädu, obetu, že by som sa napila tejto špinavej vody.“

Voda v tom rybníku bola naozaj špinavá. Rôzni ľudia tam prali bielizeň a zvieratá tam pili a kúpali sa. Preto nás mamička napomínala, aby sme z tej vody nepili.

Inokedy Hyacinta povedala:

„Náš Pán musí mať z našich obetí radosť, pretože mám strašný smäd! Ale nechcem piť, chcem trpieť z lásky k nemu.“

Jedného dňa sme sedeli vo dverách domu môjho strýka, keď sme spozorovali, že sa blížia nejakí ľudia. František a ja sme bežali ihneď do izby, aby sme sa schovali pod posteľ. Hyacinta povedala: „Neschovám sa, chcem priniesť Kristovi Pánovi túto obeť!“ Tí ľudia prišli, hovorili s ňou, čakali dlho, zatiaľ čo ma hľadali, a konečne odišli. Vyšla som potom zo svojho úkrytu a pýtala som sa:

„Čo si povedala, keď sa pýtali, či vieš, kde sme?“

„Neodpovedala som. Sklopila som hlavu a oči a nič som nepovedala. Robím to tak vždy, keď nechcem povedať pravdu. Klamať tiež nechcem, pretože klamať je hriech.“

Naozaj sa obyčajne tak správala a bolo zbytočné dávať jej otázky, jednoducho na ne neodpovedala. Väčšinou sme však neboli ochotní prinášať obety tohto druhu, ak sme sa im mohli vyhnúť.

Jedného dňa sme sedeli niekoľko krokov od ich domu v tieni dvoch figovníkov, ktoré sa skláňali nad cestou. František sa trochu vzdialil, aby sa hral. Keď spozoroval, že sa blížia nejaké dámy, bežal nám to povedať. Pretože sa v tej dobe nosili klobúky, ktorých okraje boli široké skoro ako sito, mysleli sme si, že nás s takou prikrývkou hlavy neuvidia a vyšplhali sme sa na figovníky. Sotva tie dámy prešli, zliezli sme rýchlo dolu a bežali sme sa čo najrýchlejšie schovať v kukuričnom poli.

Tento náš zvyk, že sme utiekli zakaždým, kedy sme len mohli, bol pre pána farára tiež dôvodom k sťažnostiam. Dôstojný pán sa sťažoval na to, že sa vyhýbame najmä kňazom. Bolo to naozaj tak, dôstojný pán mal pravdu. Robili sme to však preto, že obzvlášť kňazi nás vypočúvali a znova a znova sa vypytovali. Keď sme sa ocitli v prítomnosti kňaza, pripravovali sme sa už na to, že prinesieme Bohu jednu z najväčších obiet.

4. Zákaz púťí do Fatimy

Ani vláda nebola spokojná s vývojom udalostí. Na mieste zjavenia postavili ľudia dva koly v podobe oblúku s lampami; niektorí sa starali, aby stále horeli. V jednu noc boli poslaní muži s autom, aby tie koly strhli, zoťali dub na mieste zjavenia a autom ho odviekli. Ráno sa správa o tejto udalosti rýchle rozšírila. Bežala som tam, aby som sa pozrela, či je to pravda. Ale aká veľká bola moja radosť, keď som videla, že sa tí muži pomýlili a miesto duba odviezli iný strom. Prosila som Pannu Máriu o odpustenie pre tých mužov a modlila som sa za ich obrátenie.

Po nejakom čase sa rozšírila 13. mája ráno správa - nepamätám sa už, či to bolo v roku 1918 alebo 1919³⁰ - že do Fatimy prišli dragúni, aby bránili ľuďom chodiť na Cova da Iria. Všetci boli vystrašení tou správou a mysleli si, že je to posledný deň môjho života. Neznepokojovala som sa nad tým a vydala som sa na cestu do kostola. Keď som prišla do Fatimy, prešla som pomedzi kone, ktoré zaplňali námestie pred kostolom, vošla som do kostola, zúčastnila som sa na svätej omši, ktorú celebroidal neznámy kňaz, išla som na sväté prijímanie a po vďakyvzdaní som odišla nerušene domov, bez toho, že by mi niekto niečo povedal. Nevieam, či ma nevideli, alebo mi nevenovali pozornosť. Napriek neustálym správam, že sa vojaci márne pokúšajú ľudí zadržovať, išla som tam poobede aj ja, aby som sa pomodlila ruženec. Cestou sa ku mne pridružila skupina žien z iných obcí. Keď som sa už blížila k miestu zjavenia, prichádzali ku skupine dvaja vojaci, poháňali kone bičom, aby nás dobehli. Keď k nám prišli pýtali sa nás, kam ideme. Ženy odpovedali smelo, že ich do toho nič nie je. Tu pohnali kone bičom, ako by nás chceli prevaliť. Ženy odskočili nabok a zrazu som stála sama pred tými dvomi dragúnmi. Pýtali sa ma, ako sa volám, povedala som to bez váhania. Pýtali sa ma, či som to dieťa, čo videlo Pannu Máriu. Prisvedčila som. Tu mi prikázali, aby som išla uprostred cesty medzi oboma koňmi a určili mi smer do Fatimy. Keď som sa blížila k rybníku, o ktorom som sa už skôr zmienila,

³⁰ Bolo to 13. mája 1920. Tento dátum nemohla Lucia presne zistiť.

prišla jedna pani, ktorá tam žila a o ktorej som už tiež hovorila; keď ma videla opodiaľ medzi koňmi, postavila sa do prostriedku cesty a pokúšala sa mi dodať odvahu, ako by to bola druhá Veronika. Vojaci ju donútili, aby okamžite ustúpila, a ona prepukla v usedavý plač nad mojím nešťastím.

Niekoľko krokov ďalej mi prikázali, aby som sa zastavila a pýtali sa, či je tá žena moja matka. Povedala som, že nie. Neverili tomu a pýtali sa, či je to náš dom. Znova som povedala, že nie. Tu mi prikázali, pretože mi zrejme neverili, aby som išla ďalej až k domu mojich rodičov. Keď sme prišli k pozemku, ktorý leží kúsok pred Aljustrelom neďaleko malého prameňa, prikázali mi, aby som zastala; keď tam videli otvorené jamy pre stĺpy, povedali si medzi sebou, asi aby ma vystrašili:”

„Tu sú otvorené jamy. Odsekne jej šablou hlavu a pochováme ju tu. Tak s tým raz a navždy skončujeme.“

Keď som to počula, myslela som, že naozaj prišiel môj posledný okamih. Zostala som však pokojná, akoby sa ma to vôbec netýkalo.

Po chvíli zamyslenia povedal druhý:

„Nie, k tomu nemáme oprávnenie.“

A kázali mi ísť ďalej. Tak som prešla našu dedinu, až som prišla k domu svojich rodičov. Všetci ľudia stáli pri oknách a vo dverách, aby videli, čo sa deje. Niektorí sa škodoradostne smiali, iní súcitne plakali nad mojím osudom. Keď sme prišli k nám, prikázali mi, aby som zavolala rodičov. Tí neboli doma. Jeden zostúpil z koňa, aby sa pozrel, či sa neskryli. Prehľadali dom, a keď nič nenašli, nakázali mi, aby som v ten deň už nevychádzala. Potom nasadli na kone a obidvaja odišli. Neskoro popoludní sa rozniesla správa, že sa vojaci stiahli, porazení ľudom. Keď zapadlo slnko, modlila som sa ruženec na Cova da Iria, sprevádzaná stovkami ľudí.

Ako sa neskôr rozprávalo, niektorí ľudia povedali mojej mamičke, že ma dragúni viedli ako väzňa. Ona odpovedala:

„Ak je to pravda, že videla Pannu Máriu, bude ju Panna Mária tiež ochraňovať; a ak klame, je dobre, že bude potrestaná.“

A zostala pokojná ako predtým. Teraz sa ma možno niekto opýta: a čo bolo s tvojimi kamarátmi, keď sa to stalo? Nevieam. Nespomínam si, čo s nimi vtedy bolo. Možno ich rodičia v ten deň nepustili z domu vzhľadom k správam, ktoré kolovali.

5. Ťažká choroba Luciinej matky

Pánovi sa asi zapáčilo vidieť ma, ako trpím, lebo teraz mi pripravil oveľa horkejší kalich, ktorý mi zakrátko dal vypiť. Moja mamička tak ťažko ochorela, že sme si jedného dňa mysleli, že sa blíži jej smrť. Všetky deti prišli k lôžku, aby obdržali jej posledné požehnanie a pobozkali jej umierajúcu ruku. Pretože som bola najmladšia, prišla som na rad posledná. Keď ma mamička uvidela, trochu ožila, objala ma a zvolala: „Moja úbohá dcérenka! Čo z teba bez matky bude? Umieram a srdce mi puká nad tebou!”

Prepukla v usedavý plač a pritískala ma k sebe stále silnejšie. Moja najstaršia sestra ma nasilu vytrhla z jej objatia, zaviedla ma do kuchyne, zakázala sa mi vrátiť do izby chorej a nakoniec povedala:

„Mamička umiera bolesťou z utrpenia, ktoré si jej spôsobilá.“

Ja som si kľakla, sklonila hlavu na lavicu a z hlbokej bolesti, akú som dovtedy nepoznala, priniesla som svoju obeť Pánu Bohu. Za nejakú chvíľu prišli obe moje staršie sestry, pretože pokladali mamičkin stav za beznádejný a povedali mi:

„Lucia, ak je to pravda, že si videla Pannu Máriu, bež teraz na Cova da Iria. Popros ju, aby mamičku uzdravila. Sľúb jej, čo chceš, vykonáme to; a potom uveríme.“

Bez otáľania som sa vydala na cestu. Aby ma nikto nevidel, išla som cez pole a celou cestou som sa modlila ruženec. Najsvätejšej Panne som predniesla svoju prosbu, uľavila svojej bolesti tým, že som preliala veľa sĺz a vrátila sa domov v nádeji, že moja milovaná Nebeská Matka dopraje uzdravenie mojej pozemskej matke. Keď som prišla domov, moja mamička sa cítila už trochu lepšie; po troch dňoch už zase mohla v dome vykonávať svoje práce. Najsvätejšej Panne som sľúbila, že keď splní moju prosbu, pôjdem tam so svojimi sestrami modliť sa ruženec deväť dní za sebou a že pôjdeme po kolenách od cesty až k dubu; posledný deň som chcela vziať so sebou deväť chudobných detí a dať sa im najesť. A tak sme šli splniť svoj sľub. Mamička išla s nami a povedala: „To nie je možné, Panna Mária ma uzdravila, a mne je, akoby som tomu stále nemohla veriť! Neviem, čím to je!“

6. *Smrť otca*

Pán Boh mi dal takúto útechu, avšak znova zaklopal na dvere s nie menšou obetou. Môj otec bol zdravý, silný muž; hovorieval, že nevie, čo je to bolenie hlavy. A ani nie za 24 hodín, celkom náhle ho privedol obojstranný zápal pľúc do večnosti.³¹

Moja bolesť bola taká veľká, že som si myslela, že zomriem. On jediný bol vždy na mojej strane, a keď proti mne v rodine brojili, on jediný ma brával pod ochranu. Uchýlila som sa do svojej izby a volala som:

„Bože môj! Bože môj! Nikdy som si nemyslela, že máš pre mňa toľko utrpenia! Ale ja trpím z lásky k tebe, za odpustenie hriechov, ktoré sú páchané proti Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, za Svätého Otca a za obrátenie hriešnikov.“

7. *Hyacintina a Františkova choroba*

V tejto dobe sa tiež začal zhoršovať stav Hyacinty a Františka³². Hyacinta mi niekedy hovorila:

„Strašne ma bolí v prsiach, ale mamičke nepoviem nič: Chcem trpieť pre nášho Pána, za odpustenie hriechov, ktoré sa páchajú proti Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, za Svätého Otca a za obrátenie hriešnikov.“ Keď som k nej raz ráno prišla, spýtala sa: „Koľko obiet si priniesla nášmu Pánovi túto noc?“

„Tri. Trikrát som vstala, aby som sa pomodlila modlitbu anjela.“

„Ja som ich priniesla veľa; neviem koľko ich bolo, veľmi ma bolelo a nestáždžovala som sa.“

František bol tichší. Robil zvyčajne všetko, čo videl robiť nás, a sám len zriedka niečo navrhol. Počas choroby trpel s hrdinskou trpezlivosťou, bez vzdychania a bez najmenšieho nariekania. Jedného dňa, krátko predtým než zomrel, som sa ho spýtala:

„František, veľmi trpíš?“

„Áno, ale všetko trpím z lásky ku Kristovi Pánovi a k Panne Márii.“

³¹ *Luciin otec zomrel 31. júla 1919.*

³² *František a Hyacinta ochoreli takmer súčasne koncom októbra roku 1918.*

Jedného dňa mi dal povraz, o ktorom som už hovorila, a povedal:

„Vezmi ho, odnes ho prv, než ho uvidí moja mamička. Nie som už schopný nosiť ho okolo tela.“

Zjedol všetko, čo mu matka priniesla, a ja som nezistila, či má k niečomu nechúť. Tak prišiel šťastný deň, kedy mal odísť do neba³³. Večer predtým mne a svojej malej sestre povedal:

„Odchádzam do neba, ale budem tam veľa prosiť nášho Pána a Pannu Máriu, aby vás tam tiež skoro vzali.“

Myslím si, že som už v správe o Hyacinte napísala, koľko nás toto odlúčenie stálo, a preto to už tu neopakujem. Hyacinta bola už vtedy chorá a jej stav sa stále zhoršoval. Ani toto nebudem opisovať, aj o tom som už hovorila. Budem len rozprávať o niektorých čnostiach, ktoré som vtedy na nej videla a o ktorých som sa, ako sa mi zdá, ešte nezmienu.

Jej matka vedela, ako jej bolo odporné mlieko. Jedného dňa jej priniesla s hrnčekom mlieka aj krásne hrozno.

„Hyacinta“, povedala, „vezmi si. Ak nemôžeš vypiť mlieko, nechaj ho a zjedz hrozno.“

„Nie, mamička, hrozno nechcem, odnes ho. Daj mi radšej mlieko, vypijem ho.“

A bez náznaku najmenšieho odporu ho vypila.

Moja teta odišla spokojná, mysliac si, že nechúť jej dcéry mizne. Tu sa Hyacinta obrátila ku mne a povedala.

„Mala som takú chuť na hrozno a toľko ma to stálo, aby som to mlieko vypila! Ale chcela som túto obeť priniesť nášmu Pánovi.“

Iný deň ráno vyzerala veľmi zle; pýtala som sa jej, či sa cíti horšie.

„Túto noc“, odpovedala, „som mala silné bolesti a chcela som priniesť nášmu Pánovi obeť, že sa neobrátim v posteli; preto som vôbec nespala.“

Inokedy mi povedala:

„Keď som sama, vstávam z postele, aby som sa pomodlila modlitbu anjela. Ale teraz už nie som schopná skloniť hlavu až na dlážku, lebo by som spadla; modlím sa iba na kolenách.“

³³ František zomrel 4. apríla 1919.

Jedného dňa som mala príležitosť hovoriť s pánom farárom a dôstojný pán sa ma spýtal na Hyacintu, ako sa jej darí. Povedala som, čo si o jej zdravotnom stave myslím, a potom som dôstojnému pánu farárovi vyrozprávala, že už nie je schopná sa skloniť pri modlitbe k zemi. Dôstojný pán mi nariadil, aby som jej odkázala, že si už nepraje, aby vstávala z postele k modlitbe, že sa má modliť v posteli len čo môže a neunavovať sa. Povedala som jej tento odkaz pri prvej príležitosti a ona sa ma spýtala:

„Ale bude s tým Spasiteľ spokojný?“

„Áno“, odpovedala som, „náš Pán si praje, aby sme robili, čo nám pán farár nariadi.“

„Tak dobre, už nevstanem.“

Rada som chodila, kedykoľvek som mohla na Cabeço do našej obľúbenej jaskyne a modlila som sa tam. Pretože Hyacinta mala rada kvietky, na spätočnej ceste som jej natrhala kyticu ľalií a pivoniek, keď kvitli, doniesla som jej ich a povedala:

„Vezmi si ich. Sú z Cabeço.“

Vzala si ich a často s uplakanou tvárou povedala:

„Už tam nikdy nepôjdem! Ani na Valinhos, ani na Cova da Iria! A tak mi je za nimi smutno!“

„Nič si z toho nerob, však pôjdeš do neba a uvidíš nášho Pána a Pannu Máriu.“

„To je pravda,“ odpovedala.

Bola spokojná, odtrhávala korunné lístky na kvietkoch a počítala ich.

Niekoľko dní po tom, čo ochorela, mi dala povraz a potom povedala:

„Schovej mi ho, mám strach, že ho uvidí mamička. Až mi bude lepšie, zase mi ho dáš.“

Ten povraz mal tri uzly a bol pokrytý krvavými škvrnami.

Uschovala som ho až do dňa, keď som definitívne opustila dom svojich rodičov. Pretože som nevedela, čo mám s ním robiť, spálila som ho vtedy spolu s povrazom jej brata.

8. Lucia tiež ochorie

Rôzni ľudia, ktorí prichádzali a videli aká som bledá a chudokrvná, prosili moju matku, aby mi dovolila ísť na niekoľko dní k nim, že by mi zmena vzduchu prospela. Mamička s tým súhlasila a oni ma vzali so sebou, raz tam, inokedy inam.

Na týchto cestách som sa nie vždy stretla s úctou a láskou. Okrem ľudí, ktorí ma obdivovali a pokladali za svätú, sa vždy našli iní, ktorí ma ponižovali a nazývali pokrytcom, vizionárkou a čarodejnicou. Pán Boh dával do vody soľ, aby sa nepokazila. Vďaka tejto Božej prozreteľnosti som tiež prešla ohňom bez toho, aby som sa spálila a bez toho, aby som poznala onoho malého červíka samolúbosti, ktorý obvykle všetko nahlodá. V takýchto chvíľach som si vždy myslela: „Všetci sa mýlia. Nie som svätá, ako hovoria jedni, ani klamárika ako hovoria druhí. Iba Boh vie, čo som.“

Po návrate som bežala k Hyacinte a tá mi povedala:

„Už neodchádzaj; tak mi bolo za tebou smutno! Potom, čo si odišla, som už s nikým nehovorila, s inými nemôžem hovoriť.“

Nadišiel deň jej odchodu do Lisabonu. Už som písala o našom lúčení, preto to tu neopakujem. Aká som bola smutná, keď som videla, že som sama. V takej krátkej dobe Pán Boh povolal do neba môjho milovaného otca, potom Františka a teraz Hyacintu, ktorú už na tomto svete neuvídím. Hneď ako to bolo možné, išla som na Cabeço, skryla som sa v jaskyni, aby som tam sama pred Bohom ulavila svojej bolesti a vyplakala som sa. Keď som zostupovala po svahu, všetko mi pripomínalo mojich milovaných kamarátov: skaly, na ktorých sme často sedávali, kvietky, ktoré som už netrhala, lebo som ich už nemala komu priniesť; Valinhos, kde sme spoločne prežívali nebeské radosti! Akoby som pochybovala o skutočnosti a napoly duchom neprítomná, som jedného dňa vstúpila do domu svojej tety, išla do Hyacintinej izby a volala som ju. Keď ma zbadala jej malá sestra Terézia, zastavila ma a povedala, že Hyacinta tam už nie je!

Po krátkej dobe prišla správa, že odišla do neba³⁴. Jej mŕtvolu doviezli do Vila de Ourém. Moja teta ma raz vzala so sebou

³⁴ Hyacinta zomrela 20. februára 1920.

k telesným pozostatkom svojej malej dcéry s nádejou, že ma tým rozptýli. Ale dlhý čas bol môj smútok stále hlbší. Keď bol cintorín otvorený, sadla som si na hrob Františka alebo svojho otca a zostávala som tam celé hodiny.

Vďaka Bohu, po nejakej dobe moja mamička rozhodla, že ma vezme so sebou do Lisabonu³⁵. Prostredníctvom Pána Dr. Formigão nás jedna zbožná dáma vzala do svojho domu a ponúkla sa, že zaplatí moje vzdelanie v jednom ústave, ak budem chcieť zostať. Mamička a ja sme s vďakou prijali túto veľkorysú ponuku štedrej dámy Assunção Avelar. Mamička bola vyšetrená lekárom a dozvedela sa, že je u nej potrebná operácia obličiek a chrbtice, ale že nemôžu prevziať zodpovednosť za jej život, pretože má tiež srdcovú chybu. Preto sa vrátila domov a zverila ma do opatery onej dámy: keď už bolo všetko pripravené a bol už určený deň môjho prijatia do ústavu, prišla správa, že vláda vie, že som v Lisabone a že ma hľadá.

Zaviezli ma teda do Santarém do domu Dr. Formigão, kde som sa niekoľko dní skrývala; nedovolil mi ísť ani na svätú omšu. Konečne ma sestra dôstojného pána zaviezla domov k mamičke a sľúbila, že zariadi moje prijatie do ústavu, ktorý vtedy spravovali sestry sv. Doroty v Španielsku; a že pre mňa prídu, akonáhle bude všetko v poriadku. Všetky tieto veci ma trochu rozptyľovali a ťaživý smútok pomaly mizol.

9. Prvé stretnutie Lucie s biskupom

V tomto čase prišla do Leirie Vaša Excelencia a Boh zveril do Vašej starostlivosti stádo, ktoré už dlho rokov bolo bez pastiera³⁶. Nechýbali ľudia, ktorí sa ma snažili príchodom Vašej Excelencie zastrašiť, ako to už raz urobili s jedným kňazom; hovorili, že Vaša Excelencia všetko vie, že nahliadne a prenikne do vnútra svedomia a odhalí všetky moje klamstvá. Ja som sa však vôbec nenastrašila, ale túžila som s Vami hovoriť a myslela som si: ak je pravda, že on

³⁵ *Lucia bola v Lisabone od 7. júla do 6. augusta. Potom prišla do Santarém. Odtiaľ sa vrátila 12. augusta do Aljustrel.*

³⁶ *Nový biskup prišiel do diecézy 5. augusta 1920.*

všetko vie, tak tiež vie, že hovorím pravdu. Tak som s radosťou prijala, keď mi jedna pani z Leirie ponúkla, že ma k Vám privedie. Išla som v očakávaní šťastného okamihu.

Konečne ten deň prišiel. Keď sme vošli do biskupského paláca, zaviedli ma s onou dárou do sály a povedali nám, aby sme chvíľu počkali. Onedlho prišiel sekretár Vašej Excelencie³⁷, hovoril priateľsky s mojou sprievodkyňou, pani Gildou, a mňa sa tu a tam niečo spýtal. Poznala som ho, pretože som bola u neho dvakrát na spovedi; preto bol rozhovor s ním príjemný. Po nejakom čase prišiel Dr. Marques dos Santos³⁸ v črieviciach s prackami, zahalený do veľkého pláštá. Bolo to prvýkrát, čo som videla takto oblečeného kňaza, preto mi to bolo zvlášť nápadné. Ten začal rozvíjať pripravený zoznam otázok, zdali sa byť bez konca. Niekedy sa zasmial, akoby mu moje odpovede pôsobili rozptýlenie, a okamih, kedy by som mohla hovoriť s pánom biskupom, neprichádzal.

Konečne prišiel znovu sekretár Vašej Excelencie a povedal moje sprievodkyňi, aby sa ospravedlnila, keď príde pán biskup, a povedala, že má niečo zariadiť; potom sa môže vzdialiť, lebo je možné, že Vy budete chcieť hovoriť so mnou osamote. Keď som to počula, bola som celá blažená a myslela som si: „Pretože pán biskup všetko vie, nebude mi klásť toľko otázok a budeme spolu sami; to bude krásne!“

Tá pani zahrála svoju rolu veľmi dobre, keď prišla Vaša Excelencia, a tak som mala šťastie hovoriť s Vami sama.

Nechcem rozprávať, ako toto stretnutie prebehlo, lebo Vaša Excelencia si to pamätá určite lepšie ako ja. Skutočne, keď som videla, Excelencia, ako ste ma prijali s takou veľkou dobrotou bez toho, že by ste mi položili akúkoľvek zvedavú alebo zbytočnú otázku, ale zaujímali sa len o blaho moje, ako ste boli ochotný starať sa o tú ovečku, ktorú Vám Pán práve zveril, bola som stále viac presvedčená, že Vaša Excelencia všetko vie; a neváhala som ani na okamih zveriť sa Vaším rukám. Podmienky, ktoré ste mi, Excelencia, uložili, boli pre moju povahu ľahké: zachovať úplnú

³⁷ *P. Augusto de Suza Maia* († 1959).

³⁸ *Mons. Manuel Marques dos Santos* (1892-1971).

mlčanlivosť o všetkom, čo ste mi, Excelencia, povedali a byť dobrá. Svoje tajomstvo som zachovala pre seba až do dňa, kedy Vaša Excelencia požiadala o súhlas moju matku.

10. Rozlúčka s Fatimou

Konečne nadišiel deň odchodu. Večer predtým som sa s ťažkým srdcom išla rozlúčiť so všetkými našimi milými miestami. Bola som si istá, že som tam naposledy: Cabeço, Rocha, Valinhos, farský kostol, kde Boh začal dielo svojho milosrdenstva, cintorín, kde som zanechala svojho milovaného otca a Františka, na ktorého som nemohla zabudnúť.

S našou studňou som sa rozlúčila už pri bledom svite mesiaca; aj so starým humnom, kde sme často trávili dlhé hodiny a pozorovali krásnu hviezdnatú oblohu a nádherný východ a západ slnka; ako ma toľkokrát uchvacovalo, keď kvapky rosy, ktoré ráno pokrývali hory, sa trblietali v žiari slnka ako perly, alebo keď sneh, napadnutý cez deň, visel večer z borovic a pripomínal krásy raja.

Bez toho, aby som sa s niekým rozlúčila, vydala som sa nasledujúceho dňa³⁹ o druhej hodine ráno na cestu, sprevádzaná mamičkou a robotníkom Manuelom Correia, a vzala som so sebou svoje neporušené tajomstvo.

Išli sme okolo Cova da Iria, aby som sa s ním rozlúčila. Pomodlila som sa tam naposledy ruženec; a keď som konečne odchádzala, obracala som sa neustále naspäť, pokiaľ som to miesto mohla vidieť, aby som mu mohla dať posledné zbohom.

Okolo deviatej hodiny sme prišli do Leirie. Tam som sa stretla s pani Filomenou Mirandou, mojou neskoršou kmotrou pri birmovke, ktorej ste prikázali, aby ma sprevádzala.

Vlak išiel o druhej popoludní a tu som čakala na stanici, aby som objala mamičku na rozlúčku; zostala tam v plači a v smútku.

Vlak odišiel a s ním aj moje úbohé srdce, plné clivoty a nezabudnuteľných spomienok.

³⁹ *Lucia odcestovala z Aljustrel 16. júna 1921 zavčas rána a za niekoľko hodín bola v Leirii. Odtiaľ cestovala do Kolégia v Porto, kam docestovala nasledujúce ráno.*

DOSLOV

Myslím si, najdôstojnejší pán biskup, že som odtrhla najkrajší kvet a najvzácnejší plod zo svojej malej záhradky, aby som ich teraz vložila do milosrdných rúk nášho Boha, ktorého Vy, Excelencia, zastupujete; a modlím sa, aby priniesli bohaté ovocie dušiam pre večný život. A pretože Boh nachádza zaľúbenie v pokornej poslušnosti posledného zo svojich tvorov, končím slovami Panny Márie, ktorú mi on vo svojom nekonečnom milosrdenstve dal za matku, ochrankyňu a vzor, slovami, ktorými som aj začala: „Hľa, služobnica Pána! Nech so mnou urobí aj naďalej, čo sa mu zapáči.“

P.S. Ešte zopár spomienok na Hyacintu

Zabudla som povedať, že Hyacinta pri svojom prijatí do nemocnice vo Vila Nova de Ourém a v Lisabone vedela, že tam nejde, aby sa uzdravila, ale aby trpela. Oveľa skôr, ako sa hovorilo o tom, že pôjde do nemocnice vo Vila Nova de Ourém, jedného dňa povedala:

„Panna Mária chce, aby som išla do dvoch nemocníc, ale nie preto, aby som sa uzdravila, ale aby som ešte viac trpela z lásky k Spasiteľovi a za hriešnikov.“

Čo presne jej samej Panna Mária pri zjaveniach povedala, neviem, lebo som sa jej na to nikdy nepýtala. Len som si vypočula, keď mi tu a tam niečo z toho prezradila.

Nechcem v tejto správe opakovať, čo som už skôr napísala, aby nebola príliš dlhá.

11. Luciina príťažlivosť

Mohol by snáď z toho, čo som napísala vzniknúť dojem, že som doma u nikoho nenachádzala priateľstvo a lásku. Tak tomu nie je. Malý vyvolený diel stáda nášho Pána mi prejavoval jedinečnú sympatiu: boli to malé deti. Prichádzali ku mne s radosťou, a keď vedeli, že pasiem svoje stádo blízko našej dediny, prichádzali v skupinkách, aby so mnou strávili deň. Moja mamička hovorievala:

„Neviem, akú to máš príťažlivosť; deti za tebou behajú, ako by išli na slávnosť.“

Áno, často som mala kriku dosť a snažila som sa preto schovať. To isté bolo aj s mojimi kamarátkami vo Vilare a, opovažujem sa to sotva povedať, aj teraz s mojimi spolsestrami v kláštore. Pred niekoľkými rokmi mi povedala matka novíciek, teraz provinciálna predstavená⁴⁰:

„Máte taký vplyv na sestry, že im môžete byť veľmi na osov, ak budete chcieť.“

A nedávno mi povedala matka predstavená v Pontevedra⁴¹:

„Ste čiastočne zodpovedná nášmu Pánovi za horlivosť alebo nedbalosť sestier v zachovávaní pravidiel, lebo horlivosť sa zvyšuje alebo znižuje počas rekreácie, lebo sestry robia počas rekreácie to, čo robíte vy. V rôznych rozhovoroch, ktoré ste pri rekreácii podnietila, nadobudli sestry jasnejšie poznanie pravidiel a rozhodli sa, že ich budú presnejšie zachovávať.“

Čím to je? Neviem. Snáď je to talent, ktorý mi Pán zveril a za ktorý ma bude volať na zodpovednosť. Kiež sa mi ho podarí rozmnožiť, aby som ho mohla vrátiť s tisícokrakým úžitkom.

12. *Luciina dobrá pamäť*

Možno sa niekto spýta: Ako to, že sa tá sestra na všetko tak dobre pamätá?

Neviem, čím to je! Pán Boh, ktorý svoje dary rozdeľuje, ako sa mu páči, dal mi trochu pamäti; preto on vie, čím to je. Tiež sa mi zdá, že medzi prirodzenými a nadprirodzenými vecami je tento rozdiel: Ak hovoríme s obyčajným tvorom, zabudneme pomaly, o čom sa hovorilo. Tieto iné, nadprirodzené veci sa naopak vštiepia, keď ich vidíme a počujeme, do našej duše tak hlboko, že nie je ľahké ich zabudnúť.

⁴⁰ *Matka Mária do Carmo Corte Real.*

⁴¹ *Matka Carmen Refojo, predstavená v Pontevedra v rokoch 1933 - 1939.*

Tretia spomienka

Úvod

Ako sme videli, dve predchádzajúce Spomienky vznikli na podnet pána biskupa z Leirie a pátra Fonseku. Ani teraz Lucia nepíše z vlastnej iniciatívy. Celá záležitosť sa vyvinula takto: kniha "Hyacinta", od mája až októbra 1938, vyšla v dvoch vydaniach. S blížiacim sa výročím v r. 1942 sa pomýšľalo na vydanie tretie. Preto sa očakávalo, že by Lucia mohla dať svoj definitívny príspevok na vydanie knihy.

Dr. José oznámil Lucii návštevu Dr. Galambu, ktorý jej mal položiť ešte niekoľko otázok, vzťahujúcich sa na život Hyacinty. Lucia vnútorne cíti, že k tomu, aby mohla vysvetliť otázky spojené s duchovným životom Hyacinty, je potrebné najskôr odhaliť prvé dve časti tajomstva z júla roku 1917. Preto sa domnieva, že je potrebné - skôr ako doplní Spomienky na Hyacintu - napísať to, čo sa vzťahuje k prvej a druhej časti tajomstva.

Pán Dr. Galamba sa vtedy s Luciou nakoniec nestretol. Tá však už od konca júla, keď bola vyzvaná biskupom, pomýšľa na písanie. Rukopis dokončuje 31. augusta a ihneď ho zasiela Leirijskému biskupovi. Okrem toho, čo sestra Lucia píše v úvode „Spomienok“, považujeme tu za vhodné citovať, čo píše v liste adresovanom P. Gonçalvesovi: „Pán biskup mi napísal list, v ktorom ma informuje, že Dr. Galamba ma bude vypočúvať, a pobáda ma, aby som si spomenula na ďalšie podrobnosti o Hyacinte kvôli novému vydaniu knihy. Tento príkaz ma zasiahol do hĺbky duše ako záblesk svetla, pretože mi hovoria, že prišiel čas, kedy mám prezradiť dve časti tajomstva a pridať k novému vydaniu knihy dve kapitoly: jednu o pekle a druhú o Nepoškvrnenom Srdci Panny Márie. Mám však pochybnosti, pretože by som ho nerada vyjavila. Podklady sú už hotové, ale ešte neviem, či ich mám odovzdať alebo spáliť. Nevieť, čo mám urobiť.“

Duch, v ktorom sestra Lucia píše tieto Spomienky, zodpovedá predošlým: na jednej strane značný odpor, na druhej strane dokonalá poslušnosť a istota, že sa to deje „na Božiu česť a pre spásu duší.“

Predhovor

Ježiš, Mária, Jozef.

Najdôstojnejší pán biskup!

Poslušná príkazu, ktorý mi Vaša Excelencia dala v liste z 26. júla 1941, aby som si oživila a zapísala ďalšie spomienky na Hyacintu, premýšľala som o tom a zdá sa mi, že cez tento príkaz hovorí ku mne Boh a že teraz nadišiel okamih, aby som odpovedala na dve otázky, ktoré mi boli často kladené a na ktoré som dosiaľ neodpovedala.

Myslím si, že by bolo Bohu a Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie milé, keby sa do knihy o Hyacinte zaradila kapitola o pekle a o Nepoškvrnenom Srdci Panny Márie¹. Určite sa Vašej Excelencii bude zdať tento názor čudný a nevhodný; nepochádza však odo mňa. A Boh Vašej Excelencii ukáže, že ide o jeho slávu a spásu duší. Budem teda musieť povedať niečo o tajomstve a odpovedať na prvú otázku.

1. Čo je to tajomstvo?

O aké tajomstvo ide?

Myslím, že ho môžem zverejniť, lebo mám k tomu povolenie neba. Taktiež tí, ktorí zastupujú Boha na zemi, ma k tomu niekoľkokrát a vo viacerých listoch splnomocnili. Myslím, že Vaša Excelencia jeden z nich má; je od P. Josého Bernarda Gonçalvesa², ktorý mi v ňom dal pokyn, aby som napísala Svätému Otcovi³. Jeden bod v tomto liste sa vzťahuje na zverejnenie tajomstva. Niečo som zverejnila, ale aby som ten list, ktorý mal byť krátky, nepredlžovala, obmedzila som sa iba na najnutnejšie a prenechala som Bohu, aby určil vhodnejší okamih.

¹ *Tieto kapitoly neboli v skutočnosti uverejnené v druhom vydaní (október 1938), ale až v treťom vydaní (október 1942).*

² *P. José Bernardo Gonçalves bol jedným z jej duchovných vodcov († 1966)*

³ *List pápežovi Piovi XII. bol odoslaný 2. decembra 1940.*

V druhom liste som už opísala pochybnosti, ktoré ma v období medzi 13. júnom a 13. júlom znepokojovali, a ktoré počas zjavenia úplne zmizli.

2. Videnie pekla

Tajomstvo má tri časti, z ktorých dve chcem vyjaviť⁴.

Prvá časť sa vzťahuje na videnie pekla⁵.

Panna Mária nám ukázala veľké ohnivé more; bolo, ako sa zdalo, v hĺbinách zeme. V tom ohni sme videli diabla a duše ako priehľadné čierne alebo hnedé rozžeravené uhlíky v ľudskej podobe. Pohybovali sa v ohni, hnané plameňmi, ktoré z nich šľahali a vytvárali kúdoly dymu. Padali na všetky strany ako iskry pri obrovskom požari, bez tiaže a rovnováhy, s bolestným stonaním a zúfalými výkrikmi, ktoré vzbudzovali hrôzu a naháňali strach. Diabli mali príšernú a odpornú podobu, boli ako ohavné neznáme zvieratá, ale priehľadní a čierni. Toto videnie trvalo iba chvíľku. A vďaka Nebeskej Matke, ktorá nám už predtým sľúbila, že nás vezme do neba (v prvom zjavení). Myslím, že inak by sme boli zomreli od strachu a hrôzy.

Potom sme pozdvihli zrak k Panne Márii, ktorá nám plná dobroty a smútku povedala: „Videli ste peklo, kam prichádzajú duše úbohých hriešnikov. Aby ich zachránil, chce Boh zaviesť vo svete úctu k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu⁶. Ak budú ľudia robiť, čo vám poviem, zachráni sa veľa duší a bude mier. Vojna⁷ sa schyľuje ku koncu. Ale ak ľudia neprestanú urážať Boha, za pontifikátu pápeža Pia XI.⁸ vypukne nová a horšia vojna. Keď raz v noci uvidíte žiarit

⁴ *Majme na pamäti, že ide o jedno jediné tajomstvo, ktoré pozostáva z troch častí. Lucia tu popisuje prvé dve časti. Tretia časť bola napísaná 3. januára 1944 a zverejnená 26. júna 2000 (pozri dodatok III.).*

⁵ *Lucia popisuje videnie pekla vo všetkých podrobnostiach.*

⁶ *Veľký prísľub spásy duší je vo fatimskom poslanstve často spájaný s príhovorom Nepoškvrneného Srdca Panny Márie.*

⁷ *Ide o prvú svetovú vojnu v rokoch 1914-1918.*

⁸ *Lucia viackrát výslovne potvrdila meno Pia XI. Na námietku, že druhá svetová vojna (1939-1945) začala za pontifikátu Pia XII., odpovedala, že už obsadenie Rakúska bolo vlastne začiatkom vojny.*

neznáme svetlo, vedzte, že je to veľké znamenie⁹, ktorým Vám Boh dáva najavo, že potrestá svet za jeho zločiny vojnou, hladom, prenasledovaním Cirkvi a Svätého Otca. Aby som tomu zabránila, prídem¹⁰ a budem žiadať o zasvätenie Ruska môjmu Nepoškvrnenému Srdcu¹¹ a o zmierne sväté prijímanie v prvé soboty mesiaca. Ak budú moje žiadosti splnené, Rusko sa obráti a bude mier; ak nie, rozšíri svoje bludy po svete, bude vyvolávať vojny a prenasledovanie Cirkvi. Dobří ľudia budú mučení, Svätý Otec bude veľa trpieť, rôzne národy budú zničené, ale nakoniec moje Nepoškvrnené Srdce zvíťazí. Svätý Otec mi zasväti Rusko, ktoré sa obráti na vieru a svetu bude dopriaty mier¹².

3. Hlboký dojem na Hyacintu

Najdôstojnejší pán biskup, v poznámkach, ktoré som Vám poslala po prečítaní knihy o Hyacinte, som Vám už povedala, ako veľmi na ňu zapôsobili určité veci z tajomstva. Bolo to naozaj tak. Videnie pekla napíňalo Hyacintu takou hrôzou, že všetky skutky kajúcnosti a sebazaprenia sa jej zdali ničím, len aby mohla zachrániť niekoľko duší pred peklom.

Teraz teda odpoviem na otázku, ktorú mi kládli ľudia z rôznych strán.

Ako je to možné, že Hyacinta, ktorá bola ešte taká malá, sa dala tak hlboko preniknúť duchom sebazáporu a pokánia a chápala

⁹ Lucia poznala, že "mimoriadna" polárna žiara v noci z 25. na 26. januára 1938 bola Božím znamením, že vojna začne.

¹⁰ Prísľub, "že sa vráti", splnila Matka Božia 10. decembra 1925, keď sa Lucii zjavia v Pontevedra (Dodatok I). 13. júna 1929 žiadala Luciu v Tuy v jednom zjavení o zasvätenie Ruska jej Nepoškvrnenému Srdcu.

¹¹ Sestra Lucia tiež potvrdila, že zasvätenie 25. marca 1984, ktoré uskutočnil pápež Ján Pavol II. v spojení s biskupmi katolíckeho sveta, zodpovedalo želaniu Panny Márie a bolo nebom prijaté. Poznamenala tiež, že k platnosti nebola potrebná číselná úplnosť, ale stačila už morálna jednota biskupov. Zdá sa, že prekvapujúce a nečakané udalosti z roku 1989 v strednej a východnej Európe boli odpoveďou neba na to, čo Najsvätejšia Panna predpovedala v roku 1917: "Svätý Otec mi zasväti Rusko, ktoré sa obráti, a svetu bude dopriate obdobie mieru".

¹² Tento prísľub je bezpodmienečný. Iste sa naplní. Nevieme však deň, kedy sa stane skutočnosťou.

ho? Myslím si, že to bola predovšetkým zvláštna milosť, ktorú jej Boh udelil skrze Nepoškvrnené Srdce Panny Márie, a po druhej myšlienka na peklo a nešťastie duší, ktoré tam prichádzajú.

Niektorí ľudia, aj zbožní ľudia, nechcú o pekle hovoriť deťom, aby sa nevyľakali; Boh však neváhal ukázať peklo trom deťom, z ktorých jedno malo iba šesť rokov, hoci veľmi dobre vedel - ak to možno tak povedať - že by mohlo zomrieť od hrôzy. Hyacinta sa často posadila na zem alebo na skalú a zamyslene povedala:

„Peklo! Peklo! Ako je mi ľúto duší, ktoré prídu do pekla! A ľudia tam horia zaživa ako drevo v ohni!“

Celá rozochvená si pokľakla, zopála ruky a modlila sa, ako nás to naučila Panna Mária: „Ó môj Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa a prived' do neba všetky duše, najmä tie, ktoré najviac potrebujú tvoje milosrdenstvo.“

Teraz porozumiete, najdôstojnejší pán biskup, prečo som mala dojem, že posledné slová tejto modlitby sa vzťahujú na tie duše, ktoré sú vo veľkom a bezprostrednom nebezpečenstve zatratenia. Hyacinta zostávala dlho na kolenách a opakovala túto modlitbu. Niekedy volala mňa alebo svojho brata (vyzeralo to, ako keby sa prebúdzala zo sna):

„František! František! Nechcete sa so mnou modliť. Musíme sa veľmi veľa modliť, aby sme zachránili duše pred peklom! Tak veľa ich tam príde! Tak veľa!“

Inokedy sa pýtala:

„Prečo Panna Mária neukáže peklo hriešnikom? Keby ho videli, viac by nehrešili, aby tam neprišli. Musíš povedať tej Panej, aby ukázala peklo všetkým týmto ľuďom (myslela na tých, ktorí boli v čase zjavenia na Cova da Iria), uvidíš, že sa obrátia.“

Neskoršie sa ma trochu namrzene opýtala:

„Prečo si nepovedala Panne Márii, aby ukázala tým ľuďom peklo?“

„Zabudla som“, odpovedala som.

„Ani ja som na to nemyslela“, povedal smutne.

Niekedy sa ma pýtala:

„Akých hriechov sa títo ľudia dopúšťajú, že prídu do pekla?“

„Neviem! Asi nechodia v nedeľu do kostola, kradnú, nepekne rozprávajú, kľajú alebo sa rúhajú.“

„A za také jedno slovo prídu do pekla?“

„Zaiste, to je hriech!“

„Čo by sa stalo, keby mlčali a išli na omšu? Ako je mi tých hriešnikov ľúto! Keby som im mohla ukázať peklo!“

Niekedy sa ku mne náhle pritúlila a povedala mi:

„Idem do neba, ale ty zostaneš tu. Ak ti Panna Mária dovolí, povedz všetkým, čo je peklo, aby už nehrešili a neprišli tam.“

Inokedy sa zamyslela a povedala:

„Toľko ľudí príde do pekla! Toľko ľudí v pekle!“

Aby som ju upokojila, povedala som jej:

„Nemaj strach, ty predsa pôjdeš do neba.“

„Áno“, povedala pokojne, „ale chcela by som, aby tam prišli všetci ľudia.“ Keď za pokánie nechcela nič jesť, povedala som jej:

„Hyacinta, jedz predsa!“

„Nie! Prinesiem túto obeť za hriešnikov, ktorí prílišedia.“

Keď už bola chorá a išla niekedy na svätú omšu, povedala som jej:

„Hyacinta, nechod', veď nemôžeš. Dnes predsa nie je nedeľa!“

„To nevadí! Idem za hriešnikov, ktorí nejdú ani v nedeľu.“

Keď počula hrubé slová, ktoré niektorí ľudia priam vystatovačne používali, zakryla si tvár rukami a volala:

„Môj Bože! Títo ľudia nevedia, že môžu prísť do pekla, keď tak hovoria: Odpusť im, Ježišu, a obráť ich! Iste nevedia, že tým urážajú Boha! Ako ma to bolí, môj Ježišu! Prosím ťa za nich!“

A opakovala modlitbu, ktorú nás naučila Panna Mária:

„Ó môj Ježišu, odpusť nám, atď.“

4. *Luciin pohľad späť*

Tu mi, najdôstojnejší pán biskup, niečo napadlo. Často sa ma pýtali, či azda Panna Mária v niektorom zjavení, nenaznačila, aký druh hriechov Boha najviac uráža. Hovorí sa totiž, že sa Hyacinta v Lisabone zmieňovala o hriechu nečistoty¹³. Niekedy sa ma na to pýtala; teraz si však myslím, že pravdepodobne v Lisabone mohla

¹³ Je isté, že Hyacinta vzhľadom na svoj vek nemohla mať plnú predstavu, čo tento hriech znamená. To však neznamená, že by pri svojej veľkej intuícii nepochopila závažnosť tohto hriechu.

túto otázku položiť Panne Márii, a že tak jej bol tento hriech naznačený.

5. Nepoškvrnené Srdce Panny Márie

Zdá sa mi teda, najdôstojnejší pán biskup, že som Vám týmto vyjaviла prvú časť tajomstva. Druhá časť sa týka úcty k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Už v druhej správe som Vám oznámila, že 13. júna 1917 mi Panna Mária povedala, že ma nikdy neopustí a že jej Nepoškvrnené Srdce mi bude útočiskom a cestou, ktorá ma povedie k Bohu. Pri týchto slovách roztvorila ruky, z ktorých vychádzali lúče svetla, ktoré nám prenikali až do hrude. Zdá sa mi, že to svetlo malo toho dňa účel vliat' nám najmä poznanie a neobyčajnú lásku k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie¹⁴; podobne, ako sa to stalo v iných dvoch prípadoch, týkajúcich sa však samotného Boha a tajomstva Najsvätejšej Trojice. Od toho dňa sme cítili v srdci ešte silnejšiu lásku k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.

Hyacinta mi občas povedala:

„Tá Pani povedala, že jej Nepoškvrnené Srdce bude твоjím útočiskom a cestou, ktorá ťa povedie k Bohu. Neteší ťa to? Ja veľmi milujem jej srdce! Je také dobré!“

Potom, ako nám v júli zverila tajomstvo, ktoré som už vyjaviла, že Boh chce zaviesť vo svete úctu k jej Nepoškvrnenému Srdcu, a aby zabránil budúcej vojne, bude žiadať o zasvätenie Ruska Nepoškvrnenému Srdcu a o zmierne sväté prijímania na prvé soboty mesiaca, povedala mi Hyacinta, keď sme o tom rozprávali:

„Tak veľmi ma mrzí, že nemôžem ísť na sväté prijímanie za zmierenie hriechov, ktoré sú spáchané proti Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie!“

Tiež som už povedala, že medzi strelnými modlitbami, ktoré nám odporúčal P. Cruz, si Hyacinta zvolila túto: „Sladké Srdce Márie, buď mojou spásou.“ Keď sa ju modlila, často, v prostote svojho srdca dodala:

¹⁴ *Hyacintina láska k Nepoškvrnenému Srdcu Márie bola „vliatym darom“, ako o tom hovorí Lucia. Môžeme si to vysvetliť tak, že jej bola daná vznešená mystická milosť.*

„Tak veľmi mám rada Nepoškvrnené Srdce Márie. Je to srdce našej Nebeskej Matky. Neopakuješ tiež rada: Sladké Srdce Márie, Nepoškvrnené Srdce Márie? Ja to robím tak rada, tak rada!“

Často trhala na poli kvietky a spievala pritom podľa nápevu, ktorý si sama vymyslela:

„Sladké Srdce Márie, buď mojou spásou! Nepoškvrnené Srdce Márie, obráť hriešnikov, zachráň duše pred peklom!“

6. Hyacinta vidí vo vízii Svätého Otca

Istého dňa sme trávili chvíle popoludňajšieho odpočinku pri studni mojich rodičov. Hyacinta sa posadila na kamene studne, František so mnou hľadal med divých včiel v kríkoch na skalnatom svahu. Po chvíli na mňa Hyacinta volala:

„Videla si Svätého Otca?“

„Nie!“

„Neviem, ako to prišlo! Videla som Svätého Otca vo veľmi veľkom dome; kľačal pri stole, tvár mal skrytú v dlaniach a plakal. Vonku stálo plno ľudí a niektorí do neho hádzali kamene, iní mu nadávali a hovorili škaredé slová¹⁵. Úbohý Svätý Otec! Musíme sa zaňho veľa modliť!“

Takisto som rozprávala, ako nám raz dvaja kňazi odporúčali modliť sa za Svätého Otca a vysvetlili nám, kto je pápež. Hyacinta sa ma neskoršie spýtala:

„Je to ten, ktorého som videla plakať a o ktorom nám tá Pani hovorila v tajomstve?“

„Áno“, odpovedala som.

„Istotne ho Pani ukázala aj tým kňazom! Vidíš, nemýlila som sa; musíme sa za neho veľa modliť.“

¹⁵ Po uverejnení „tretej časti tajomstva“ je možné lepšie pochopiť, prečo Hyacinta tak dobre poznala Svätého Otca. Na otázku Mons. Bertoneho 27. apríla 2000, či hlavná postava videnia bol pápež, odpovedala sestra Lucia ihneď „áno“ a pokračovala: „Nevedeli sme, ako sa Svätý Otec volá. Pani nám nepovedala jeho meno. Nevedeli sme, či to bol Benedikt XV., alebo Pius XII., alebo Pavol VI., alebo Ján Pavol II., ale bol to pápež, ktorý trpel a to spôsobovalo utrpenie aj nám.“ (pozri dodatok III.).

Raz sme sa vydali k jaskyni na Cabeço. Keď sme tam prišli, sklonili sme sa hlboko až k zemi a opakovali modlitbu anjela. O chvíľu sa Hyacinta zdvihla a volala na mňa:

„Nevidíš plno ulíc a ciest a polia plné ľudí, ktorí plačú, lebo sú hladní a nemajú čo jesť? A Svätého Otca v kostole v modlitbe pred Nepoškvrneným Srdcom Panny Márie? A toľko ľudí, ktorí sa s ním modlia?“¹⁶

O niekoľko dní nato sa ma spýtala:

„Smiem prezradiť, že som videla Svätého Otca a veľa ľudí?“

„Nie! Nevieš, že to patrí k tajomstvu a že by sa tak prezradilo?“

„Dobre teda, nepoviem nič.“

7. Videnie o vojne

Jedného dňa som prišla do ich domu, aby som s ňou chvíľku pobudla. Hyacinta sedela zamyslená na svojej posteli.

„Hyacinta, na čo myslíš?“

„Na vojnu, ktorá má prísť. Toľko ľudí zomrie a takmer všetci prídu do pekla!¹⁷ Mnoho domov bude zrovnaných so zemou a veľa kňazov bude zabitých. Pozri, ja pôjdem do neba, a keď ty potom uvidíš svetlo, o ktorom tá Pani hovorila, uteč aj ty do neba!“¹⁸

„Nevieš, že do neba sa nedá utiecť?“

„Máš pravdu, to nemôžeš! Ale nemaj strach, ja sa budem za teba v nebi veľa modliť, aj za Svätého Otca, za Portugalsko, aby sem vojna neprišla¹⁹ a za všetkých kňazov.“

Najdôstojnejší pán biskup, Vaša Excelencia iste vie, ako Boh toto znamenie pred niekoľkými rokmi ukázal; astronómovia ho chceli označiť názvom „polárna žiara“²⁰ Nevieť, domnievam sa však, že

¹⁶ Určite preháňa, čo sa týka pohoršenia, ktoré tieto vízie vyvolali v malej Hyacinte. Okrem toho je motívom hypotézy, že ide o Pia XII. to, že on bol veľkým citelom Nepoškvrneného Srdca Panny Márie a 1942 vykonal prvé zasvätenie ľudstva jej Srdcu.

¹⁷ Ide o II. svetovú vojnu. Hyacinta prežívala druhý diel tajomstva mystickým spôsobom.

¹⁸ Lucia sa snaží týmto výrazom vyjadriť, akú hrôzu vyvolalo toto zjavenie v malej Hyacinte.

¹⁹ Portugalsko skutočne zostalo uchránené od II. svetovej vojny napriek veľkému nebezpečenstvu.

²⁰ Viď pozn. 9.

keby ho podrobili dôkladnejšiemu skúmaniu, boli by spoznali, že v tej podobe, ako sa to svetlo ukázalo, to polárna žiara nemohla byť. Nech už je to akokoľvek, Boh použil toto svetlo, aby som pochopila, že jeho spravodlivosť sa chystá zasiahnuť národy, ktoré sa previnili, a ja som preto začala dôraznejšie prosiť o zmierne sväté prijímanie v prvé soboty a o zasvätenie Ruska. Mojm cieľom bolo dosiahnuť milosrdenstvo a odpustenie pre celý svet, ale zvlášť pre Európu.

Boh mi dal vo svojom nekonečnom milosrdenstve vytušiť, že tento strašný okamih sa blíži a Vaša Excelencia dobre vie, ako som naň upozorňovala. A treba dodať, že modlitby a pokánie, ktoré sa v Portugalsku konali, Božiu spravodlivosť doposiaľ nezmierili, lebo neboli sprevádzané ľútosťou a ozajstnou túžbou po náprave. Dúfam, že sa Hyacinta v nebi za nás prihovára.

Napísala som už v správe, ktorú som poslala o knihe „Hyacinta“, že niektoré veci, ktoré boli vyjavené v tajomstve, na ňu veľmi zapôsobili: videnie pekla, nešťastie toľkých duší, ktoré tam prídu, budúca vojna, ktorej hrôzy mala neustále na pamäti a ktoré ju rozochvievali strachom. Keď som videla, že je zamyslená, pýtala som sa jej:

„Hyacinta, na čo myslíš?“

Často mi odpovedala:

„Na vojnu, ktorá príde, na množstvo ľudí, ktorí zomrú a prídu do pekla. Tak ma to bolí! Keby prestali urážať Boha, nevypukla by vojna a neprišli by do pekla.“

Veľakrát zase povedala:

„Tak veľmi ťa ľutujem. František a ja pôjdeme do neba, a ty tu zostaneš sama! Prosila som Pannu Máriu, aby vzala do neba aj teba, ale ona nechce, želá si, aby si tu ešte nejaký čas zostala. Keď príde vojna, nemaj strach, budem sa za teba v nebi modliť.“

Krátko predtým, ako odišla do Lisabonu, v jednej z oných chvíľ, keď sa zdalo, že ju premôže clivota, som jej povedala:

„Nesmúť, že nemôžem ísť s tebou. Je to nkrátko. Môžeš zatiaľ myslieť na Pannu Máriu a na nášho Pána a hovoriť im, čo máš tak rada: Môj Bože, milujem ťa! Nepoškrvené Srdce Panny Márie, sladké Srdce Márie atď.“

„Ó áno,“ odpovedala nadšene, „nikdy ma to neunaví, až do smrti nie! A potom to budem spievať veľmi často v nebi!“

8. Zmysel Luciinho mlčania

Najdôstojnejší pán biskup, niekto by si mohol myslieť, že som tieto veci mala dávno uverejniť, pretože sa domnieva, že pred niekoľkými rokmi mali dvojnásobnú hodnotu.²¹ Bolo by tomu tak, keby ma Boh chcel ukázať svetu ako prorokyňu. Myslím však, že to Boh nemal v úmysle, keď mi tieto veci zjavil. Keby tomu tak bolo, myslím si, že keď mi v roku 1917 prikázal mlčať – a toto bolo potvrdené tými, ktorí ho zastupovali – bol by mi naopak prikázal aj hovoriť. Preto sa, najdôstojnejší pán biskup, domnievam, že ma Boh použil iba na to, aby som svetu pripomenula potrebu vyhýbať sa hriechu a uzmierovať urážaného Boha modlitbami a pokáním²².

Kde by som sa mohla ukryť, aby som nemusela odpovedať na nespočetné otázky, ktoré mi boli dávané? Ešte teraz sa ľakám pri pomyslení, čo sa môže stať! A hoci predo mnou leží list, v ktorom mi Vaša Excelencia prikazuje spísať všetko, na čo si spomeniem, a hovorí, že vnútorne cíti, že toto je hodina určená Bohom, je moja nechť zjaviť to taká veľká, že váham a naozaj bojujem sama so sebou, či mám to, čo som napísala, odovzdať alebo spáliť. Ešte neviem, ktorá strana zvíťazí. Stane sa, ako bude chcieť Boh. Mlčanie bolo pre mňa veľkou milosťou.

Ako som mohla opísať peklo? Sotva by som našla vhodné slová, ktoré zodpovedajú skutočnosti, lebo čo hovorím nie je nič, iba slabá predstava. Mohla by som povedať to i ono, aby som sa vyjadрила, ale nebolo by sa mi to podarilo. Možno by som bola tým spôsobila taký veľký zmätok, že by azda Božie dielo bolo zmarené. Preto ďakujem Bohu a verím, že všetko, čo robí, je dobré.

Boh obvykle sprevádza svoje zjavenia podrobným vnútorným poznaním toho, čo znamenajú. O tom sa však neodvažujem hovoriť,

²¹ O Luciiných "proroctvách" nemôžeme povedať, že sú proroctvami, až "post eventum - po udalosti", z toho dôvodu, že jej predstavení dali jej spisy k dispozícii až po udalostiach, ktoré v nich boli oznámené. Tieto spisy boli spísané už predtým, ako tie udalosti nastali.

²² Vzhľadom k uverejňovaniu fatimských spisov vládne podivuhodná "economía silentii", t. j. zvláštna starostlivosť o zachovanie tajomstiev, ktoré možno vysvetliť len vďaka podivuhodnému pôsobeniu Božej Prozreteľnosti, ktorá všetky tieto udalosti riadila.

pretože sa obávam, že by ma mohla moja fantázia klamať, čo by sa mohlo stať veľmi ľahko. Zdá sa, že Hyacinta mala toto poznanie pomerne na vysokom stupni.

9. Hyacinta a Nepoškvrnené Srdce Panny Márie

Krátko predtým, ako išla do nemocnice, mi povedala:

„Už to nebude dlho trvať a pôjdem do neba. Ty zostaneš tu, aby si povedala ľuďom, že Boh chce vo svete zaviesť úctu k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Až príde čas o tom hovoriť, neskrývaj sa. Povedz všetkým, že Boh nám udeľuje milosti skrze Nepoškvrnené Srdce Panny Márie, že ľudia ich musia prostredníctvom tohto Srdca vyprosovať, že Srdce Ježišovo chce, aby spolu s ním bolo uctievané Nepoškvrnené Srdce Márie. Nech si ľudia vyprosia mier od našej Nebeskej Matky, pretože Boh jej ho zveril. Keby som len mohla dať do každého srdca plameň, ktorý mi horí v hrudi, a ktorý spôsobuje, že mám Ježišove a Máriine Srdce tak rada!“²³

Jedného dňa mi niekto daroval obrázok Ježišovho Srdca. Bol dosť pekný, práve taký, ako ľudia dokážu urobiť. Priniesla som ho Hyacinte:

„Chceš tento obrázok?“

Vzala ho, pozorne sa naň zahľadela a povedala:

„Je škaredý! Vôbec sa nepodobá na Spasiteľa, ten je taký krásny! Ale napriek tomu ho chcem, veď je to predsa len on.“

A nosila ho stále pri sebe. V noci a počas svojej choroby ho mala pod vankúšom, až sa roztrhal. Často ho bozkávala a hovorila:

„Bozkám mu srdce, to mám najradšej. Kto by mi mohol ešte darovať obrázok Panny Márie? Nemáš nejaký? Rada by som mala oba spolu.“

Inokedy som jej doniesla obrázok s kalichom a hostiou. Vzala ho, pobožkala a rozžiarená radosťou povedala:

„To je skrytý Spasiteľ! Mám ho tak rada, tak rada by som ho chcela prijať v kostole! Aj v nebi sa prijíma? Ak áno, budem tam

²³ *Hyacintino doporučenie šíriť vo svete úctu k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie si zaslúži mimoriadnu pozornosť. Pre samotnú Luciu bolo v jej živote veľkou vzpruhou.*

denne chodiť na prijímanie. Aká by som bola rada, keby prišiel do nemocnice anjel a doniesol mi sväté prijímanie!”

Keď som ju občas cestou z kostola navštívila, spytovala sa ma:

„Bola si na svätom prijímaní?”

Ak znela moja odpoveď áno, prosila ma:

„Pod' sem, blízučko ku mne, v srdci máš skrytého Spasiteľa.”

Inokedy mi povedala:

„Neviem, čím to je. Cítim Spasiteľa vo svojom vnútri, rozumiem, čo mi chce povedať, ale nevidím ho a ani nepočujem; ale je nádherne byť pri ňom!”

Inokedy zasa:

„Počuj, vieš čo? Náš Spasiteľ je smutný, pretože Panna Mária nám povedala, že ho ľudia už nemajú urážať, že bol už veľa urážaný, ale nikto na to nedbá; dopúšťajú sa stále rovnakých hriechov!”

DOSLOV

To by bolo, najdôstojnejší pán biskup, všetko, na čo si o Hyacinte spomínam a o čom som, myslím si, dosiaľ nerozprávala. Všetko, čo som povedala, je obsahovo správne²⁴. Nevieť, či to súhlasí aj doslova, či som nezamenila nejaké slovo s iným. Napríklad: Keď sme hovorili o Panne Márii, hovorili sme niekedy Panna Mária a inokedy tá Pani. Teraz už presne neviem, kedy sme použili to prvé slovo a kedy to druhé. Tak je to aj s niektorými inými maličkosťami, ktoré sa mi nezdajú dôležité.

Obetujem túto malú prácu Pánu Bohu a Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie ako plod svojej úbohej a pokornej poslušnosti voči tým, ktorí ho predo mnou zastupujú, a túžim, aby priniesla ovocie jemu na slávu a pre blaho duší.

Tuy, 31. august 1941

²⁴ *Rozlišovanie medzi “zmyslom” a “doslovným znením” je veľmi dôležité preto, aby sme rozumeli Luciným spisom.*

Štvrtá spomienka

Úvod

Aj táto spomienka, najdlhšia zo všetkých, vznikla náhodne. Dňa 7. októbra 1941 prišli do Valencie do Minho biskup z Leirie a Dr. Galamba, obidvaja dobre pripravení na výsluchy. Vzali si text Tretej spomienky a Dr. Galamba vyslovil nové prania a tlmočil odkaz P. Josého. Ich nedočkavosť bola taká veľká, že Lucia odoslala prvý zošit biskupovi už 15. novembra. Druhý a posledný zošit bol dokončený 8. decembra.

Čo chceli od Lucie? Ktosi chcel mať už „všetko“... , ale pán biskup veľmi múdro poznamenal: „Nie, to od nej nežiadam...“ Napriek tomu sa však tento raz od Lucie požadovalo veľa.

- 1. Dr. Galamba mal veľa otázok, na ktoré mala, vzhľadom na časovú tieseň, odpovedať písomne.*
- 2. Mala spísať všetko, na čo si spomenula o Františkovi, tak ako to urobila v prípade Hyacinty.*
- 3. Mala spísať ďalšie podrobnosti o zjavení anjela.*
- 4. Spísať nový príbeh o zjavení anjela.*
- 5. Zaznamenať všetko, čo si ešte pamätala o Hyacinte.*
- 6. Mala spísať tie svetské pesničky, ktoré vtedy spievavali.*
- 7. Prečítať si knihu od P. Fonseku a zaznamenať všetko, čo sa jej zdalo byť nepresné.*

Lucia spracovala všetky tieto otázky so značnou námahou a obdivuhodnou jasnosťou, odpovedala na ne zoširoka a podrobne. Právom mohla povedať biskupovi:

„Myslím, že som napísala všetko, čo ste odo mňa žiadali.“

Úmyselne zamĺčala iba tretiu časť tajomstva. Duch, v ktorom to písala, sa nijako nelíši od jej predchádzajúcich spisov: „... poslušnosť a oddanosť Bohu, ktorý vo mne pôsobí. Naozaj nie som nič viac než úbohý a žalostný nástroj, ktorý chce použiť... Božský maliar nechá raz svoj nepotrebný nástroj ľahnúť popolom až do veľkého dňa večného Aleluja.“

Predhovor

1. Dôvera a oddanosť

Najdôstojnejší pán biskup!

Prosila som v pokornej modlitbe pred svätostánkom a Nepoškvrneným Srdcom Panny Márie, našej milovanej Nebeskej Matky, o milosť, aby ma nenechala napísať ani jediné písmeno, ktoré by neslúžilo k jeho sláve a začínam s pokojom a šťastím tých, ktorí majú vo svedomí istotu, že vo všetkom plnia Božiu vôľu.

A tak v úplnej odovzdanosti do rúk nebeského Otca a pod ochranou Nepoškvrneného Srdca Panny Márie vkladám ešte raz ovocie svojho jediného stromu – poslušnosti do rúk Vašej Excelencie.

2. Lucia píše za sťažovaných podmienok

Skôr než som začala s písaním, otvorila som si Nový zákon, jedinú knihu, ktorú chcem mať pri sebe, v tomto osamelom kúte povaly, vo svetle strešného okienka, kam sa uchylujem vždy, kedykoľvek je to možné, aby som sa ukryla pred ľudským zrakom. Stolom mi je moje lono a stoličkou starý kufor.

„Prečo nepíše vo vlastnej cele?“ – mohol by sa niekto spýtať. Boh považoval za dobré, vziať mi dokonca i celu, hoci tu v dome¹ je ich prázdnych viac. Je pravdou, že na splnenie jeho príkazu je rekreačná a pracovná miestnosť vhodnejšia; cez deň sa tam síce píše nepohodlne, avšak v noci sa tam o to lepšie odpočíva. Ja som však spokojná a ďakujem Bohu za milosť, že som sa narodila chudobná, a že z lásky k nemu môžem ešte chudobnejšie žiť.

Ó môj Bože! O tom som nechcela písať! Vrátim sa k tomu, čo mi Boh vnukol, keď som otvorila Nový zákon. V Liste sv. Pavla Filipanom 2, 5-8 : „Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš: On, hoci má božskú prirodzenosť... zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu... uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži.“ Chvíľu som o tom premýšľala a potom v tej istej kapitole vo

¹ *Píše v dome pre novicky v Tuy na povale.*

verši 12. a 13. som čítala: „... s bážňou a chvením pracujte na svojej spáse. Veď to Boh pôsobí vo vás, že aj chcete, aj konáte, čo sa jemu páči.”

Dobre. Nepotrebujem nič viac ako poslušnosť a oddanosť Bohu, ktorý vo mne pôsobí. V skutočnosti nie som nič viac než úbohý a žalostný nástroj, ktorý chce On použiť; a ako maliar odhadzuje do ohňa nepotrebný štetec, aby sa premenil na popol, tak aj Božský maliar čoskoro premení svoj opotrebovaný nástroj na popol hrobu – až do veľkého dňa večného Aleluja. Túžobne očakávam tento deň, lebo hrob nezničí všetko a blaženosť večnej, nekonečnej lásky začína už teraz².

3. S pomocou Ducha Svätého

Najdôstojnejší pán biskup!

17. októbra 1941 mi vo Valenča dôstojný pán Dr. Galamba položil otázku:

„Sestra Lucia, keď ste hovorili, že pokánie sa plní len sčasti, bol to váš osobný názor, alebo vám to bolo zjavené?”

Myslím si, najdôstojnejší pán biskup, že v takýchto prípadoch nehovorím alebo nepíšem nič, čo je zo mňa. Musím ďakovať Bohu za pomoc jeho Svätého Ducha, pretože cítim, že mi vnuká, čo mám písať alebo hovoriť. Keď mi niekedy moja obrazotvornosť alebo môj rozum chcú niečo nahovoriť, okamžite cítim, že tu chýba Božie pomazanie, a prestanem, pokiaľ v hĺbke svojej duše necítim, čo miesto toho chce povedať Boh³. Ale prečo to všetko hovorím? Nevieť, Boh to vie. On vnukol Vašej Excelencii dať mi príkaz všetko povedať a ja vedome nič nezatajujem.

² Tento úvod svedčí o literárnom vkuse a vzdelaní a objasňuje Luciino spisovateľské nadanie.

³ Lucia však nechcela nikdy povedať, že sa cíti “inšpirovaná” ako posvätní spisovatelia (t.j. autori kníh Svätého písma).

I. – FRANTIŠKOVA POVAHA

1. Jeho duchovný profil

A tak začínam písať, najdôstojnejší pán biskup, na čo si z Božej vôle o Františkovi spomeniem. Dúfam, že mu Boh dá v nebi vedieť to, čo ja tu na zemi o ňom píšem, aby sa za mňa prihováral u Pána Ježiša a Panny Márie, najmä v týchto dňoch.

Priateľstvo, ktoré ma s Františkom spájalo, spočívalo iba na našom príbuzenstve⁴ a na milostiach, ktoré nám uštedrilo nebo. František vôbec nevyzeral na to, že je bratom Hyacinty; nepodobal sa jej ani črtami tváre, ani cvičením sa v cnostiach. Nebol náladový a živý ako ona. Naopak mal miernu a poddajnú povahu.

Keď pri našich hrách vyhral a niekto chcel vziať jeho prvenstvo, ustúpil bez odporu a dodal:

„Myslíš si, že si vyhral ty? Tak dobre! Mne na tom nezáleží!”

Myslím si, že netancoval tak vášnivo ako Hyacinta; radšej hral na píšťalku, zatiaľ čo iní tancovali. Pri hrách bol dosť živý, ale málokto sa s ním hral, pretože František skoro vždy prehral.

Musím sa priznať, že ani ja som k nemu necítila veľkú náklonnosť, pretože som bola živšia a jeho pokoj ma rozčuľoval. Niekedy som ho vzala za ruku a prinútila sadnúť na zem, alebo na kamene a žiadala som ho, aby bol ticho a poslúchal ma, akoby som mala veľkú autoritu. Potom mi ho však bolo ľúto, šla som za ním, vzala ho za ruku a on šiel s rovnakou poddajnosťou, akoby sa nič nestalo. Keď mu niektoré dieťa chcelo vziať niečo, čo mu patrilo, povedal:

„Nechaj to tak, čo na tom záleží?”

Spomínam si, že jedného dňa prišiel k nám s vreckovkou, na ktorej bola vyobrazená Panna Mária z Nazaré. Ktosi mu ju práve priniesol. Ukazoval ju s veľkou radosťou a všetky deti ju prišli obdivovať. Vreckovka kolovala z ruky do ruky, no o chvíľu zmizla. Hľadali sme ju, ale nenašli. Zakrátko som ju objavila vo vrecku jedného chlapca. Chcela som mu ju zobrať, ale on tvrdil, že patrí jemu, že mu ju tiež niekto priniesol. Vtedy prišiel František, aby hádku ukončil a povedal:

⁴ Bol bratancom Lucie z otcovej strany.

„Nechaj ho! Čo na tej vreckovke záleží?“

Keby sa bol dožil dospelosti, myslím si, že jeho najväčšia chyba by bola, že by mu bolo všetko jedno.

Keď som ako sedemročná začala pásť svoje stádo, zdal sa mi byť ľahostajný. Večer prichádzal a čakal na mňa so svojou sestričkou, ale skôr preto, aby jej urobil radosť, a nie z priateľstva ku mne. Čakali na mňa u nás vo dvore. Len čo Hyacinta začula zvončeky stáda, bežala mi naproti, zatiaľ čo František zostal sedieť na kamenných schodoch nášho domu a tam na mňa čakal. Potom sa šiel s nami hrať do starého humna, zatiaľ čo sme čakali, až Panna Mária a anjeli zapália svoje lampy. Rád ich počítal, ale nič ho nedokázalo tak oživiť ako prekrásny východ a západ slnka. Dokiaľ mohol vidieť jediný slnečný lúč, nedíval sa, či už je nejaká lampa rozsvietená.

„Žiadna lampička nie je taká krásna ako lampa nášho Pána“, hovorieval Hyacinte, ktorá mala radšej lampu Panny Márie, pretože, ako hovorievala, nebolia tak z nej oči.

S nadšením pozoroval lúče, ktoré sa odrážali v oknách okolitých domov alebo v kvapkách vody na stromoch a kríkoch v hore a ktoré žiarili ako hviezdy – podľa jeho mienky, tisíckrát krajšie ako tie anjelské.

Keď úpenlivo prosil svoju mamičku, aby mu dovolila ísť so mnou s jeho stádom, bolo to najmä preto, aby vyhovel Hyacinte, ktorá ho mala radšej ako ich brata Jána. Jedného dňa, keď mu mamička trochu mrzuto toto dovolenie odoprela, odpovedal jej so zvyčajným pokojom:

„Mamička, mne na tom až tak nezáleží, ale Hyacinta chce, aby som s ňou išiel.“

Pri inej príležitosti povedal to isté. Prišla k nám jedna z mojich starých priateľiek a chcela, aby som išla s ňou, že pozná na tento deň dobrú pastvinu. Pretože bolo zamračené, išla som sa spýtať tety, či pôjde aj Hyacinta s Františkom alebo ich brat Ján; v tomto prípade by som dala prednosť svojej starej priateľke. Pretože bolo daždivo, moja teta už predtým rozhodla, že tentoraz pôjde Ján. František však ešte raz išiel za mamičkou, aby ju prehovoril. Keď bol krátko a rázne odmietnutý, povedal:

„Mne je to jedno. Ale Hyacintu to mrzí.“

2. Jeho prirodzené sklony

Keď sme boli na kopcoch, jeho najmilšou zábavou bolo sadnúť si na najvyššiu skalú a hrať na píšťalu alebo spievať. Keď jeho sestrička bežala so mnou dole, zostal sedieť a ďalej hral a spieval. Často spieval túto pieseň:

Milujem Boha na nebi,
milujem ho aj na zemi;
milujem kvety na poli,
milujem ovce na horách.

Som chudobná pastierka,
modlím sa k Panne Márii.
Uprostred svojho stáda,
som ako slnko na poludnie.

So svojimi ovečkami
som sa naučila skákať.
Som radosťou hôr,
som ľaliou v údolí.

Hier sa zúčastnil zakaždým, keď sme ho k tomu vyzvali; niekedy však nemal veľkú chuť a povedal:

„No dobre, idem. Ale aj tak viem, že prehrám.“

Hry, ktoré sme poznali a ktorými sme sa zabávali, boli: hra s kamienkami, hra na zálohu, s prstienkom, s gombíkmi a hra s kartami. Hrávali sme hru "bisca", pri ktorej sa musel nájsť kráľ, dolník, sedmička, atď. Mali sme dvojicu kariet, jedny patrili mne a druhé im. František najradšej hral karty, najmä hru "bisca".

3. Jeho účasť pri zjavení anjela

Pri zjavení anjela sa František, rovnako ako jeho sestra a ja, vrhol na zem; donútila nás k tomu nadprirodzená sila. Modlitbu sa však naučil od nás, keď sme ju opakovali. Hovoril, že od anjela nepočul nič. Keď sme sa neskôr skláňali až k zemi, aby sme sa túto modlitbu modlili, bol prvý, ktorého táto poloha unavovala; modliť

sa však naďalej na kolenách alebo sediac, až kým sme neskončili. Potom povedal:

„Nevydržím byť sklonený tak dlho ako vy, tak veľmi ma bolí chrbát, že ďalej už nemôžem.“

Pri druhom zjavení anjela pri studni sa po chvíli spýtal:

„Hovorila si s anjelom; čo ti povedal?“

„Ty si ho nepočul?“

„Nie, videl som, že s tebou hovorí, počul som, čo si mu hovorila ty, ale čo ti povedal on, neviem.“

Pretože sa nadprirodzené ovzdušie, v ktorom nás anjel zanechal, ešte celkom nevytratilo, povedala som mu, aby sa mňa alebo Hyacinty spytoval až na druhý deň.

„Hyacinta, porozprávaj mi ty, čo anjel povedal.“

„Zajtra ti to poviem. Dnes nemôžem hovoriť.“

Nasledujúci deň sa ma opýtal, hneď ako ma zbadal:

„Spala si v noci? Ja som neustále myslel na anjela a na to, čo asi povedal.“

Porozprávala som mu potom o všetkom, čo anjel pri prvom i druhom zjavení povedal; asi však nepochopil význam týchto slov, a preto sa spýtal:

„Kto je ten Najvyšší? Čo znamená: Ježišovo a Máriino Srdce vypočuje vaše prosby?“

Keď dostal odpoveď, trochu sa zamyslel, ale hneď na to prišiel s novou otázkou. Pretože však môj duch ešte nebol úplne slobodný, povedala som, nech počká ešte jeden deň; že ešte nemôžem hovoriť. Uspokojil sa s tým a čakal, ale využil hneď prvú príležitosť, aby kládol ďalšie otázky. Hyacintu to podnietilo k poznámke:

„Počuj, o týchto veciach veľa nehovor!“

Neviem opísať, aký sme mali pocit, keď sme hovorili o anjelovi.

Hyacinta hovorila:

„Neviem opísať, čo je so mnou! Nemôžem hovoriť, ani spievať, ani sa hrať, nemám k ničomu silu!“

„Ja tiež nie,“ odpovedal František, „ale to je jedno. Anjel je oveľa krajší ako všetko ostatné, myslime radšej na neho.“

Pri treťom zjavení bola prítomnosť nadprirodzena ešte oveľa silnejšia. Ani František sa niekoľko dní neodvážil hovoriť. Neskoršie povedal:

„Anjela vidím veľmi rád; najhoršie na tom je, že potom nie sme ničoho schopní! Nemohol som poriadne ani chodiť! Neviem, čo mi bolo!”

Predsa to však bol on, ktorý si po treťom zjavení všimol, že sa blíži noc. Upozornil nás na to, a dbal o to, aby sme zahnali stádo domov.

O niekoľko dní, keď znovu dosiahol svoj normálny stav, sa ma spýtal:

„Tebe dal anjel sväté prijímanie; ale čo to bolo, čo dal Hyacinte a mne?”

„Bolo to tiež sväté prijímanie”, odpovedala Hyacinta s nevýslovnou blaženosťou. „Nevšimol si si, že z hostie kvapkala krv?”

„Cítil som, že je vo mne Boh, ale nevedel som ako.”

Potom si kľakol, sklonil hlavu k zemi a zostal tak dlho so svojou sestričkou a opakovali pritom modlitbu anjela: “Najsvätejšia Trojica...”

Táto atmosféra sa pozvoľna vytratila a 13. mája sme sa hrali skoro s rovnakou radosťou a rovnakou nenútenosťou ako predtým.

4. Dojmy pri prvom zjavení

Zjavenie Panny Márie obrátilo našu pozornosť nanovo k nadprirodzenu, ale oveľa príjemnejšie. Namiesto pocitu bezmocnosti v Božej prítomnosti, ktorý nás i telesne vyčerpával, zanechalo v nás pokoj a neskrývanú radosť, ktorá nám nebránila o udalosti hovoriť. Avšak o lúčoch svetla, ktoré nám naša Pani zoslala svojimi rukami a o všetkom, čo s tým súviselo, sme mlčali; niečo nás k tomu vnútorne pobádalo.

Františkovi sme potom hovorili všetko, čo nám Panna Mária povedala. Bol šťastný a radoval sa z prísľubu, že príde do neba. Skrížil si ruky na hrudi a zvolal: „Ach, Panna Mária! Budem sa modliť toľko ružencov, koľko budeš chcieť!” Od tej chvíle sa začal od nás vzdďaľovať, akoby sa išiel prechádzať. Keď sme na neho volali a pýtali sa ho, čo robí, zdvihol ruku a ukázal ruženec. Keď som mu hovorila, aby sa šiel s nami hrať a potom sa modlil s nami, odpovedal: „Potom sa budem modliť tiež. Nespomínaš si, že Panna Mária hovorila, aby sme sa často modlili ruženec?”

Jedného dňa mi povedal:

„Mal som veľkú radosť, keď som videl anjela, ale oveľa radšej som videl Pannu Máriu. A najväčšiu radosť som mal, keď som videl Spasiteľa vo svetle, ktoré na nás Panna Mária zoslala. Mám Pána Boha tak rád! Ale on je smutný kvôli toľkým hriechom! Nesmieme sa dopustiť žiadneho hriechu.“

Rozprávala som už v druhej správe o Hyacinte, ako mi oznámil, že nedodržala našu dohodu, že nič nepoviem. A pretože so mnou súhlasil, že máme tajomstvo zachovať, dodal smutne:

„Keď sa ma mamička pýtala, či je to pravda, musel som povedať, že áno, aby som neklamal.“

Niekedy hovorieval:

„Naša Pani nám povedala, že budeme veľa trpieť! Ale to nič, vydržím všetko, čo bude chcieť, len aby som prišiel do neba!“

Keď som jedného dňa prejavila neľúbosť nad tým, že ma doma i vonku začali prenasledovať, snažil sa ma povzbudiť a povedal:

„Nič si z toho nerob! Či nám Panna Mária nepovedala, že budeme veľa trpieť, aby sme potešili nášho Pána a jej Nepoškvrnené Srdce, za toľko hriechov, ktoré ich zraňujú? Sú takí smutní! Mali by sme byť rady, že ich môžeme svojím utrpením potešiť.“

Niekoľko dní po prvom zjavení sme išli pást'. František vyliezol na skalú a volal na nás:

„Nechodte sem! Nechajte ma samého!“

„Dobre! Behali sme s Hyacintou za motýľmi a keď sme nejakého chytili, pustili sme ho zase na slobodu; chceli sme tak prinášať obeť. Na Františka sme si ani nespomenuli. Keď prišla hodina desiaty, všimli sme si, že je preč; šla som ho zavolať:

„František, nechceš sa najesť?“

„Nie! Najedzte sa sami.“

„A čo modlitba ruženca?“

„Prídem sa neskôr pomodliť. Zavolaj ma potom.“

Keď som ho neskôr zavolala, odpovedal:

„Podťte sa pomodliť sem ku mne.“

Vyliezli sme na skalú, kde bolo sotva miesto na kľaknutie a spýtala som sa ho:

„Čo tu robíš tak dlho?“

„Myslím na Pána Boha, ktorý je pre toľko hriechov taký smutný.
Keby som len bol schopný mu urobiť radosť!⁵

Jedného dňa sme začali spoločne ospevovať krásu hôr:

Ai, trai, lari, lai, lai,
Trai lari lai, lai,
lai, lai, lai!

Všetko si v živote spieva,
spieva si v plnej pohode,
Na horách spieva pastierka,
práčka si spieva pri vode.

A pinka ma zarána
jasným hlasom budí,
sotva vyjde slnko,
už si spieva v trní.

V noci húka sova,
postrašiť ma chce!
Na humne spievajú dievčatá
za svitu mesiaca.

Slávik v šírom poli
spieva celý deň,
hrdlička spieva v lese
a voz škřípe len.

Záhradou sú naše hory,
každému je do spevu,
trbliece sa kvapka rosy,
niekde v diaľke na svahu.

Keď sme pieseň dospievali, chceli sme začať znova, ale František nás prerušil:

„Už nespievajme. Odvtedy, čo sme videli anjela a Pannu Máriu, nemám do spevu chuť.“

⁵ *Dá sa povedať, že František mal dar hlbokoj kontemplácie.*

5. Dojmy pri druhom zjavení

Počas druhého zjavenia, 13. júna 1917, na Františka zvlášť zapôsobili svetelné lúče, ktoré vychádzali z rúk Božej Matky, ako som to už spomenula v druhom liste. Bolo to vo chvíli, kedy Panna Mária povedala:

„Moje Nepoškrvené Srdce bude твоjím útočiskom a cestou, ktorá ťa povedie k Bohu.”

Zdalo sa, že nevedel o čo ide, pretože tieto slová nepočul, a neskoršie sa spytoval:

„Prečo Panna Mária stála so srdcom v ruke a celý svet nechala zaliť tým veľkým svetlom, ktorým je Boh? Ty si stála s Pannou Máriou vo svetle, ktoré padalo na zem, a ja s Hyacintou v tom, ktoré stúpalo k nebu.”

Odpovedala som:

„Pretože prídeš s Hyacintou do neba a ja s Nepoškrveným Srdcom Panny Márie zostanem ešte nejakú dobu na zemi.”

A ako dlho tu ešte zostaneš?

„To neviem, ale ešte dosť dlho.”

„Aj Panna Mária ti to tak povedala?”

„Áno, videla som to v tom svetle, ktoré nám Panna Mária vliala do hrude.”

Hyacinta súhlasila:

„Áno, je to tak. Tiež som to videla.”

Raz povedal:

„Ľudia sa tešia, len keď im hovoríme, že si Panna Mária želá, aby sme sa modlili ruženec, a že ty sa máš učiť čítať! A keby ešte vedeli, čo nám ukázala v tom svetle a vo svojom Nepoškrvenom Srdci a v Bohu! Ale to je tajomstvo! To im nepovieme! Najlepšie bude, keď sa to nikto nedozvie.”

Keď sa nás po tomto zjavení spýtali, či nám Panna Mária povedala viac, odpovedali sme:

„Áno, povedala nám ešte niečo, ale to je tajomstvo.”

A keď sa nás spýtali, prečo je to tajomstvo, sklonili sme hlavu a mlčali sme. Ale po 13. júli sme odpovedali: „Naša Pani nám povedala, že o tom nemáme nikomu hovoriť.” Týkalo sa to tajomstva, ktoré nám Panna Mária nariadila zachovať.

6. František dodáva Lucii odvahu

V tomto mesiaci značne vzrástol príliv ľudí a s ním tiež neustále vyzvedanie a kritika. František tým viditeľne trpel a vytykal svojej sestre:

„Je to večná škoda. Keby si bola mlčala, nikto by o tom nevedel. Keby to nebola lož, povedali by sme všetkým, že sme nič nevideli, a bolo by to; ale to nejde.“

Keď videl, že som bezradná a váham, dal sa do plaču a povedal: „Ako si len na to prišla, že to bol diabol? Vari si nevidela v tom veľkom svetle Pannu Máriu a Pána Boha? Ako môžeme ísť bez teba? Ty musíš hovoriť.“

Po večeri, bola už tma, prišiel znovu. Zavolať si ma do humna a povedal:

„Počuj, pôjdeš zajtra?“

„Už som ti povedala, že nikam nejdem.“

„Ach, škoda! Prečo máš teraz také myšlienky? Nevidíš, že to diabol nemôže byť? Boh je aj tak dosť smutný kvôli toľkým hriechom, a keď nepôjdeš, bude ešte smutnejší. Tak pod' predsa!“

„Už som povedala, že nepôjdem. Nechaj ma!“

A utekala som domov. Po niekoľkých dňoch mi povedal:

„Celú noc som nespál; preplakal som ju a modlil som sa, aby Panna Mária zmenila tvoje rozhodnutie.“

7. Dojmy pri treťom zjavení

Pri treťom zjavení bol asi víziou pekla najmenej preľaknutý František, hoci i na neho hlboko zapôsobilo. Čo na neho urobilo najväčší dojem a čo ho uchvátilo, bol Boh a Najsvätejšia Trojica v tom nesmiernom svetle, ktoré nás preniklo až do hlbín duše. Neskôr hovoril:

„V tom svetle, ktorým je Boh sám, sme horeli, a neboli pritom spálení. Ako to len vyjadriť?! To asi nikto nedokáže. Aký je Boh! Škoda, že je taký smutný, keby sme ho tak mohli potešiť...“

Raz sa ma pýtali, či nám Panna Mária prikázala, aby sme sa modlili za hriešnikov. Povedala som, že nie. Zatiaľ čo sa ľudia vypytovali Hyacinty, zavolať ma a povedal:

„Teraz si klamala! Ako len môžeš tvrdiť, že nám Panna Mária neprikázala modliť sa za hriešnikov?! Vari nám nepovedala, že za máme za hriešnikov modliť?“

„Za hriešnikov nie. Priala si, aby sme sa modlili za mier a za ukončenie vojny. Za hriešnikov máme prinášať obety.“

„Ach áno. Už som si myslel, že klameš.“

8. Františkovo správanie v Ourém

Už som rozprávala, ako celý deň plakal a modlil sa - trpel možno viac ako ja sama - keď ma môj otec musel doviesť do Vila Nova de Ourém⁶. Vo väzení bol dosť statočný a snažil sa dodávať odvahu Hyacinte, keď jej bolo najviac clivo. Keď sme sa vo väzení modlili ruženec, zbadal, ako si jeden väzeň kľakol s čiapkou na hlavu. Šiel k nemu a povedal: „Ak sa chcete modliť, tak si zložte čiapku.“ Muž si bez protestu zložil čiapku a František ju položil na lavicu. Zatiaľ čo Hyacintu vypočúvali, povedal s úplným pokojom a radosťou:

„Ak nás naozaj zabijú, ako hovoria, budeme onedlho v nebi. To je krásne! Na ničom inom mi nezáleží. A po chvíľke mlčania dodal: „Bože daj, aby sa Hyacinta nezľakla! Pomodlím sa za ňu Zdravas Mária.“

A hneď si zložil čiapku a pomodlil sa. Keď ho uvidel dozorca, spýtal sa ho: „Čo to hovoríš?“ „Modlím sa Zdravas, aby Hyacinta nedostala strach“, odpovedal. Dozorca opovržlivo hodil rukou a nechal ho tak.

Keď sme sa vrátili z Vila Nova de Ourém, začali sme pociťovať prítomnosť čohosi nadprirodzeného a tušili sme, že sa blíži nejaký nebeský odkaz. Františkovi robilo veľa starostí, že Hyacinta nebola s nami. „To je ale škoda, že Hyacinta nepríde včas.“ Potom poprosil svojho brata, aby ju rýchle priviedol. Keď brat odbehol, povedal mi: „Hyacinta bude smutná, keď nepríde načas!“ Po zjavení povedal svojej sestre, ktorá tam chcela zostať až do večera: „Nie, musíš ísť domov. Mamička ti dnes nedovolila hnať ovce na pastvu.“ A odprevadil ju domov, aby jej dodal odvahu.

⁶ 11. augusta zaviedol otec Luciu na okresný úrad. Pán Marto tam však svoje deti nechcel priviesť.

Keď sme vo väzení zistili, že poľudnie už prešlo a že nám nedovolía ísť na Cova da Iria, František povedal:

„Možno, že sa nám Panna Mária zjaví tu.“

Avšak nasledujúceho dňa bol veľmi smutný a plakal:

„Panna Mária sa asi hnevá, že sme neprišli na Cova da Iria a viac sa nám už nezjaví. A ja som sa na ňu tak tešil!“

Keď sa Hyacinte vo väzení cnelo za mamičkou a za domovom, snažil sa ju povzbudiť a hovoril:

„Čo, ak už mamičku nikdy neuvidíme! Obetujeme to za obrátenie hriešnikov. Najhoršie by bolo, keby sa nám už Panna Mária nezjavila! To ma najviac trápi. Ale aj to obetujem za hriešnikov.“

Potom sa ma spýtal: „Počuj, Panna Mária sa nám už nezjaví?“

„Neviem, ale dúfam, že áno.“ „Ja po nej tak túžim!“

Zjavenie vo Valinhos mu potom urobilo dvojnásobnú radosť. Obával sa, že Panna Mária viac nepríde. Potom povedal:

„Určite sa nám 13. nezjavila, aby nemusela prísť do starostovho domu, asi preto, že je taký zlý.“

9. František pri poslednom zjavení

Keď som mu po 13. septembri povedala, že sa nám v októbri má zjaviť náš Pán, potešil sa:

„To je nádherné! Zatiaľ sme ho videli iba dvakrát⁷ a ja ho mám tak rád.“

Obrátil sa na mňa s otázkou: „Chýba ešte veľa dní do trinásteho? Nemôžem sa dočkať, kedy znovu uvidím nášho Pána.“

Potom sa trochu zamyslel a povedal: „Ale počuj! Bude náš Pán vždy taký smutný? Rád mu ponúknem každú obeť, ktorú môžem priniesť. Niekedy neutekám pred ľuďmi, aby som priniesol obeť.“

Po 13. októbri povedal: „Bol som tak veľmi rád, že som videl nášho Pána, ale oveľa viac ma tešilo, že som ho uvidel v rovnakom svetle, v ktorom sme boli aj my. Čoskoro ma Pán povolá k sebe a budem ho vidieť neustále.“

⁷ To sa týka zjavenia v júni a v júli. Videli Pána v tajomnom svetle Božej Matky.

Jedného dňa som sa ho spýtala: „Prečo vešiaš hlavu a nedávaš žiadnu odpoveď, keď sa ťa niekto na niečo opýta?“ „Pretože je mi milšie, keď to povieš ty alebo Hyacinta. Ja som nič nepočul, môžem len povedať, že som videl! A čo keby som povedal niečo z toho, čo si neželáš?“ Občas od nás potajomky odišiel. Keď sme to spozorovali, hľadali a volali sme ho. Odpovedal nám niekde spoza múra alebo za nejakým krom, kde kľučal a modlil sa. „Prečo nám nepovieš, aby sme sa išli modliť s tebou?“ „Pretože sa modlím radšej sám.“

Rozprávala som už v poznámkach ku knihe „Hyacinta“, čo sa stalo na pozemku, ktorému sa hovorí „Várzea“. Myslím, že to na tomto mieste nemusím opakovať.

Jedného dňa sme išli cestou domov okolo domu mojej kmotry. Robila práve medovinu a zavolala nás, aby sme sa napili. Vstúpili sme dovnútra a František bol prvý, komu pohár podala. Vzal si ho a skôr, ako sa napil, podal ho Hyacinte, aby sa napila so mnou, otočil sa a zmizol. „Kde je František?“ pýtala sa moja kmotra. „Neviem, ešte pred chvíľkou tu bol.“ Nevrátil sa. Hyacinta a ja sme sa poďakovali za nápoj. Nezapochybovali sme ani na chvíľku, že František bude sedieť na okraji studne, o ktorej už bola často reč, a išli sme tam.

„František! Ty si nepil medovinu! Kmotra ťa toľko volala, ale ty si neprišiel.“

„Keď som vzal pohár, napadlo mi zrazu, že prinesiem obeť, aby som potešil nášho Pána. A zatiaľ čo ste pili, ušiel som ku studni.“

10. Niektoré udalosti a ľudové piesne

Medzi našim domom a domom Františka a Hyacinty býval môj kmotor Anastáz, ktorého žena bola už dosť stará a ktorému Boh nedal žiadnych potomkov. Boli to dosť bohatí sedliaci a pracovať nemuseli. Môj otec prevzal ich hospodárstvo a staral sa o nádenníkov. Boli za to vďační a obzvlášť mňa mali veľmi radi, predovšetkým gazdiná, ktorej som hovorila kmotra Tereza. Keď som k nim neprišla cez deň, musela som u nich prenocovať, lebo hovorievala, žeby nemohla bez svojho „baculiátka“ žiť! Takto ma volala.

Cez sviatky ma rada ozdobilá svojím zlatým náhrdelníkom, náušnicami, ktoré mi viseli cez ramená, a pekným klobúčikom posiatym zlatými perlami, v ktorých boli zastoknuté farebné perá. Na ľudových veseliciach nebol nikto iný krajšie vyparádený ako ja. Moje sestry i kmotra Tereza boli na mňa pyšné. Ostatné deti ma obklopovali a obdivovali lesk toľkých šperkov. Pravdupovediac, mala som zábavy rada a márnomyseľnosť bola mojou najhoršou ozdobou. Všetci sa ku mne správali milo a úctivo okrem malého dievčatka – sirôtky, ktorej sa kmotra Tereza ujala, keď mu zomrela mamička. Zdalo sa, že má strach, že by som ju mohla pripraviť o časť očakávaného dedičstva, a zaiste by sa nebola mýlila, keby mi dobrotivý Boh nebol určil niečo oveľa cennejšie.

Keď sa začala šíriť správa o zjavení, kmotr sa choval ľahostajne; kmotra sa proti nim rozhodne postavila. Hnevala sa na také výmysly, ako to nazývala. Začala som sa ich domu vyhýbať, pokiaľ som mohla. A so mnou zmizol huf detí, ktorý sa tam často zbehol, a ktorý kmotra s veľkou radosťou vídala spievať a tancovať; dávala im sušené figy, orechy, mandle, gaštany, ovocie a iné.

Keď sme raz v nedelu poobede s Františkom a Hyacintou išli okolo jej domu, zavolala na nás:

„Podťe sem, moji malí huncúti, podťe sem! Už dlho ste tu neboli!“ A s radosťou nás vítala.

Ako keby ostatné deti náš príchod vytušili, začali sa schádzať. Kmotra bola rada, že zase vidí vo svojom dome spoločnosť, ktorá sa už dávno rozpráchlá. Keď nás zahrnula rôznymi maškrtami, chcela nás vidieť tancovať a spievať.

„Tak dobre! Čo máme spievať?“

Nakoniec si vybrala „Sklamané prianie“. Spievali sme ako o závod. Chlapci na jednej, dievčatá na druhej strane.

I. Chór

Ty slnko tejto zeme,
neodopieraj jej svoje lúče;
ach, nedaj, aby vybledli
úsmevy jari!

Želajme šťastie dievčine
vo vôni nového slnka;
nech cíti milé láskanie
ranného brieždenia.

Rok je bohatý na kvety,
bohatý na plody dobra!
A nový, ktorý prichádza,
je plný krásnych nádejí!

Tie sú najkrajším darom,
najvrúcnejším prianím!
Ozdob si nimi čelo
ako krásnym vencom!

Minulý rok bol šťastný,
budúci bude šťastnejší.
Vďaka za ten, ktorý uplynul,
všetko dobré do nového!

V tomto živote, kvet Atlantika,
na tejto priateľskej slávnosti
oslavujeme radostnou piesňou
záhradníčku a záhradníka.

Nech ťa sprevádzajú kvety
tvojej rodnej zeme!
Tvoj krb čistej lásky
a putá tvojho srdca.

II. Chór

Je to snád' gavalierske gesto,
ak Berlenga a Carvoeiro⁸
zhasínajú majáky,
keď sa objaví lodný stožiar?

⁸ *Nebezpečné útesy na pobreží Atlantiku.*

More sa divoko búri,
vír vln temne hučí,
každú noc je búrka
a každá búrka je hrob.

Smutné skaly Papoy
Estelas a Farilhoes⁹,
o koľkých nešťastiach rozpráva
každý váš kameň!

Každé úskalie v tých vodách
je predzvesťou smrti;
každá vlna žaluje,
každý kríž pripomína stroskotanie.

A ty chceš byť ešte tvrdší
a utiecť, hoci tvoje svetlo
na temných vlnách života
viedlo toľko lodí!

III. Chór

Moje oči sú suché,
keď hovorím o lúčení!
Váhanie trvá iba chvíľočku,
ale žiaľ po celý život.

Chod', ale povedz nebesiam,
aby zastavili požehnaný dážď
a ranili suchom kvety,
pretože ty už tu nie si.

Chod', ja ostanem opustená
a svätyňa v smútku!
Z vysokej veže bude znieť
hlas umieračika.

⁹ *Nebezpečné útesy na pobreží Atlantiku.*

Ale sotva odídeš
zo zosmutneného kostola,
budem písať čiernou farbou
nekonečné náreky.

Zem bola ako záhrada,
dnes je bez kvetov!
Nechýbala jej starostlivosť,
teraz jej chýba záhradník.

Dúfam, že mi nebo
bude v budúcnosti milostivé!
Dúfajme ako tí,
ktorí opúšťajú otcovský dom.

(V Origináli sú piesne rýmované, pozn. prekladateľa)

11. *František, malý moralista*

Pri zvukoch tejto piesne sa zišli susedia a keď sme skončili, prosili nás, aby sme to zaspievali ešte raz. František však prišiel ku mne a povedal:

„Už to druhýkrát nespievajme. Nášmu Pánovi sa určite nepáči, že spievame takéto veci.“

A tak, ako sa len dalo, zmizli sme z toho húfu detí a šli sme k našej obľúbenej studni.

Napriek tomu, že som toto všetko napísala iba z poslušnosti, skrývam svoju tvár v zahanbení; ale Vaša Excelencia súhlasila, aby som na želanie pána Dr. Galambu zaznamenala svetské pesničky, ktoré sme poznali. Tak tu sú! Neviem vlastne prečo, ale stačí mi, keď viem, že tak plním Božiu vôľu.

Medzitým sa priblížili fašiangy roku 1918. Dievčatá a chlapci sa aj v tomto roku zišli na obvyklej večeri a na zábave týchto dní. Každý priniesol niečo z domu: niekto olej, iný múku, ďalší mäso atď.; všetko priniesli do jedného domu a dievčatá tam pripravili výbornú hostinu. V tých dňoch sa jedlo a tancovalo celú noc, obzvlášť posledný deň. Deti do 14 rokov oslavovali fašiangy oddelene v inom dome.

Mnohé ma pozývali, aby som s nimi pripravila program. Najprv som odmietla. Zbabelá ústupčivosť ma však donútila k tomu, že som ich naliehaniu vyhovela, predovšetkým naliehaniu dcéry a dvoch synov pána José Carreiru z Casa Velha, ktorý nám dal vlastne k dispozícii svoj dom. On sám a jeho manželka naliehali, aby som prišla. Nakoniec som privolila a išla som tam s veľkým húfom, aby som si toto miesto pozrela; bola to veľká miestnosť, takmer sála na zábavu a veľký dvor, kde sa malo jesť. Všetko sme dohovorili a potom som šla domov, navonok v slávnostnej nálade, ale vnútri plná výčítiek svedomia. Keď som prišla k Hyacinte a Františkovi, porozprávala som im, čo sa prihodilo.

„A ty na tú večeru a zábavu pôjdeš?“ – vážne sa ma spýtal František. – „Vari si zabudla, že sme sľúbili, že sa tam už nevrátíme?“

„Nechcela som ísť, avšak vidíš, že mi nedajú pokoj a prosia ma, aby som prišla. Nevieam, čo mám robiť!“

Naliehaní bolo naozaj mnoho a nemálo priateľiek prišlo, aby sa so mnou zabavili. Niektoré dokonca prišli zo vzdialených dedín. Z Moita prišla Rosa a Anna Caetanové a Anna Brogueirová; dve dcéry Manuela Caracolu z Fatimy; dve dcéry Joaquina Chapeletu a dve dcéry Manuela da Ramilu z Boleiros; z Amoreiry došli dve dcéry Silvove; z Currais Laura Gatová a Jozefa Valinhová; a iné, na ktorých mená si už nespomínam, prišli z Boleiros, z Lomby, z Pederneiry atď. A k tomu ešte z Eira da Pedra, Casa Velha a z Aljustrela. Ako som ich mohla naraz všetky sklamať, keď sa, ako hovorili, nemohli bezo mňa baviť, a ako som im mala vysvetliť, že musím takýmto schôdzkam raz navždy urobiť koniec? Boh to vnukol Františkovi.

„Vieš, ako to musíš urobiť? Všetci ľudia vedia o tom, že sa ti zjavila Panna Mária. Preto povieš, že si sľúbila, že už nebudeš tancovať, a preto neprídeš. Potom utečieme do jaskyne na Cabeço. Tam nás nikto nenájde.“

Návrh som prijala a keď sa moje rozhodnutie rozchýrilo, nikto nemyslel na organizovanie schôdzky. Takto nám Boh žehnal. Priateľky, ktoré ma pred tým vyhľadávali, aby sa so mnou zabávali, teraz prichádzali za mnou v nedelu dopoludnia, aby som sa s nimi na Cova da Iria pomodlila ruženec.

12. František miluje samotu a modlitbu

František bol málovravný; aby sa mohol modliť a prinášať obety, schovával sa pred Hyacintou a predou mnou. Často sme ho prekvapili za múrikom alebo za kríkom, kde sa potajomky schoval; tam kľučal a ako hovorieval, myslel na nášho Pána, ako je smutný pre mnohé hriechy. Keď som sa ho pýtala: „František, prečo mňa a Hyacintu nezavolaš, aby sme sa s tebou pomodlili?“ - odpovedal:

„Najradšej sa modlím osamote, aby som mohol premýšľať a potešiť nášho Pána, ktorý je taký smutný!“

Jedného dňa som sa ho spýtala:

„František, čo ti je milšie: potešovať Spasiteľa alebo obracať hriešnikov, aby žiadna duša neprišla do pekla?“

„Radšej teším Spasiteľa. Nevšimla si si, ako bola Panna Mária posledný mesiac veľmi smutná, keď hovorila, že ľudia už nemajú urážať Pána Boha, že bol už tak veľmi urážaný? Chcel by som tešiť Spasiteľa, a potom obrátiť hriešnikov, aby ho už neurážali.“

Keď chodil do školy, hovoril mi niekedy, keď sme prišli do Fatimy:

„Počuj, ty choď do školy a ja zostanem tu v kostole pri skrytom Ježišovi. Je zbytočné, aby som sa učil čítať, veď čoskoro pôjdem do neba. Keď sa budeš vracaj, tak ma zavolaj.“

Najsvätejšia Sviatosť bývala vtedy pri vchode na ľavej strane. Františkovo miesto bolo medzi krstiteľnicou a oltárom a tam som ho aj našla, keď som sa vracala zo školy. (Najsvätejšia Sviatosť tam bola preto, lebo sa opravoval kostol).

Keď ochorel a ja som ho cestou do školy navštevovala, toľkokrát hovoril:

„Počuj, choď do kostola a odovzdaj skrytému Ježiškovi veľa pozdravov odo mňa. Najviac mi je ľúto, že už nemôžem pri ňom chvíľku pobudnúť.“

Keď som sa jedného dňa lúčila so skupinou detí zo školy pred jeho domom, aby som navštívila jeho i jeho sestru, keď počul zvonku hluk, povedal mi:

„Ty si prišla s celou skupinou?“

„Áno.“

„Nechodievaj s nimi, mohla by si sa od nich naučiť hrešiť. Po škole zájdi na chvíľu k skrytému Ježišovi a potom príď sama.“

Raz som sa ho spýtala:

„František, je ti veľmi zle?“

„Áno, ale trpím, aby som potešil nášho Pána.“

Keď som raz vstúpila s Hyacintou do jeho izby, povedal nám:

„Dnes nehovorte veľa, veľmi ma bolí hlava.“

„Nezabudni to obetovať za hriešnikov,“ povedala Hyacinta.

„Áno, ale najskôr to obetujem, aby som potešil Spasiteľa a Pannu Máriu, a až potom za hriešnikov a za Svätého Otca.“

Istého dňa som ho našla veľmi veselého.

„Darí sa ti lepšie?“

„Nie, cítim sa oveľa horšie. Ale nechýba veľa a pôjdem do neba. Tam budem veľmi potešovať Spasiteľa a Pannu Máriu. Hyacinta sa bude veľa modliť za hriešnikov, za Svätého Otca a za teba; ty zostaneš tu, pretože to Panna Mária tak chce. Rob všetko, čo ti povie!“

Zatiaľ čo Hyacinta robila dojem, že je zaujatá len myšlienkou obrátiť hriešnikov a zachrániť duše pred peklom, on myslel len na to, akoby potešil nášho Pána a Pannu Máriu, pretože sa mu zdali veľmi smutní.

13. *Vízia diabla*

Celkom iný bol zážitok, na ktorý si teraz spomínam. Raz sme boli na mieste, ktoré sa volá Pedreira, a zatiaľ čo sa ovce pásli, my sme skákali z kameňa na kameň, volali a počúvali ozvenu z hlbokých rokĺn. František ako zvyčajne odišiel do ústrania skalného výklenku. Po dlhšej chvíli sme ho počuli, ako vykrikol a volal nás a Pannu Máriu. Ustrašené, že sa mu niečo stalo, sme ho hľadali a volali:

„Kde si?“

„Tu, tu!“

Trvalo však ešte chvíľu, než sme ho našli. Od ľaku sa celý chvel, kľáčal a od samého strachu nebol schopný vstať.

„Čo ti je. Čo sa stalo?“

Od hrôzy priduseným hlasom odpovedal:

„Bolo tu jedno z ozrutánskych zvierat z pekla a chrlilo na mňa oheň.“

Ani ja, ani Hyacinta sme nič nevideli, a preto sme sa smiali. Povedala som mu:

„Nikdy nechceš myslieť na peklo, aby si nedostal strach, a teraz si prvý, kto sa bojí!”

Keď sa totiž Hyacinta pri zmienke o pekle bála, hovorieval jej:

„Nemysli toľko na peklo! Mysli radšej na nášho Pána a Pannu Máriu. Ja na peklo nemyslím, aby som nedostal strach.”

A pritom nebol bojazlivý. V noci bez strachu išiel na akékoľvek tmavé miesto. Hral sa s jaštericami a keď našiel hady, nechal, nech sa ovinú okolo palice. Nalieval ovčie mlieko do jamiek v skalách, aby z neho mohli piť. Liezol do jaskýň, keď hľadal líščie, zajačie alebo jazvečie nory, atď.

14. Kvietky z Fatimy

František mal veľmi rád vtákov. Nezniesol, keď sa im vybrali hniezda. Vždy na skale rozdrobil kúsok svojho chleba, ktorý mal na desiatu, aby ich nakŕmil. Potom sa vzdialil a lákal ich, akoby mu rozumeli. Nedovolil, aby sa niekto priblížil, aby mu ich nevyplašil.

„Chúďence, ste také hladné!”, volal na nich, „Poďte, poďte sa najesť!” A ony so svojimi živými očami nedali na seba dlho čakať.

František s radosťou pozoroval, ako sa s plnými hrvolmi vracali na stromy a švitorili. Dokázal napodobniť ich hlas a pridať sa k ich zboru.

Raz sme stretli malého chlapca, ktorý chytil vtáka a niesol ho v hrsti. František plný súcitu sľúbil mu dvadsať halierov, keď pustí vtáka na slobodu. Chlapec s ponukou súhlasil, ale najskôr chcel peniaze. František sa vrátil domov od Lagoa de Carreira, ktoré sa nachádza kúsok pod Cova da Iria, aby priniesol dvadsať halierov a mohol zajatca oslobodiť. A keď potom videl vtáka odlietať, tleskal od radosti a volal: „Daj pozor! Nedaj sa už chytiť!”

Bola tam tiež jedna stará pani, ktorú sme nazývali teta Mária Carreira; jej synovia ju posielali niekedy pásť kozy a ovce. Zvieratá boli spurné a často sa rozbiehali všetkými smermi. Keď sme ju stretli, František sa jej hneď ponáhlal na pomoc. Pomáhal jej hnať stádo na pastvu a zaháňal ho, keď sa rozutekalo. Chudera stareňka bola veľmi vďačná a hovorila, že je jej strážny anjel.

Keď videl chorých, súcitne hovoril:

„Nemôžem sa na takýchto ľuďoch pozerieť. Tak je mi ich ľúto.”

Ak nás volali k ľuďom, ktorí po nás poslali, pýtal sa, či nie sú chorí:

„Ak sú chorí, nepôjdem. Nemôžem sa na nich dívať, tak je mi ich ľúto! Odkážte im, že sa za nich modlím.“

Jedného dňa nás chceli zaviesť do Montelu k jednému pánovi, ktorý sa volal Joaquim Chapeleta. František nechcel ísť: „Nepôjdem tam; nemôžem vidieť ľudí, ktorí chcú hovoriť, ale nemôžu.“ (Matka toho muža bola nemá). Keď sme sa s Hyacintou večer vrátili, pýtala som sa tety, kde je František.

„Neviem! Hľadala som ho celé popoludnie. Prišlo niekoľko žien, ktoré vás chceli vidieť, vy ste tu však neboli. On zmizol a nevrátil sa. Teraz ho chodte hľadať!“

Na chvíľku sme sa posadili na lavičku pri ceste a uvažovali sme o tom, že pôjdeme k Loca de Cabeço. Boli sme si isté, že tam bude. Len čo však teta odišla z domu, zavolať nás otvorom z povaly. Schoval sa tam, keď spozoroval, že prichádzajú ľudia. Zhora všetko pozoroval. Povedal:

„Bolo tu toľko ľudí! Božechráň, keby ma tu našli samotného! Čo by som im mohol povedať?“ (V kuchyni boli sklápacie dvere a keď sa postavila stolička na stôl, mohlo sa na pôjd ľahko vyliezť).

15. Rozličné príhody

Ako som sa už zmienila, teta predala svoje stádo skôr než moja matka. Odvtedy som Hyacinte a Františkovi každé ráno hovorila, na ktorú pastvinu idem a oni prichádzali za mnou, akonáhle sa mohli vytratiť. Keď som jedného dňa prišla na pastvu, už na mňa čakali.

„Ako ste sem mohli tak skoro prísť?“

„Prišiel som, ani neviem prečo“, odpovedal František. „Predtým som sa o teba tak veľmi nezaujímal, chodil som sem kvôli Hyacinte, ale teraz nemôžem ráno ani dospať, tak ma to ťahá, aby som prišiel za tebou.“

Po zjavení trinásteho dňa v mesiaci nám v predvečer trinásteho ďalšieho mesiaca povedal:

„Počúvajte! Utečiem hneď zavčas ráno cez záhradu k Loca da Cabeço. Prídte tam tiež, hneď ako budete môcť.“

Ach, môj Bože! Začala som už rozprávať o udalostiach počas jeho choroby, krátko pred jeho smrťou, ale teraz vidím, že som sa vrátila k radostným chvíľam v horách, k štebotaniu vtákov. Prosím o prepáčenie. Pišem, ako si spomeniem, ako rak, ktorý lezie dopredu a dozadu a nestará sa o cieľ svojho putovania. Prenehám túto prácu Dr. Galambovi, ak bude chcieť niečo z toho použiť. Myslím, že toho bude málo alebo nič.

Vrátim sa teda k Františkovej chorobe. Najskôr však ešte jedna udalosť z jeho krátkeho obdobia v škole. Keď som jedného dňa vyšla z domu, stretla som moju sestru Terezu, ktorá sa krátko predtým vydala do Lombý. Prišla na prosby jednej ženy zo susednej dedinky, ktorej syn bol zatknutý. Už neviem, z akého zločinu bol obžalovaný. Keby však nedokázal svoju nevinu, bol by odsúdený na vyhnanstvo, alebo aspoň na mnoho rokov väzenia. V mene tejto nešťastnej ženy, ktorej chcela vyhovieť, ma naliehavo prosila, aby som jej vyprosila milosť od Panny Márie. Keď som jej prosbu vypočula, išla som do školy a cestou som vyrozprávala svojim malým príbuzným, čo sa stalo. Keď sme prišli do Fatimy, František mi povedal:

„Počúvaj! Zatiaľ čo budeš v škole, zostanem pri skrytom Ježišovi a budem sa za to modliť.“

Keď som sa vracala zo školy, zavolała som ho a spýtala som sa:

„Prosil si Krista Pána o túto milosť?“

„Áno, povedz svojej sestre Terezke, že príde o niekoľko dní domov.“

A naozaj, o pár dní bol ten mladík doma a trinásteho prišiel s celou rodinou poďakovať sa Panne Márii.

Iný deň, keď som prichádzala z domu, som spozorovala, že František kráča veľmi pomaly:

„Čo je s tebou?“ pýtala som sa. „Vyzerá to, ako keby si nemohol chodiť.“

„Mám silné bolesti hlavy a je mi na omdlenie.“

„Tak nechod so mnou, zostaň doma.“

„Nie, zostanem radšej v kostole pri skrytom Ježišovi, zatiaľ čo ty budeš v škole.“

Jedného dňa, keď bol František už ťažko chorý, ale mohol sa ešte prechádzať, išla som s ním k Lapa do Cabeço a do Valinhos. Keď sme sa vrátili, dom bol plný ľudí. Jedna stará žena stála pri

stole a robila, akoby svätila nespočetné devonacionálií: ružence, medailónky, kríže atď. Hyacinta a ja sme ihneď boli obklopené mnohými ľuďmi, ktorí sa nás chceli vypytovať. Žena, ktorá svätila predmety, nútila Františka, aby jej pomáhal.

„Ja nemôžem svätiť“, odpovedal vážne, „a vy tiež nie. To môžu iba kňazi.“

Chlapi slová sa okamžite rozniesli medzi ľuďmi, akoby ich šíril rozhlas a tá žena to musela ihneď zanechať. Nadávali jej a žiadali naspäť veci, ktoré jej dali.

Už v spise o Hyacinte som sa zmienila o tom, ako dokázal ešte tu i tam dôjsť na Cova da Iria, ako nosil kajúci pás a potom mi ho dal, ako jedného sparného horúceho dňa priniesol prvú obeť nepiť a ako často svojej sestre pripomínal, že je potrebné trpieť za hriešnikov. Myslím si, že nie je treba všetko znovu opakovať.

Jedného dňa som bola pri jeho lôžku s Hyacintou, ktorá už trochu vstávala. Tu prišla náhle sestra Tereza a upozornila nás, že po ulici prichádza mnoho ľudí a iste nás hľadajú. Potom, keď odišla, povedala som im:

„Dobre, prijmite ich, ja sa schovám.“

Hyacinte sa však podarilo utiecť za mnou a schovali sme sa v sude, ktorý stál vedľa dverí do záhrady. Onedlho sme počuli hluk ľudí, ktorí prehľadávali dom; vošli do záhrady a dokonca sa opierali o sud, v ktorom sme boli schované. Zachránilo nás, že otvor suda bol na druhej strane.

Keď sme zistili, že odišli, vyliezli sme z úkrytu a išli k Františkovi. Rozprával nám, čo sa stalo:

„Bolo tu veľa ľudí a chceli vedieť, kde ste; ale ani ja som to nevedel. Chceli nás vidieť a prosiť o veľa vecí. Bola tu tiež jedna žena z Alqueidao, ktorá prosila za uzdravenie jedného chorého a za obrátenie jedného hriešnika. Za túto ženu sa budem modliť ja. Vy sa modlite za ostatných, je ich veľa.“

Táto žena prišla krátko po Františkovej smrti a prosila ma, aby som jej ukázala jeho hrob; chcela tam ísť a poďakovať za obe milosti, ktoré jej vyprosil.

Jedného dňa, cestou na Cova da Iria v zákrute kúsok za Aljustrelom, sme boli s Hyacintou prekvapení skupinou ľudí, ktorí nás zastavili a vyzdvihli na múrik, aby nás bolo lepšie vidieť a počuť. František sa tam postaviť nedal, akoby sa bál, že spadne. Potom

sa pomaly vzdialil a oprel sa o starú stenu oproti. Jedna žena a jeden mladík, ktorí videli, že s nami nemôžu hovoriť súkromne, akoby si priali, kľakli si pred ním a žiadali ho, aby vyprosil od Panny Márie uzdravenie pre otca a pre mladíka milosť, aby nemusel ísť na vojnu (bola to matka a syn). František si tiež kľakol, zložil čiapku a pýtal sa, či sa s ním chcú pomodliť ruženec. Povedali, že áno a začali sa modliť. O chvíľu všetci ľudia okolo prestali so zvedavými otázkami, tiež si kľakli a modlili sa. Potom nás odprevadili až ku Cova da Iria. Cestou sa s nami znovu modlili ruženec, na Cova da Iria ešte jeden a spokojne sa rozlúčili. Tá žena sľúbila, že sa vráti poďakovať Panne Márii, ak bude vypočutá. A naozaj sa niekoľkokrát vrátila, sprevádzaná nielen synom, ale aj mužom, ktorý bol už zdravý (Boli z farnosti S. Mamede a volali sa Casaleiros).

16. Františkova choroba

Počas choroby bol František stále veselý a spokojný. Niekedy som sa ho pýtala:

„František, veľa trpíš?“

„Dost', ale to nič. Trpím, aby som potešil Krista Pána; a potom, onedlho pôjdem do neba.“

„Potom nezabudni prosiť Pannu Máriu, aby ma k sebe taktiež skoro vzala.“

„O to prosiť nebudem. Vieš predsa dobre, že ťa tam ešte nechce.“

Niekoľko dní pred smrťou mi povedal:

„Počuj, je mi veľmi zle: nebude to dlho trvať a pôjdem do neba.“

„Dávaj pozor, aby si sa nezabudol veľa modliť za hriešnikov, za Svätého Otca, za mňa a za Hyacintu.“

„Áno, budem sa modliť. Ale popros o to radšej Hyacintu, pretože sa bojím, že keď uvidím Spasiteľa, na všetko zabudnem. A potom, ja ho chcem radšej tešiť.“

Raz skoro ráno ma zavolala jeho sestra Tereza:

„Rýchlo poď so mnou! Františkovi je zle a chce ti niečo povedať.“

Rýchlo som sa obliekla a ponáhľala som sa k nemu. Poprosil matku a súrodencov, aby odišli, pretože to, čo mi chce povedať, je tajomstvo. Keď odišli, povedal mi:

„Chcem sa vyspovedať, aby som mohol dostať sväté prijímanie a potom zomrieť. Chcel by som, aby si mi povedala, či vieš o nejakom mojom hriechu, a aby si sa spýtala aj Hyacinty, či ma nevidela hrešiť.“

„Niekoľkokrát si neposlúchol mamičku,“ odpovedala som, „keď ti vravela, že máš zostať doma, a ty si utiekol ku mne, alebo si sa schoval.“

„To je pravda, urobil som to. Teraz choď a spýtaj sa Hyacinty, či si spomína na nejaký hriech.“

Išla som. Hyacinta sa na chvíľku zamyslela a odpovedala:

„Povedz mu, že predtým, ako sa nám zjavila Panna Mária, vzal oteckovi peniaze, aby mohol kúpiť fúkaciu harmoniku od José Marta z Casa Velha. A keď chlapci z Aljustrela hádzali kamene na chlapcov z Boleiros, hádzal kamene tiež.“

Keď som mu to odkázala, odpovedal:

„Už som sa z toho spovedal, ale vyspovedám sa z toho znova. Možno je náš Pán taký smutný práve pre tieto moje hriechy. Ale i keby som teraz nezomrel, nikdy by som už nehrešil. Teraz to ľutujem.“ A so zopätými rukami sa modlil: „Ó, Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa a prived' do neba všetky duše, najmä tie, ktoré najviac potrebujú tvoje milosrdenstvo. – Počuj, popros aj ty Spasiteľa, aby mi odpustil moje hriechy.“

„Poprosím o to, môžeš byť spokojný. Keby ti už Spasiteľ neodpustil, nebola by Panna Mária sľúbila Hyacinte prednedávnom, že ťa čoskoro vezme do neba. Teraz idem na svätú omšu a budem sa za teba modliť pri skrytom Ježišovi.“

Áno, a popros ho, aby mi pán farár priniesol sväté prijímanie.

„Dobre.“

Keď som sa vrátila z kostola, Hyacinta už bola hore a sedela pri jeho posteli. Hneď ako ma František zbadal, spýtal sa ma:

„Poprosila si skrytého Ježiša, aby mi pán farár priniesol sväté prijímanie?“

„Áno.“

„Pomodlím sa za teba v nebi.“

„Budeš sa za mňa modliť? Len pred niekoľkými dňami si mi povedal, že sa modliť nebudeš.“

„To preto, že si chcela skoro prísť do neba. Ale ak chceš, budem sa za teba modliť. Panna Mária nech potom rozhodne, ako sa jej bude páčiť.“

„Áno, modli sa za to!“

„Dobre, môžeš byť pokojná, budem sa modliť.“

Odišla som za svojimi dennými pracovnými a školskými povinnosťami. Keď som sa večer vrátila, žiaril radosťou. Vyspovedal sa a pán farár mu sľúbil, že mu prinesie na druhý deň sväté prijímanie. Nasledujúci deň po svätom prijímaní povedal sestre:

„Dnes som omnoho šťastnejší ako ty, pretože mám v srdci skrytého Ježiša. Idem do neba, ale budem veľmi prosiť Krista Pána a Pannu Máriu, aby vás tiež skoro k sebe vzali.“

Skoro celý deň som s Hyacintou strávila pri jeho lôžku. Pretože sa už sám nemohol modliť, prosil nás, aby sme sa modlili ruženc za neho. Potom mi povedal:

„V nebi mi určite bude za tebou clivo. Aké by to bolo krásne, keby tam Panna Mária aj teba skoro vzala!“

„Nebude ti smutno, naopak, pri našom Pánovi a pri Panne Márii, ktorí sú takí milí!“

„Áno, to je pravda. Možno si na to vôbec nespomeniem.“

Teraz dodávam: „Možno si naozaj nespomenul. Nič sa nedá robiť!“

17. Sväté umieranie

Bola už noc, keď som sa s ním rozlúčila:

„František, dovidenia! Ak pôjdeš túto noc do neba, nezabudni tam na mňa! Počuješ?“

„Nezabudnem, neboj sa!“

Vzal moju pravú ruku, dlhšiu dobu ju silne stískal a díval sa na mňa so slzami v očiach:

„Chcel by si ešte niečo?“ – pýtala som sa a slzy mi stekali po lícach.

„Nie“, odpovedal slabým hlasom. Keďže sa ma zmocňovalo príliš silné pohnutie, poslala ma teta z izby von.

„Tak dovidenia v nebi, František! Dovidenia v nebi!“

A nebo sa približovalo. Odišiel tam nasledujúci deň do náručia

Nebeskej Matky.¹⁰ Zármutok sa nedá opísať. Je ako ostrý trň, ktorý roky zraňuje srdce. Je to spomienka na minulosť, ktorá sa ožyva vo večnosti.

Bola noc a ja som v tichu snívala,
že v tom vytúženom dni
nás viaže opreteký s anjelmi
nebeské puto.

Nikto nemyslel, že zlatý veniec
z kvetov, ktoré rodí zem,
sa vyrovná tým, ktoré mu dávalo nebo
v anjelskej, roztúženej kráse.

Z materských perí ... radosť, úsmev,
v nebeskom raji ... žije v Bohu!
Uchvátený láskou a vznešenou radosťou
žil tieto krátke roky ... Dovidenia!

18. Svetské piesne

Pretože si pán Dr. Galamba praje tiež svetské piesne, z ktorých niektoré som už napísala v rozprave o Františkovi, chcem pripojiť, prv než začnem novú tému, ešte ďalšie, aby si dôstojný pán mohol vybrať, ak bude môcť niečo použiť.

Vrchárka

Vrchárka, vrchárka,
máš hnedé oči.
Kde si vzala, vrchárka,
takúto krásu?
Takúto krásu
som ešte nikdy nevidel!

¹⁰ Tento nasledujúci deň bol 4. apríl 1919, o 22. hodine.

Refrén

Vrchárka, vrchárka,
maj so mnou súcit!
Maj so mnou súcit,
vrchárka, vrchárka!
Vrchárka, vrchárka,
s vlajúcou sukničkou,
kde si vzala, vrchárka,
takýto pôvab?
Takýto pôvab
som ešte nevidel!

(Opakuje sa refrén ako po prvej slohe)

Vrchárka, vrchárka,
si celá ružová,
kde si vzala, vrchárka,
takú nežnú farbu?
Takú nežnú farbu
som ešte nevidel.

(Refrén)

Vrchárka, vrchárka,
žiariaca zlatom!
Kde si vzala, vrchárka,
takú peknú sukňu?
Takú peknú sukňu
som ešte nevidel.

(Refrén)

Buď opatrný!

Ak ideš na hory
dávaj pozor;
mohol by si spadnúť
do priepasti.

Nespadnem ja
do priepasti,
pretože sa mi vrchárky
poponáhľajú na pomoc,
či chcú alebo nie.
Vrchárky moje milované!
Pomôžu mi,
ošetria ma;
malé vrchárky sú hodné lásky!
Sú hodné lásky,
či chcú alebo nie.
Vrchárky moje milované!

II. DEJINY ZJAVENIA

Predhovor

Najdôstojnejší pán biskup, teraz prichádza najťažšia stránka zo všetkých, ktoré mi Vaša Excelencia nariadila napísať. Po tom, čo mi Vaša Excelencia prikázala popísať zvlášť zjavenie anjela so všetkými podrobnosťami a okolnosťami, stojím pred najťažšou úlohou napísať na pokyn Vašej Excelencie a na podnet Dr. Galambu všetko o zjavení Panny Márie.

„Prikážte jej, pán biskup,“ povedal nedávno vo Valenča dôstojný pán, „prikážte, aby spísala naozaj všetko, naozaj všetko. Bude musieť dlho sedieť v očístci, lebo toho veľa zamlčala!“

Z očístca nemám z tohto hľadiska ani najmenší strach. Vždy som bola poslušná a poslušnosť sa nemusí báť trestu. Bola som poslušná predovšetkým vnútorným vnuknutiam Ducha Svätého, potom rozkazom tých, ktorí v jeho mene so mnou hovorili. To bol tiež prvý rozkaz alebo rada, ktorú mi prostredníctvom Vašej Excelencie Boh dal. Bola som spokojná a rada, keď som si spomenula na slová, ktoré mi kedysi povedal kňaz, dekan z Torres Novas: „Tajomstvo kráľovskej dcéry je v jej vnútri.“ Keď som začala chápať zmysel týchto slov, povedala som si: „Moje tajomstvo patrí mne.“ Teraz už tak nehovorím. Obetovaná na oltári poslušnosti

hovorím: „Moje tajomstvo patrí Bohu. Položila som ho do jeho rúk; on s ním môže robiť, ako sa mu páči.“

Dôstojný pán Dr. Galamba vtedy povedal: „Pán biskup, prikážte jej, aby povedala všetko, všetko! Nech nič nezatají.“ A Vaša Excelencia bola určite vedená Duchom Svätým, keď prehlásila: „To jej neprikážem, nebudem sa vtierať do tajomstva.“¹¹

Vďaka Bohu za to! Rozkaz by sa bol pre mňa stal prameňom rozpačitostí a pochybností. Keby mi bol prikázaný opak, musela by som sa tisíckrát pýtať: „Koho mám poslúchať? Boha alebo jeho zástupcu?“ A pretože by som nenašla riešenie, zostávala by som asi v pravých vnútorných mukách!

Vaša Excelencia ďalej povedala: „Sestra, rozprávajte o zjaveniach anjela a Panny Márie ku cti Boha a Panny Márie.“

Aký dobrý je Boh! Je Boh pokoja a po tejto ceste vedie všetkých, ktorí mu dôverujú.

Začínam teda svoju novú úlohu a vyplním rozkaz Vašej Excelencie a pranie pána Dr. Galambu. Poviem všetko, s výnimkou tajomstva, ktorého odhalenie mi dosiaľ nie je dovolené. Vedome nevynechávam nič. Pripúšťam, že zabudnem spomenúť niektoré bezvýznamné podrobnosti.

1. Zjavenie anjela

Podľa mojich výpočtov sa mi zdá, že k prvému zjaveniu došlo v roku 1915; myslím, že sa zjavil anjel, ktorý sa vtedy neodvážil plne odhaliť. Mohlo to byť asi v dobe medzi aprílom a októbrom v roku 1915.

Keď som sa s tromi družkami – bola to Terézia Matiasová, jej sestra Maria Rose Matiasová a Mária Justínová z dediny Casa Velha – na južnom svahu Cabeço – modlila ruženec, spozorovala som nad hájom v údolí pod našimi nohami niečo ako mráčik, belší ako sneh. Bolo to priesvitné a malo to ľudskú podobu. Moje družky sa ma pýtali, čo to je. Odpovedala som, že neviem. V ďalších dňoch sa to ešte dvakrát opakovalo.

Toto zjavenie zanechalo v mojej duši dojem, ktorý nedokážem vysvetliť. Tento dojem sa postupne strácal a myslím si, že keby

¹¹ *To je dôvod, prečo tu Lucia neoznamuje tretiu časť tajomstva.*

neprišlo k nasledovným udalostiam, asi by som na to časom úplne zabudla.

Dátumy nemôžem s istotou určiť, pretože som vtedy ešte nedokázala počítať roky ani mesiace a dokonca ani dni v týždni. Mám však dojem, že to bolo na jar 1916, keď sa nám po prvýkrát zjavil anjel na Cova da Iria.

Už som rozprávala v spise o Hyacinte, ako sme hľadali chránené miesto na svahu, ako sme tam obedovali a modlili sa a ako sme potom spozorovali o kúsok ďalej nad stromami smerom k východu svetlo belšie ako sneh v podobe mladíka žiarivejšieho než krištáľ prežiarovaný slnečným svetlom.

Čím viac sa približoval, tým lepšie sme rozoznávali jeho obrysy. Boli sme veľmi prekvapení a takmer vo vytržení. Neprehovorili sme ani slovo.

Keď k nám prišiel, povedal: „Nebojte sa, som anjel pokoja! Modlite sa so mnou!“ Pokľakol a sklonil čelo až na zem. Vedení nadprirodzeným pokynom sme urobili to isté a opakovali slová, ktoré sme ho počuli hovoriť:

„Môj Bože, verím v teba, klaniam sa ti, dúfam v teba a milujem ťa. Proším za odpustenie pre tých, ktorí v teba neveria, neklaňajú sa ti, nedúfajú v teba a nemilujú ťa.“ Keď sme to trikrát opakovali, vstal a povedal: „Takto sa modlite: Ježišove a Máriine Srdce vyslyší vaše prosby.“ A zmizol.

Nadprirodzená atmosféra, ktorá nás obklopovala, bola taká silná, že sme sa dlho nemohli spamätať; a ostali sme tak, ako nás anjel opustil, a opakovali sme stále túto modlitbu. Cítili sme Božiu prítomnosť tak veľmi silne a hlboko, že sme sa neodvažovali prehovoriť. Ešte na druhý deň bola naša myseľ ponorená do tejto atmosféry, ktorá sa strácala iba pomaly.

Nikomu z nás nenapadlo, aby o tomto zjavení hovoril, alebo aby pobádal k jeho utajeniu. Vnucovalo sa to samo o sebe. Bolo to také vnútorné, že nebolo ľahké o tom niečo povedať. Možno, že to na nás urobilo väčší dojem preto, že to bolo prvýkrát také jasné.

Druhé zjavenie sa uskutočnilo asi v lete počas veľkých horúčav, keď sme zaháňali stádo domov už dopoludnia a vyháňali sme ho znovu až večer. Hodiny poludňajšieho odpočinku sme trávili v tieni stromov, ktoré obklopovali už viackrát spomínanú studňu. Zrazu sme videli pred sebou toho istého anjela.

„Čo robíte? Modlite sa! Veľa sa modlite! Ježišovo a Máriino srdce má s vami plány milosrdenstva. Prinášajte Pánu Bohu neustále modlitby a obety.“

„Ako máme prinášať obety?“ – pýtala som sa.

„Všetko, čo môžete, prinášajte ako obeť zmierenia za hriechy, ktoré Boha urážajú, a ako prosbu za obrátenie hriešnikov. Dosiahnete tak mier pre svoju vlasť. Ja som jej anjel strážny, anjel Portugalska. Predovšetkým prijímajte pokorne utrpenia, ktoré Pán na vás zošle.“

Tieto slová anjela sa nám vryli do duše ako svetlo, v ktorom sme poznali, kto je Boh, ako nás miluje a ako chce byť milovaný; poznali sme hodnotu obety a ako je mu milá a ako skrze obeť obracia hriešnikov. Preto sme od tejto chvíle začali obetovať Pánu Bohu všetko, čo nás ťažilo. Nehľadali sme však iné umŕtvovanie a pokánie ako to, že sme sklonení k zemi opakovali celé hodiny modlitbu, ktorú nás naučil anjel.

Tretie zjavenie sa muselo uskutočniť začiatkom októbra alebo na konci septembra, pretože sme na poludňajšiu prestávku už nechodili domov.

Ako som vám už rozprávala vo svojom spise o Hyacinte, šli sme od Pregueira (to je malý olivový háj, ktorý patrí mojim rodičom) k Lapa do Cabeço okolo svahu pri Aljustrele a pri Casa Velha. Tam sme sa pomodlili ruženec a modlitbu, ktorú nás naučil anjel pri prvom zjavení. A tam sa anjel zjavil tretíkrát; v ruke držal kalich a nad ním hostiu, z ktorej kvapkali do kalicha kvapky krvi. Nechal kalich s hostiou vznášať sa vo vzduchu, pokľakol na zem a trikrát opakovane modlitbu: „Najsvätejšia Trojica, Otec, Syn a Duch Svätý, hlboko sa ti klaniam a obetujem ti predrahé telo a krv, dušu a božstvo Pána Ježiša Krista, prítomného vo všetkých svätostánkoch sveta, na uzmiernenie za urážky, rúhania a ľahostajnosť, ktorými je urážaný. A pre nekonečné zásluhy jeho Najsvätejšieho Srdca a Neпоškvrneného Srdca Márie ťa prosím za obrátenie úbohých hriešnikov.“ Potom vstal, znova vzal kalich a hostiu, hostiu dal mne a obsah kalicha dal vypiť Hyacinte a Františkovi so slovami: „Prijmite telo a pite krv Ježiša Krista, ktorý je nevďačnými ľuďmi ťažko urážaný. Robte pokánie za ich hriechy a utešujte Boha.“ Potom si znovu kľakol na zem a opakovane s nami trikrát modlitbu: „Najsvätejšia Trojica ... “ Potom zmizol.

Vedení nadprirodzenou silou, ktorá nás obklopovala, sme robili všetko ako anjel: kľačali sme ako on a opakovali sme modlitby, ktoré hovoril. Sila Božej prítomnosti bola taká mocná, že nás takmer úplne zagniavila. Zdalo sa, že nás dokonca zbavuje užívania zmyslov. V tých dňoch sme konali ako pod vplyvom nadprirodzenej sily. Pokoj a šťastie, ktoré sme cítili, bolo veľké ale vnútorné a sústreďovalo dušu úplne v Bohu. Tiež to bolo veľké telesné vyčerpanie, tak nás to vysilovalo.

2. Luciino mlčanie

Neviem prečo, ale zjavenie Panny Márie v nás pôsobilo úplne iné účinky: rovnakú radosť, rovnaký pokoj a pocit šťastia, ale namiesto telesného vyčerpania akúsi čulosť, namiesto pocitu bezmocnosti v Božej prítomnosti jasavú radosť, namiesto ťažkosti hovoriť nadšenie zdieľať. Napriek všetkým týmto pocitom som však cítila potrebu mlčať o niektorých veciach. Počas výsluchov som počula vnútorný hlas, ktorý mi napovedal odpovede. Nepovedala som, čo som vtedy mala zamlčať, a to bez toho, žeby som sa prehrešila proti pravde. V tejto súvislosti mi zostáva len jedna pochybnosť: nemala som pri kánonickom výsluchu všetko povedať? Nepocitujem však žiadne výčitky svedomia, že som mlčala, pretože som ešte vtedy nechápala dôležitosť tohto výsluchu. Pokladala som ho za jeden z mnohých, na ktoré som už bola zvyknutá. Bolo mi iba divné, že som musela zložiť prísahu. Ale pretože mi to prikazoval môj spovedník a ja som sľubovala, že poviem pravdu, zložila som ju bez váhania. Netušila som vtedy, čo z toho diabol urobí a ako to využije, aby ma mučil výčitkami svedomia! Ale vďaka Bohu, všetko to patrí minulosti.

Ešte jeden dôvod ma utvrdzuje v presvedčení, že bolo dobré mlčať. Pri kánonickom výsluchu sa domnieval pán Marques dos Santos, jeden z tých, čo sa ma vypytovali, že môže rad otázok predĺžiť a začať sa vypytovať podrobnejšie. Skôr, ako som odpovedala, spýtala som sa pohľadom svojho spovedníka. Dôstojný pán mi pomohol z rozpakov a odpovedal za mňa. Pripomenul tiež vypočúvajúceму, že prekračuje medze svojej kompetencie.

Takmer to isté sa stalo pri výsluchu s Dr. Fischerom. Bol poverený Vašou Excelenciou a matkou provinciálnou predstavenou

a hovoril, že má právo na všetko sa pýtať. Prišiel však, vďaka Bohu, v sprievode môjho svedníka. V určitej chvíli položil dobre premyslenú otázku o tajomstve. Cítila som sa bezradná a nevedela som, čo odpovedať. Stačil pohľad, môj svedník mi porozumel a odpovedal za mňa. Tiež Dr. Fischer pochopil a snažil sa mi zakryť tvár novinami, ktoré mal pred sebou. Tak mi Boh ukázal, že určený okamih ešte neprišiel.

Teraz začnem písať o zjaveniach Panny Márie. Nebudem sa zaoberať popisovaním okolností, ktoré im predchádzali, ani tými, ktoré nasledovali, pretože ma pán Dr. Galamba od toho láskavo dišpenzoval.

3. Trinásty máj 1917

Hrala som sa s Františkom a Hyacintou hore na svahu Cova da Iria. Postavili sme múrik okolo kríka, keď sme zrazu uvideli niečo ako blesk.

„Poďme radšej domov“, povedala som bratancovi a sesternici, „blýska sa a asi príde búrka.“

„Dobre.“

Začali sme zostupovať po svahu a hnať ovce k ceste. Keď sme boli približne v polovici svahu, skoro pri veľkom dube, videli sme nový blesk a po niekoľkých krokoch sme zbadali nad menším dubom paniu, oblečenú v bielom šate, žiariacu viac než slnko; vychádzalo z nej jasnejšie a intenzívnejšie svetlo, než aké rozlieva krištáľový pohár plný čistej vody, prežiarený najjasnejšími slnečnými lúčmi. Zastavili sme sa prekvapení týmto zjavom. Boli sme tak blízko, že sme stáli uprostred svetla, ktoré tú paniu obklopovalo, či ktoré sa z nej rozlievalo. Boli sme vzdialení asi jeden a pol metra. Panna Mária k nám prehovorila:

„Nebojte sa! Neublížim vám.“

„Odkiaľ prichádzate?“ – spýtala som sa jej.

„Prichádzam z neba.“

„A čo si odo mňa prajete?“

„Prišla som vás požiadať, aby ste sem prichádzali po šesť nasledujúcich mesiacov trinásteho dňa vždy v rovnakú hodinu. Potom vám poviem, kto som a čo chcem. Potom sa sem vrátim

ešte siedmy raz.”¹²

„Prídem aj ja do neba?”

„Áno.”

„A Hyacinta?”

„Aj ona.”

„A František?”

„Aj on; ale bude sa musieť pomodliť ešte veľa ružencov.”

Tu som si spomenula na dve dievčatá, ktoré prednedávnom zomreli. Boli to moje priateľky a chodili sa k nám učiť tkať k mojej najstaršej sestre.

„Je Mária das Neves už v nebi?”

„Áno.” (Myslím, že mala asi 16 rokov, keď zomrela).

„A Amália?”

„Zostane až do konca sveta v očistci.” Myslím, že mala asi 18 alebo 20 rokov).

„Chcete sa obetovať Bohu a znášať všetky utrpenia, ktoré na vás zošle, na zmierenie za hriechy, ktorými je urážaný, a ako prosbu za obrátenie hriešnikov?”

„Áno, chceme.”

„Budete teda musieť veľa trpieť, ale milosť Božia vás bude posilňovať.”

Keď prehovorila tieto posledné slová (“milosť Božia ...”), po prvýkrát roztvorila ruky a zalialo nás silné svetlo, odraz lúčov, ktoré z jej rúk vychádzali. Preniklo nám do hrude a do hlbín duše, takže sme sa uvideli v Bohu, ktorý bol tým svetlom, omnoho jasnejšie, ako by sme sa mohli vidieť v najlepšom zrkadle. Z vnútorného popudu, ktorý sme pocítili, sme padli na kolená a v duchu sme opakovali: „Najsvätejšia Trojica, klaniam sa ti. Môj Bože, môj Bože, milujem ťa v Najsvätejšej sviatosti.”

Po niekoľkých okamihoch Panna Mária dodala:

„Modlite sa každý deň ruženec, aby ste vyprosili svetu mier a koniec vojny.”

¹² Toto siedme zjavenie sa stalo už 16. júna 1921, v predvečer jej cesty do Vilar de Oporto. Ide o zjavenie s osobným odkazom pre Luciu. Preto ho nepokladá za dôležité.

Potom sa začala pomaly dvíhať a vznášať do výšky smerom k východu, až zmizla v nedoziernej diaľke. A svetlo, ktoré ju obklopovalo, akoby otváralo cestu do nebeskej klenby. Preto sme niekedy hovorili, že sme videli, ako sa otvorilo nebo.

Zdá sa mi, že som v rozprávaní o Hyacinte alebo v niektorom liste už popísala, že sme vlastne nemali strach z Panny Márie, ale pred búrkou; mysleli sme si, že sa blíži búrka a chceli sme pred ňou utiecť. Zjavenie Panny Márie nenaháňa strach ani úľak, ale vzbudzuje úžas. Keď sa ma pýtali, či som nemala strach, odpovedala som, že áno, ale myslela som tým strach z bleskov a z blížiacej sa búrky. Pred tou sme chceli utiecť, lebo sme zvyčajne videli blesky, len keď hrmelo.

Neboli to však vlastne skutočné blesky, ale odraz blížiaceho sa svetla. Keď sme potom to svetlo videli, hovorili sme niekedy, že vidíme prichádzať Pannu Máriu; v skutočnosti sme Pannu Máriu v tom svetle rozoznali, až keď stála v korune duba. Pretože sme to nevedeli dobre vyjadriť a tiež sme sa chceli vyhnúť otázkam, niekedy sme povedali, že sme ju videli prichádzať a inokedy, že nie. Keď sme hovorili, že sme ju videli prichádzať, mysleli sme tým, že sme videli približovať sa to svetlo, ktorým bola vlastne ona; a keď sme hovorili, že ju nevidíme prichádzať, mysleli sme tým, že sme videli Pannu Máriu, až keď stála v korune duba.

4. Trinásty jún 1917

Po tom, čo sme sa s Hyacintou, Františkom a ostatnými prítomnými domodlili ruženec, zbadali sme opäť odraz blížiaceho sa svetla (ktoré sme nazývali bleskom) a potom sa objavila nad dubom Panna Mária, tak isto ako v máji.

„Čo si odo mňa prajete?“ – opýtala som sa.

„Prajem si, aby ste sem prišli nasledujúci mesiac trinásteho, aby ste sa modlili každý deň ruženec a naučili sa čítať. Potom vám poviem, čo chcem.“

Prosila som o uzdravenie jedného chorého.

„Ak sa obráti, uzdraví sa v tomto roku.“

„Chcela by som vás poprosiť, aby ste nás vzali do neba.“

„Áno, Hyacintu a Františka si tam skoro vezmem, ale ty zostaneš ešte nejaký čas tu na zemi. Ježiš chce, aby ho ľudia poznali

a milovali, a ty mu máš pri tom pomáhať. Chce zaviesť vo svete úctu k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu.”¹³

„Zostanem tu sama?” - spýtala som sa smutne.

„Nie, dieťa! Bolí ťa to veľmi? Nestrácaj odvahu. Nikdy ťa neopustím, moje Nepoškvrnené Srdce bude твоjím útočišťom a cestou, ktorá ťa povedie k Bohu.”

Pri týchto posledných slovách otvorila ruky a zaliala nás znovu odrazom onej nesmiernej žiary, v ktorej sme sa videli ako ponorení v Bohu. Hyacinta a František stáli v onej časti žiary, ktorá sa dvíhala k nebu, a ja v tej, ktorá sa rozlievala po zemi. Pred pravou dlaňou Panny Márie bolo srdce ovinuté trnami, ktoré ho akoby prebodávalo. Pochopili sme, že je to Nepoškvrnené Srdce Máriino, zraňované ľudskými hriechmi, a že si praje odčinenie týchto vín.

To sme vtedy mali na mysl, Excelencia, keď sme povedali, že nám Panna Mária v júni zjavila tajomstvo. Panna Mária nám vtedy síce neprikázala, aby sme o tom nehovorili, ale my sme cítili, že si to tak Boh želá.

5. Trinásty júl 1917

Krátko potom, ako sme prišli na Cova da Iria k dubu a keď sme sa modlili s početným zástupom ruženec, zbadali sme odraz obvyklej žiary a vzápätí na to Pannu Máriu nad dubom.

„Čo si odo mňa prajete?” – pýtala som sa.

„Prajem si, aby ste sem prišli opäť trinásteho dňa nasledujúceho mesiaca; aby ste sa ďalej každý deň modlili ruženec k Panne Márii, Kráľovnej presvätého ruženca, aby ste tak vyprosili svetu mier a koniec vojny, lebo len ona vám bude môcť pomôcť.”

„Chcela by som vás poprosiť, aby ste nám povedali, kto ste; a aby ste urobili zázrak, aby všetci ľudia verili, že sa nám zjavujete.”

„Prichádzajte sem ďalej každý mesiac. V októbri vám poviem, kto som, čo si prajem, a urobím zázrak, ktorí budú môcť všetci vidieť, aby uverili.”

¹³ *Tu vynecháva Lucia v náhlení koniec odseku, ktorý znie v iných dokumentoch: “Kto ju prijme, tomu sľubuje spásu a tieto duše budú milované Bohom ako kvety, ktoré tam položím, aby ozdobili jeho trón.”*

Potom som predniesla niekoľko prosieb, už sa presne nepamätám. Spomínam si len na to, že Panna Mária povedala, že sa treba modliť ruženec, aby tie milosti boli udelené ešte v tom roku. Potom pokračovala:

„Obetujte sa za hriešnikov a často hovorte, zvlášť keď prinášate nejakú obeť: Ježišu, konám to z lásky k tebe, za obrátenie hriešnikov a na zmierenie za hriechy voči Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.“

Pri posledných slovách roztvorila znova ruky ako v oboch predchádzajúcich mesiacoch. Zdalo sa, že žiara preniká zem a videli sme akoby ohnivé more. V tom ohni boli diabli a duše, podobné priehľadným a čiernym alebo bronzovým žeravým uhlíkom v ľudskej podobe; vznášali sa v tom požiari, zmietané plameňmi, ktoré z nich šľahali s mrakmi dymu, padali na všetky strany ako iskry pri obrovských požiaroch, bez tiaže a rovnováhy, za bolestného a zúfaleho volania a nariekania, ktoré vzbudzovalo strach a rozochvievalo hrôzou. (Muselo to byť zrejme pri tomto pohľade, keď sa mi vydralo z hrdla ono „Ach!“, ktoré vraj počuli ľudia). Diabli sa vyznačovali hroznými a ohavnými podobami odporných, neznámych zvierat, boli však priesvitní ako čierne žeravé uhlíky.

Triasli sme sa hrôzou a vzhliadli sme k Panne Márii, akoby sme prosili o pomoc. Tá nám povedala dobrotivo, ale plná smútku:

„Videli ste peklo, kam sa dostávajú duše úbohých hriešnikov. Aby ich zachránil, chce Boh vo svete zaviesť úctu k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu. Ak ľudia urobia, čo vám poviem, veľa duší sa zachráni a bude mier. Vojna sa chýli ku koncu. Ak neprestanú urážať Boha, vypukne za pontifikátu Pia XI. nová, krutejšia vojna. Až uvidíte noc ožiarenú neznámym svetlom¹⁴, vedzte, že to je veľké znamenie, ktorým Boh dáva najavo, že potrestá svet za jeho zločiny vojnou, hladom, prenasledovaním Cirkvi a Svätého Otca.

Aby sa tomu zabránilo, prídem požiadať o zasvätenie Ruska môjmu Nepoškvrnenému Srdcu a o zmierne sväté prijímania počas prvých sobôt v mesiaci¹⁵. Ak ľudia splnia moje želania, Rusko sa

¹⁴ *Ide o polárnu žiaru 25. januára 1938; bol to mimoriadny zjav a Lucia ho vždy pokladala za nehom slúbené zjavenie.*

¹⁵ *Vid' dodatok I.*

obrátí a bude mier. Ak nie, Rusko svoje bludy rozšíri po svete a Svätý Otec bude musieť veľa trpieť, rôzne národy budú zničené. Ale nakoniec zvíťazí moje Nepoškvrnené Srdce. Svätý Otec mi zasväti Rusko, to sa obrátí a svetu bude dopriaty na nejakú dobu mier.¹⁶ Portugalsko si zachová svoju vieru, atď. – Toto nehovorte nikomu. Františkovi to však môžete povedať. Keď sa budete modliť ruženec, opakujte po každom desiatku: O môj Ježišu, odpusť nám naše hriechy, zachráň nás od pekelného ohňa a prived' do neba všetky duše, najmä tie, ktoré najviac potrebujú tvoje milosrdenstvo.”

Po chvíli mlčania som sa spýtala:

„Neprajete si odo mňa už nič?”

„Nie, nadnes si už neprajem nič.”

A ako obvykle sa začala vznášať smerom k východu, až zmizla v nedozernej diaľave oblohy.

6. Trinásty august 1917

Pretože som už rozprávala, čo sa toho dňa udialo, nebudem sa tým zdržiavať a prejdem ku zjaveniu, ktoré sa, myslím, udialo pätnásteho v podvečer¹⁷. Pretože som vtedy ešte nevedela počítať dni v mesiaci, nie je vylúčené, že sa mýlim, myslím si, že sa stalo toho dňa, keď sme prišli z Vila Nova de Ourém.

Keď sme s Františkom a jeho bratom Jánom hnali ovce na miesto zvané Valinhos, mali sme pocit, že sa blíži a obostiera nás niečo nadprirodzené; tušili sme, že sa nám zjaví Panna Mária a mrzelo nás, že ju Hyacinta neuvidí. Prosila som preto Jána, aby išiel pre ňu. Pretože nechcel ísť, dala som mu 20 halierov a potom už bežal.

Medzitým sme s Františkom zbadali odraz svetla, ktorý sme nazývali blesk, a hneď, ako prišla Hyacinta, sme zbadali nad dubom Pannu Máriu.

„Čo si odo mňa prajete?”

¹⁶ Vid' dodatok II.

¹⁷ Lucia sa mýli, keď sa domnieva, že to zjavenie sa udialo v ten deň, keď sa vrátili z väzenia vo Vila Nova de Ourém. Nebolo to vtedy, ale nasledujúcu nedeľu 19. augusta.

„Chcem, aby ste prišli trinásteho na Cova da Iria a aby ste sa ďalej verne modlili ruženec. Posledný mesiac potom urobím zázrak, aby všetci uverili.“

„Čo máme robiť s peniazmi, ktoré ľudia na Cova da Iria nechávajú?“

„Dajte urobiť dve nosidlá (na akých sa nosia sochy, pozn. prekl.). Jedny poneseš ty s Hyacintou s dvomi dievčatami oblečenými do bieleho, druhé František s tromi chlapcami. Peniaze budú použité na slávnosť Ružencovej Panny Márie. Za ostatné peniaze nech sa postaví kaplnka.“

„Prosím vás, aby ste uzdravili niektorých chorých.“

„Áno, počas roka niektorých uzdravím.“

Potom zosmutnela:

„Modlite sa, veľa sa modlite a prinášajte obety za hriešnikov, lebo mnoho duší prichádza do pekla, pretože sa za nich nikto neobetuje a nemodlí.“

A zase sa vzniesla ako obvykle smerom k východu.

7. Trinásty september 1917

Keď sa priblížila hodina zjavenia, musela som sa s Hyacintou a Františkom pretlačiť veľkým zástupom ľudí, ktorí nás len ťažko nechávali prejsť. Cesty boli plné ľudí.

Všetci nás chceli vidieť a chceli s nami hovoriť. Boli bezohľadní. Veľa ľudí, i vznešené dámy a páni, sa tlačilo v zástupe okolo nás, padali pred nami na kolena a prosili nás, aby sme predložili Panne Márii ich záležitosti.

Iní, ktorým sa nepodarilo dostať až k nám, volali zďaleka: „Pre lásku Božiu, proste Pannu Máriu, aby uzdravila môjho chorého syna!“ Zase iný volal: „Nech uzdraví moje slepé dieťa!“ A opäť iný: „Moje dieťa je hluché!“ „Nech sa mi vráti domov manžel, syn z vojny!“ „Nech obráti jedného hriešnika!“ „Nech ma uzdraví z tuberkulózy!“ atď., atď.

Bolo tam vidieť všetky druhy ľudského utrpenia; niektorí volali zo stromov a múra, kam vyliezli, aby nás videli. Jedným sme to sľúbili, iným sme podávali ruky, aby sme im pomohli vstať zo zaprášenej cesty, a tak sme sa pomaly dostávali dopredu za pomoci niekoľkých mužov, ktorí nám razili v zástupe cestu.

Keď teraz čítam v Novom zákone o tých obdivuhodných scénach, keď Spasiteľ prechádzal Palestínou, pripomínam si tieto udalosti, ktoré som prežila, hoci ako dieťa, na cestách a vozovkách z Aljustrela do Fatimy a na Cova da Iria. Ďakujem za to Pánu Bohu a obetujem mu vieru nášho dobrého portugalského ľudu. V duchu si hovorím:

„Ak títo ľudia padali na zem pred troma chudobnými deťmi iba preto, že im bola dopriata milosť hovoriť s Matkou Božou, čo by asi robili, keby pred sebou videli samého Ježiša Krista?“

To sem však nepatrí. V roztržitosti som napísala, čo som nemala v úmysle. Majte so mnou trpezlivosť! Napísala som zase niečo zbytočné, ale nevytrhnem to, aby som neplytvala papierom v zošite.

Konečne sme sa dostali na Cova da Iria k dubu a začali sme sa modliť s ľuďmi ruženec. Krátko nato sme zbadali odraz svetla a Pannu Máriu v korune duba.

„Modlite sa ďalej ruženec, aby ste vyprosili koniec vojny. V októbri príde i Kristus Pán, naša milá Pani Bolestná a Karmelská, svätý Jozef s Ježiškom, aby požehnali svet. Boh je s vašimi obetami spokojný, ale nechce, aby ste spali s povrazom obviazaným okolo tela. Noste ho iba vo dne.“

„Ľudia chceli, aby som vás poprosila o mnoho vecí: o uzdravenie niektorých chorých a jedného hluchonemého.“

„Áno, niekoho uzdravím, niekoho nie. V októbri urobím zázrak, aby všetci uverili.“

Začala sa vznášať a zmizla ako obvykle.

8. Trinásty október 1917

Z domu sme vyšli zavčasu, lebo sme počítali, že sa cestou zase zdržíme. Ľudia prišli v zástupoch. Lialo ako z krhly. Moja mamička sa obávala, že to bude posledný deň môjho života. Trápila ju neistota, čo sa so mnou stane a chcela ma sprevádzať. Cestou sa opakovali scény ako minulý mesiac, ale ešte početnejšie a dojemnejšie. Ani blato na cestách nebránilo ľuďom, aby si pokorne a prosebne kľakali. Keď sme prišli na Cova da Iria k dubu, vyzvala som z nejakého vnútorného vnuknutia ľudí, aby zavreli dáždnyky a

modlili sa s nami ruženec. Zakrátko nato, sme zbadali odraz svetla a potom Pannu Máriu nad dubom.

„Čo si odo mňa prajete?“

„Chcem ti povedať, aby tu postavili kaplnku k mojej úcte; som Panna Mária, Kráľovná ruženca. Naďalej sa denne modlite ruženec. Vojna sa chýli ku koncu a vojaci sa skoro vrátia domov.“

„Chcela by som vás poprosiť o veľa vecí: aby ste uzdravili chorých a obrátili hriešnikov, atď.“

„Niektorých áno, iných nie. Musia sa polepšiť a prosiť za odpustenie svojich hriechov.“

A so smutným výrazom:

„Nech už neurážajú Boha, bol už toľko urážaný.“

Potom roztvorila ruky a nechala ich zažiarit' odrazom slnka; a zatiaľ čo sa vznášala hore, premietalo sa jej svetlo do slnka.

Preto som, dôstojný pán biskup zvolala, aby sa ľudia dívali do slnka. Nemala som v úmysle upozorňovať na slnko, pretože som si ani jeho prítomnosť neuviedomovala. Urobila som to vedená iba vnútorným vnuknutím.

Keď Panna Mária zmizla v nedoziernej diaľave oblohy, spozorovali sme vedľa slnka sv. Jozefa s Ježiškom a s Pannou Máriou oblečenou do bieleho s blankytno modrým plášťom. Zdalo sa, akoby sv. Jozef s Ježiškom žehnali svet znamením kríža. Keď krátko nato zjavenie zmizlo, zbadala som nášho Pána s našu milú Paniu: mala som dojem, že je to Panna Mária Bolestná. Zdalo sa, že Kristus Pán žehná svet podobne ako sv. Jozef. Tieto zjavenia zmizli a zdalo sa mi, že vidím opäť Pannu Máriu, podobnú Panne Márii z vrchu Karmel.

DOSLOV

Takáto je, najdôstojnejší pán biskup, história zjavenia Panny Márie na Cova da Iria v roku 1917. Zakaždým, keď som o nich musela z nejakého dôvodu hovoriť, snažila som sa vyjadrovať čo najstručnejšie, v snahe zachovať iba pre seba tieto intímne veci, ktoré som potom vyjaviť iba s ťažkým srdcom. Pretože sú to však veci Božie a nie moje, a pretože on ich teraz skrže Vás, najdôstojnejší otec biskup, požaduje späť, vraciam ich. Vraciam,

čo mi nepatrí. Nič úmyselne nezamlčujem. Snáď chýbajú iba niektoré podrobnosti, týkajúce sa prosieb, ktoré som Pannu Máriu predkladala. Pretože to boli čisto hmotné záležitosti, neprikladala som im takú dôležitosť a snáď z toho dôvodu sa mi nevštepili tak živo do duše. A okrem toho, bolo ich toľko, toľko! Snáď práve preto, že som sa snažila zapamätať si množstvo milostí, o ktoré som mala Pannu Máriu prosiť, som zle rozumela, že vojna skončí toho istého dňa, 13. októbra.¹⁸

Mnoho ľudí udivila moja pamäť, ktorú som dostala od Boha ako dar. Iba jeho dobrote ďakujem, že je skutočne vo všetkých ohľadoch výborná. Pri týchto nadprirodzených veciach však niet divu, že sa vštiepia tak silno do pamäti, že je takmer nemožné ich zabudnúť; aspoň zmysel týchto vecí nie je možné zabudnúť, iba že by ich z pamäti vymazal sám Boh.

III. ĎALŠIE SPOMIENKY NA HYACINTU

1. Zázračné uzdravenie

Dr. Galamba ma prosil, aby som popísala ešte niekoľko ďalších vplyšanií, dosiahnutých prosbami Hyacinty. Zamyslela som sa trochu a spomínam si iba na dve udalosti.

Prvý prípad sa týka pani Emílie, o ktorej som hovorila v druhom spise o Hyacinte. Táto pani pre mňa prišla a priviedla ma do Olivala, do domu pána dekana. Hyacinta išla so mnou. Keď sme prišli do obce, kde tá vdova bývala, bola už noc. Napriek tomu sa správa o našom príchode ihneď rozšírila a dom pani Emílie bol vzápätí obklopený množstvom ľudí. Chceli nás vidieť, vypytovať sa, predniesť nám svoje prosby, atď. Bývala tam jedna zbožná vdova, ktorá sa vo svojom dome modlila ruženec so susedmi tejto malej obce.

Táto teda prišla a prosila nás, aby sme sa s ňou išli pomodliť ruženec. Chceli sme sa vyhovoriť, že sa budeme modliť s pani

¹⁸ V skutočnosti nepovedala Lucia jednoducho, že vojna skončí v ten deň; bola k tomu privedená mnohými naliehavými otázkami, ktoré jej boli kladené.

Emíliou, ale ona nás tak naliehavo prosila, že sme museli súhlasiť. Keď sa ľudia dozvedeli, že tam chceme ísť, v húfoch šli do domu tejto ženy, aby si zaistili miesto; bolo to tak dobre, lebo sme aspoň takto mali voľnú cestu. Naproti nám prišlo asi dvadsaťročné dievča. Plakala, padla pred nami na kolená a prosila nás, aby sme šli do jej domu a pomodlili sa aspoň Zdravas Mária za uzdravenie jej otca, ktorý viac než tri roky trpel čkaním a nemohol spať.

Nebolo možné pri takýchto scénach odolať. Pomohla som úbohému dievčaťu vstať, a pretože noc už pokročila (išli sme pri svetle lámp), povedala som Hyacinte, aby tam zostala, pokiaľ sa ja pôjdem pomodliť s ľuďmi ruženec; po návrate, že ju zavolám. Súhlasila. Na spiatocnej ceste som šla do tohto domu. Našla som tam Hyacintu sedieť na stoličke pred mužom, ktorý taktiež sedel; nebol starý, ale bol chudý a plakal dojatím. Stálo pri ňom niekoľko ľudí, ktorí, ako sa zdalo, patrili k rodine. Keď ma Hyacinta zbadala, vstala, rozlúčila sa a povedala, že na neho v modlitbách nezabudne, potom sme šli do domu pani Emílie. Na druhý deň sme išli skoro ráno do Olivala a vrátili sme sa až po troch dňoch. Keď sme prišli k domu pani Emílie, objavilo sa tam i ono spomínané dievča v sprievode svojho otca; ten vyzeral lepšie, bez predošlej nervozity a slabosti. Poďakovali za obdržanú milosť, pretože už nemal to nepríjemné čkanie. Kedykoľvek som tadiaľ išla, zakaždým mi tá rodina preukazovala svoju vďačnosť a hovorila, že otec je úplne vyliečený, že po čkaní niet najmensej stopy.

2. Návrat strateného syna

Druhý prípad súvisel s mojou tetou Viktóriou, ktorá bola vydatá vo Fatime a mala syna, ktorý bol skutočným márnotravným synom. Nevieť prečo, ale už dávno opustil rodinný dom a nikto o ňom nič nevedel. Moja teta, ktorá kvôli tomu veľmi trpela, prišla jedného dňa do Aljustrela a žiadala ma, aby som prosila Pannu Máriu za jej syna. Keďže ma nenašla, prosila o to Hyacintu. Táto sľúbila, že sa bude za neho modliť. Po niekoľkých dňoch tento syn prišiel domov a prosil rodičov o odpustenie. Potom prišiel do Aljustrela a rozprával o svojom nešťastnom osude. Rozprával, že keď premárnil všetko, čo ukradol rodičom, potíkal sa nejaký čas ako tulák, až sa dostal do väzenia v Torres Novas. Po nejakom čase sa mu raz v noci

podarilo ujsť; na úteku sa v noci dostal do hôr a do neznámych lesov. Cítil sa úplne stratený; zo strachu, že bude opäť chytený a zo strachu z temnoty hlbokkej čiernej búrlivej noci, našiel jediné útočisko v modlitbe. Padol na kolená a začal sa modliť. Po niekoľkých minútach, tvrdil, sa mu zjavila Hyacinta, vzala ho za ruku a viedla ho po okresnej ceste, ktorá ide z Alqueidao do Reguengo; tam mu dala znamenie, aby šiel ďalej. Ráno bol na ceste do Boleiros, toto miesto poznal a dojatý zamieril k rodnému domu.

Tvrdil, že sa mu zjavila Hyacinta a že ju rozhodne poznal. Pýtala som sa Hyacinty, či je to pravda, že išla za ním; odpovedala, že nie, že ani nevie, kde sú tie hory a lesy, v ktorých zablúdil. „Iba som sa modlila a veľa som za neho Pannu Máriu prosila, bolo mi ľúto tety Viktórie.“ Takto mi odpovedala. Ako sa to teda stalo? Nevieť. Vie to Boh.

IV. POVEŠŤ O HYACINTINEJ SVÄTOSTI

1. Úvod

Ešte na jednu otázku Dr. Galambu musím dať odpoveď: „Čo cítili ľudia v blízkosti Hyacinty?“ Odpoveď nie je ľahká, lebo obvykle neviem, čo sa odohráva vo vnútri iných; nepoznám preto ich pocity. Môžem o tom teda povedať len to, čo som sama cítila, a popísať, ako druhí svoje pocity vyjadrovali.

2. *Hyacinta, Božie zrkadlo*

Cítila som, čo sa pociťuje obyčajne v blízkosti svätého človeka, ktorý je spojený vo všetkom s Bohom.

Hyacintino správanie bolo vždy vážne, skromné a milé, vo všetkých svojich skutkoch, akoby zjavovala Božiu prítomnosť, čo je zvláštnou vlastnosťou starších, veľmi čnostných ľudí. Nikdy som u nej nevidela prehnanú ľahkomyselnosť alebo ono u dievčat bežné nadšenie pre šperky a zábavy. To platí na obdobie po zjaveniach, pretože predtým bola prvá v márnivosti a náladovosti! Nemôžem povedať, že by ostatné deti za ňou behali tak ako za mnou. To asi

preto, že nepoznala toľko piesní a príbehov, ktoré by ich učila a ktorými by ich zabávala; možno i preto, že na jej vek bolo jej správanie mimoriadne vážne. Keď deti alebo dospelí povedali alebo urobili v jej prítomnosti niečo nevhodné, hrešila ich a hovorila: „Nerobte to, urážate tým Pána Boha; a on je už toľko urážaný!“ Keď ju dospelí alebo deti nazývali pobožnostkárkou, alebo svätuškárkou, či podobne, čo sa stávalo častejšie, vážne sa na nich pozrela a bez slova odišla. Možno to bol dôvod, prečo sa netešila väčšej sympatii. Keď som bola u nej, zhŕklo sa tam ihneď niekoľko desiatok detí; keď som však odišla, rýchlo zostala sama. Ale keď boli v jej spoločnosti, zdalo sa, že sú predsa len s ňou rady. Deti ju objímali s nevinnou nežnosťou, rady s ňou spievali a hrali sa s ňou. Niekedy ma prosili, aby som ju zavolala a keď som im povedala, že nechce prísť, pretože nie sú dobré, sľubovali, že budú dobré, keď príde: „Chod' pre ňu a povedz jej, že budeme dobré, keď príde!“

Keď som ju išla počas jej choroby niekedy navštíviť, našla som pred dverami väčšiu skupinu, ktorá na mňa čakala, aby mohla ísť so mnou dnu a vidieť ju. Akási úcta ich zrejme zdržovala. Kým som odišla, pýtala som sa niekedy:

„Hyacinta, mám povedať niektorým deťom, aby pri tebe zostali a robili ti spoločnosť?“

„Dobre, ale tým, ktoré sú menšie ako ja.“

A tu volali všetky opreteký: „Ja tu zostanem, ja tu zostanem!“ Potom sa s nimi zabávala, učila ich Otčenáš a Zdravas Mária, znamenie kríža a rôzne piesne. Na posteli, alebo keď vstala z postele, uprostred miestnosti na zemi sa hrali, jedli pri tom jabĺčka, gaštany, sladké žalude, sušené figy atď., ktoré im teta dávala, aby zostali pri jej dcérke.

Modlila sa s nimi ruženec, napomínala ich, aby nehrešili a neurážali tak Pána Boha a neprišli do pekla. Niektoré deti tam strávili takmer celé dopoludnie a aj popoludnie a cítili sa pri nej zrejme šťastné. Keď však odišli, netrúfali si prísť znova s tou dôverou, ktorá by deťom mala byť prirodzená. Niekedy prišli za mnou a prosili ma, aby som šla s nimi; iné na mňa čakali alebo stáli predo dvermi a čakali, dokiaľ ich moja teta alebo sama Hyacinta nezavolala a nepozvala dovnútra. Zdalo sa, že ju majú rady, aj jej spoločnosť,

ale zdržovala ich akási ostýchavosť či úcta; zostávali potom v určitej vzdialenosti.

3. Hyacinta, príklad cností

Aj dospelí ju prichádzali navštevovať, obdivovali jej správanie, ktoré bolo vždy rovnaké, trpezlivé, bez plaču a nárokov. Zostávala ležať v polohe, v akej ju zanechala matka. Keď sa niekto spýtal, či sa cíti lepšie, odpovedala: „Stále rovnako.“ Alebo: „Zdá sa mi, že sa mi darí horšie, vďaka.“ So smutnou tvárou sedela tíško pred návštevníkmi. Ľudia pri nej sedávali veľakrát dlho a cítili sa zrejme šťastní. Nasledovali aj veľmi podrobné a únavné výsluchy; a ona mi neskoršie len hovorila, bez akejkoľvek netrpezlivosti alebo nelásky: „Tak ma už bolela hlava, keď som tých ľudí počúvala“. Teraz, keď nemôžem ujsť a schovať sa, prinášam Spasiteľovi viac takýchto obetí.“ Niekedy k nej prichádzali susedky so šitím a hovorili: „Idem robiť na chvíľu k Hyacinte. Nevieam, čím to je, ale cítim sa pri nej dobre.“ Brali so sebou aj malé deti; tie sa s ňou hrali, takže matky mali viac času na šitie.

Na otázky odpovedala láskavo, ale krátko. Keď niekto niečo povedal, čo sa jej nezdalo správne, hneď zakročila: „Nehovorte tak, urážate tým Pána Boha.“ Keď niekto rozprával o vlastnej rodine niečo, čo nebolo v poriadku, odpovedala: „Nenechávajte svoje deti hrešiť, mohli by prísť do pekla.“ Keď išlo o dospelých: „Povedzte im, aby to už nerobili, že je to hriech. Urážajú tým Boha a mohli by sa zatradiť.“ Cudzí ľudia, ktorí nás navštevovali zo zvedavosti alebo z úcty, cítili pri nej čosi nadprirodzené. Keď k nám niekedy prišli a zhovárali sa so mnou, vraveli: „Hovorili sme s Hyacintou a s Františkom; v ich blízkosti je cítiť čosi nadprirodzené.“ Niekedy dokonca chceli, aby som im vysvetlila, odkiaľ tento pocit pochádza. Pretože som to nevedela, pokrčila som ramenami a mlčala. Často som počula, ako o tom hovorili.

Jedného dňa k nám prišli dvaja kňazi a jeden pán. Mamička im otvorila dvere a pozvala ich, aby sa posadili, a ja som zatiaľ vyliezla na povalu a schovala som sa. Mamička ich pozdravila, nechala ich samých a išla ma zavolať na dvor, kde ma nechala. Hľadala ma dlhšiu dobu, nemohla ma však nájsť. Medzitým hovorili tí muži o prípade: „Uvidíme, čo nám povie.“ Spomínaný pán povedal:

„Na mňa zapôsobila predovšetkým nevinnosť a úprimnosť malej Hyacinty a jej bračeka. Ak je aj táto taká, tak tomu verím. Nedokážem to vyjadriť, čo som u týchto dvoch detí cítil!“

„Zdá sa, že je tam cítiť niečo nadprirodzené“, dodal k tomu jeden kňaz.

„Ja som sa cítil dobre, keď som s nimi hovoril.“

Mamička ma nenašla, a tí muži museli odísť bez toho, aby so mnou hovorili.

„Niekedy sa ide hrať s deťmi“, povedala im mamička, „a nikto ju nenájde.“

„Veľmi nás to mrzí! Boli sme radi, že sme mohli hovoriť s tými dvomi deťmi, a chceli sme hovoriť aj s vašou dcérou. Ale prídeme inokedy.“

Raz v nedelu po svätej omši prosili moje kamarátky z Moity, Rosa a Anna Caetanove a Mária a Anna Brogueirove moju mamičku, aby som mohla stráviť s nimi celý deň. Keď im to dovolila, prosili ma, aby som so sebou vzala Hyacintu a Františka. Moja teta im to tiež dovolila a išli sme do Moity. Po jedle klesala Hyacinte únavou hlava. Pán José Alves poslal jednu svoju neter, aby ju uložila do jeho postele. Hyacinta zakrátko hlboko zaspala. Ľudia z dediny prišli, aby s nami strávili popoludnie, a keďže ju tiež chceli vidieť, tak sa išli potajomky pozrieť, či už je hore. Boli uchvátení, keď ju našli v hlbokom spánku s úsmevom na perách, s anjelským výrazom, ruky zopäté a pozdvihnuté k nebu. Izba sa rýchlo naplnila zvedavcami. Všetci ju chceli vidieť a len neradi jedni vychádzali, aby nechali druhých vojsť. Žena pána Josého Alvesa a netere hovorili: „Musí to byť anjel.“ A takmer s úctou zostali kľačať pri posteli, až do chvíle, kým som ich okolo pol piatej išla zavolať, aby sme sa išli pomodliť ruženec na Cova da Iria a potom sa vrátili domov. Netere pána Josého Alvesa sú už spomínané sestry Caetanove.

4. František bol iný

František bol v tomto ohľade trochu iný: stále usmievavý, stále láskavý a ústupčivý, hral sa bez rozdielu so všetkými deťmi. Nikdy nikoho nekarhal. Len sa niekedy utiahol, keď videl, že niečo nie je v poriadku. Keď sa ho pýtali, prečo odchádza, odpovedal: „Pretože nie ste dobrí.“ Alebo: „Pretože sa už nechcem hrať.“ Počas jeho

choroby prichádzali k nemu deti s veľkou samozrejmosťou. Rozprávali sa s ním cez oblok, pýtali sa ho, či mu je lepšie a pod. Keď sa ho pýtali, či chce, aby pri ňom niektoré deti zostali a robili mu spoločnosť, odpovedal, že nechce, že chce byť radšej sám. Niekedy povedal: „Chcem, aby si tu ostala ty a Hyacinta.”

Pred dospelými, ktorí ho navštevovali, zostával mlčanlivý a na otázky odpovedal krátko. Návštevníci, či už z dediny alebo cezpoľní, sedeli často dlho pri jeho posteli a hovorili: „Neviem, čo ten František má! Človek sa tu cíti tak dobre!” Niektoré susedky, ktoré sedeli dlhšiu dobu vo Františkovej izbe, o tom raz hovorili s tetou a s mojou mamičkou: „Je to tajomstvo, ktoré nikto nepochopí! Sú to deti ako iné, nič nepovedia, a napriek tomu je cítiť pri nich niečo iné ako pri ostatných!” „Keď vojde človek k Františkovi do izby, akoby vstúpil do kostola”, povedala raz susedka Romana mojej tete; a pritom zjaveniam nikdy neverila. V tej skupine boli ešte ďalšie tri ženy: manželka Manuela Faustina, manželka Josého Marta a Josého Silvu.

Niet sa čo čudovať, že ľudia mali taký dojem, veď boli zvyknutí vidieť u ostatných len hmotnú stránku pominuteľného a nestáleho života. Tu sa však duch pozdvihuje už len pri pohľade na tieto deti k Nebeskej Matke, s ktorou sa tieto deti, ako hovorili, rozprávali; pozdvihuje sa k večnosti, kam sú ochotné radostne a šťastne odísť; pozdvihuje sa k Bohu, o ktorom hovoria, že ho milujú viac ako svojich vlastných rodičov; a tiež upozorňujú na peklo, kam prídu tí, čo budú hrešiť. Navonok sú to deti ako iné, hovoria ľudia. Ale keby títo ľudia, zvyknutí len na hmotnú stránku života, dokázali len trochu pozdvihnúť svojho ducha, ľahko by spoznali, že v nich bolo niečo veľmi odlišné.

A tu mi napadla iná udalosť, súvisiaca s Františkom, a preto ju napíšem. Jedného dňa prišla k Františkovi do izby jedna žena z Casa Velha, volala sa Mariana; bola zarmútená, lebo jej muž vyhnal z domu jedného syna. Prosila o milosť, aby sa otec so synom zmieril. František odpovedal: „Buďte pokojná. Čoskoro prídem do neba a keď tam už budem, budem o túto milosť prosiť Pannu Máriu.” Už si presne nespomínam, ako dlho to ešte trvalo, kým odišiel do neba; len si dobre pamätám, že popoludní v ten deň, keď František zomrel, prosil tento syn otca konečne o prepáčenie. Ten mu to už raz odmietol, pretože syn sa nechcel podrobiť jeho podmienkam. Teraz

sa ale tento syn podrobil všetkému, čo mu otec predkladal, a pokoj v tomto dome bol zase obnovený. Jedna sestra tohto mladíka, Leokadia, sa vydala neskoršie za jedného brata Hyacinty a Františka a je matkou tej netere Hyacinty a Františka, ktorú Vaša Excelencia prednedávnom videla vstúpiť na Cova da Iria k sestram svätej Doroty.

DOSLOV

Myslím, najdôstojnejší pán biskup, že som napísala všetko, čo mi Vaša Excelencia prikázala. Zatiaľ som urobila všetko, čo som len mohla, aby som utajila najvnútornejšie jadro zjavení Panny Márie na Cova da Iria. Zakaždým, keď som bola nútená hovoriť, snažila som sa ho len tak letmo dotknúť, aby som neodhalila, čo som chcela zachovať ako tajomstvo. Teraz, keď ma zaväzuje poslušnosť, som to napísala! A som ako kostra zbavená všetkého, dokonca aj života, vystavená v národnom múzeu, aby som pripomenula návštevníkom úbohosť a ničotu všetkého toho, čo je pomínutelné. Takto zbavená všetkého zostanem akoby vo svetovom múzeu, aby som pripomínala okoloidúcim nielen úbohosť a ničotu, ale aj veľkosť Božieho milosrdenstva.

Nech dobrotivý Boh a Nepoškvrnené Srdce Márie prijmu túto úbohú obeť, ktorú ste si odo mňa priali, aby v dušiach znovu ožil duch viery, dôvery a lásky.

Tuy 8. decembra 1941

DODATOK I.

Úvod

Nasledujúci text je list sestry Lucie z roku 1927, ktorý písala na pokyn svojho duchovného otca, P. Aparicia SJ. Krátko po zjavení 10. decembra 1925 vo svojej cele spracovala prvý text, ktorý sama zničila.

Nasledujúci dokument je teda druhým vydaním, ktoré ale vo všetkom zodpovedá tomu prvému. Bol k nemu pridaný iba úvodný odsek.

V ňom vizionárka píše, že má z neba povolenie čast' Tajomstva zverejniť. Tento dokument nazývame Veľký sľub Nepoškvrneného Srdca Panny Márie. V ňom sa zjavuje milosrdenstvo a uzdravujúca Božia vôľa, ktorá nás tak obdarúva jednoduchým a istým prostriedkom pre našu spásu, ktorý sa na jednej strane opiera o katolícku tradíciu a na strane druhej o zachraňujúcu milosť prostredníctvom Panny Márie.

V tomto texte nachádzame potrebné podmienky na splnenie sľubu o prvých piatich sobotách na zadosťučinenie za urážky spáchané proti Máriinmu Srdcu. Nikdy by sa pri tom nemalo zabúdať na vlastný úmysel: odčiniť urážky spôsobené Máriinmu Srdcu.

VEĽKÉ PRISĽÚBENIE SRDCA PANNY MÁRIE ZJAVENIE V PONTEVEDRA (ŠPANIELSKO)

J.M.J.

17. decembra 1927 prišla ku svätostánku, aby sa opýtala Ježiša, ako odpovedať na otázku, ktorá jej bola predložená, či vznik úcty k Nepoškvrnenému Srdcu Márie bol obsiahnutý v tajomstve, ktoré jej Panna Mária zverila. Ježiš jej dal počuť jasne tieto slová: Dcéra moja, napíš, o čo ťa žiadajú; a napíš tiež všetko, čo ti Panna Mária oznámila v zjavení, v ktorom ti o tejto pobožnosti hovorila. O ostatných častiach zjavenia zachovaj stále mlčanie.

V roku 1917 jej bolo z tohto hľadiska zverené nasledovné: Prosila, aby ju Panna Mária vzala do neba. Najsvätejšia Panna odpovedala:

„Áno, Hyacintu a Františka vezmem onedlho so sebou, ale ty tu ešte nejakú dobu zostaneš. Ježiš ťa chce použiť, aby som bola poznaná a milovaná. Chce zaviesť vo svete úctu k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu. Kto ho bude uctievať, tomu sľubujem spásu; duše budú milované Bohom ako kvety, ktoré položíš pred jeho trón.“

„Zostanem tu sama?“ – pýtala sa smutno.

„Nie, dcérka. Neopustím ťa. Moje Nepoškvrnené Srdce bude tvojím útočiskom a cestou, ktorá ťa povedie k Bohu.“

10. decembra 1925 sa zjavila Najsvätejšia Panna v Pontevedra. Na strane vedľa nej, v žiariacom oblaku, bolo dieťa. Najsvätejšia Panna jej položila ruku na rameno a ukázala srdce ovinuté trními, ktoré mala v druhej ruke. Dieťa povedalo:

„Maj súcit so srdcom Najsvätejšej Matky, so srdcom ovinutým trními, ktorými ho nevďační ľudia neustále prebodávajú a nikto nekoná zmierné skutky, aby ich odstránil.“

Nato povedala Najsvätejšia Panna:

„Dcéra, pozri na moje srdce, ovinuté trním, ktorým ho nevďační ľudia prebodávajú rúhaním a nevďakom. Snaž sa ma aspoň ty potešiť a oznám, že sľubujem všetkým, čo sa počas piatich mesiacov v prvú sobotu vyspovedajú, prijmú sväté prijímanie, pomodlia sa ruženec a strávia 15 minút v rozjímaní o pätnástich tajomstvách ruženca, že budem pri nich v hodine smrti so všetkými milosťami, ktoré potrebujú ku spáse.“

15. februára 1926 sa jej znovu zjavil Ježiš ako dieťa. Pýtal sa jej, či už rozšírila spôsob úcty k jeho Matke. Vysvetlila mu ťažkosti, ktoré mal spovedník, a povedala, že matka predstavená je ochotná pričiniť sa o šírenie; spovedník však prehlásil, že ona sama nič nezmôže. Ježiš odpovedal:

„Je pravda, že tvoja predstavená sama nič nezmôže, ale s mojou milosťou môže všetko.“

Vysvetlila Ježišovi, že niektoré duše majú potiaže spovedať sa v sobotu, a prosila, aby spoveď mohla byť platná osem dní. Ježiš odpovedal:

„Áno, môže to byť aj oveľa dlhšie za predpokladu, že keď ma prijímajú, sú v stave milosti a majú úmysel odčiniť urážky spôsobené Nepoškvrnenému Srdcu Márie.“

Pýtala sa:

„Môj Ježišu, a čo keď si niekto zabudne vzbudiť tento úmysel?“

Ježiš odpovedal:

„Môžu si ho vzbudiť pri nasledujúcej spovedi, pokiaľ využijú prvú príležitosť, ktorú na spoveď majú.“

O niekoľko dní neskôr sestra Lucia napísala úplnú správu o zjavení, ktoré bolo poslané Mons. Manuelovi Pereira Lopesovi, ktorý sa stal neskôr generálnym vikárom diecézy v Porto a tiež Luciiným spovedníkom počas jej pobytu vo Vilar do Oporto. Tento nepublikovaný dokument bol P. Dr. Sebastianom Martins dos Reis začlenený do jeho knihy s názvom „Život v službe Fatimy“, s. 336-357.

Dňa 15. (februára 1926) som bola veľmi zamestnaná svojou prácou a vôbec som o tom všetkom nepremýšľala. Išla som vysypať smeti za zeleninovú záhradu na to isté miesto, kde som pred niekoľkými mesiacmi stretla dieťa. Pýtala som sa ho, či pozná „Zdravas´ Mária“. Odpovedalo „áno“ a tak som ho požiadala, aby mi ho odriekalo tak, aby som mohla počuť. Ale keď neurobilo žiaden pokus povedať to samo, trikrát som mu to opakovala a nakoniec som ho poprosila, aby to samé povedalo. Ale keď zostalo ticho a nedokázalo samé povedať „Zdravas´ Mária“, pýtala som sa ho, či vie, kde je kostol Panny Márie. Ono odpovedalo, že áno. Odporúčala som mu, aby tam chodilo každý deň a modlilo sa: „Ó, moja Nebeská Matka, daj mi svoje dieťa Ježiša!“ Učila som ho to a odišla.

Dňa 15. februára 1926 som tam išla ako obyčajne a našla tam opäť dieťa, ktoré sa mi zdalo to isté, ktoré som stretla naposledy, a tak som sa ho pýtala: „Žiadalo si našu Nebeskú Matku o dieťa Ježiša?“ Dieťa sa na mňa pozrelo a povedalo: „A ty, rozšírila si vo svete to, o čo ťa žiadala Nebeská Matka?“ A v tom momente sa premenilo v žiariace Dieťa. Keď som spoznala, že je to Ježiš, povedala som: „Môj Ježišu, ty dobre vieš, čo mi môj spovedník napísal v liste, čítala som ti to. Povedal, aby sa vízii mohlo uveriť, je

nutné, aby sa vízia opakovala a po nej nasledovali fakty; a že matka predstavená nemôže sama rozširovať túto pobožnosť.”

„Je pravda, tvoja matka predstavená by sama nič nedokázala, ale s mojou pomocou dokáže všetko. Stačí, ak ti tvoj spovedník dáva súhlas a že tvoja predstavená sa o tom zmieni, tým je to dôveryhodné, aj keď ľudia nebudú vedieť, komu to bolo zjavené.”

„Ale môj spovedník mi v liste napísal, že táto pobožnosť vo svete nechýba, pretože je veľa duší, ktoré ťa na prvú sobotu prijímajú z úcty k Našej Panej a pätnástim tajomstvám ruženca.”

„Je pravda, moja dcéra, že mnohé duše začínajú prvé soboty, ale málo z nich ich dokončí, a tie, ktoré ich dokončia, konajú to preto, aby získali prisľúbené milosti. Viac by ma tešilo, keby konali päť sobôt s horlivosťou a s úmyslom zadost'učiniť Srdcu Nebeskej Matky, ako keby ich konali pätnásť s vlašnosťou a rôznymi úmyslami...”

DODATOK II.

Úvod

Nasledujúci text nie je originálny dokument sestry Lucie, ale obsahuje všetky záruky pravosti, lebo jej duchovný otec, v tom čase P. José Bernardo Gonçalves, SJ, zapísal Luciine slová presne a správne.

Luciino zjavenie sa uskutočnilo 13. júna 1929 v kaplnke v Tuy v Španielsku. Text popisuje zjavenie Najsvätejšej Trojice, ktoré sprevádzalo zjavenie o Máriinom Srdci ako už pri zjavení v júni a v júli 1917.

Sľub, že príde znovu, sa týmto splnil a sestra Lucia počula hlas Panny Márie, ktorá prosila o zasvätenie Ruska jej Neпоškvrnenému Srdcu za presne určených podmienok.

PROSBA O ZASVÄTENIE RUSKA NEPOŠKVRNENÉMU SRDCU PANNY MÁRIE

P. Gonçalves prichádzal častejšie do našej kaplnky spovedať. Spovedala som sa u neho, pretože som si s ním dobre rozumela; spovedala som sa u neho tri roky, počas ktorých tu bol tajomníkom otca provinciála.

V tom čase ma Panna Mária upozornila, že prišiel okamih, aby som odkázala Cirkvi jej pranie, týkajúce sa zasvätenia Ruska a jej sľubu obrátiť ho na vieru. Odkaz sa udial takto:

(Tuy, Španielsko, 13.6.1929): Vyprosila som si a obdržala od svojich predstavených a od svojho spovedníka povolenie konať každú noc zo štvrtka na piatok od jedenástej hodiny do polnoci svätú hodinu.

Jednu noc som bola sama; pokľakla som si pri zábradlí uprostred kaplnky, aby som sa modlila modlitbu anjela. Pretože som cítila únavu, vstala som a modlila som sa ďalej s rozopätymi

rukami. Svetilo len večné svetlo. Náhle sa celá kaplnka rozžiarila nadprirodzeným svetlom a na oltári sa objavil kríž zo svetla, ktorý siahal až ku stropu. V jasnejšom svetle bolo vidieť v hornej časti kríža tvár a hornú časť tela človeka, na hrudi bola holubica, taktiež zo svetla, a telo iného človeka pribité klincami na kríž. Kúsok pod pásom vo vzduchu bolo vidieť kalich s veľkou hostiou, na ňu padalo niekoľko kvapiek krvi, ktoré stekali z tváre ukrižovaného a z rany v hrudi. Tie kvapky stekali po hostii a padali do kalicha. Pod pravým ramenom kríža stála Panna Mária. Bola to Panna Mária Fatimská so svojím Nepoškvrneným Srdcom v ľavej ruke, bez meča a ruží, ale s trňovou korunou a plameňmi... Pod ľavým ramenom kríža tvorili veľkými písmenami, akoby z krištáľovo čistej vody stekajúcej na oltár, slová "milosť a milosrdenstvo".

Pochopila som, že mi bolo ukázané tajomstvo Najsvätejšej Trojice a dostala som o tomto tajomstve osvietenie, ktoré mi nie je dovolené zverejniť. Nato mi povedala Panna Mária: „Prišla chvíľa, kedy Boh žiada, aby Svätý Otec v spojení so všetkými biskupmi sveta zasvätil Rusko môjmu Nepoškvrnenému Srdcu; sľubuje, že ho takto zachráni. Božia spravodlivosť odsudzuje toľko ľudí za hriechy, ktoré sú páchané proti mne, takže prichádzam žiadať o zmier. Obetuj sa na tento úmysel a modli sa.“ Oznamila som to svojmu spovedníkovi; ten mi kázal napísať, čo si Panna Mária priala.

Omnoho neskôr sa mi Panna Mária v dôvernom oznámení postťažovala:

„Nechceli počuť moju žiadosť?... Ako kráľ Francúzska* budú ľutovať, ale to už bude neskoro. Rusko medzitým rozšíri svoje bludy po svete, vyvolá vojny a prenasledovanie Cirkvi. Svätý Otec bude veľa trpieť.“

** V roku 1696, rok pred svojou smrťou, sa sv. Mária Margita Alacoque pokúšala rôznymi spôsobmi a prostriedkami dosiahnuť, aby kráľ Francúzska Ľudovít XIV., nazývaný aj "Kráľ Slnko", rozšíril posolstvo Najsvätejšieho Srdca Ježišovho obsahujúce štyri prosby: vybudovať k jeho úcte chrám, v ktorom by sa mu mal klaňať*

kráľovský dvor; doplniť kráľovskú vlajku obrazom Najsvätejšieho Srdca; kráľ sa mal sám zasvätiť Najsvätejšiemu Srdcu; svojou autoritou sa mal pričiniť o to, aby Svätá Stolica povolila slúžiť sväté omše k úcte Najsvätejšieho Srdca Ježišovho. Ale nič z toho sa neuskutočnilo. Zdá sa, akoby sa toto posolstvo nikdy nedostalo ku kráľovi.

Až o sto rokov neskôr chcela kráľovská rodina odpovedať podľa svojich možností na toto posolstvo. Ľudovít XVI. v roku 1792 prišiel na myšlienku zasvätiť sa Ježišovmu Srdcu, ale urobil tak, až keď bol uväznený, a sľúbil, že splní všetky požiadavky oznámené sv. Máriou Margitou, keď bude prepustený z väzenia.

Ale pre Božskú Prozreteľnosť to bolo príliš neskoro. Ľudovít XVI. bol 21. januára 1793 popravený gilotínou.

DODATOK III.

Najviac chránená časť "tajomstva" Fatimy spolu s vhodným komentárom Kongregácie pre náuku viery bola uverejnená dňa 26. júna 2000 v Ríme. Vyhlásením získalo fatimské posolstvo mimoriadnu aktuálnosť a význam. Prepisujeme tu text dokumentu v jeho úplnosti.

KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY FATIMSKÉ POSOLSTVO

Úvod

Pri prechode z druhého do tretieho tisícročia sa pápež Ján Pavol II. rozhodol zverejniť tretiu časť "Fatimského tajomstva".

Po dramatických a tragických udalostiach 20. storočia, jedného z najkľúčovejších udalostí v dejinách ľudstva, vrcholiacom v krutom atentáte na „sladkého Krista na zemi“, sníma sa teraz závoj zo skutočnosti, ktorá poznačuje dejiny a do hĺbky ich interpretuje podľa duchovnej dimenzie, voči ktorej sa dnešná mentalita, často presiaknutá racionalizmom, stavia odmietavo.

Nadprirodzené zjavenia a znamenia poznačujú dejiny, vstupujú živo do ľudského konania a sprevádzajú putovanie sveta, prekvapujú veriacich i neveriacich. Tieto prejavy, ktoré nesmú protirečiť obsahu viery, musia smerovať k ústrednému bodu Kristovej zvesti: k láske Otca, ktorá vzbudzuje v ľuďoch obrátenie a dáva nám milosť, aby sme sa mu zverili so synovskou oddanosťou. Takým je aj Posolstvo Fatimy, ktoré s naliehavou výzvou na obrátenie a pokánie odpovedá na samotné jadro evanjeliového posolstva.

Posolstvo Fatimy je nepochybne najprorockejšie z moderných zjavení. Prvá a druhá časť sa týka predovšetkým hrozného videnia pekla, úcty k Neпоškvrnenému Srdcu Panny Márie, druhej svetovej vojny a potom predpovedania nesmiernych škôd, ktoré Rusko vo svojom boji proti kresťanskej viere a prijatím komunistického totalitarizmu malo spôsobiť ľudstvu.

Nikto by vtedy, v roku 1917, nepredpokladal, že to, čo fatimskí pastierikovia videli, počuli a zapamätali si, raz dá na papier jediná žijúca očitá svedkyňa, a to na žiadosť biskupa z Leirie a s láskavým súhlasom Matky Božej.

Čo sa týka opisu prvých dvoch častí „tajomstva“, už zverejnených, a teda známych, vybrali sme text, ktorý sestra Lucia napísala v tretej spomienke z 31. augusta 1941 a vo štvrtej spomienke z 8. decembra 1941 k nim pripojila niekoľko poznámok.

Tretia časť „tajomstva“ bola napísaná „na príkaz J. Exc. biskupa z Leirie a Najsvätejšej Matky...“ 3. januára 1944.

Jestvuje z neho jediný rukopis, ktorý v tomto dokumente verne reprodukuje. Zapečatenú obálku s týmto rukopisom uschoval najskôr biskup z Leirie. Aby sa tajomstvo lepšie uchránilo, 4. apríla 1957 bola obálka odovzdaná do tajného archívu Posvätného officia. Biskup z Leirie o tom informoval sestru Luciu.

„Podľa archívnych záznamov, 17. augusta 1959 komisár Posvätného officia otec Pierre Paul Philippe OP so súhlasom kardinála Alfreda Ottavianiho priniesol Jánovi XXIII. obálku obsahujúcu tretiu časť „fatimského tajomstva“. Ten po istom váhaní povedal: „Počkáme. Budem sa modliť. Dám vám vedieť, ako som sa rozhodol.“¹

¹ Z denníka Jána XXIII., 17. augusta 1959: „Audiencie: P. Philippe, komisár Posvätného officia, mi priniesol list obsahujúci tretiu časť fatimského tajomstva. Vyhradzujem si prečítať si ho s mojím spovedníkom.“

L U N E D I

s. Rinaldo v.

229-136

1959
Agosta 17

Udienze:

F. Philippe Comisari
Del T.O. che mi reca la lettera con la
nunta la tua festa de' parenti di
Fatima. di questo di leggerla col mio
Confessore.

V skutočnosti sa pápež Ján XXIII. rozhodol vrátiť zapečatenú obálku Posvätnému oficiu a tretiu časť „tajomstva“ nezverejniť.

Pavol VI. čítal obsah obálky 27. marca 1965 so zástupcom štátneho sekretariátu, Mons. Angelom Dell'Acqua a vrátil ju do Vatikánskeho tajného archívu s rozhodnutím text nepublikovať.

Ján Pavol II. si vyžiadal obálku obsahujúcu tretiu časť „tajomstva“ po atentáte, ktorý bol na neho spáchaný 13. mája 1981. Kardinál Franjo Seper, prefekt Kongregácie, 18. júla 1981 odovzdal členovi štátneho sekretariátu arcibiskupovi Eduardovi Martinezovi Somalovi dve obálky: jednu bielu – s pôvodným textom sestry Lucie v portugalčine; druhú oranžovú – s prekladom tajomstva do taliančiny. Dňa 11. augusta Mons. Martinez vrátil obe obálky do archívu Posvätného officia.⁴²

Ako je známe, pápež Ján Pavol II. hneď myslel na zasvätenie sveta Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie a sám zostavil modlitbu na obrad, ktorý definoval ako „akt odovzdania“, ktorý sa mal sláviť v Bazilike Santa Maria Maggiore 7. júna 1981, na slávnosť Turíc. Tento deň bol zvolený ako spomienka na 1600. výročie prvého Carhradského koncilu a na 1550. výročie Efezského koncilu. Pretože okolnosti pápežovi znemožnili účasť, bola prednesená nahrávka jeho príhovoru. Prinášame text, ktorý... sa presne vzťahuje na akt odovzdania:

„Matka všetkých ľudí a národov, ty poznáš všetky ľudské utrpenia a nádeje, ty materinsky precit'uješ všetky boje medzi dobrom a zlom, medzi svetlom a temnotou, ktoré trápia svet. Prijmi naše volanie, ktorým sa v Duchu Svätom obraciame priamo na tvoje Srdce, a objím láskou Matky a Služobnice Pána všetkých, čo toto objatie najviac očakávajú, a spolu s nimi tých, ktorých prejav odovzdania zvlášť očakávaš. Prijmi pod svoju materinskú ochranu celú ľudskú rodinu, ktorú s láskou zverujeme tebe, Matka. Nech sa pre všetkých priblíži čas mieru, slobody, čas pravdy, spravodlivosti a nádeje.“³

² *Je vhodné pripomenúť komentár, ktorým sa Svätý Otec na generálnej audiencii 14. októbra dotkol udalostí z mája, veľkej Božej skúšky, v: Insegnamenti di Gioranni Paolo II, IV 2, Città del Vaticano 1981, 409-412.*

³ *Rozhlasové posolstvo počas obradu v Santa Maria Maggiore, Pocta, pod'akovanie a zverenie Panne Márii Theotokos (Bohorodičke), v: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, IV, 1, Città del Vaticano 1981, 1246.*

Avšak aby Svätý Otec plnšie odpovedal na žiadosti Našej Panej, chcel počas Svätého roka vykúpenia ešte raz vyjadriť akt odovzdania zo 7. júna 1981, zopakovaný vo Fatime 13. mája 1982. Pri spomienke na fiat, ktoré Mária vyslovila vo chvíli zvestovania, pápež 25. marca 1984 na Námestí sv. Petra v duchovnom spojení so všetkými biskupmi sveta, ktorých k tomu vopred „zvolal“, zasväcuje Máriinu Nepoškvrnenému Srdcu ľudí a národy, kladúc dôraz na myšlienky, ktoré sú presnou ozvenou slov, vyjadrených v roku 1981:

„A tak, Matka ľudí a národov, ty, ktorá poznáš všetky ich bolesti a nádeje, ty, ktorá matersky cítiš všetky boje medzi dobrom a zlom, medzi svetlom a temnotou, ktoré sužujú súčasný svet, prijmi náš hlas, ktorým sa pohnutí Duchom Svätým obraciame priamo na tvoje Srdce: objím s láskou Matky a Služobnice Pána tento náš ľudský svet, ktorý ti zverujeme a zasväčujeme, plní nepokoja nad pozemským a večným osudom ľudí a národov. Osobitne ti zverujeme a zasväčujeme tých ľudí a tie národy, ktoré toto zverenie a toto zasvätenie zvlášť potrebujú.

„Pod tvoju ochranu sa utiekame, Svätá Božia Rodička!... Neodmietni prosby nás, čo sme v skúškach!“

Potom pápež pokračuje s ešte väčšou silou a konkrétnosťou náznakov, ktorými akoby komentoval Fatimské posolstvo s jeho smutnými predpoveďami.

„Hľa, stojíme pred tebou, Matka Krista, pred твоjím Nepoškvrneným Srdcom, a túžime sa spolu s celou Cirkvou zjednotiť v zasvätení, ktoré z lásky k nám učinil tvoj Syn voči svojmu Otcovi. „Pre nich sa ja sám posväčujem...“, povedal, aby boli aj oni posvätení v pravde... (Jn 17, 19). Chceme sa v tomto zasvätení sveta a ľudí zjednotiť s naším Vykupiteľom – v zasvätení, ktoré v jeho božskom Srdci má moc dosiahnuť odpustenie a priniesť nápravu.

Sila tohto zasvätenia trvá po všetky veky a objíma všetkých ľudí a národy, prekonáva každé zlo, ktoré je duch temnôt schopný prebudiť v ľudskom srdci a v ľudských dejinách a ktoré v našich časoch skutočne prebudil.

Ach, ako hlboko cítime potrebu zasvätenia ľudstva a sveta: pre náš súčasný svet, v jednote so samým Kristom! Na Kristovom vykupiteľskom diele má mať svet účasť prostredníctvom Cirkvi.

Vyjadruje to aj tento Rok vykúpenia: mimoriadne jubileum Cirkvi.

Buď zvelebená v tomto Svätom roku nad všetky stvorenia ty, Služobnica Pánova, ktorá si na svete najplnším spôsobom poslúchla Božie volanie!

Buď pozdravená ty, ktorá si plne zjednotená s vykupiteľským zasvätením svojho Syna!

Matka Cirkvi! Osvecuj Boží ľud na cestách viery, nádeje a lásky!

Osvecuj zvláštnym spôsobom národy, ktorých zasvätenie a odovzdanie sa tebe očakávaš od nás. Pomôž nám žiť v pravde zasvätenia celej ľudskej rodiny a súčasného sveta Kristovi.

Zverujeme ti aj samotné zasvätenie sveta, vkladajúc ho do tvojho materinského Srdca.

Ó, Nepoškvrnené Srdce! Pomôž nám víťaziť nad hrozbami zla, ktoré sa tak ľahko zakoreňuje v srdciach ľudí, vo svojich nesmiernych dôsledkoch hrozí súčasnému životu, a zdá sa, že uzatvára východisko do budúcnosti!

Od hladu a vojny, oslobod' nás!

Od nukleárnej vojny, od nevypočítateľného sebazničenia, od každého druhu vojny, oslobod' nás!

Od hriechov proti ľudskému životu od jeho počiatku, oslobod' nás!

Od nenávisťi a od ponižovania dôstojnosti Božích detí, oslobod' nás!

Od každého druhu nespravodlivosti v spoločenskom, národnom a medzinárodnom živote, oslobod' nás!

Od ľahkosti, s ktorou prekračujeme Božie prikázania, oslobod' nás!

Od snáh zatieniť v srdciach ľudí samotnú Božiu pravdu, oslobod' nás!

Od straty svedomia, citlivého na dobro a zlo, oslobod' nás!

Od hriechov proti Duchu Svätému, oslobod' nás!

Prijmi, Matka Kristova, toto volanie plné utrpenia všetkých ľudí! Plné utrpenia celých spoločností!

Pomôž nám v sile Ducha Svätého víťaziť nad každým hriechom: nad hriechom človeka, nad hriechom sveta, nad hriechom v každom jeho prejave.

Nech sa ešte raz v dejinách sveta prejaví nekonečná spasiteľná moc vykúpenia: moc milosrdnej Lásky. Nech ona zastaví zlo! Premení svedomia! Nech sa v tvojom Nepoškvrnenom Srdci zjaví pre všetkých svetlo Nádeje!⁴

Sestra Lucia osobne potvrdila, že tento akt slávnostného a všeobecného zasvätenia zodpovedá tomu, čo chcela Panna Mária („Sim, está feita, tal como Nossa Senhora a pediu, desde o dia 25 de Março de 1984”: „Áno, bolo uskutočnené tak, ako si ho priala Matka Božia 25. marca 1984”: list z 8. novembra 1989). Preto nijaká ďalšia diskusia ani iné žiadosti nemajú opodstatnenie.

V dokumentácii, ktorú predkladáme, pripájame k rukopisom sestry Lucie ďalšie štyri texty: 1) list Svätého Otca sestre Lucii s dátumom 19. apríla 2000; 2) popis rozhovoru so sestrou Luciou dňa 27. apríla 2000; 3) oznámenie, ktoré z poverenia Svätého Otca čítal vo Fatime 13. mája 2000 J. Em. kardinál Angelo Sodano, štátny sekretár; 4) teologický komentár J. Em. kardinála Josepha Ratzingera, prefekta Kongregácie pre náuku viery.

Usmernenie pre interpretáciu tretej časti „tajomstva“ dala sestra Lucia Svätému Otcovi už listom z 12. mája 1982. Hovorí v ňom:

„Tretia časť „tajomstva“ sa týka slov Božej Matky: „Ak nie, (Rusko) rozšíri svoje bludy do sveta, vyvolávajúc vojny a prenasledovanie Cirkvi. Dobrý budú mučení, Svätý Otec bude musieť veľa trpieť, mnohé národy budú zničené... (13. júla 1917).

Tretia časť „tajomstva“ je symbolické zjavenie, ktoré sa vzťahuje na túto časť Posolstva a je podmienené skutočnosťou, či prijmeme, alebo neprijmeme to, čo samotné Posolstvo od nás žiada: „Ak sa prijímú moje požiadavky, Rusko sa obráti a bude pokoj; ak nie, rozšíri svoje bludy do sveta, atď.”.

⁴ *V deň rodiny v rámci Jubilejného roka Vykúpenia pápež zveruje Panne Márii ľudí a národy, v: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, VII, 1, Città del Vaticano 1984, 775-777.*

Od okamihu, kedy sme nevzali vážne túto výzvu Posolstva, zisťujeme, že sa naplnilo; Rusko zaplavilo svet svojimi bludmi. A hoci ešte nemôžeme konštatovať úplné naplnenie poslednej časti Posolstva, vidíme, že postupne sa k nemu pomalými krokmi blížíme. Ak sa nezriekneme cesty hriechu, nenávisti, pomsty a nespravodlivosti, popierania práv človeka, nemorálnosti, násilia, atď. Nehovorme, že to nás Boh takto trestá; naopak, sú to ľudia, ktorí si sami pripravujú trest. Boh nás ustarostene upozorňuje a volá na správnu cestu, rešpektujúc slobodu, ktorú nám dal. Zodpovední sú teda ľudia.⁵

Rozhodnutie Svätého Otca Jána Pavla II. zverejniť tretiu časť „fatimského tajomstva“ uzatvára jednu etapu dejín, poznačených tragickou ľudskou túžbou po moci a nepravosťou, ale aj preniknutú Božou milosrdnou láskou a starostlivou ochranou Ježišovej Matky a Matky Cirkvi.

⁵ Originálny text listu sestry Lucie Sv. Otcovi zo dňa 12. mája 1982.

A terceira parte do segredo: — Refere-se às palavras de Nossa Senhora: “Se não, espalhara seus erros pelo mundo, promovendo guerras e perseguições à Igreja. Os bons serão martirizados, o Santo Padre terá muito que sofrer, muitas nações serão aniquiladas.” (15-VII-1917)

A terceira parte do segredo, que tanto ansiais por conhecer, é uma revelação simbólica, que se refere a este Fecho da Mensagem, condicionado a se, sim, ou não, nós aceitarmos ou não, o que a Mensagem nos pede: “Se atenderem a Meus pedidos, a Rússia se converterá e terá paz; se não, espalhara seus erros pelo mundo”, etc.

Porque não temos atendido a este apelo da Mensagem, virificamos que ela se tem cumprido, a Rússia foi invadida o mundo com os seus erros. E se não vemos ainda, o facto consumado, do final desta profecia, vemos que para aí caminhamos a passo os largos. Se não recuarmos no caminho do pecado do ódio, da vingança, da injustiça atropelando os direitos da pessoa humana, da imortalidade e da violência etc.

E não digamos que é Deus, que assim nos castiga, mas sim, que são os homens, que para si mesmos se preparam o castigo. Deus, apenas nos adverte e chama ao bom caminho, respeitando a liberdade que nos deu; por isso, os homens são responsáveis.

Pôsobenie Boha, ktorý je Pánom dejín a spoluzodpovednosť človeka v jeho dramatickej a plodnej slobode sú dva piliere, na ktorých sa budujú dejiny ľudstva.

Panna Mária, ktorá sa zjavila vo Fatime, nám pripomína tieto zabudnuté hodnoty, túto budúcnosť človeka v Bohu, ktorej sme aktívnou a zodpovednou súčasťou.

Mons. Tarcisio Bertone, SDB
emeritný arcibiskup z Vercelli,
sekretár Kongregácie pre náuku viery

Reiçuro que torroizava e fozia ultrinazer de favoz. Os deusi-
ssios distinguia-se se por fôrmas fôrveis e acerosas de animais
supratos e desconfeitos, mas transparentes e negros. Esta vista
foi um momento, e graças à Mãe boa Mãe do Céu; que antes
nos tinha prevenido com a promessa de nos levar para o Céu.
(na primeira aparição) se assim não fosse, creio que teríamos morri-
do de susto e fozos. Com seguida levantamos os olhos para
Cossa Senhora que nos disse com bondade e tristeza. Tistes o infer-
no para onde vão os almas dos pobres pecadores, para as salvar Deus
que estabelecer no mundo a devoção a Mea Imaculado Coração. se fiquem
o que eu estiver salvar a ad muitos almas e terá paz, e quando vai
ocorrer mas se não desparem de ofender a Deus, os sinais de Deus
concederá outra paz. Quando virões uma noite, anunciada por
uma luz reconhecida, sabei que, é o grande sinal, que Deus nos dá de
que vai a punir o mundo de seus crimes, por meio da guerra,
da fome, e da perseguição à Igreja do Santo Padre. Para a impedir
viri pedir a consagração da Rússia a Mea Imaculado Coração e a
comunidade reparadora nos primeiros tabados. se atenderem a
meu pedido a Rússia se converterá e terá paz, se não suplicar
seus crimes pelo mundo, por movendo guerra e perseguição à
Igreja, os bons são martirizados, o Santo Padre terá muito que
sufecer, varias nações serão eniquiladas, por fim o Mea Imaculado
Coração triunfará. O Santo Padre consagrar-me-á a Rússia
que se converterá e será conselheiro ao mundo algum tempo de paz.

(preklad)⁶

Budem teda musieť hovoriť trochu o tajomstve a odpovedať na prvú otázku.

Aké je to tajomstvo? Myslím, že to môžem povedať, lebo z neba už mám k tomu povolenie. Aj Boží predstaviteľia na zemi ma k tomu oprávňali viackrát a vo viacerých listoch, jeden z nich sa myslím uchováva u Vašej Excelencie, totiž list od P. Giuseppe Bernarda Gonçalves, v ktorom mi prikazuje, aby som napísala Svätému Otcovi. Jeden z bodov, na ktoré poukazuje, je vyjavenie tajomstva. Niečo som povedala, ale aby som príliš nepredlžovala ten spis, obmedzila som sa na najnutnejšie, nechávajúc na Boha príležitosť na vhodnejšiu chvíľu. V druhom spise som predložila pochybnosť, ktorá ma trápila od 13. júna do 13. júla a ktorá sa v tomto videní stratila.

Dobre teda. Tajomstvo pozostáva z troch rozdielnych vecí, dve z nich idem teraz vyjaviť.

Prvé teda bolo videnie pekla.

Panna Mária nám ukázala veľké ohnivé more, ktoré sa zdalo, že je pod zemou. Démoni a duše, ponorení v tom ohni, boli akoby priehľadní a čierni alebo bronzoví, v podobe ľudí sa pohybovali v ohni, nesení plameňmi, ktoré vychádzali z nich samých, spolu

⁶ Vo „Štvrtej spomienke“ z 8. decembra 1941 sestra Lucia píše: „Začínam teda moju novú úlohu a splním nariadenia Vašej Excelencie a pranie Dr. Galambu. Poviem všetko, s výnimkou časti „tajomstva“, ktorú mi nateraz nie je povolené vyjaviť. Dobrovoľne nevynechám nič. Pripúšťam, že môžem zabudnúť niektoré jednotlivosti, ktoré nie sú dôležité.“

Como se foi a minha nova tarefa, e cumprirerei os ordens de S. Exma Inf.^{ma} e os desejos do senhor Dr. Galambu. Questionando a parte do segredo que por agora não me é permitido revelar, direi isto, advertidasmente não deixarei nada. Espero que poderam esquecer-se que apenas alguns frequenos detalhes de descrever a im. profanica.

s oblakmi dymu, padajúc zo všetkých strán, podobne ako padajú iskry pri veľkých požiaroch, bez váhy a rovnováhy, medzi volaním a vzdychmi bolesti a beznádeje, ktoré vzbudzovali hrôzu a pôsobili trasenie sa od strachu.

Démoni mali hrôzostrašné a odporné tvary neznámych a strašných zvierat, ale priehľadných a čiernych. Toto videnie trvalo len okamih. A nech je vďaka našej dobrej Nebeskej Matke, ktorá nás vopred uistila, že nás zoberie do neba (v prvom zjavení), inak myslím že by sme zomreli od strachu a hrôzy.

Potom sme pozdvihli oči k Panne Márii, ktorá nám s dobrotou a smútkom povedala:

- Videli ste peklo, kam padajú duše biednych hriešnikov. Aby ich zachránil, Boh chce vo svete zaviesť úctu k môjmu Nepoškvrnenému Srdcu. Ak budú robiť to, čo vám poviem, mnohé duše sa zachránia a budú mať pokoj. Vojna sa končí, ale ak neprestanú urážať Boha, počas pontifikátu Pia XI. sa začne iná, ešte horšia. Keď budete vidieť noc, ožiarenú neznámym svetlom, vedzte, že je to veľké znamenie, ktoré vám Boh dáva, že ide potrestať svet za jeho zločiny prostredníctvom vojny, hladu a prenasledovania Cirkvi a Svätého Otca. Aby sa tomu predišlo, budem žiadať zasvätenie Ruska môjmu Nepoškvrnenému Srdcu a zmierne sväté prijímania na prvé soboty. Ak prijmú moje požiadavky, Rusko sa obráti a budú mať pokoj; ak nie, rozšíri svoje bludy do celého sveta, šíriac vojny a prenasledovanie Cirkvi. Dobrý budú mučení, Svätý Otec bude veľa trpieť, mnohé národy budú zničené. Nakoniec však zvíťazí moje Nepoškvrnené Srdce. Svätý Otec mi zasväťí Rusko, ktoré sa obráti, a svetu bude dopriať obdobie mieru.⁷

⁷ V citovanej „Štvrtej spomienke“ sestra Lucia pridáva: „V Portugalsku sa vždy zachová dogma viery, atď.“

Um Portugal se conservará sempre o dogma da fé etc.

TRETIA ČASŤ „TAJOMSTVA“

(originálny text)

J. M. J.

es terceira parte do segredo
revelado a 13 de junho de 1917
na Cova de Lúa - Fátima

Escrevo em acto de obediên-
cia a vós Deus meus, que me
mandais por meio de sua
S. E. B. e Senhor Bispo
de Leiria e da Terra e Mei-
nha Santíssima Mãe.

Depois das duas partes
que já escrevi, vias ao lado
esquerdo de Nossa Senhora

um pouco mais alto um
estrujo com uma espada de
fogo em a mão esquerda; ao
erectilar, despedia chamas que
parecia iam incendiar o
Mundo; mas apagavam-se
com o contacto do brilho que
da mão direita expedia. Umas
senhora ao seu encontro: o
estrujo apontando com a mão
direita para a terra, com voz
forte disse: Tenitência, Tenitên-
cia, Tenitência! E vimos
N'uma luz enorme que é
Deus: "algo semelhante a como
se vira as fumaças N'um espelho

quando lhe passaram por diante”
um Bispo vestido de Branco
“tivemos o presentimento de
que era o Santo Padre.” Vários
outros Bispos, sacerdotes, religio-
sos e religiosas subiu uma
montanha, no topo
da qual estava uma grande
cruz de troncos secos como se
fira de sobreiro com a casca;
o Santo Padre, antes de chegar
ai, atravessou uma grande
cidade cheia em ruínas e muito
tremulo com andar vacilante,
acabrunhado de dor e pena,
ia orando pelas almas dos cada

veres que encontrava pelo
caminho; chegado ao sítio do
Nucete, fructado de fuchos
ao pé de grande Cruz foi morto
por um grupo de soldados que
lhe dispararam varios tiros e
setes, e assim Nucete foram
trourendo uns três outros os
Bispos sacerdotes, religiosos e
religiosas e varias pessoas civiliza-
das, cavalheiros e senhoras de varias
clases e posições sob os dois bra-
ços da Cruz estavam dois estufos
cada um com um regador
de cristal em a mão, N'elles reco-
lham o sangue dos Martires e com
êles regavam as almas que se aproxi-
mavam de Deus. July-3-1-1944

(preklad)⁸

„J.M.J.

Tretia časť tajomstva odhaleného 13. júla 1917 v Cova da Iria, Fatima.

Píšem v poslušnosti voči tebe, môj Bože, ktorý mi to prikazuješ prostredníctvom najdôstojnejšieho pána biskupa z Leirie a tvojej i mojej Najsvätejšej Matky.

Po dvoch častiach, ktoré som už predložila, videli sme po ľavej strane Našej Panej trochu vyššie anjela s ohnivým mečom v ľavej ruke. Šľahal z neho iskriaci plameň, ktorý, ako sa zdá, mal zapáliť celý svet. Iskry však zhasínali pri dotyku s jasom Našej Panej, ktorý vychádzal z jej pravej ruky smerom k nemu. Anjel ukazujúc pravou rukou na zem silným hlasom povedal: Pokánie, pokánie, pokánie! A v nesmiernom svetle, ktorým je Boh, sme videli: „niečo podobné tomu, ako sa vidia osoby v zrkadle, keď pred ním prechádzajú“, biskupa oblečeného do bieleho, „mali sme predtuchu, že je to Svätý Otec“. Ďalší rôzni biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky vystupovali na strmý vrch, na vrchole ktorého bol veľký kríž z neotesaných kmeňov, akoby boli z kôry korkového stromu. Svätý Otec, skôr než tam prišiel, prešiel cez veľké mesto spolovice zrúcané a neistým krokom, strápený bolesťou a utrpením, modlil sa za duše mŕtvych, s ktorými sa stretal na svojej ceste. Keď prišiel na vrchol hory, kľačiac pod veľkým krížom, bol zabitý skupinou vojakov, ktorí naňho strieľali z rôznych zbraní a šípmi, a takým istým spôsobom zomierali jedni po druhých biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky a rôzne svetské osoby, muži a ženy rôznych tried a rôzneho postavenia. Pod ramenami kríža boli dvaja anjeli. Každý z nich mal v ruke krištáľovú nádobu a do nej zbierali krv mučeníkov a ňou polievali duše, ktoré sa približovali k Bohu.

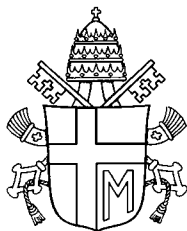
Tuy, 3. januára 1944”

⁸ V preklade bol originálny text rešpektovaný aj s nepresnosťami v interpunkcii. Tieto nepresnosti ale nenarúšajú zmysel toho, čo chcela vizionárka povedať.

INTERPRETÁCIA „TAJOMSTVA”

LIST JÁNA PAVLA II. SESTRE LUCII

(originálny text)

Reverenda Irmã
Maria Lúcia
Convento de Coimbra

Na exultância das festas pascais, apresento-lhe os votos de Cristo Ressuscitado aos discípulos: “A paz esteja contigo!”

Terei a felicidade de poder encontrá-la no tão aguardado dia da beatificação de Francisco e Jacinta que, se Deus quiser, beatificarei no próximo dia 13 de maio.

Tendo em vista, porém, que naquele dia não haverá tempo para um colóquio, mas somente para uma breve saudação, encarreguei expressamente de vir falar consigo Sua Excelência Monsenhor Tarcisio Bertone, Secretário da Congregação para a Doutrina da Fé. É a Congregação que colabora mais directamente com o Papa para a defesa da verdadeira fé católica, e que conservou, como saberá, desde 1957, a Sua carta manuscrita contendo a terceira parte do segredo revelado dia 13 de julho de 1917 na Cova da Iria, em Fátima.

Monsenhor Bertone, acompanhado pelo Bispo de Leiria, Sua Excelência Monsenhor Serafim de Sousa Ferreira e Silva, **vem em Meu nome** fazer-lhe algumas perguntas sobre a interpretação da "terceira 'parte do segredo'".

Reverenda Irmã Lúcia, pode falar abertamente e sinceramente a Monsenhor Bertone, que Me referirá directamente as suas respostas.

Peço ardentemente à Mãe do Ressuscitado pela Reverenda Irmã, pela Comunidade de Coimbra e por toda a Igreja.

Maria, Mãe da humanidade peregrina, nos mantenha sempre estreitamente unidos a Jesus, Seu dilecto Filho e nosso Irmão, Senhor da vida e da glória.

Com uma especial Bênção Apostólica.

Vaticano, 19 de Abril de 2000

The image shows the handwritten signature of Pope John Paul II in cursive script, followed by a horizontal line. The signature is written in black ink on a white background.

(preklad)

Ctihodná sestra Mária Lucia
Kláštor v Coimbre

V radosti veľkonočných sviatkov Vám vyjadrujem pozdrav
vzkrieseného Ježiša učeníkom: „Pokoj s tebou!“

Budem rád, keď Vás budem môcť stretnúť v očakávaný deň
beatifikácie Františka a Hyacinty, ktorých, ak Boh dá, vyhlásim 13.
mája toho roku za blahoslavených.

Pretože v ten deň nebude čas na rozhovor, ale len na krátky
pozdrav, zámerne som poveril, J. Exc. Mons. Tarcisia Bertoneho,
sekretára Kongregácie pre náuku viery, aby sa prišiel s Vami
porozprávať. Je to kongregácia, ktorá najužšie spolupracuje
s pápežom na obrane pravej katolíckej viery, a ktorá uchováva od
roku 1957, ako viete, Váš rukopis, obsahujúci tretiu časť tajomstva,
zjaveného 13. júla 1917 v Cova da Iria, vo Fatime.

Monsignor Bertone, sprevádzaný biskupom Leirie, J. Exc.
Mons. Serafim de Sousa Ferreira e Silva, príde v mojom mene,
aby Vám položil niekoľko otázok ohľadom interpretácie „tretej časti
tajomstva“.

Ctihodná sestra Mária Lucia, hovorte s monsignorom Bertonom
otvorene a úprimne, on zreferuje priamo mne Vaše odpovede.

Vrúcne prosím Matku Vzkrieseného za Vás, za komunitu
v Coimbre a za celú Cirkev. Mária, Matka putujúceho ľudstva, nech
nás udržia v blízkosti Ježiša, svojho milovaného Syna a nášho
Brata, Pána života a slávy.

S osobitným apoštolským požehnaním

Ján Pavol II.

Vatikán 19. apríla 2000

ROZHOVOR SO SESTROU MÁRIOU LUCIOU OD JEŽIŠA A NEPOŠKVRNENÉHO SRDCA

Stretnutie sestry Lucie s J. Exc. Mons. Tarcisiom Bertonom, sekretárom Kongregácie pre náuku viery, povereným Svätým Otcom, a s J. Exc. Mons. Serafimom de Sousa Ferreira e Silva, biskupom Leirie-Fatimy, sa uskutočnilo vo štvrtok 27. apríla 2000 na Karmeli svätej Terézie v Coimbre.

Sestra Lucia bola jasnej a pokojnej mysle. Veľmi sa tešila, že Svätý Otec príde do Fatimy vykonať dlho očakávané vyhlásenie za blahoslavených Františka a Hyacinty.

Biskup diecézy Leiria-Fatima prečítal vlastnoručný list Svätého Otca, ktorým vysvetľuje motívy návštevy. Sestra Lucia sa cítila poctená a osobne si prečítala list a s úctou uvažovala nad ním, držiac ho vo vlastných rukách. Povedala, že je pripravená úprimne odpovedať na všetky otázky.

Nato jej J. Exc. Mons. Tarcisio Bertone ukázal dve obálky: vonkajšiu a tú, ktorá bola v nej a obsahovala tretiu časť fatimského „tajomstva“. Sestra Lucia len čo sa dotkla listu hneď povedala: „To je môj list“, a keď ho čítala povedala: „To je moje písmo.“

Potom za pomoci biskupa z Leirie-Fatimy bol prečítaný a interpretovaný originálny text, ktorý je v portugalskom jazyku. Sestra Lucia súhlasila s výkladom, podľa ktorého tretia časť „tajomstva“ spočíva v prorockom videní porovnateľnom s tým, ktoré sa vyskytovalo v posvätných dejinách. Opätovne potvrdzuje svoje presvedčenie, že videnie vo Fatime sa týka predovšetkým zápasu ateistického komunizmu proti Cirkvi a kresťanom a popisuje neľudské utrpenie obetí za vieru v 20. storočí.

Na otázku: „Je hlavnou osobou videnia pápež?“ Sestra Lucia odpovedá hneď, že áno, a spomína si, že traja pastieri boli veľmi smutní z utrpenia pápeža a Hyacinta opakovala: „Coitadinho do Santo Padre, tenho muita pena dos pecadores!“ („Úbohý Svätý Otec, je mi veľmi ľúto hriešnikov.“) Sestra Lucia pokračuje: „Nepoznali sme meno pápeža, Naša Pani nám nepovedala meno pápeža, nevedeli sme či to je Benedikt XV., alebo Pius XII., alebo

Pavol VI. alebo Ján Pavol II., bol to však pápež, ktorý trpel, a to spôsobovalo utrpenie aj nám.”

Čo sa týka časti vzťahujúcej sa na biskupa oblečeného v bielom, čiže na pápeža, ako to hneď chápali pastieri počas „videnia“, ktorý je smrteľne ranený a padá na zem, Sestra Lucia plne súhlasí s tvrdením pápeža: „Bola to materská ruka, ktorá viedla smer guľky a smrteľne zranený pápež ostal stáť na prahu smrti” (JÁN PAVOL II., Rozjímanie z polikliniky Gemelli talianskym biskupom, 13. mája 1994).

Predtým, než sestra Lucia odovzdala vtedajšiemu biskupovi z Leirie-Fatimy zapečatenú obálku obsahujúcu tretiu časť „tajomstva“ a napísala na ňu, že môže byť otvorená iba po roku 1960 patriarchom z Lisabonu alebo biskupom z Leirie, J. Exc. Mons. Bertone sa jej spýtal: „Prečo až po roku 1960? Tento dátum určila Panna Mária?“ Sestra Lucia odpovedala: „Nebola to Naša Pani, ale bola som to ja, ktorá som napísala rok 1960, pretože podľa mojej intuície pred rokom 1960 by to nebolo pochopené. Budú to môcť pochopiť až neskôr. Teraz to možno lepšie pochopiť. Napísala som, čo som videla, interpretácia nepatrí mne, ale pápežovi.”

Nakoniec bol spomenutý nezverejnený rukopis, ktorý pripravila sestra Lucia ako odpoveď na mnohé listy mariánskych čitateľov a pútnikov. Dielo má názov „Os apelos da Mensagen de Fatima“ a obsahuje myšlienky a úvahy, ktoré vyjadrujú jej pocity a jej jasnú a jednoduchú spiritualitu a majú katechetický a povzbudivý ráz. Pýtali sa jej, či by ju potešilo, keby bol text zverejnený a ona odpovedala: „Ak Svätý Otec súhlasí, budem spokojná, inak poslúchnem ako rozhodne Svätý Otec.“ Sestra Lucia chce dať text schváliť cirkevnou autoritou a dúfa, že svojím spisom pomôže viesť mužov a ženy dobrej vôle po ceste, ktorá vedie k Bohu, k poslednému cieľu každého ľudského očakávania.

Rozhovor sa skončil výmenou ružencov: sestre Lucii bol odovzdaný ruženec venovaný Svätým Otcom a ona darovala niekoľko ružencov, ktoré sama urobila.

Požehnaním udeleným v mene Svätého Otca sa stretnutie skončilo.

PREHLÁSENIE J. EM. KARDINÁLA ANGELA SODANA, ŠTÁTNEHO SEKRETÁRA JEHO SVÄTOSTI

Na záver slávnostnej koncelebrovanej svätej omše, ktorej predsedal Ján Pavol II. vo Fatime, kardinál Angelo Sodano, štátny sekretár, predniesol v portugálčine slová, ktoré predkladáme v slovenskom preklade.

Bratia a sestry v Pánovi!

Na záver tejto slávnostnej liturgie si pokladám za povinnosť predniesť nášmu milovanému Svätému Otcovi Jánovi Pavlovi II. najsrdečnejšie želania všetkých prítomných k jeho blížiacim sa 80. narodeninám a ďakujúc mu za jeho vzácnu pastiersku službu pre dobro celej svätej Božej Cirkvi, vyjadrujeme tie najsrdečnejšie želania celej Cirkvi.

Pri tejto slávnostnej príležitosti jeho príchodu do Fatimy ma najvyšší veľkňaz poveril, aby som vám predniesol jeden oznam. Ako je známe, cieľom jeho príchodu do Fatimy je blahorečenie dvoch pastorinhos, pastierikov. Predsa však chce svojou púťou ešte raz poďakovať Panne Márii za ochranu, ktorej sa mu dostalo počas týchto rokov jeho pontifikátu. Ide o ochranu, ktorá, ako sa zdá, dotýka sa aj takzvanej tretej časti fatimského „tajomstva“.

Tento text obsahuje prorocké videnie porovnateľné s prorockými videniami vo Svätom písme, ktoré nepopisujú fotograficky detaily budúcich udalostí, ale syntetizujú a zhŕňajú na tom istom pozadí skutočnosti, ktoré sú postupne rozložené v čase a v neupresnenom trvaní. Z toho vyplýva, že kľúč k čítaniu textu môže byť len symbolický.

Fatimské videnie sa týka predovšetkým boja ateistických systémov proti Cirkvi a kresťanom a opisuje nesmierne utrpenie svedkov viery posledného storočia druhého tisícročia. Je to nekonečná via crucis, ktorú viedli pápeži dvadsiateho storočia.

Podľa výkladu pastorinhos, ktorý potvrdila najnovšie aj sestra Lucia, „biskup odtý v bielom“, ktorý sa modlí za všetkých veriacich, je pápež. Aj on namáhavo kráčajúc ku krížu medzi mŕtvolami mučeníkov (biskupi, kňazi, rehoľníci, rehoľnícky a početní laici) padá na zem ako mŕtvý pod ranami zo strelnej zbrane.

Po atentáte 13. mája 1981 sa Jeho Svätosti jasne ukázalo, že to bola „materská ruka, ktorá viedla smer guľky“ a umožnila „pápežovi, ktorý bojoval so smrťou“, aby sa zastavil „na prahu smrti“ (JÁN PAVOL II., Meditácia s talianskymi biskupmi z polikliniky Gemelli, v: Insegnamenti, zv. XVII/1, s. 1061). Pri príležitosti krátkej návštevy vtedajšieho biskupa z Leirie-Fatimy v Ríme pápež rozhodol odovzdať mu guľku, ktorá zostala v džípe po atentáte, aby bola strážená vo svätyni. Z iniciatívy biskupa bola guľka osadená do korunky sochy fatimskej Madony.

Nasledujúce udalosti roku 1989 priniesli tak v Sovietskom zväze ako aj v početných krajinách východnej Európy pád komunistického režimu, ktorý presadzoval ateizmus. Aj z tohto dôvodu najvyšší veľkňaz z hĺbky srdca ďakuje Najsvätejšej Panne. Predsa však v iných častiach sveta útoky proti Cirkvi a kresťanom s celou váhou utrpenia, ktoré so sebou prinášajú, bohužiaľ, neprestali. Aj keď udalosti, na ktoré sa vzťahuje tretia časť fatimského „tajomstva“, zdá sa, už patria minulosti, výzva Panny Márie na obrátenie a na pokánie, prednesená na začiatku dvadsiateho storočia, si aj dnes uchováva svoju aktuálnosť a naliehavosť. „Zdá sa, že Pani tohto posolstva číta s mimoriadne jasným prehľadom znaky čias, znaky našich čias... Naliehavá výzva Najsvätejšej Panny Márie na pokánie nie je nič iné, ako prejav jej materskej starostlivosti o osudy ľudskej rodiny, ktorá potrebuje obrátenie a odpustenie“ (JÁN PAVOL II., Posolstvo na Svetový deň chorých, 1997, č. 1; v: Insegnamenti, zv. XIX/2, 1996, s. 561).

Aby veriaci mohli lepšie chápať posolstvo Panny Márie Fatimskej, pápež zveril Kongregácii pre náuku viery úlohu zverejniť tretiu časť „tajomstva“, len čo k nemu pripraví vhodný komentár.

Bratia a sestry, ďakujeme Fatimskej Panne Márii za jej ochranu. Jej materskému príhovoru zverujeme Cirkev tretieho tisícročia.

Sub tuum praesidium confugimus, Sancta Dei Genetrix!
Intercede pro Ecclesia. Intercede pro Papa nostro Ioanne Paulo II.
(Pod tvoju ochranu sa utiekame, Svätá Božia Rodička. Oroduj za Cirkev. Prihováraj sa za nášho pápeža Jána Pavla II.) Amen.

Fatima 13. mája 2000

TEOLOGICKÝ KOMENTÁR K TAJOMSTVU Z FATIMY

Kto pozorne číta text tretieho „fatimského tajomstva“, ktoré teraz na pokyn Svätého Otca je tu po dlhom čase zverejnené v úplnom znení, zostane pravdepodobne sklamaný alebo prekvapený po toľkých špekuláciách. Neodhalila sa žiadna veľká záhada; závoj budúcnosti nebol strhnutý. Vidíme Cirkev mučeníkov storočia, ktoré sa práve končí, zobrazenú scénou, opísanou symbolickým jazykom, ktorý nie je ľahké rozuzliť. Toto je to, čo chcela Božia Matka odovzdať kresťanstvu, ľudstvu v čase veľkých problémov a úzkostí? Môže nám to byť pomocou na začiatku nového milénia? Alebo ide len o projekcie vnútorného sveta detí, ktoré rástli v prostredí hlbokej zbožnosti a zároveň zmätené búrkami, ktoré ohrozovali ich časy? Ako máme rozumieť videniu a čo si máme o ňom myslieť?

Verejné zjavenie a súkromné zjavenia – ich teologické miesto

Prv než sa pokúsime o interpretáciu, ktorej základné línie môžeme nájsť vo vyhlásení, ktoré kardinál Sodano predniesol 13. mája tohto roku na záver eucharistického slávenia, ktorému predsedal Svätý Otec, je potrebných niekoľko podstatných vysvetliviek, týkajúcich sa spôsobu, akým podľa učenia Cirkvi treba chápať v rámci života viery také javy, ako bol ten, čo sa odohral vo Fatime. Učenie Cirkvi rozlišuje medzi verejným zjavením a súkromnými zjaveniami. Medzi týmito javmi je rozdiel, a to nielen čo sa týka stupňa, ale aj čo sa týka podstaty. Výraz „verejné zjavenie“ je termín, ktorým sa označuje zjavujúca sa činnosť Boha určená celému ľudstvu, ktorá našla svoje literárne vyjadrenie vo dvoch častiach Biblie, v Starom a Novom zákone. Nazýva sa zjavenie, lebo sa v ňom Boh postupne dal spoznávať ľuďom až do toho okamihu, keď sa sám stal človekom, aby pritiahol k sebe a zjednotil celý svet prostredníctvom vteleného Syna, Ježiša Krista. Nejde teda o intelektuálne komunikácie, ale o životný proces, v ktorom sa Boh približuje k človeku. V tomto procese sa potom prirodzene prejavujú aj témy, ktoré zaujímajú intelekt a pochopenie Božieho tajomstva. Tento proces sa týka celého človeka a teda aj rozumu, ale nielen jeho. Pretože Boh je jeden a ten istý, aj dejiny, ktoré prežíva

s ľudstvom, sú jediné, platia pre všetky časy a dosiahli svoje naplnenie v živote, smrti a vzkriesení Ježiša Krista. V Kristovi Boh povedal všetko, čiže vyjadril seba samého. Preto sa Božie zjavenie uzavrelo uskutočnením Kristovho tajomstva, ktoré našlo vyjadrenie v Novom zákone. Katechizmus Katolíckej cirkvi cituje na vysvetlenie tejto definitívnosti a úplnosti zjavenia text svätého Jána z Kríža: „Keď nám dal svojho Syna, ktorý je jeho jediné a definitívne Slovo, spolu a naraz nám týmto svojím jediným Slovom povedal všetko a nemá už čo povedať. Lebo čo predtým hovoril prorokom po častiach, nám už v ňom povedal všetko, keď nám ho dal celého, totiž svojho Syna. Preto keby sa teraz niekto chcel na niečo vypytovať či žiadať od neho nejaké videnie alebo zjavenie, nielenže by robil nerozumnú vec, ale urážal by Boha, neupierajúc svoje oči jedine na Krista alebo hľadajúc inú vec alebo novotu mimo neho“ (KKC, 65).

Skutočnosť, že jediné zjavenie Boha zamerané na všetky národy je ukončené Kristom a svedectvom, ktoré o ňom vyjadrujú knihy Nového zákona, viaže Cirkev s jedinou udalosťou posvätných dejín a so slovom Biblie, ktorá zaručuje a vysvetľuje túto udalosť. To však neznamená, že Cirkev by sa teraz mohla dívať iba do minulosti, a tak bola odsúdená na neplodné opakovanie. Katechizmus Katolíckej cirkvi v tomto ohľade hovorí: „... hoci je Zjavenie zavŕšené, jeho obsah nie je plne rozvíty. Je úlohou kresťanskej viery v priebehu storočí postupne pochopiť jeho úplný význam“ (KKC, 66). Dva aspekty spojenia medzi jedinečnosťou udalosti a rastom v jeho pochopení veľmi dobre vyjadruje rozlúčková reč, keď Pán hovorí apoštolom na rozlúčku: „Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to nezniesli. Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba ... On ma oslávi, lebo z môjho vezme a zvestuje vám“ (Jn 16, 12-14). Z jednej strany je Duch sprievodcom, ktorý otvára poznanie, aby niesol váhu, na ktorú predtým chýbali predpoklady. V tomto je – nikdy plne nedosiahnutá – hĺbka a šírka kresťanskej viery. Na druhej strane toto „sprevádzanie“ znamená brať z pokladu samého Ježiša Krista, ktorého nevyčerateľná hĺbka sa prejavuje v tomto vedení pôsobením Ducha. Katechizmus v tomto súvisе cituje hlboké slová pápeža Gregora Veľkého: „Božie slová rastú s tým, kto ich číta“ (KKC, 94; Sv. Gregor, v Ez 1,7,8). Druhý vatikánsky koncil

poukazuje na tri podstatné cesty, na ktorých sa v Cirkvi uskutočňuje vedenie Ducha Svätého, a teda „rast slova“: uskutočňuje sa rozjímaním a štúdiom veriacich, hlbokou múdrosťou, ktorá pochádza z duchovnej skúsenosti, a „kazateľskou činnosťou tých, ktorí s biskupským nástupníctvom dostali aj hodnovernú charizmu pravdy“ (Dei verbum, 8).

V tomto kontexte je teraz možné správne chápať pojem „súkromné zjavenie“, vzťahujúce sa na všetky videnia a zjavenia, ktoré sa udiali po uzavretí Nového zákona. Je teda kategóriou, do ktorej rámca musíme umiestniť fatimské posolstvo. Vypočujme si v tejto súvislosti ešte raz Katechizmus Katolíckej cirkvi: „V priebehu storočí sa vyskytli takzvané ‚súkromné zjavenia‘. Niektoré z nich uznala aj cirkevná autorita. Ich úlohou nie je ...,doplňať‘ Kristovo definitívne Zjavenie, ale pomáhať, aby sa ono plnšie žilo v istom dejinnom období“ (KKC, 67). Vyjasňujú sa tu dve veci:

1. Autorita súkromných zjavení sa podstatne líši od jediného verejného Zjavenia. Ono vyžaduje našu vieru. V ňom prostredníctvom ľudských slov a sprostredkovaním živého spoločenstva Cirkvi hovorí k nám sám Boh. Viera v Boha a v jeho slovo sa odlišuje od každej inej viery, dôvery, ľudskej mienky. Pevné presvedčenie, že Boh hovorí, mi dáva istotu, že stretám samu pravdu, a tak istotu, ktorá sa nemôže overiť v žiadnej ľudskej forme poznania. Je to istota, na ktorej staviam svoj život a ktorej sa odovzdávam vo chvíli smrti.

2. Súkromné zjavenie je pomocou pre túto vieru a prejavuje sa ako uveriteľné práve preto, že ma odkazuje na jediné verejné Zjavenie. Kardinál Prospero Lambertini, neskorší pápež Benedikt XIV., v tomto smere vo svojom klasickom traktáte, ktorý sa stal smernicou pri beatifikáciách a kanonizáciách, hovorí: „Súhlas katolíckej viery nie je povinný pri zjaveniach schválených takýmto spôsobom; ani tu nie je možný. Tieto súkromné zjavenia si vyžadujú skôr súhlas ľudskej viery, zhodnej s pravidlami rozumnosti, ktorá nám ich predkladá ako pravdepodobné a plne uveriteľné.“ Flámsky teológ E. Dhanis, vynikajúci znalec tejto problematiky, zhrňujúc tvrdí, že cirkevné schválenie súkromného zjavenia predpokladá tri prvky:

že dané posolstvo neobsahuje nič, čo by odporovalo viere a dobrým mravom; je odôvodnené zverejniť ho; veriaci s ním môžu rozumnou formou súhlasiť. (E. DHANIS, *Sguardo su Fatima e bilancio di una discussione*, in: *La Civiltà Cattolica* 104, 1953 II. 392,406, najmä 397). Také posolstvo môže byť účinnou pomôckou na lepšie chápanie a prežívanie evanjelia v aktuálnej dobe, preto sa nemá zanedbávať. Je to pomôcka, ktorá je len ponúknutá, pričom jej použitie nie je záväzné.

Kritériom pravdy a hodnoty súkromného zjavenia je jeho zameranie na samého Krista. Keď nás od neho vzdiaľuje, keď sa stáva nezávislým, alebo sa dokonca ponúka ako iný a lepší plán spásy, dôležitejším ako evanjelium, potom iste nepochádza od Ducha Svätého, ktorý nás vedie vnútri evanjelia a nie mimo neho. To však nevylučuje, že niektoré súkromné zjavenie položí nové akcenty, dá vzniknúť novým formám zbožnosti alebo prehĺbi a rozšíri starobylé formy. V tomto všetkom však musí ísť o pokrm viery, nádeje a lásky, ktoré sú pre všetkých trvalou cestou spásy. Môžeme dodať, že súkromné zjavenia často pochádzajú predovšetkým z ľudovej zbožnosti a v nej sa prejavujú, dávajú jej nové podnety a otvárajú jej nové formy. To nevylučuje, že majú účinky aj v samej liturgii, ako to napríklad dokazujú sviatky Božieho Tela a Najsvätejšieho Srdca Ježišovho. Z istého hľadiska vo vzťahu liturgie a ľudovej zbožnosti sa vymedzuje vzťah medzi Zjavením a súkromnými zjaveniami: liturgia je kritériom, je životnou formou Cirkvi v jej celosti, priamo živou evanjeliom. Ľudová nábožnosť znamená, že viera zapúšťa korene v srdciach jednotlivých národov tak, že je uvádzaná do každodenného života. Ľudová nábožnosť je prvou a základnou formou inkulturácie viery a musí sa nechať ustavične usmerňovať a viesť liturgickými smernicami, avšak zo svojej strany tým, že vychádza zo srdca, robí vieru plodnou.

Tak sme prešli od skôr negatívnych spresnení, ktoré však boli veľmi dôležité, k pozitívnemu vymedzeniu súkromných zjavení: ako ich možno konkrétnym spôsobom klasifikovať, vychádzajúc zo Svätého písma? Do akej teologickej kategórie patria? Najstarší list svätého Pavla, ktorý sa nám zachoval, a možno úplne najstarší spis Nového zákona, Prvý list Solúnčanom, nám, zdá sa, ponúka isté usmernenie. Apoštol hovorí: „Ducha neuhášajte, prorocťami nepohrdajte! Ale všetko skúmajte a čo je dobré, toho sa držte“

(1Sol 5, 19 – 21). V každom čase dostáva Cirkev charizmu proroctva, ktorú je potrebné skúmať a ktorou nemožno pohŕdať. V tejto súvislosti je dobré uvedomiť si, že prorokovať v biblickom zmysle neznamená predpovedať budúcnosť, ale vysvetľovať Božiu vôľu pre prítomnosť, a tak ukázať správnu cestu do budúcnosti. Kto predpovedá budúcnosť, vzbudzuje zvedavosť rozumu, ktorý túži z budúcnosti strhnúť závoj; prorok sa obracia na slepotu vôle a mysle a objasňuje Božiu vôľu ako požiadavku a usmernenie pre prítomnosť. Dôležitosť predpovede budúcnosti je v tomto prípade druhoradá. Podstatné je aktualizovanie jediného Zjavenia, ktoré sa ma hlboko dotýka: prorocké slovo je upozornenie, alebo útecha, alebo oboje spolu. V tomto zmysle možno spojiť charizmu proroctva s kategóriou znamenia časov, ktorú vyzdvihol Druhý vatikánsky koncil: „... vzhľad zeme a neba viete posúdiť. Ako to, že terajší čas posúdiť neviete?“ (Lk 12, 56). Pod znameniami časov treba v týchto Ježišových slovách rozumieť jeho vlastnú cestu, jeho samého. Vysvetľovať znamenia časov vo svetle viery znamená uznať prítomnosť Krista v každom čase. V súkromných zjaveniach uznaných Cirkvou – teda aj vo Fatime – ide práve o to: pomôcť nám chápať znamenia časov a nájsť pre ne správnu odpoveď vo viere.

Antropologická štruktúra súkromných zjavení

Po tom, čo sme sa v týchto úvahách snažili upresniť teologické miesto súkromných zjavení, musíme – prv než sa pokúsime o interpretáciu fatimského posolstva – pokúsiť sa ešte v krátkosti objasniť ich antropologickú (psychologickú) povahu. Teologická antropológia rozlišuje na tomto poli tri formy vnímania alebo „videnia“: videnie zmyslami, teda vonkajšie telesné vnímanie, vnútorné vnímanie a duchovné videnie (*visio sensibilis* – *imaginatíva* – *intellectualis*). Je jasné, že vo videniach v Lurdoch, Fatime atď. nejde o bežné vonkajšie zmyslové vnímanie: obrazy a postavy, ktoré sú videné, sa totiž nenachádzajú vo vonkajšom priestore, ako sa tam nachádza napríklad dom alebo strom. To je úplne zrejmé napríklad v prípade videnia pekla (opísané v prvej časti „fatimského tajomstva“) alebo aj videnia, opísané v tretej časti „tajomstva“. Možno to však veľmi ľahko dokázať aj v iných videniach, predovšetkým tým, že ich nevideli všetci prítomní, ale iba „vizionár“.

Je takisto zrejmé, že nejde ani o intelektuálne videnie bez obrazov, ako je to vo vysokých stupňoch mystiky. Ide teda o strednú kategóriu, o vnútorné vnímanie, ktoré iste malo pre „vizionára“ silu prítomnosti a rovnalo sa preňho vonkajšiemu zmyslovému prejavu.

Vidieť vnútorne neznamená, že ide o fantáziu, ktorá by bola vyjadrením subjektívnej predstavivosti. Skôr to značí, že duša sa ľahko dotkne niečo skutočné, aj keď nadzmyslové, a stáva sa schopnou vidieť to, čo nie je zmyslové, čo je zmyslami neviditeľné. Je to videnie „vnútornými zmyslami“. Ide o pravé „predmety“, ktoré sa dotýkajú duše, i keď nepatria do nášho bežného zmyslového sveta. Preto sa vyžaduje vnútorná bdelosť srdca, ktoré okrem toho nie je podnietené silným tlakom vonkajších skutočností alebo predstáv a myšlienok, ktoré naplňujú dušu. „Vidiaci“ človek je vedený poza čistú vonkajškosť a dotýkajú sa ho najhlbšie dimenzie skutočnosti, stávajú sa preňho viditeľné. Takto azda možno pochopiť, prečo najčastejšími adresátmi takýchto zjavení sú práve deti: ich duša nie je ešte skazená, ich vnútorná schopnosť vnímania je ešte málo poškodená. „Z úst nemluvniat a dojčeniec pripravil si si chválu“ (Ž 8, 3), odpovedá Ježiš slovami žalmu na kritiku veľkňazov a starších, ktorí považovali za nevhodné, ak deti volali „hosana“ (porov. Mt 21, 16).

Povedali sme, že „vnútorné videnie“ nie je fantázia, ale pravý a vlastný spôsob overovania. Prináša však so sebou i obmedzenia. Ved' už i do vonkajšieho videnia zrakom vstupuje aj subjektívny faktor: vec nevidíme v jej čistej podobe, vstupuje k nám cez filter našich zmyslov, ktoré uskutočňujú proces pretlmočenia. To je ešte evidentnejšie pri vnútornom videní, predovšetkým ak ide o skutočnosti, ktoré samy o sebe presahujú náš horizont. Subjekt, „vidiaci“, je tu zapojený ešte silnejšie. Vidí v rámci svojich konkrétnych možností, jemu prístupným spôsobom predstavivosti a poznania. Pri vnútornom videní ide ešte v širšom rozmere ako pri vonkajšom o proces pretlmočenia, takže subjekt má podstatnú spoluúčasť na tom, ako sa v podobe obrazu formuje to, čo sa zjavuje. Obraz sa môže vytvoriť len podľa jeho mier a možností. Takéto videnia preto nikdy nie sú jednoducho „fotografiami“ iného sveta, ale nesú v sebe aj možnosti a limity vnímajúceho subjektu.

To, čo možno dokázať pri všetkých veľkých videniach svätcov, prirodzene platí aj o videniach detí vo Fatime. Nimi vykreslené

obrazy nie sú jednoducho výrazom ich fantázie – akoby na okamih bol odhrnutý závoj iného sveta a nebo sa ukázalo vo svojej čistej podstate tak, ako dúfame, že ho raz budeme vidieť v definitívnom spojení s Bohom. Možno povedať, že obrazy sú skôr syntézou podnetu pochádzajúceho zhora a možnosti subjektu, ktorý vníma, teda detí. Preto obrazná reč týchto videní je symbolickým jazykom. Kardinál Sodano hovorí: „... neopisujú fotograficky detaily budúcich udalostí, ale syntetizujú a na tom istom pozadí zhrňujú skutočnosti, ktoré sú postupne rozložené v čase a neupresnenom trvaní.“ Časové a priestorové zahustenie do jedného obrazu je typické pre takéto videnia, ktoré môžu byť dešifrované jedine a posteriori (späťne). Nie každý prvok vo videní musí mať konkrétny historický zmysel. Dôležité je videnie ako celok a len vychádzajúc z celkového významu obrazov možno chápať ich detaily. Čo je stredobodom obrazu sa vnútorne odhaľuje vychádzajúc z toho, čo je zmyslom kresťanského proroctva celkovo: stredobod je v tom, v čom sa videnie stáva výzvou a vedie k plneniu Božej vôle.

Pokus o výklad „fatimského tajomstva“

Prvá a druhá časť „fatimského tajomstva“ bola už zoširoka rozobraná v patričnej literatúre, takže ich tu netreba ešte raz podrobne vysvetľovať. Chcel by som len krátko zamerať pozornosť na najvýznamnejší bod. Deti v priebehu hrozného okamihu zakúsili videnie pekla. Videli pád „duší biednych hriešnikov“. A potom im bolo povedané, prečo boli vystavené tomuto okamihu: preto, aby ich zachránili – aby ukázali cestu spásy. Tu prichádza na myseľ výrok z Prvého listu sv. Petra: „dosahujete cieľ svojej viery – spásu duší“ (1 Pt 1, 9). Ako cesta na dosiahnutie tohto cieľa bola ukázaná úcta k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, spôsob prekvapivý pre ľudí z anglosaského a nemeckého prostredia. Na pochopenie stačí krátka poznámka: srdce v biblickom jazyku znamená centrum ľudskej bytosti; miesto, kde sa stretá rozum, vôľa, temperament a citovosť, a v ktorom osoba nachádza svoju jednotu a svoje vnútorné zameranie. V zmysle jedného z blahoslavenstiev (Mt 5, 8) je nepoškvrnené srdce tým srdcom, ktoré dosiahlo dokonalú vnútornú jednotu, a preto „vidí Boha“. Úcta k Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie znamená približovanie sa k tomuto postoj srdca, v ktorom

sa fiat – nech sa mi stane podľa tvojej vôle – stáva formujúcim centrom celého takéhoto jestvovania. Ak by niekto chcel namietať, že nemusíme klásť nejakú ľudskú bytosť medzi nás a Krista, potom treba pripomenúť, že Pavol nemal obavu povedať svojim spoločenstvám: Napodobňujte ma (1 Kor 4, 16; Flp 3,17; 1 Sol 1, 6; 2 Sol 3, 7.9). V apoštolovi si možno konkrétne overiť, čo znamená nasledovať Krista. Od koho sa to môžeme v ktorejkoľvek dobe učiť lepšie, ak nie od Pánovej matky?

Takto sa konečne dostávame k tretej časti „fatimského tajomstva“, ktoré je teraz prvýkrát zverejnené v úplnosti. Ako vyplýva z predchádzajúcej dokumentácie, interpretácia, ktorú predložil kardinál Sodano vo svojom texte 13. mája, bola najprv predložená sestre Lucii. Sestra Lucia k tomu predovšetkým pripomenula, že jej bolo dané videnie, nie jeho výklad. Povedala, že interpretácia neprináleží „vidiacemu“, ale Cirkvi. Po prečítaní textu však konštatovala, že výklad zodpovedá tomu, čo zakúsila, a že zo svojej strany uznáva takúto interpretáciu ako správnu.

Tak ako je kľúčový výraz prvej a druhej časti „tajomstva“ termín „spasiť duše“, tak kľúčovým slovom tejto časti „tajomstva“ je trojnásobné zvolanie: „Pokánie, pokánie, pokánie.“ Pripomína nám to výzvu z evanjelia: „Kajajte sa a verte evanjeliu“ (Mk 12 15). Chápať znamenia časov znamená chápať naliehavosť pokánia – obrátenia – viery. Toto je správna odpoveď v historickom okamihu, charakterizovanom veľkými nebezpečenstvami, ktoré sú vykreslené jednotlivými obrazmi. Dovolím si k tomu uviesť osobnú spomienku: v jednom rozhovore mi sestra Lucia povedala, že ako cieľ všetkých zjavení sa jej čoraz jasnejšie ukazovalo napomáhanie rastu vo viere, v nádeji a v láske – a všetko ostatné malo viesť k tomuto cieľu.

Preskúmajme teraz trochu bližšie jednotlivé obrazy. Anjel s horiacim mečom po ľavej strane Božej Matky pripomína analogické obrazy z Knihy zjavenia. Predstavuje hrozbu súdu, ktorý dolieha na svet. Perspektíva, že svet by mohol byť spálený v mori ohňa, sa dnes už vôbec nejaví ako číra fantázia. Sám človek vyhotovil svojimi objavmi ohnivý meč. Videnie potom ukazuje moc, ktorá odporuje ničiacej sile – jas Božej Matky a istým spôsobom z toho pochádzajúca výzva na pokánie. Takto je zdôraznená dôležitosť

slobody človeka: budúcnosť nie je nezmeniteľne stanovená a výjav, ktorý videli deti, vonkoncom nie je filmom anticipujúcim budúcnosť, na ktorom by sa už nič nedalo zmeniť. Celé toto videnie sa v skutočnosti deje len preto, aby priviedlo na scénu slobodu a zameralo ju pozitívnym smerom. Zmyslom videnia nie je teda ukázať film o nezmeniteľne stanovenej budúcnosti. Jeho význam je presne opačný: dať do pohybu sily zmeny na dobro. Preto sú úplne scestné tie fatalistické vysvetľovania tretej časti „fatimského tajomstva“, ktoré napríklad hovoria, že atentátnik 13. mája 1981 bol iste nástrojom v Božom pláne, riadenom Božou prozreteľnosťou, a preto nemohol konať slobodne, alebo iné podobné názory, ktoré kolujú medzi ľuďmi. Videnie hovorí skôr o nebezpečenstvách a o ceste, ako sa pred nimi zachrániť.

Nasledujúce vety textu ukazujú ešte raz a veľmi jasne symbolický charakter videnia, Boh zostáva nezmerateľným, zostáva svetlom, ktoré prevyšuje každé naše videnie. Ľudia sa ukazujú akoby v zrkadle. Stále musíme pamätať na limity vnútorného videnia, ktorých hranice sú tu viditeľne naznačené. Budúcnosť sa javí len „ako v zrkadle, len nejasne“ (porov. 1 Kor 13, 12). Všimnime si jednotlivé obrazy, ktoré sa nachádzajú v texte „tajomstva“. Miesto konania je opísané tromi symbolmi: strmý vrch, veľké, napoly zbúrané mesto a nakoniec veľký kríž z neotesaných kmeňov. Vrch a mesto symbolizujú miesto dejín ľudstva: dejiny ako namáhavý výstup k výšinám, dejiny ako miesto ľudskej tvorivosti a spolužitia, ale súčasne ako miesto skáz, ktorými človek ničí dielo svojej vlastnej práce. Mesto môže byť miesto spolužitia a pokroku, ale aj miestom nebezpečenstva a krajnej hrozby. Na vrchu stojí kríž – cieľ a orientačný bod dejín. V kríži bola skaza premenená na spásu. Vyníma sa ako znak biedy dejín a ako príslub pre dejiny.

Potom sa tu objavujú ľudia: biskup odetý v bielom („mali sme predtuchu, že ide o Svätého Otca“), iní biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky a nakoniec muži a ženy všetkých tried a sociálnych vrstiev. Pápež ide na ich čele s chvením a bolesťou zo všetkých tých hrôz, ktoré ho obklopujú. Nielen domy mesta ležia v ruinách, jeho cesta vedie pomedzi mŕtvoly. Takto je cesta Cirkvi opísaná ako via crucis, ako cesta v dobe násillia, ničení a prenasledovaní. V tomto obraze možno nájsť vykreslené dejiny celého jedného storočia. Ako miesta zeme sú súhrnne predstavené vo dvoch

obrazoch – v obraze vrchu a mesta – a sú upriamené na kríž, tak sú aj časy predstavené na spôsob zhrnutia: vo videní môžeme rozpoznať naše storočie ako storočie mučeníkov, utrpenia a prenasledovaní Cirkvi, storočie dvoch svetových a mnohých lokálnych vojen, ktoré vyplnili celú jeho polovicu a dali zakúšať nové formy krutosti. V zrkadle týchto výjavov vidíme kráčať svedkov viery desaťročí. V tomto súvisi sa zdá vhodné spomenúť jednu vetu z listu sestry Lucie Svätému Otcovi z 12. mája 1982: „Tretia časť ‚tajomstva‘ sa vzťahuje na slová Našej Panej“ ‚Ak nie, (Rusko) rozseje svoje bludy po svete, šíriac vojny a prenasledovania Cirkvi, dobrí budú mučení, Svätý Otec bude veľa trpieť, niektoré národy budú zničené.“

Na via crucis celého storočia má osobitnú úlohu osobnosť pápeža. V jeho ťažkom výstupe na vrch môžeme nepochybne vidieť viacerých pápežov, ktorí – počnúc sv. Piom X. až po súčasného pápeža – mali podiel na utrpeniach tohto storočia a usilovali sa uprostred nich napredovať po ceste, ktorá vedie ku krížu. Vo videní je pápež zabitý na ceste mučeníkov. Nemal Svätý Otec, keď si po atentáte z 13. mája 1981 dal priniesť tretiu časť „tajomstva“, rozpoznať v nej svoj vlastný osud? Veď bol veľmi blízko brány smrti a sám vysvetľuje svoju záchranu slovami: „... bola to materinská ruka, čo viedla dráhu guľky, a so smrťou zápasiaci pápež sa zastavil na prahu smrti“ (13. mája 1994). To, že „materinská ruka“ zmenila dráhu smrtiacej guľky opäť ukazuje, že nejestvuje nezmeniteľný osud, že viera a modlitba sú silami, ktoré môžu vplývať na dejiny, a že napokon modlitba je silnejšia ako náboje a viera silnejšia ako rozbroje.

Záver „tajomstva“ nám pripomína obrazy, ktoré Lucia mohla vidieť v náboženských knihách a ktorých obsah pochádzal zo starobyľých intuícií viery. Je to povzbudivé videnie, ktoré chce dejiny krvi a slz preniknúť uzdravujúcou mocou Boha. Anjeli zbierajú pod ramenami kríža krv mučeníkov a zavlážujú tak duše, ktoré sa približujú k Bohu. Kristova krv a krv mučeníkov sú vnímané spoločne: krv mučeníkov steká z ramien kríža. Ich mučeníctvo sa odohráva v solidarite s umučením Krista, stáva sa s ním jedno. „Dopĺňať v prospech Kristovho tela – Cirkvi – to, čo ešte chýba jeho utrpeniu“ (porov. Kol 1, 24). Ich život sa stáva Eucharistiou,

začlenením do tajomstva zrna, ktoré odumiera a stáva sa tak plodným. Krv mučeníkov je semenom kresťanov, povedal Tertulián. Tak ako sa z Kristovej smrti, z jeho prebodnutého boku zrodila Cirkev, tak je smrť svedkov plodná pre budúci život Cirkvi. Videnie z tretej časti „tajomstva“, ktoré je spočiatku také stiesňujúce, sa končí obrazom nádeje: žiadne utrpenie nie je márne a práve trpiaca Cirkev, Cirkev mučeníkov, sa stane znamením ukazujúcim človekovi, aby hľadal Boha. Do svojich láskavých rúk neprijíma Boh len trpiacich ako Lazára, ktorý našiel veľkú útechu a tajomne predstavuje Krista, ktorý sa chce pre nás stať biednym Lazárom, ale je tu aj niečo viac: z utrpenia svedkov vychádza očistná a obnovujúca sila, pretože je sprítomnením utrpenia samého Krista a prenáša do prítomnosti jeho spasiteľnú účinnosť.

Takto sme sa dostali k poslednej otázke: Čo znamená v celku svojich troch častí „fatimské tajomstvo“? Čo nám hovorí? Predovšetkým musíme konštatovať s kardinálom Sodanom: „... udalosti, na ktoré sa vzťahuje tretia časť ‚fatimského tajomstva‘, zdá sa, už patria minulosti.“ Podľa toho, ako sú jednotlivé udalosti zobrazené, už patria do minulosti. Kto očakával vzrušujúce apokalyptické zjavenia o konci sveta alebo o budúcom behu dejín, musí zostať sklamaný. Fatima neposkytuje uspokojenie našej zvedavosti ako napokon kresťanská viera vo všeobecnosti nechce byť pastvou pre našu zvedavosť. Čo nám zostáva, sme videli už na začiatku našich úvah nad textom „tajomstva“: je to povzbudenie na modlitbu ako na cestu k spásu duší a v tom istom zmysle výzva na pokánie a obrátenie.

Na záver sa chcem ešte vyjadriť k inému kľúčovému výroku „tajomstva“: „Moje Nepoškvrnené Srdce zví azí.“ Ľo to znamená? Srdce otvorené Bohu, oèistené uvažovaním o Bohu je silnejšie ako pušky a iné zbrane. Máriino fiat, slovo jej srdca, zmenilo dejiny sveta, pretože uviedlo na tento svet Spasiteľa, lebo zásluhou tohto áno sa Boh mohol stať človekom v našom priestore a taký ostáva navždy. Zlý má moc v tomto svete, vidíme to a ustavične zakusujeme. Má moc, lebo naša sloboda sa neustále necháva odvádzať od Boha. Ale odkedy má sám Boh ľudské srdce, a tak obrátil slobodu človeka smerom k dobru, smerom k Bohu, teda

sloboda rozhodnú sa pre zlo nemá už posledné slovo. Odvtedy platia slová Písma: „Vo svete máte súženie, ale dúfajte, ja som premohol svet!“ (Jn 16, 33). Fatimské posolstvo nás vyzýva dôverovať tomuto prísľubu.

Kardinál Joseph Ratzinger,
prefekt Kongregácie pre náuku viery

OBSAH

Predhovor vydavateľa	5
Úvod k Spomienkam sestry Lucie	7
1. NIEKOĽKO ÚVODNÝCH POZNÁMOK K SPOMIENKAM SESTRY LUCIE	7
2. KRÁTKY ŽIVOTOPIS SESTRY LUCIE	8
3. O LUCIINÝCH LITERÁRNYCH SCHOPNOSTIACH	10
4. LITERÁRNY ŽÁNER SPOMIENOK	13
5. TÉMA SPOMIENOK	14

PRVÁ SPOMIENKA

Úvod	33
Predhovor	34
1. Modlitba a poslušnosť	34
2. Niečo zamľčí	34
3. O Hyacinte	36

I. HYACINTINA POVAHA

1. Detské hry	36
2. Jemnocit Hyacinty	38
3. Láska Hyacinty k ukrižovanému Spasiteľovi	39
4. Slabé zdravie Hyacinty	40
5. Detská katechéza	40
6. Malá pastierka	42
7. Prvé zjavenie	44
8. Rozjímanie o pekle	45
9. Obrátenie hriešnikov	46
10. Nepochopenie doma	48
11. Láska k Svätému Otcovi	49
12. Vo väzení	50
13. Ruženec vo väzení	51
14. Hyacintina záľuba v tanci	52

II. PO ZJAVENIACH

1. Modlitby a obety.....	53
2. Útrapy výsluchov.....	53
3. Návšteva Dr.Cruza.....	54
4. Milosti vyprosené skrze Hyacintu.....	55
5. Viac obiet	56

III. HYACINTINA CHOROBA A SMRŤ

1. Zápal pľúc.....	57
2. Návšteva Panny Márie.....	58
3. V nemocnici v Ourém.....	59
4. Návrat domov.....	60
5. Ďalšie návštevy Panny Márie.....	60
6. Odchod do Lisabonu.....	62
Doslov	63

DRUHÁ SPOMIENKA

Úvod	65
Predhovor	66

I. PRED ZJAVENÍM

1. Luciine detstvo.....	67
2. Ľudové zábavy.....	68
3. Prvé sväté prijímanie	69
4. Matka Božia sa na Luciu usmieva	70
5. Predvečer plný očakávania.....	71
6. Veľký deň	72
7. Luciina rodina.....	72
8. Zamyslený pohľad naspäť	73

II. ZJAVENIA

1. Nejasné zjavenie roku 1915.....	74
2. Zjavenie anjela v roku 1916.....	75
3. Starosti v rodine	79
4. Zjavenia Matky Božej.....	81
5. Luciine pochybnosti	83
6. Hyacinta a František povzbudzujú Luciu	84
7. Luciina matka pochybuje	86
8. Vyhrážky na okresnom úrade	87
9. Mrzutosť v Luciinej rodine.....	88
10. Luciin prvý duchovný vodca.....	89
11. Väzenie v Ourém	89
12. Umŕtvovanie a utrpenie.....	90
13. Trinásteho septembra	92
14. Luciin duch obety	93
15. Zvláštna návšteva.....	93
16. Trinásteho októbra	94
17. Výsluchy rôznymi kňazmi.....	96

III. PO ZJAVENIACH

1. Prvá návšteva školy.....	98
2. Lucia a pán farár.....	99
3. Františkov a Hyacintin súcit s Luciou.....	101
4. Zákaz púti do Fatimy.....	103
5. Ťažká choroba Luciinej matky	105
6. Smrť otca	106
7. Hyacintina a Františkova choroba.....	106
8. Lucia tiež ochorie	109
9. Prvé stretnutie Lucie s biskupom.....	110
10. Rozlúčenie s Fatimou	112
Doslov	113
P.S. Ešte zopár spomienok na Hyacintu	113
11. Luciina príťažlivosť.....	113
12. Luciina dobrá pamäť	114

TRETIA SPOMIENKA

Úvod.....	115
Predhovor	116
1. Čo je to tajomstvo?	116
2. Vídenie pekla	117
3. Hlboký dojem na Hyacintu	118
4. Luciin pohľad späť	120
5. Nepoškrvené Srdce Panny Márie	121
6. Hyacinta vidí vo vízii Svätého Otca.....	122
7. Vídenie o vojne	123
8. Zmysel Luciinho mlčania.....	125
9. Hyacinta a Nepoškrvené Srdce Panny Márie	126
Doslov	127

ŠTVRTÁ SPOMIENKA

Úvod.....	129
Predhovor	130
1. Dôvera a oddanosť	130
2. Lucia píše za sťažných podmienok.....	130
3. S pomocou Ducha Svätého	131

I. FRANTIŠKOVA POVAHA

1. Jeho duchovný profil.....	132
2. Jeho prirodzené sklony	134
3. Jeho účasť pri zjavení anjela	134
4. Dojmy pri prvom zjavení	136
5. Dojmy pri druhom zjavení	139
6. František dodáva Lucii odvahu	140
7. Dojmy pri treťom zjavení	140
8. Františkovo správanie v Ourém.....	141
9. František pri poslednom zjavení	142

10. Niektoré udalosti a ľudové piesne.....	143
11. František, malý moralista	147
12. František miluje samotu a modlitbu	149
13. Vízia diabla	150
14. Kvietky z Fatimy.....	151
15. Rozličné príhody	152
16. Františkova choroba	155
17. Sväté umieranie	157
18. Svetské piesne.....	158

II. DEJINY ZJAVENIA

Predhovor	160
1. Zjavenie anjela.....	161
2. Luciino mlčanie	164
3. Trinásty máj 1917	165
4. Trinásty jún 1917	167
5. Trinásty júl 1917.....	168
6. Trinásty august 1917	170
7. Trinásty september 1917	171
8. Trinásty október 1917	172
Doslov	173

III. ĎALŠIE SPOMIENKY NA HYACINTU

1. Zázračné uzdravenie	174
2. Návrat strateného syna.....	175

IV. POVEŠŤ O HYACINTINEJ SVÄTOSTI

1. Úvod.....	176
2. Hyacinta, Božie zrkadlo	176
3. Hyacinta, príklad cností.....	178
4. František bol iný.....	179
Doslov.....	181

DODATOK I.

Úvod.....	182
VEĽKÉ PRISĽÚBENIE SRDCA PANNY MÁRIE ZJAVENIE V PONTEVEDRA (ŠPANIELSKO)	182

DODATOK II.

Úvod.....	186
PROSBA O ZASVÄTENIE RUSKA NEPOŠKVRNENÉMU SRDCU PANNY MÁRIE	186

DODATOK III.

KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY FATIMSKÉ POSOLSTVO	189
---	-----

Execução Gráfica
Gráfica Almondina – Torres Novas

Depósito Legal n.º 295 602/09

ANILHEU 2000 DEUS FEZ-SE HOMEM EM MARIA